

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Téma rigorózní práce:

**MOŽNOSTI PŘEKONÁNÍ ÚPADKU PODLE PRÁVNÍHO ŘÁDU
ČESKÉ REPUBLIKY**

Konzultant: Prof. JUDr. František Zoulík, CSc.

Autor: Mgr. Ing. Libor Morávek, Ph.D., LL.M.
Pichlova 2651
530 02 Pardubice

Zpracováno podle právního stavu platného k 31. 8. 2007

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze dne 1. 9. 2007

Libor Králík.....

Na tomto místě bych rád poděkoval panu Prof. JUDr. Františku Zoulíkovi, CSc. za cenné rady, podněty a připomínky ke zpracování této práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk a spojení	8
1 Úvod	12
2 Instituty překonání úpadku	14
3 Úpadek ve smyslu zákona o konkursu a vyrovnání	15
4 Úpadek ve smyslu insolvenčního zákona	23
5 Vyrovnání podle části třetí zákona o konkursu a vyrovnání	27
5.1 Důvody pro vyrovnání na straně úpadce	27
5.2 Návrh na vyrovnání	29
5.2.1 Legitimace a podmínky k podání návrhu	29
5.2.2 Příslušnost soudu	30
5.2.3 Vztah mezi návrhem na vyrovnání a návrhem na prohlášení konkursu	30
5.2.4 Náležitosti návrhu na vyrovnání	31
5.2.5 Vady návrhu na vyrovnání	42
5.2.6 Dispozice s návrhem na vyrovnání	45
5.2.7 Účinky podání návrhu na vyrovnání	46
5.2.7.1 Časové trvání účinků podání návrhu na vyrovnání	47
5.2.7.2 Účel účinků podání návrhu na vyrovnání	48
5.2.7.3 Obsah účinků podání návrhu na vyrovnání	48
5.2.7.4 Důsledky zakázaného dlužníkovy jednání	52
5.2.7.5 Význam účinků podání návrhu na vyrovnání pro dlužníkovy věřitele	53
5.3 Účastníci vyrovnacího řízení	54
5.4 Rozhodnutí soudu o návrhu na vyrovnání	59
5.5 Doručení a oznámení rozhodnutí o návrhu na vyrovnání	69
5.6 Odvolání proti rozhodnutí o návrhu na vyrovnání	73
5.7 Změna v osobě vyrovnacího správce	74
5.8 Účinky povolení vyrovnání	77
5.8.1 Účinky povolení vyrovnání týkající se dlužníka	78

5.8.2	Účinky povolení vyrovnání týkající se vyrovnacího správce	80
5.8.3	Účinky povolení vyrovnání týkající se věřitelů	80
5.8.4	Důsledky zakázaného dlužníkového jednání	81
5.8.5	Rozdíly oproti účinkům prohlášení konkursu	82
5.9	Vyrovnaní a společné jmění manželů	83
5.10	Práva, pohledávky a nároky věřitelů ve vyrovnání	85
5.11	Přednostní pohledávky	86
5.12	Pohledávky oddělených věřitelů	93
5.13	Přihlášky pohledávek	95
5.14	Seznam přihlášek	97
5.15	Vyrovnaní jednání	99
5.15.1	Účast na vyrovnacím jednání	100
5.15.2	Přezkum pohledávek	101
5.15.3	Hlasování o návrhu na vyrovnání	101
5.16	Popření pohledávky	102
5.17	Potvrzení vyrovnání	105
5.18	Účinky splnění potvrzeného vyrovnání	109
5.19	Následky neplnění vyrovnání	112
5.20	Následky podvodných jednání	113
5.20.1	Neúčinnost vyrovnání	114
5.20.2	Neplatnost vyrovnání	115
5.21	Zákaz nabytí dlužníkového majetku	116
5.22	Zastavení a skončení vyrovnání	118
5.22.1	Zastavení vyrovnání	119
5.22.2	Skončení vyrovnání	121
5.22.3	Odměna vyrovnacího správce	121
6	Nucené vyrovnání	121
6.1	Návrh na nucené vyrovnání	122
6.1.1	Časový limit pro podání návrhu na nucené vyrovnání	122
6.1.2	Náležitosti návrhu na nucené vyrovnání	123
6.1.3	Dispozice s návrhem na nucené vyrovnání	124

6.2	Nepřípustnost nuceného vyrovnání	125
6.3	Materiální předpoklady pro nařízení jednání	128
6.4	Jednání o nuceném vyrovnání	130
6.5	Hlasování o nuceném vyrovnání	131
6.6	Zamítnutí návrhu na nucené vyrovnání	133
6.7	Potvrzení nuceného vyrovnání	137
6.8	Účinky potvrzení nuceného vyrovnání	138
6.9	Účinky splnění nuceného vyrovnání	139
6.10	Následky nesplnění nuceného vyrovnání	142
6.11	Neúčinnost nuceného vyrovnání	143
6.12	Neplatnost nuceného vyrovnání	144
6.13	Srovnání vyrovnacího řízení a nuceného vyrovnání	145
7	Reorganizace	147
7.1	Přípustnost reorganizace	147
7.2	Návrh na povolení reorganizace	148
7.3	Rozhodnutí o návrhu na povolení reorganizace	151
7.4	Účinky rozhodnutí o návrhu na povolení reorganizace	154
7.5	Věřitelé při reorganizaci	156
7.5.1	Obecná ustanovení o postavení věřitelů	156
7.5.2	Obecná ustanovení o přezkoumávání pohledávek	160
7.5.3	Zvláštní úprava platná pro reorganizaci	163
7.6	Reorganizační plán	165
7.7	Provádění reorganizačního plánu	173
7.8	Skončení reorganizace	178
8	Oddlužení	180
8.1	Návrh na povolení oddlužení	180
8.2	Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení	182
8.3	Postup při oddlužení	183
8.4	Rozhodnutí o schválení oddlužení	187
8.5	Účinky rozhodnutí o schválení oddlužení	188
8.6	Věřitelé při oddlužení	191
8.7	Splnění oddlužení	191

9 Evropské právo	193
9.1 Nařízení o úpadkovém řízení	194
9.2 Příslušnost soudů a rozhodné právo	195
9.3 Uznávání úpadkového řízení	198
9.4 Vedlejší úpadková řízení	201
9.5 Informování věřitelů a přihlašování pohledávek	204
9.6 Reflexe evropského práva v insolvenčním zákoně	205
10 Závěr	206
Literatura	210

Seznam použitých zkratek a spojení

energetický zákon	zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), v platném znění
exekuční řád	zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, v platném znění
Haagská úmluva o apostile	Úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin ze dne 5. října 1961, vyhlášená pod č. 45/1999 Sb.
insolvenční zákon	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), v platném znění
nařízení o úpadkovém řízení	nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení ve znění Aktu o podmínkách přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyprské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky a o úpravách smluv, na nichž je založena Evropská unie

notářský řád	zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), v platném znění
občanský soudní řád	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění
občanský zákoník	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění
obchodní zákoník	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění
trestní zákon	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, v platném znění
Ústava České republiky	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění
zákon o advokacii	zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, v platném znění
zákon o auditorech	zákon č. 254/2000 Sb., o auditorech a o změně zákona č. 165/1998 Sb., v platném znění
zákon o bankách	zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, v platném znění
zákon o dluhopisech	zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, v platném znění

zákon o elektronických komunikacích	zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), v platném znění
zákon o kolektivním investování	zákon č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, v platném znění
zákon o konkursu a vyrovnání	zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, v platném znění
zákon o ověřování	zákon č. 41/1993 Sb., o ověřování shody opisů nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu okresními a obecními úřady a o vydávání potvrzení orgány obcí a okresními úřady, v platném znění
zákon o pojišťovnictví	zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, v platném znění
zákon o podnikání na kapitálovém trhu	zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, v platném znění
zákon o rodině	zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném znění
zákon o správě daní a poplatků	zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, v platném znění
zákon o soudních poplatcích	zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, v platném znění

zákon o státním zastupitelství	zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, v platném znění
zákon o účetnictví	zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v platném znění
zákon o veřejných dražbách	zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, v platném znění
zákon směnečný a šekový	zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový, v platném znění
zákoník práce	zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění
živnostenský zákon	zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), v platném znění

1 Úvod

Právo je jedním z prostředků regulace společenských vztahů, do kterých náleží i oblast podnikání. Imanentním prvkem svobodné společnosti je právo svobodně podnikat – v České republice je ústavně zaručeno ustanovením článku 26 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle něhož *„Každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost.“* Podnikáním se dle legální definice obsažené v obchodním zákoníku rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.¹ Z právních (případně protiprávních) úkonů podnikatele tedy vznikají práva a závazky přímo podnikateli – narozdíl například od závislé činnosti zaměstnanců v pracovním poměru k zaměstnavateli podle zákoníku práce, kteří činí právní úkony jménem svého zaměstnavatele. Vzhledem k tomu, že zisk je pouze účelem podnikání, a nikoliv jeho nezbytným pojmovým důsledkem, může přirozeně nastat situace, kdy závazky z podnikání převýší majetek podnikatele, či situace, ve které zisk jím docílený nemá formu peněžních prostředků způsobilých k úhradě peněžitého dluhu, který proto podnikatel není schopen plnit. Ne vždy je takový výsledek vinou podnikatele samotného, přičemž kdyby měl možnost „pokračovat“ nebo „začít znovu“ bez dluhů, jeho činnost by se úspěšně rozvíjela dál a přinášela by zisk jemu a rovněž tak jistotu zaměstnání pro mnoho jeho zaměstnanců.

Úpadek ovšem není situace, která by se dotýkala výlučně subjektů podnikatelských. I spotřebitel často (a v dnešní době čím dál tím častěji) na sebe převezme takové břemeno závazků, kterému není schopen dostát. Tak například v září roku 2004 *„[d]luhy lidí u bank činí 270 miliard korun, dvakrát víc než před třemi lety. Půjčují-li si lidé víc,*

¹ Shodně viz ustanovení § 1 živnostenského zákona: *„Tento zákon upravuje podmínky živnostenského podnikání (dále jen “živnost”) ...“* a § 2 živnostenského zákona: *„Živností je soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku ...“*

přibývá i těch, kteří přecenili síly a dluhy jim přerostly přes hlavu.“² A úvěry poskytnuté bankami mají nadále vzestupnou tendenci. Proto v prosinci roku 2004 „[l]idé dluží bankám dohromady už 293 miliard korun. V této sumě nejsou ale započítány dluhy domácností splátkovým společnostem, které jdou také do miliard korun.“³ A v únoru roku 2005 „[s]tále více Čechů si zvyká žít na dluh. Loni se české domácnosti zadlužily o dalších 77,5 miliardy korun a celkem tak bankám dluží 315 miliard.“⁴ Na začátku června 2005 se poté objevila zpráva: „[z]adlužování českých domácností rychle roste. Podle statistik ČNB si v dubnu lidé půjčili od bank dalších 7,3 miliardy korun a celkem jim tak dluží už přes 335 miliard. Další stamilióny si pak každý měsíc půjčují od splátkových společností.“⁵ A koncem roku 2005: „Koncem tohoto roku už dluží lidé jenom bankám strašidelných 415 miliard korun.“⁶ Dne 31. března 2007 uvedly Lidové Noviny, že „Češi už dluží 557 miliard korun.“⁷

Vyhlídka, že člověk bude až do konce života vydělávat svou prací pouze na to, aby někomu zaplatil své dluhy, rozhodně nemotivuje k řádné ekonomické aktivitě, nýbrž k útěku do „šedé“ či „černé“ ekonomiky, které nejsou z hlediska zákonnosti a prevence protiprávního jednání vůbec žádoucí. Pro mnoho ekonomicky aktivních subjektů je proto velmi důležitou otázkou, zda v případě neschopnosti plnit své závazky existuje východisko z této jinak beznadějně situace. Protože podle ustanovení článku 1 odst. 1 Ústavy České republiky „Česká republika je ... právní stát ...“, je nezbytné, aby řešení tohoto problému spočívalo ve sféře právního řádu a nikoli v rovině mimoprávní či dokonce protiprávní.

V právním řádu České republiky je v současné době otázka úpadku a jeho možných řešení svěřena primárně zákonu o konkursu a vyrovnání. Od 1. ledna 2008 jej nahradí insolvenční zákon. Dosavadní zákon o konkursu a vyrovnání však bude ještě po mnoho let pro právní

² Nádoba, J.: Mám velké dluhy a nezvládám to, Mladá fronta Dnes, Ekonomika, 20.9.2004, str. 1

³ Troušilová, A.: Banky půjčují lidem na dárky miliardy, Právo, 15.12.2004, <http://pravo.novinky.cz/p291a18c.htm>

⁴ Svoboda, J.: Češi se zadlužují, exekutory mají v patách, Právo, 7.2.2005, <http://pravo.novinky.cz/p031a00a.php>

⁵ Domácnosti dluží přes 335 miliard, Právo, 1.6.2005, <http://pravo.novinky.cz/p128a05g.php>

⁶ Verner, P.: Čas dluhů, Právo, 27.12.2005, <http://pravo.novinky.cz/p300a07a.php>

⁷ Češi už dluží 557 miliard korun, Lidové noviny, 31.3.2007, dostupné v archívu Lidových novin na www.lidovky.zpravy.cz

praxi relevantní, neboť podle přechodných ustanovení insolvenčního zákona se pro konkursní a vyrovnací řízení zahájená před účinností insolvenčního zákona použijí dosavadní právní předpisy. „Zrušenému zákonu č. 328/1991 Sb. je tedy tímto přechodným ustanovením dán dosti dlouhý život, podobně jako hospodářskému zákoníku v přechodných ustanoveních zákoníku obchodního.“⁸ Na následujících stránkách proto budeme zkoumat, jaký prostor pro překonání úpadkové situace (jinak než zánikem úpadce či ukončením jeho podnikatelské činnosti) poskytuje jak nyní účinný zákon o konkursu a vyrovnání, tak i nový dosud ještě neúčinný insolvenční zákon.

Pro účely snadné orientace v textu, aby bylo na první pohled zjevné, zda je probírán zákon o konkursu a vyrovnání či insolvenční zákon, jsou příslušné pasáže zpracovány odlišnou formou. Pasáže věnované zákonu o konkursu a vyrovnání mají formu komentáře, zatímco části zabývající se insolvenčním zákonem mají formu výkladového textu.

2 Instituty překonání úpadku

Institutem překonání úpadku dle nyní účinného zákona o konkursu a vyrovnání je vyrovnání. Zákon zná dvě formy vyrovnání: (1) vyrovnání jakožto samostatné řízení podle části třetí zákona o konkursu a vyrovnání a (2) nucené vyrovnání podle ustanovení § 34 a násl. zákona o konkursu a vyrovnání jakožto možný způsob ukončení konkursního řízení.⁹ Každé z těchto řízení představuje možný způsob uspořádání poměrů dlužníka, který se nachází v úpadku ve smyslu § 1 zákona o konkursu a vyrovnání. „V případě konkursu jde v zásadě o to rozdělit výtěžek ze zpeněžení konkursní podstaty mezi jeho věřitele podle zákona bez ohledu na jeho další ekonomickou existenci. V případě vyrovnání

⁸ Pohl, T. : K zákonu o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), Obchodní právo č. 7-8/2006, str. 2

⁹ Některé zákony počítají s řešením úpadku jiným způsobem, nežli konkursem nebo vyrovnáním, a to prostřednictvím nucené správy. Nucenou správu upravuje např. ustanovení § 27 a násl. zákona o bankách, ustanovení § 108 a násl. zákona o kolektivním investování a ustanovení § 30 a násl. zákona o pojišťovnictví.

pak o to, umožnit dlužníkovi po splnění vyrovnání jeho další existenci jako ekonomického subjektu.”¹⁰ Každému vyrovnání podle zákona o konkursu a vyrovnání musí předcházet úpadek. Toto v první řadě vyplývá z ustanovení § 2 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání, podle kterého „Jestliže je dlužník v úpadku, lze u konkursního soudu (dále jen „soud“) zahájit za podmínek stanovených tímto zákonem konkursní řízení (dále jen „konkurs“) nebo vyrovnací řízení (dále jen „vyrovnání“).“

Instituty překonání úpadku v insolvenčním zákoně představují reorganizace a oddlužení, které jsou ve smyslu § 4 odst. 1 insolvenčního zákona možnými způsoby řešení úpadku.

S ohledem na výše uvedené se proto nejprve budeme v následujících dvou kapitolách zabývat pojmem úpadek ve smyslu zákona o konkursu a vyrovnání¹¹ a ve smyslu insolvenčního zákona.¹² Za nimi následují kapitoly zabývající se vyrovnáním jakožto samostatným řízením podle části třetí zákona o konkursu a vyrovnání,¹³ nuceným vyrovnáním podle zákona o konkursu a vyrovnání,¹⁴ reorganizací podle insolvenčního zákona¹⁵ a oddlužením podle insolvenčního zákona.¹⁶ Po nich následuje kapitola o evropském právu.¹⁷

3 Úpadek ve smyslu zákona o konkursu a vyrovnání

Pro jakýkoli postup podle zákona o konkursu a vyrovnání je určující skutečností pojem úpadek, neboť vymezuje působnost tohoto

¹⁰ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 16

¹¹ Viz kapitola 3 (*Úpadek ve smyslu zákona o konkursu a vyrovnání*) níže.

¹² Viz kapitola 4 (*Úpadek ve smyslu insolvenčního zákona*) níže.

¹³ Viz kapitola 5 (*Vyrovnání podle části třetí zákona o konkursu a vyrovnání*) níže.

¹⁴ Viz kapitola 6 (*Nucené vyrovnání*) níže.

¹⁵ Viz kapitola 7 (*Reorganizace*) níže.

¹⁶ Viz kapitola 8 (*Oddlužení*) níže.

¹⁷ Viz kapitola 9 (*Evropské právo*) níže.

zákona. Pojem úpadku je vymezen v ustanovení § 1 zákona o konkursu a vyrovnání, který zní:

„(1) Účelem tohoto zákona je uspořádání majetkových poměrů dlužníka, který je v úpadku.

(2) Dlužník je v úpadku, jestliže má více věřitelů a není schopen po delší dobu plnit své splatné závazky. Jestliže dlužník zastavil platby, má se za to, že není schopen po delší dobu plnit své splatné závazky.

(3) Fyzická osoba, je-li podnikatelem, a právnická osoba je v úpadku i tehdy, jestliže je předlužena. O předlužení jde tehdy, jestliže tato osoba má více věřitelů a jestliže její splatné závazky jsou vyšší než její majetek; do ocenění dlužníkovy majetku se zahrne i očekávaný výnos z pokračující podnikatelské činnosti, lze-li příjem převyšující náklady při pokračování podnikatelské činnosti důvodně předpokládat.“

Z právě uvedené citace ze zákona o konkursu a vyrovnání vyplývá, jak již bylo uvedeno výše, že nutným předpokladem pro aplikaci tohoto zákona (a tím i možnosti vyrovnání) je existence úpadku dlužníka. Cílem je uspořádat dlužníkovy majetkové poměry.

Ze shora citovaného ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání dále vyplývá, že úpadek existuje ve dvou podobách – zaprvé jako tzv. insolvence a zadruhé jako předlužení. Úpadek přitom nemusí naplňovat obě zákonem předpokládané formy, nýbrž postačuje, aby byl dlužník buď insolventní, anebo předlužen.¹⁸

Společným znakem obou forem úpadku je mnohost věřitelů. Musí tedy existovat alespoň dva věřitelé, přičemž výše jednotlivých závazků není při posuzování plurality věřitelů rozhodující a tato výše závazků pro účely posouzení existence či neexistence úpadku přitom nemusí být známa přesně.¹⁹ Měl-li by dlužník výlučně jednoho věřitele, nemohlo by se jednat o úpadek a zákon o konkursu a vyrovnání by

¹⁸ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. I Ko 236/99.

¹⁹ Viz stanovisko Nejvyššího soudu České republiky R 52/1998.

nebyl aplikovatelný.²⁰ Přitom má-li dlužník splnit dluh manželům společně a nerozdílně, jedná se o jediný závazek, a tedy se nejedná o pluralitu věřitelů požadovanou zákonem o konkursu a vyrovnání.²¹ „Bude-li věřitelem dlužníka pouze jeden subjekt, nebylo by možno podat návrh na prohlášení konkursu ani návrh na vyrovnání a bylo by třeba řešit situaci jiným způsobem.“²² Takovou situaci v případě, že dlužník neplní své závazky řádně a včas výlučně vůči jednomu věřiteli, musí dotčený věřitel řešit pomocí jiných, k tomu určených, řízení (zejm. sporného nalézacího řízení a následně řízení o výkon rozhodnutí podle části šesté občanského soudního řádu nebo exekučního řízení podle exekučního řádu).

Soudní judikatura nejprve striktně zastávala stanovisko, že mnohost věřitelů nesmí vzniknout tak, že by jediný věřitel postoupil některé svoje pohledávky na jiný subjekt, s tím, že úpadek je dán pouze tehdy, pokud dlužník má více původních věřitelů, tedy těch, kteří své pohledávky neodvozují od věřitele jediného.²³ Později však Nejvyšší soud České republiky tento náhled na věc pozměnil tak, že druhým věřitelem se splatnou pohledávkou za dlužníkem může být i osoba, která jednu z více pohledávek za dlužníkem nebo část jediné pohledávky za dlužníkem nabyla od původního (prvního) věřitele smlouvou o postoupení pohledávky nebo její části uzavřenou podle ustanovení § 524 a násl. občanského zákoníku. Úpadek za takové situace není dán jen tehdy, jestliže bude prokázáno, že k postoupení pohledávky došlo výlučně z důvodu šikany dlužníka nebo snahy věřitele vyhnout se nalézacímu řízení.²⁴ Přitom pro závěr, zda postoupení části pohledávky bylo či nebylo šikanózním jednáním dlužníkovy věřitele soudy posuzují např. čas postoupení části

²⁰ Řízení konkursní či vyrovnací by nebylo možno uplatnit ani v případě, kdy by dlužník měl více splatných závazků vůči jedinému věřiteli, protože by nebyl spíněn požadavek plurality věřitelů.

²¹ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze R 82/2003.

²² Kotoučová, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související, Komentář, 1. vydání, Praha, C. H. Beck 2002, str. 57

²³ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 4 Ko 374/97. Shodně viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 Ko 83/99.

²⁴ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky R 44/2001.

pohledávky, s jakým ekonomickým cílem, zda postupitel a postupník jsou či nejsou personálně a ekonomicky propojenými společnostmi.²⁵

Jednou z forem úpadku je insolvence (platební neschopnost). Insolvenční²⁶ vymezuje zákon o konkursu a vyrovnání ve výše citovaném ustanovení § 1 odst. 2 věta první tak, že dlužník je v úpadku, jestliže má více věřitelů (tedy alespoň dva věřitele), kterým současně není schopen po delší dobu plnit své splatné závazky. Tedy ke společnému znaku obou forem úpadku (pluralita věřitelů) přistupuje prvek specifický (neschopnost dlužníka plnit své závazky po delší dobu). Typickým příkladem insolvence je případ, kdy dlužník nemá dostatečné peněžní prostředky na úhradu všech svých splatných závazků a uhrazuje pouze některé z nich.²⁷ Jako vyvratitelnou domněnku zákon stanoví, že jestliže dlužník zastavil platby, má se za to, že není schopen po delší dobu plnit své závazky. *„Zastavení plateb není samostatnou formou úpadku, zakládá pouze vyvratitelnou domněnku o tom, že dlužník, který zastavil platby, je v úpadku, a to ve formě insolvence. Zastavení plateb musí být provedeno výslovně a nesmí být prokázán opak (tj. že dlužník, ač platby zastavil, ve skutečnosti v úpadku není).“*²⁸ Dlužníková neschopnost platit nesmí být zaměněna s jeho neochotou plnit své závazky. Jestliže dlužník je – objektivně vzato – schopen zaplatit pohledávku věřitele, není však k její úhradě ochoten, nejsou splněny podmínky úpadku ve smyslu § 1 odst. 2 věty první zákona o konkursu a vyrovnání.²⁹ Jak již bylo zmíněno výše, pro řešení neschopnosti dlužníka plnit své závazky je určen zákon o konkursu a vyrovnání, zatímco pro vypořádání se s jeho neochotou může dotčený věřitel užít jiných, k tomu určených, řízení (zejm. sporného nalézacího řízení a následně řízení o výkon rozhodnutí podle části šesté občanského soudního řádu nebo exekučního řízení podle exekučního řádu).

²⁵ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Odo 365/2002.

²⁶ Jedná se o pojem, který této formě úpadku přiřadila právní nauka a praxe, ač jej stávající zákon o konkursu a vyrovnání výslovně nezná.

²⁷ Například dlužník přestane vyplácet mzdy zaměstnancům a odvádět za ně pojistné na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení.

²⁸ Zoulík, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 7

²⁹ Viz stanovisko Nejvyššího soudu České republiky R 52/1998. Shodně viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 Ko 131/99.

Dlužníkovu insolventci je nutno posuzovat také z toho hlediska, zda dlužník bude mít možnost své splatné závazky plnit na základě získaného úvěru či půjčky.³⁰ Pro úvahu, zda dlužník je insolventní či nikoliv, je nerozhodná otázka zajištění jeho závazků – např. „*není významné, že se věřitel může domáhat uspokojení dlužníkovy splatné závazku i po ručiteli z bankovní záruky.*“³¹ Situace, kdy za dlužníka plní někdo jiný – ať již z titulu ručení, nebo povinnosti strpět realizaci zástavního práva či jinak – se z hlediska dlužníka jedná v podstatě pouze o změnu v osobě věřitele, avšak nikoliv o zánik závazku či snížení celkové výše jeho závazků, neboť např. ručitel, který dluh za dlužníka splnil, je podle ustanovení § 550 občanského zákoníku oprávněn požadovat na dlužníkovi náhradu za plnění poskytnuté věřiteli.

Zákon o konkursu a vyrovnání vyžaduje, aby taková neschopnost trvala po delší dobu. Pojem delší doba je relativně neurčitým pojmem, který otevírá prostor pro soudní interpretaci. Právní literatura³² došla z závěru, že touto delší dobou je třeba zpravidla rozumět tři měsíce. Argumenty pro tříměsíční lhůtu zahrnují délku ochranné lhůty podle ustanovení § 5c zákona o konkursu a vyrovnání. Nejvyšší soud České republiky k této otázce uvedl: „*Podstatné je, že dlužník není schopen plnit své splatné závazky vůči více věřitelům „po delší dobu“.* Za delší dobu ve smyslu výše uvedeného přitom lze považovat neschopnost dlužníka plnit splatné pohledávky věřitelů po dobu několika měsíců. Jsou-li dlužníkovy závazky po lhůtě splatnosti po dobu nejméně šesti měsíců, pak zásadně platí, že tato podmínka úpadku dlužníka formou insolvence byla osvědčena. Přitom Nejvyšší soud nikterak nevylučuje možnost vyslovit v odůvodněných případech závěr o dlužníkově úpadku formou insolvence i na základě dlužníkových závazků, jež jsou po lhůtě

³⁰ Viz rozhodnutí Krajského obchodního soudu v Brně sp. zn. 26 K 8/94.

³¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Odo 834/2001

³² Viz např. Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 19; Kotoučová, J.: Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 1. vydání, C.H. Beck, 2002, str. 59; Dědič, J. a kol. : Obchodní zákoník, Komentář, Díl III., 1. vydání, Polygon, Praha, 2002, str. 2399

splatnosti po kratší dobu.“³³ Z hlediska prevence výskytu pochybností při aplikaci zákonného ustanovení v praxi však lze doporučit, aby se zákonodárce neurčitých pojmů vyvaroval, neboť nežli se k takovému pojmu vytvoří konstantní judikatura nebo alespoň doktrinární výklad, uplyne mnoho let, během nichž řada subjektů trpí právní nejistotou.³⁴

Druhou formou úpadku je předlužení. S touto formou úpadku počítá zákon o konkursu a vyrovnání pouze u právnických osob a podnikajících fyzických osob, nikoli tedy u osob fyzických, které nejsou podnikateli.³⁵ Předlužením se dle ustanovení § 1 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání rozumí stav, kdy při pluralitě věřitelů splatné závazky převyšují majetek dlužníka. Do ocenění majetku se přitom zahrne i očekávaný výnos z pokračující podnikatelské činnosti, lze-li příjem převyšující náklady při pokračování podnikatelské činnosti důvodně předpokládat.

Předlužení je tedy zvláštní formou úpadku, která se týká pouze podnikatelů a dalších právnických osob. Takové osoby zpravidla vedou účetnictví, které může při posuzování, zda nastala situace předlužení, pomoci jako zdroj informací o majetku a závazcích dlužníka. Přitom „[p]ředlužení je ... pojmem právním, nikoliv účetním a nelze jej proto posuzovat podle předpisů o účetnictví (např. zák. č. 563/1991 Sb., o účetnictví).“³⁶ Naproti tomu existují názory, že „... ocenění dlužníkovra majetku se rovná ocenění účetnímu.“³⁷ Avšak ocenění majetku v účetnictví v zásadě vychází z ocenění podle historických cen, tedy z cen, za které

³³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky R 83/2004

³⁴ Takováto nejistota se navíc jeví zvláště nežádoucí v situaci, kdy s nastáním úpadkové situace je podle ustanovení § 3 zákona o konkursu a vyrovnání spojena povinnost úpadce podat návrh na prohlášení konkursu nebo na vyrovnání, přičemž nesplnění této povinnosti je sankcionováno trestním právem, když podle ustanovení § 126 odst. 2 trestního zákona „bude potrestán, kdo nesplní svou zákonnou povinnost podat návrh na prohlášení konkursu.“

³⁵ Právně-filozofickou otázkou celého právního řádu České republiky zde představuje problém rozlišování mezi fyzickou osobou nepodnikatelem a fyzickou osobou podnikatelem. Právní řád velmi často (od zdanění včetně pojistného na veřejné zdravotní pojištění, pojistného na důchodové pojištění, pojistného na nemocenské pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, až po stíhání přestupků, resp. správních deliktů) rozlišuje mezi fyzickou osobou nepodnikatelem a fyzickou osobou podnikatelem, čímž nastoluje nerovnost v právech, která může být na hraně ústavnosti z hlediska ustanovení článku 1 Listiny základních práv a svobod, podle něhož „Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech.“

³⁶ Winterová, A. a kol. : Civilní právo procesní, 3. aktualizované a doplněné vydání, Linde Praha, 2004, str. 597

³⁷ Pohl, T. : Zákon o konkursu a vyrovnání z pohledu judikatury, Bulletin advokacie, č. 4/1999, str. 8

byl v historii majetek skutečně pořízen. Naproti tomu ustanovení § 6 odst. 3 obchodního zákoníku vymezující pojem čistého obchodního majetku zjevně počítá se skutečnou (aktuální) hodnotou majetku.³⁸ „Spornou otázkou při posouzení předlužení ... bude způsob ocenění jak majetku, tak i závazků. Jde o to, zda za základ má být vzata hodnota účetní, anebo hodnota faktická. Jen první z nich je přesně určitelná, a proto při ocenění je třeba z ní vycházet. Rozdíly mezi ní a faktickou hodnotou (prodejní cenou) musí být racionálně zdůvodněny a odborně odhadnuty; teprve potom je možné i k nim při úvaze o existenci předlužení přihlížet. Na druhé straně nelze je ignorovat (tj. vycházet jen z účetní hodnoty), neboť v rámci konkursu se majetek i závazky realizují za svou faktickou hodnotu.“³⁹ Rovněž tak je „[t]řeba připomenout, že veškeré údaje z účetní závěrky kalkulují s účetními hodnotami bez vazby na reálné tržní hodnoty. Tak např. účetně zcela odepsané nemovitosti, mohou mít poměrně vysokou tržní hodnotu a pohledávky účetně evidované ve svých nominálních hodnotách mohou mít fakticky nulovou hodnotu, když jsou zcela nedobytné. Celkovou hodnotu takto zjištěného majetku dlužníka je tedy třeba brát s určitou rezervou a v některých případech i event. přihlídnout k realitě této hodnoty. Jiné než z účetnictví zjištěné hodnoty majetku dlužníka však před prohlášením konkursu zpravidla ani nejsou k dispozici a tak často nezbyvá, než z nich vycházet. Pokud se tedy při zjišťování hodnoty majetku dlužníka bude vycházet z účetních hodnot, je třeba z nich důsledně vycházet u všech majetkových položek a neměnit zvolený způsob ocenění.“⁴⁰ Otázka ocenění dlužníkovy majetku (zda vycházet důsledně z účetnictví, anebo se od něj odchylovat) je tedy otázkou spornou mezi právními autoritami. Domnívám se, že otázka ocenění dlužníkovy majetku musí podléhat volnému hodnocení důkazů soudem při rozhodování o prohlášení konkursu, resp. povolení vyrovnání. Proto soud musí vycházet ze všech důkazů k této otázce

³⁸ Rozdíly mezi účetním a reálným oceněním majetku mohou být značné zvláště v případě nemovitostí pořízených do počátku devadesátých let 20. století, kdy následoval značný růst cenové hladiny mající za následek značný růst cen těchto nemovitostí v běžných cenách, aniž by se však takový růst projevil do účetního ocenění.

³⁹ Zoulík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck, 1998, str. 8

⁴⁰ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 22

provedených. Pokud tedy účetnictví bude jediným dostupným pramenem ocenění dlužníkovu majetku, toto ocenění nebude žádným z účastníků zpochybňováno a ani soud nebude mít důvod pochybovat o správnosti dotyčných účetních podkladů (účetních výkazů dlužníka apod.), vyjde z účetního ocenění, aniž by je podroboval dalšímu zkoumání - např. pomocí znaleckého posudku. Pokud však z dostupných důkazních prostředků vyplyne odůvodněné odchýlení se od účetního ocenění dlužníkovu majetku a závazků, není důvod, aby soud k těmto odchýlkám nepřihlédl.

Osobní působnost zákona o konkursu a vyrovnání zahrnuje všechny osoby (pro tyto účely odhlížíme od možnosti zahraničního prvku). Zásadně tedy úpadek všech subjektů lze řešit pomocí zákona o konkursu a vyrovnání. Výjimku obsahuje ustanovení § 1a tohoto zákona, které zní:

„(1) Tohoto zákona nelze použít na uspořádání majetkových poměrů

a) územního samosprávného celku,

b) veřejného neziskového ústavního zdravotnického zařízení zřízeného podle zvláštního právního předpisu,

c) jiné právnické osoby zřízené zákonem, jestliže stát převzal její dluhy nebo se za ně zaručil.

(2) Tohoto zákona nelze rovněž použít na uspořádání majetkových poměrů banky, spořitelního a úvěrního družstva, pojišťovny a tuzemské zajišťovny, a to po dobu, po kterou jsou tyto osoby nositeli licence nebo povolení podle zvláštních zákonů upravujících jejich činnost.“

Citované ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání vylučuje u vyjmenovaných subjektů aplikaci tohoto zákona k uspořádání jejich majetkových poměrů. Ve vztahu k územním samosprávným celkům je použití zákona o konkursu a vyrovnání vyloučeno bez dalšího. Proto na jejich majetek vůbec nelze prohlásit konkurs ani ohledně nich není možno povolit vyrovnání. Totéž platí pro veřejná nezisková ústavní

zdravotnická zařízení zřízená podle zvláštního předpisu.⁴¹ Ohledně jiných osob musí být pro vyloučení zákona o konkursu a vyrovnání kumulativně splněny dvě podmínky, a to zřízení takové osoby zákonem⁴² a dále požadavek, aby stát převzal dluhy této osoby nebo se za ně zaručil. Může nás napadnout otázka, zda státem se rozumí pouze Česká republika, anebo i jiný stát. Domnívám se, že z principu existence pouze jediné svrchované státní moci na určitém státním území plyne, že státem se zde rozumí výlučně Česká republika. Banky, spořitelny a úvěrní družstva, pojišťovny a tuzemské zajišťovny představují velmi specifickou otázku, a proto se jimi v této práci nezabýváme.

4 Úpadek ve smyslu insolvenčního zákona

Vymezení úpadku je v insolvenčním zákoně věnováno ustanovení § 3 tohoto zákona. Shodně se zákonem o konkursu a vyrovnání i insolvenční zákon rozeznává dvě formy úpadku – platební neschopnost a předlužení.

Platební neschopnost je vymezena insolvenčním zákonem tak, že dlužník má více věřitelů a peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit. Zákon tak odstraňuje právní nejistotu, kterou v sobě obsahoval zákon o konkursu a vyrovnání v důsledku použití pojmu „po delší dobu.“⁴³ Nyní se jedná o 30 dnů. Insolvenční zákon rovněž zakotvuje vyvratitelné domněnky platební neschopnosti. Má se za to, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže (a) zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo (b) je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo (c) není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí

⁴¹ Jmenovitě podle zákona č. 245/2006 Sb., o veřejných neziskových ústavních zdravotnických zařízeních a o změně některých zákonů, v platném znění.

⁴² Jako příklady osob zřízených zákonem lze uvést např. Českou advokátní komoru (§ 40 zákona o advokacii) a Komoru auditorů České republiky (§ 28 zákona o auditorech).

⁴³ Ke kritice tohoto pojmu viz kapitola 3 (*Úpadek ve smyslu zákona o konkursu a vyrovnání*) výše.

nebo exekucí, nebo (d) nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v ustanovení § 104 odst. 1,⁴⁴ kterou mu uložil insolvenční soud.

Druhou formou úpadku podle insolvenčního zákona je předlužení. Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou - podnikatelem, je v úpadku i tehdy, je-li předlužen. O předlužení jde podle ustanovení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona tehdy, má-li takový dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Při stanovení hodnoty dlužníkovy majetku se přitom přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat.

Právě citované ustanovení insolvenčního zákona představuje podstatnou změnu oproti zákonu o konkursu a vyrovnání. Podle dosavadního zákona se totiž pro účely předlužení porovnával majetek dlužníka s jeho splatnými závazky. Dle nového zákona se však s dlužníkovým majetkem poměřují jeho veškeré závazky.⁴⁵

Jak vyplývá z výše uvedeného, společným znakem jak platební neschopnosti, tak i předlužení je pluralita věřitelů. Podle ustanovení § 143 odst. 2 insolvenčního zákona platí, že za dalšího věřitele (vedle věřitele podávajícího insolvenční návrh) se nepovažuje osoba, na kterou byla převedena některá z pohledávek insolvenčního navrhovatele proti dlužníku nebo její část v době 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu nebo po zahájení insolvenčního řízení.

Novinku insolvenčního zákona představuje pojem „hrozící úpadek“. O hrozící úpadek jde podle ustanovení § 3 odst. 4 insolvenčního zákona tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků. Význam hrozícího úpadku se projevuje v ustanovení 97 odst. 2 insolvenčního zákona, podle něhož

⁴⁴ Jedná se o seznam majetku dlužníka, seznam jeho závazků a seznam jeho zaměstnanců.

⁴⁵ Viz Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, 1. vydání, Linde Praha, 2007, str. 35 a důvodová zpráva k ustanovení § 3 insolvenčního zákona.

je insolvenční návrh oprávněn podat dlužník nebo jeho věřitel, avšak jde-li o hrozící úpadek, může insolvenční návrh podat jen dlužník.

Shodně jako v případě zákona o konkursu a vyrovnání osobní působnost insolvenčního zákona zahrnuje všechny osoby s výjimkami v něm výslovně stanovenými. Zásadně tedy úpadek všech subjektů lze řešit pomocí insolvenčního zákona s výjimkami stanovenými v ustanovení § 6 tohoto zákona. Podle odst. 1 tohoto ustanovení insolvenční zákona nelze použít, jde-li o (a) stát, (b) územní samosprávný celek, (c) Českou národní banku, (d) Všeobecnou zdravotní pojišťovnu České republiky, (e) Fond pojištění vkladů, (f) Garanční fond obchodníků s cennými papíry, (g) Zajišťovací fond družstevních záložen, (h) veřejnou vysokou školu, nebo (i) právnickou osobu, jestliže stát nebo vyšší územní samosprávný celek před zahájením insolvenčního řízení převzal všechny její dluhy nebo se za ně zaručil. Podle ustanovení § 6 odst. 2 nelze insolvenční zákon použít, jde-li o (a) finanční instituci, a to po dobu, po kterou je nositelem licence nebo povolení podle zvláštních právních předpisů, upravujících její činnost, (b) zdravotní pojišťovnu zřízenou podle zvláštního právního předpisu, a to po dobu, po kterou je nositelem povolení k provádění veřejného zdravotního pojištění, nebo (c) politickou stranu nebo politické hnutí v době vyhlášených voleb.

Soudní judikatura a právní názory citované v předchozí kapitole, která se zabývá vymezením úpadku podle zákona o konkursu a vyrovnání, jsou dle mého názoru použitelné i ve vztahu k insolvenčnímu zákonu s výjimkami vyplývajícími z výše uvedených odlišností dosavadního a nového zákona.

Zajímavou otázku, kterou insolvenční zákon přináší, představuje určení, který soud je soudem insolvenčním. Podle ustanovení § 2 písm. b) insolvenčního zákona se insolvenčním soudem rozumí soud, před nímž probíhá insolvenční řízení. Toto ustanovení však nevymezuje ani věcnou ani místní příslušnost soudu. Místně příslušným bude obecný soud dlužníka podle ustanovení § 85 občanského soudního řádu. Spornou otázkou však bude určení věcné příslušnosti soudu. Dostupná

literatura uvádí, že „Insolvenčním soudem (v dřívější terminologii konkursním soudem) se rozumí krajský soud jako soud prvního stupně.“⁴⁶ Neuvádí však žádné důvody pro tento závěr. Ustanovení § 9 odst. 3 písm. s) občanského soudního řádu i po 1.1.2008 bude uvádět, že krajské soudy rozhodují v obchodních věcech jako soudy prvního stupně ve věcech konkursu a vyrovnání. Toto ustanovení nehovoří o věcech insolvenčního řízení. Jelikož podle čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod lze státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, může být problematické výše citované ustanovení občanského soudního řádu vykládat tím způsobem, že zakládá věcnou příslušnost krajských soudů. Lze tedy očekávat, že první věc, kterou po 1.1.2008 insolvenční zákon přinese, budou spory o věcnou příslušnost soudů, tedy zda insolvenčním soudem je v prvním stupni soud okresní či krajský.

V předchozím odstavci popsaný nedostatek insolvenčního zákona je konkrétním projevem obecné neprovázanosti insolvenčního zákona s ostatními právními předpisy. Např. insolvenční zákon používá pojem hlavní pracovní poměr, ač je tento pojem zákoníku práce neznámý. Dále v současné době mnoho zákonů odkazuje na zákon o konkursu a vyrovnání. Od 1.1.2008 nedojde k žádnému nahrazení příslušných odkazů odkazy na zákon insolvenční. V některých případech tak mohou vzniknout značné výkladové problémy. Například ustanovení § 256b odst. 1 trestního zákona trestá toho, kdo jako konkursní věřitel v souvislosti s hlasováním na schůzi věřitelů nebo v souvislosti s hlasováním o nuceném vyrovnání nebo jako věřitel v souvislosti s hlasováním při vyrovnacím jednání přijme nebo si dá slíbit majetkový nebo jiný prospěch. Výklad, že se tato skutková podstata vztahuje i na insolvenční zákon, může být vnímána jako nepřijatelné rozšiřování podmínek trestnosti na základě analogie.

Domnívám se, že toto „nezesouladnění“ insolvenčního zákona s ostatními právními předpisy je hlavním nedostatkem legislativní práce

⁴⁶ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 29.

související s insolvenčním zákonem, který pro aplikační praxi přinese mnoho výkladových problémů.

5 Vyrovnání podle části třetí zákona o konkursu a vyrovnání

5.1 Důvody pro vyrovnání na straně úpadce

Konkursní řízení obvykle směřuje ke zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení podle ustanovení § 44 odst. 1 písm. b) zákona o konkursu a vyrovnání. V případě obchodní společnosti automaticky následuje zrušení společnosti ex lege podle ustanovení § 68 odst. 3 písm. f) obchodního zákoníku, což vede k zániku společnosti jejím výmazem z obchodního rejstříku. V případě podnikatele fyzické osoby je podle ustanovení § 8 odst. 2 živnostenského zákona dána překážka provozování živnosti po dobu tří let od zrušení konkursu po plnění rozvrhového usnesení.

Společnou výhodou jak vyrovnání, tak nuceného vyrovnání ve srovnání s konkursním řízením zakončeným rozvrhovým usnesením pro dlužníka představuje vyloučení výše uvedeného následku konkursu, tedy zániku obchodní společnosti, resp. překážky provozování živnosti pro fyzickou osobu.⁴⁷

V této souvislosti se nabízí otázka, proč by si dlužník (úpadce) zvolil právě vyrovnací řízení jako způsob řešení úpadku namísto nuceného vyrovnání, když oba uvedené způsoby mohou vést k těmž cíli – uspořádání majetkových poměrů dlužníka se zánikem dluhů neuspokojených v rámci vyrovnání podle ustanovení § 63 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání, resp. nuceného vyrovnání podle ustanovení § 42 odst. 1 tohoto zákona. Odpověď musíme hledat

⁴⁷ Zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení představuje i překážku výkonu podnikatelské činnosti či povolání v dalších oborech, např. ustanovení § 381 obchodního zákoníku upravuje překážku členství v orgánech právnických osob, které mají status podnikatele.

v účincích prohlášení konkursu, zejména v ustanoveních § 14 a § 14a zákona o konkursu a vyrovnání. Mezi ty nejdůležitější z výše uvedeného hlediska náleží:

- (1) oprávnění nakládat s majetkem konkursní podstaty přechází z úpadce na správce konkursní podstaty (§ 14 odst. 1 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání),
- (2) zanikají úpadcovy plné moci (§ 14 odst. 1 písm. h) zákona o konkursu a vyrovnání),
- (3) na správce konkursní podstaty přechází oprávnění vykonávat práva a plnit povinnosti, které jinak přísluší úpadci, jestliže souvisí s nakládáním s majetkem patřícím do konkursní podstaty (§ 14a zákona o konkursu a vyrovnání).

Z právě uvedeného vyplývá, že prohlášením konkursu úpadce reálně ztrácí možnost rozhodovat o dalším vývoji své podnikatelské činnosti. S veškerým majetkem spadajícím do konkursní podstaty nakládá a hospodaří soudem jmenovaný správce konkursní podstaty, jehož prvořadým úkolem je zajistit maximální výnos ze zpeněžení této podstaty bez ohledu na budoucnost úpadce. Z hlediska správce je irelevantní, zda úpadce právnická osoba po konci konkursního řízení bude vymazán z obchodního rejstříku, čímž zanikne, nebo zda naopak úpadce zachová svou podnikatelskou činnost při kontinuitě své právní subjektivity.

Při vyrovnání naopak úpadci v zásadě zůstane zachováno jednatelské oprávnění s jeho majetkem (s omezeními popsány níže v kapitole 5.8 Účinky povolení vyrovnání). Může tedy dál nakládat se svými majetkovými právy a v celém vyrovnacím řízení jednat tak, aby co nejvíce napomohl svému „přežití“, tj. úspěšnému zakončení vyrovnání s pokračováním své právní existence a provozování své podnikatelské činnosti.

5.2 Návrh na vyrovnání

Návrh na vyrovnání je úkonem, který zahajuje soudní řízení.⁴⁸ Pro vymezení jeho náležitostí proto kromě zákona o konkursu a vyrovnání musíme nahlédnout i do občanského soudního řádu, neboť podle ustanovení § 66a odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání se pro konkurs a vyrovnání použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li zákon o konkursu a vyrovnání jinak.

5.2.1 Legitimace a podmínky k podání návrhu

Aktivní legitimace k podání návrhu na vyrovnání vyplývá z ustanovení § 46 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání, jež zní:

„Dlužník, u kterého jsou dány podmínky pro prohlášení konkursu, může podat u soudu příslušného ke konkursu (§ 3 odst. 1) návrh na vyrovnání. Soud projedná návrh, jen nebyl-li už prohlášen konkurs.“

Z citovaného ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání plyne, že jediným subjektem aktivně legitimovaným k podání návrhu je sám dlužník.⁴⁹ Návrh na vyrovnání naopak nemůže podat žádný z dlužníkových věřitelů a ani nikdo jiný z ostatních účastníků vyrovnacího řízení.

Aby návrh na vyrovnání mohl podat dlužník, musí být splněny podmínky pro prohlášení konkursu. *„Rozumí se ovšem, že jde pouze o hmotněprávní podmínky konkursu, protože procesní podmínky konkursního řízení a řízení vyrovnacího jsou rozdílné.“*⁵⁰ Tedy dlužník musí být v úpadku⁵¹ a podle ustanovení § 12a odst. 4 dlužníkův majetek musí

⁴⁸ Srov. ustanovení § 2 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání, dle něhož „[j]estliže je dlužník v úpadku, lze u konkursního soudu (dále jen „soud“) zahájit za podmínek stanovených tímto zákonem konkursní řízení (dále jen „konkurs“) nebo vyrovnací řízení (dále jen „vyrovnání“).“

⁴⁹ Shodně viz Zoulík, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 213: „Legitimován k podání návrhu na vyrovnání je pouze dlužník.“

⁵⁰ Zoulík, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 213

⁵¹ K otázce úpadku viz kapitola 3 (Úpadek ve smyslu zákona o konkursu a vyrovnání) výše.

postačovat k úhradě nákladů konkursu. Návrh na vyrovnání může úspěšně podat i právnická osoba v likvidaci.⁵²

Otázku pasivní legitimace, tj. proti komu má být návrh podán, aby mohl být úspěšný, není třeba ve vyrovnacím řízení řešit. Je tomu tak proto, že ve smyslu obecného dělení civilního procesu na řízení sporné a řízení nesporné je vyrovnání řízením nesporným, a tedy není potřebné hledat druhou stranu sporu.

5.2.2 Příslušnost soudu

Věcná příslušnost soudu je určena ustanovením § 9 odst. 3 písm. s) občanského soudního řádu, podle kterého jsou v prvním stupni ve vyrovnacím řízení příslušné krajské soudy. Místní příslušnost soudu vyplývá z ustanovení § 85a občanského soudního řádu, který stanoví, že místně příslušným je ten krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud účastníka (v našem případě dlužník). Obecným soudem je podle ustanovení § 85 občanského soudního řádu ten soud, v jehož obvodu má účastník své bydliště, resp. sídlo. Návrh na vyrovnání proto musí být podán u krajského soudu, v jehož obvodu má dlužník své bydliště, resp. sídlo.

5.2.3 Vztah mezi návrhem na vyrovnání a návrhem na prohlášení konkursu

Úpadková situace může vést k tomu, že v době, kdy dlužník připravuje svůj návrh na vyrovnání, některý z jeho věřitelů připravuje návrh na prohlášení konkursu na majetek dotyčného dlužníka. Tyto návrhy se poté mohou u soudu sejít.⁵³ Zákon o konkursu a vyrovnání upravuje tento souběh návrhů výslovně v ustanovení § 46 odst. 1 věty druhé tak, že soud projedná dlužníkův návrh na vyrovnání, jen nebyl-li už na jeho majetek prohlášen konkurs. Výslovně neupravena je však

⁵² Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 Ko 314/2003.

⁵³ Věcně a místně příslušným je pro oba návrhy tentýž soud – krajský soud, v jehož obvodu má dlužník své bydliště, resp. sídlo.

otázka, kterým z návrhů se má soud zabývat nejdříve – zda nejprve návrhem na vyrovnání nebo naopak návrhem na prohlášení konkursu. „V takovém případě je nutno dovodit, že projednání návrhu na vyrovnání má přednost před projednáním návrhu na prohlášení konkursu a konkurs nelze v průběhu vyrovnání (rozumí se vyrovnacího řízení) prohlásit. Soud se bude zabývat návrhem na prohlášení konkursu teprve poté, co bude vyrovnací řízení zastaveno či vyrovnací řízení skončeno (§ 66 ZKV). Tyto závěry lze podpořit dikcí ust. § 3 odst. 4, § 52 odst. 2 písm. d) a písm. e) ZKV, kdy po dobu vyrovnání nemůže dlužník ani věřitel navrhnout na majetek dlužníka konkurs a dále dikcí ust. § 63 odst. 3 ZKV a § 66 odst. 4 ZKV.“⁵⁴ K tomuto výkladu je třeba se přiklonit i proto, že vyrovnání je vhodnější prostředek pro zachování podnikatelské činnosti dlužníka než konkurs a motivuje jej aktivně se účastnit na řešení své úpadkové situace.⁵⁵

5.2.4 Náležitosti návrhu na vyrovnání

„Podáním se rozumí procesní úkon účastníka adresovaný soudu, který činí v době, kdy není v přímém styku se soudem v rámci jednání nebo jiného soudního roku.“⁵⁶ Návrh na vyrovnání je tedy podáním ve smyslu ustanovení § 42 občanského soudního řádu, přičemž zároveň je i návrhem na zahájení řízení. Proto musí z hlediska tohoto procesního kodexu vyhovět požadavkům ustanovení § 42 odst. 4 a ustanovení § 79 odst. 1 občanského soudního řádu. Vedle toho zákon o konkursu a vyrovnání stanoví v ustanovení § 46 a § 47 zvláštní náležitosti návrhu na vyrovnání.⁵⁷

Ustanovení § 42 odst. 4 občanského soudního řádu zní:

„Pokud zákon pro podání určitého druhu nevyžaduje další náležitosti, musí být z podání patrné, kterému soudu je určeno, kdo je činí, které věci se týká

⁵⁴ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 911.

⁵⁵ Dát přednost konkursu před vyrovnáním by bylo namístě tehdy, pokud by návrh na vyrovnání byl pouze zjevnou snahou dlužníka oddálit konkursní řízení.

⁵⁶ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. : Občanský soudní řád, Komentář, 1. díl, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2003, str. 145.

⁵⁷ Shodně viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 4 Ko 79/94.

a co sleduje, a musí být podepsáno a datováno. Je-li účastník zastoupen advokátem, může být podpis advokáta nahrazen otiskem podpisového razítka, jehož vzor byl uložen u soudu, kterému je podání určeno. Podání je třeba předložit s potřebným počtem stejnopisů a s přílohami tak, aby jeden stejnopis zůstal u soudu a aby každý účastník dostal jeden stejnopis, jestliže je to třeba.“

Náležitostmi návrhu na vyrovnání podle ustanovení § 42 odst. 4 občanského soudního řádu jsou tedy:

- (1) Označení soudu, kterému je podání určeno.

Jak již bylo popsáno v kapitole 5.2.2 (*Příslušnost soudu*) výše, podle ustanovení § 9 odst. 3 písm. s) občanského soudního řádu jsou ve věcech konkursu a vyrovnání věcně příslušné krajské soudy, přičemž místně příslušným soudem je podle ustanovení § 85a ve spojení s ustanovením § 85 občanského soudního řádu soud, v jehož obvodu má úpadce své sídlo, resp. bydliště. Tento soud musí být v návrhu označen. „*Podá-li účastník (tj. navrhovatel nebo žalobce)*⁵⁸ *návrh u jiného soudu než u soudu, kterému byl určen (adresován), postoupí se návrh soudu označenému účastníkem, aniž by bylo třeba rozhodnutím vyslovovat nedostatek místní příslušnosti nebo otázku věcné příslušnosti řešit postupem podle § 104a, 104b nebo 104c [občanského soudního řádu – poznámka autora]. Jestliže navrhovatel (žalobce) v návrhu výslovně neuvede, kterému soudu je určen, má se za to, že je určen soudu, u něhož byl podán.*“⁵⁹

- (2) Označení osoby, která návrh na vyrovnání podává.

Tato náležitost je rovněž náležitostí návrhu na zahájení řízení podle ustanovení § 79 odst. 1 občanského soudního řádu. Proto dle právní zásady *lex specialis derogat generali* mu budeme věnovat pozornost níže u náležitostí návrhu na zahájení řízení.

⁵⁸ V našem případě dlužník.

⁵⁹ Bureš, J., Drápal, L., Krémář, Z., Mazanec, M. : Občanský soudní řád, Komentář, I. díl, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2003, str. 243

- (3) Označení věci, které se návrh týká.
Podání je tedy třeba označit jako návrh na vyrovnání.
- (4) Co osoba činící podání sleduje.
Návrhem na vyrovnání navrhovatel sleduje povolení vyrovnání. Rovněž zde zákon o konkursu a vyrovnání stanovuje zvláštní požadavky.
- (5) Podpis.
Zákon o konkursu a vyrovnání obsahuje oproti občanskému soudnímu řádu zvláštní úpravu podepisování návrhu na vyrovnání, proto se jím zabýváme níže v části věnované náležitostem stanoveným pro návrh na vyrovnání přímo zákonem o konkursu a vyrovnání.
- (6) Datum.
- (7) Počet stejnopisů podání.
Občanský soudní řád stanoví, že podání musí být předloženo s potřebným počtem stejnopisů a s přílohami tak, aby jeden stejnopis zůstal u soudu a aby každý účastník dostal jeden stejnopis, jestliže je to třeba. *„Dlužník musí předložit soudu návrh na vyrovnání v tolika vyhotoveních, aby po jednom zůstalo soudu, jedno mohlo být doručeno vyrovnacímu správci a po jednom každému z dlužníkových věřitelů (počet věřitelů vyplývá ze seznamu věřitelů zpracovaného dlužníkem podle ust. § 47 ZKV). Ve stejném počtu vyhotovení musí být k návrhu připojeny povinné přílohy zpracované dlužníkem podle ust. § 47 ZKV, které se věřitelům doručují spolu s návrhem na vyrovnání. Výjimku povoluje ust. § 51 odst. 1 ZKV pro dlužníky s majetkem zvlášť velkého rozsahu. V takovém případě není nutno seznam majetku doručovat všem věřitelům a na místo toho*

postačí informace na úřední desce konkursního soudu o tom, kde a za jakých podmínek je možno do seznamu nahlédnout.“⁶⁰

K tomu dále ustanovení § 79 odst. 1 občanského soudního řádu znějící:

„Řízení se zahajuje na návrh. Návrh musí kromě obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) obsahovat jméno, příjmení a bydliště účastníků (obchodní firmu nebo název a sídlo právnické osoby, označení státu a příslušné organizační složky státu, která za stát před soudem vystupuje), popřípadě též jejich zástupců, vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů, jichž se navrhovatel dovolává, a musí být z něj patrné, čeho se navrhovatel domáhá. Ve věcech vyplývajících z obchodních vztahů musí návrh dále obsahovat identifikační číslo právnické osoby, identifikační číslo fyzické osoby, která je podnikatelem, popřípadě další údaje potřebné k identifikaci účastníků řízení. Tento návrh, týká-li se dvoustranných právních vztahů mezi žalobcem a žalovaným (§ 90), se nazývá žalobou.“

stanovuje následující požadavky:

- (1) Uvedení jména, příjmení, bydliště účastníka fyzické osoby, resp. obchodní firma nebo název a sídlo právnické osoby.

Tuto náležitost stanovuje občanský soudní řád s cílem dosáhnout jasné a nezaměnitelné identifikace účastníků řízení, aby pro soud bylo nepochybné, s kým má jednat, a aby jej nezaměnil za někoho jiného. Proto pro fyzickou osobu jako účastníka řízení stanovuje občanský soudní řád označení jménem, příjmením a bydlištěm. *„Je-li to potřebné nebo nutné (ten, kdo podává návrh, například nezná místo bydliště nebo se účastník v místě bydliště nezdržuje, ve stejném místě bydlí více osob, které mají stejné jméno a příjmení, apod.), je potřebné uvést i další údaje umožňující odlišení od jiné fyzické osoby a tím přesnou identifikaci účastníka řízení (datum narození, rodné číslo,*

⁶⁰ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 914

místo, kde se zdržuje, místo podnikání apod.). V obchodních věcech je vhodné vždy uvést místo podnikání fyzické osoby, která je podnikatelem.⁶¹ Označení právnické osoby jako účastníka řízení závisí na právní formě příslušné právnické osoby. Například obchodní společnosti a družstva zapsaná v obchodním rejstříku se označují obchodní firmou⁶² a sídlem, obecně prospěšné společnosti názvem a sídlem, nadace a nadační fondy rovněž názvem a sídlem apod.

- (2) Vylíčení rozhodujících skutečností.
Návrh na vyrovnání musí obsahovat vylíčení skutkových okolností, které umožní soudu, který návrh na vyrovnání posuzuje, aby mohl učinit právní závěr o tom, zda jsou či nejsou splněny podmínky pro povolení vyrovnání, anebo naopak pro zamítnutí návrhu na vyrovnání. Pro úspěšné vyrovnání musí být samozřejmě uvedeny takové skutečnosti, které umožní soudu vyrovnání povolit.
- (3) Označení navrhovaných důkazů.
Soud zásadně nevychází z neověřených tvrzení jednoho účastníka řízení. Svě tvrzené skutečnosti (např. splnění podmínky svého úpadku) musí účastník řízení zákonným způsobem prokázat.
- (4) Čeho se navrhovatel domáhá (petit návrhu).
Každé procesně relevantní podání účastníka řízení má svůj účel. U návrhu na vyrovnání jím je, aby soud vyrovnání povolil.

⁶¹ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. : Občanský soudní řád, Komentář, I. díl, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2003, str. 244

⁶² Vzhledem k ustanovení § 10 odst. 1 obchodního zákoníku, podle něhož obchodní firma nesmí být zaměnitelná obchodní firmou jiného podnikatele, by označování právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku její obchodní firmou mělo zajišťovat nezaměnitelnost účastníka soudního řízení (v případech důsledného dodržování citované normy obchodního práva).

- (5) V obchodních věcech dále uvedení identifikačního čísla právnické osoby, identifikačního čísla fyzické osoby, která je podnikatelem.

K výše uvedeným požadavkům občanského soudního řádu přistupuje ustanovení § 46 zákona o konkursu a vyrovnání, jež zní:

„(1) Dlužník, u kterého jsou dány podmínky pro prohlášení konkursu, může podat u soudu příslušného ke konkursu (§ 3 odst. 1) návrh na vyrovnání. Soud projedná návrh, jen nebyl-li už prohlášen konkurs.

(2) V návrhu uvede dlužník, jaké vyrovnání nabízí. Může přitom nabídnout vyrovnání formou nové emise akcií nebo jiných cenných papírů emitovaných dlužníkem nebo i nepeněžní formou, například vydáním části aktiv, jež bezprostředně nesouvisejí s vlastní podnikatelskou činností dlužníka. Osoby ochotné zavázat se za splnění vyrovnání jako spoludlužníci nebo ručitelé musí návrh spolupodepsat. Není-li vypořádáno společné jmění manželů, musí návrh podepsat i manžel dlužníka na důkaz, že souhlasí s použitím veškerého majetku z nevypořádaného společného jmění k účelu vyrovnání. Všechny podpisy musí být úředně ověřeny.

(3) Je-li navrhovatel podnikatelem, uvede v návrhu počet zaměstnanců podniku a opatření, která provede k reorganizaci a pro další financování podniku.“

Z tohoto ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání vyplývají níže uvedené specifické požadavky tohoto zákona na návrh na vyrovnání:

- (1) Vylíčení okolností osvědčujících úpadek dlužníka.

Vylíčení okolností osvědčujících úpadek dlužníka je nezbytnou náležitostí návrhu na vyrovnání proto, že pouze dlužník, u kterého jsou dány podmínky pro prohlášení konkursu, je aktivně legitimován k podání návrhu na vyrovnání. Podání návrhu jinou osobou soud bez dalšího zamítne právě z důvodu nedostatku aktivní legitimace k jeho podání.

(2) Popis nabízeného vyrovnání.

Dlužník je v návrhu povinen uvést, jakou část závazků svých věřitelů nabízí splnit. Zákon o konkursu a vyrovnání stanovuje dolní limit. Z ustanovení § 50 odst. 1 písm. d) zákona o konkursu a vyrovnání totiž vyplývá, že věřitelům, jejichž pohledávky nemají přednostní právo ve smyslu ustanovení § 54 zákona o konkursu a vyrovnání, musí být nabídnuto zaplacení nejméně 30 % jejich pohledávek s příslušenstvím do dvou let od podání návrhu na vyrovnání. Zákon výslovně počítá s možností emise akcií či jiných cenných papírů dlužníka. Není tedy nezbytně nutné, aby dlužník nabídl vyrovnání výlučně v peněžité formě. „Vzhledem k tomu, že ve vyrovnání není obdoba konkursní podstaty, není dáno ani omezení, že by pohledávky věřitelů mohly být uspokojeny jen peněžítě. Proto nelze vyloučit ani uspokojení například započtením, postoupením pohledávky, věcným plněním nebo kapitalizací pohledávek konkursních věřitelů.“⁶³ „V případě, že věřitel se rozhodne navrhnout věřitelům plnění v nepeněžité formě, musí počítat s více než pravděpodobným nesouhlasem správce daně s touto formou vyrovnání, která se projeví ve způsobu jeho hlasování o vyrovnání. Podle ust. § 59 SpDP⁶⁴ lze daně platit pouze v české měně, a to způsobem v tomto ustanovení taxativně vymezeným. Daně dle tohoto ustanovení není možno platit směnkou, šekem či naturální formou.“⁶⁵

(3) Osoby ochotné se zavázat za splnění vyrovnání jako spoludlužníci nebo ručitelé musí návrh spolupodepsat.

„Dále musí návrh obsahovat i ověřené⁶⁶ podpisy spoludlužníků a ručitelů jako osob, které jsou ochotny se zavázat za splnění vyrovnání. Návrh na vyrovnání neobsahuje jejich závazek, neboť není jisté, jak

⁶³ Kotoučová, J.: Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 1. vydání, C.H. Beck, 2002, str. 284

⁶⁴ Zákon o správě daní a poplatků.

⁶⁵ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 912

⁶⁶ K otázce ověřování podpisů připojených na návrhu na vyrovnání viz níže.

*o něm bude rozhodnuto. Avšak podpis těchto osob je zavazuje k tomu, aby uvedený závazek na sebe vzaly.*⁶⁷

- (4) Podpis manžela dlužníka fyzické osoby, není-li vypořádáno společné jmění manželů. „*Nezbytnou náležitostí návrhu, nutnou v případě, že není vypořádáno bezpodílové spoluvlastnictví manželů [dnes společné jmění manželů⁶⁸ – poznámka autora], je ověřený⁶⁹ podpis dlužníkovy manžela, který představuje jeho souhlas k tomu, aby bylo pro účely vypořádání použito i majetku v bezpodílovém spoluvlastnictví manželů. Jestliže nedošlo k vypořádání tohoto spoluvlastnictví, není přípustné nabídnout vyrovnání tak, aby toto spoluvlastnictví nebylo dotčeno (srov. § 55 KV).*“⁷⁰
- (5) Je-li dlužník podnikatelem, je podle ustanovení § 46 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání povinen uvést navíc počet zaměstnanců a opatření, která provede k reorganizaci a pro další financování podniku. Počet zaměstnanců a citovaná opatření se budou vždy lišit v závislosti na individuálních okolnostech konkrétního případu. Je poté na soudu, který rozhoduje o návrhu na vyrovnání, aby posoudil, zda tato opatření svědčí o poctivém záměru dlužníka ve smyslu ustanovení § 50 odst. 1 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání a zda jsou dostatečná k tomu, aby dlužník mohl dosáhnout vyrovnání, které svým věřitelům nabízí.
- (6) Všechny podpisy musí být úředně ověřeny.
„Stejně tak musí být ověřeny i podpisy na podání dlužníka, kterým odstraňuje vady návrhu na vyrovnání či doplňuje chybějící náležitosti

⁶⁷ Zoufík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 214

⁶⁸ Institut bezpodílového spoluvlastnictví manželů byl zákonem č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů, s účinností od 1. srpna 1998 nahrazen institutem společného jmění manželů.

⁶⁹ K otázce ověřování podpisů připojených na návrhu na vyrovnání viz níže.

⁷⁰ Zoufík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 214

návrhu.⁷¹ Ke stejnému závěru dospěla i soudní judikatura.⁷² Úředním ověřením podpisu na území České republiky se rozumí legalizace podle ustanovení § 74 notářského řádu nebo podle ustanovení § 4 zákona o ověřování.⁷³ Pokud by návrh na vyrovnání podepisovala osoba mimo území České republiky (např. ručitel povinný spolupodepsat návrh na vyrovnání podle ustanovení § 46 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání), legalizace podpisu by musela být provedena buď příslušným zastupitelským úřadem České republiky v dotčeném státě nebo by proběhla podle místního právního řádu, přičemž pro účely uznání takového úředního ověřením podpisu v České republice by dotyčná listina musela být opatřena apostilou v případě ověřením v signatářském státu Haagské úmluvy o apostile (př. Spojené království Velká Británie a Severního Irska, Nizozemské království). Pokud má s příslušným státem Česká republika sjednánu mezinárodní smlouvu, na jejímž základě se zahraniční veřejné listiny uznávají bez dalšího, pak není třeba žádné zvláštní ověřením (např. Polská republika – Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných, pracovních a trestních vyhlášená pod č. 42/1989 Sb., Maďarská republika – Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Maďarskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů v občanských, rodinných a trestních věcech vyhlášená pod č. 63/1990 Sb.). Naopak v případě států, které nejsou smluvní stranou Haagské úmluvy o apostile, ani s nimi není sjednána smlouva o právní pomoci, která úplně ruší požadavky na ověřením

⁷¹ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 913

⁷² Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 4 Ko 376/97.

⁷³ Nejvyšší soud České republiky k tomu v rozhodnutí sp. zn. 2 Cáo 721/97 uvedl: „Je-li listina opatřena ověřovací doložkou notáře, která neobsahuje náležitosti předepsané ustanovením § 74 odst. 2 zákona č. 358/1992 Sb., nelze podpisy na ní považovat za ověřené ve smyslu ustanovení § 74 odst. 1 tohoto zákona.“

cizích veřejných listin (např. Irácká republika), pak dotyčná listina musí být superlegalizována, tj. musí být opatřena legalizační doložkou vydanou příslušným zastupitelským úřadem České republiky.⁷⁴ Ohledně podpisu návrhu na vyrovnání musíme vzít v potaz, že se jedná o procesní úkon. Občanský soudní řád v ustanoveních § 21 až § 21b obsahuje zvláštní úpravu jednání právnických osob, státu, obcí a krajů v civilním řízení. V civilním řízení se neuplatňuje hmotněprávní jednatelské oprávnění za tyto osoby. Tato pravidla stanovená občanským soudním řádem platí podle ustanovení § 66a odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání i ve vyrovnacím řízení. Proto například v případě akciové společnosti musí tento návrh podle ustanovení § 21 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu ve spojení s ustanovením § 66a odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání podepsat předseda představenstva. Nestačí tedy podpis v souladu se stavem v obchodním rejstříku (ledaže by podle obchodního rejstříku jedním ze spolupodepisujících fyzických osob musel být vždy předseda představenstva), protože obchodní rejstřík zachycuje jednatelské oprávnění podle obchodního zákoníku k hmotněprávním úkonům, nikoliv však k úkonům procesním.

„Za další specifické náležitosti návrhu [na vyrovnání – poznámka autora] je nutno pokládat údaje o tom, zda jsou přednostní pohledávky zaplacený či jejich zaplacení je zajištěno a jakým způsobem se tak stalo. Uvedení těchto údajů do návrhu je nezbytné pro to, aby soud mohl zkoumat,

⁷⁴ Úřední ověření podpisu fyzické osoby jednající za osobu právnickou (např. při vystavení písemné plné moci s úředně ověřeným podpisem) v některých státech, např. právě v Nizozemském království a Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku, v sobě kromě ověření totožnosti fyzické osoby podepisující listinu zahrnuje i ověření jejího jednatelského oprávnění za právnickou osobu, jejímž jménem jedná. Osobám, kterým se dotčená listina dostane do rukou, pak odpadá nutnost ověřovat jednatelské oprávnění signatáře této listiny. Shodně tak u výstavce plné moci odpadá nutnost prokazovat zmocnění signatáře této plné moci. *De lege ferenda* se domnívám, že možnost tohoto pojetí úředního ověření podpisu připojeného na listinu za právnickou osobu by bylo vhodné uzákonit i v České republice.

*zda jsou splněny podmínky pro povolení vyrovnání podle ust. § 50 odst. 1 písm. c) ZKV.*⁷⁵

Náležitostí žalob a návrhů obecně bývá i zaplacení soudního poplatku. Podle ustanovení položky 9 přílohy zákona o soudních poplatcích činí poplatek za vyrovnací řízení 5 000 Kč, přičemž podle ustanovení § 4 odst. 1 písm. e) vzniká poplatková povinnost uložením povinnosti zaplatit poplatek v souvislosti s rozhodnutím, jímž soud prohlásí vyrovnání za skončené. Povinnost zaplatit příslušný soudní poplatek tedy v tomto případě na rozdíl od obvyklé žaloby či jiného návrhu na zahájení řízení nevzniká již podáním návrhu, nýbrž až okamžikem, kdy je soudem uložena. Specifikem vyrovnacího řízení je ta skutečnost, že poplatková povinnost vzniká až na konci vyrovnacího řízení, nikoliv na jeho začátku.

Zákon o konkursu a vyrovnání dále stanovuje obligatornost určitých příloh k návrhu na vyrovnání. Tyto přílohy vymezuje ustanovení § 47 odst. 1 a odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání, které znějí:

„(1) K návrhu musí dlužník připojit úplný seznam svého majetku s přehledem majetkového stavu v době podání návrhu. Uvede jednotlivé části movitého a nemovitého majetku a místo, kde se nacházejí; u pohledávek uvede jejich výši, důvod vzniku a možnost jejich uspokojení. Vedle majetku uvede i závazky spolu s adresami věřitelů a s vyznačením, kteří z nich jsou k dlužníkovi v poměru osob blízkých. Není-li vypořádáno společné jmění dlužníka a jeho manžela, musí dlužník uvést, které věci ze seznamu jsou v jeho výlučném vlastnictví a které patří do společného jmění manželů. V konečném přehledu se uvede i výše předlužení.

(2) Seznam uvedený v odstavci 1 musí být dlužníkem podepsán a předložen v tolika vyhotoveních, aby mohl být doručen všem věřitelům a vyrovnacímu správci [§ 50 odst. 3 písm. a)].“

⁷⁵ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 918

K návrhu na vyrovnání tedy dlužník musí přiložit seznam svého majetku a svých závazků. Seznam musí být aktualizován k době podání návrhu na vyrovnání. V seznamu majetku musí dlužník uvést jednotlivé movité a nemovité věci. U každé z nich je nutné uvést, zda se jedná o majetek v jeho výlučném vlastnictví či ve společném jmění manželů, pokud toto nebylo ještě vypořádáno. Seznam dále musí popisovat jednotlivé pohledávky s označením dlužníků z těchto pohledávek, výše pohledávek, důvod jejich vzniku a dobytnost a dále ostatní majetkové hodnoty dlužníka. V seznamu závazků pak dlužník označí své jednotlivé věřitele tak, aby soud mohl řádně doručovat podle ustanovení § 51 zákona o konkursu a vyrovnání. Zároveň dlužník v tomto seznamu vyznačí, kteří jeho věřitelé jsou osobami blízkými ve vztahu k dlužníkovi. Pokud se dlužník nachází v úpadku ve formě předlužení, je povinen uvést v seznamu i výši svého předlužení – tedy částku, o kterou jeho splatné závazky převyšují výši jeho majetku.⁷⁶ Uvedený seznam majetku a závazků je dlužník povinen podepsat. U tohoto podpisu již zákon o konkursu a vyrovnání nepožaduje jeho úřední ověření.

Seznam musí dlužník předložit v tolika vyhotoveních, aby jedno vyhotovení zůstalo u soudu, po jednom mohlo být doručeno věřitelům podle seznamu a vyrovnacímu správci. Zákon o konkursu a vyrovnání sice výslovně uvádí, že seznam má být doručen „všem“ věřitelům, avšak „[f]ormulace, že seznam bude doručen všem věřitelům, je poněkud nekonkrétní, je třeba vycházet z ustanovení § 51 odst. 1 a doručovat jen známým věřitelům, přestože jich někdy může být značný počet.“⁷⁷

5.2.5 Vady návrhu na vyrovnání

Pokud určité podání nesplňuje všechny náležitosti kladené na něj zákonem, hovoříme o tom, že toto podání trpí vadami. Otázku vad

⁷⁶ Podrobněji k pojmu předlužení viz kapitulu 3 (*Úpadek ve smyslu zákona o konkursu a vyrovnání*) výše.

⁷⁷ Kotoučová, J.: Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 1. vydání, C.H. Beck, 2002, str. 284

návrhu na vyrovnání upravuje obecné ustanovení § 43 občanského soudního řádu, jež zní:

„(1) Předseda senátu usnesením vyzve účastníka, aby bylo opraveno nebo doplněno podání, které neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo které je nesrozumitelné nebo neurčité. K opravě nebo doplnění podání určí lhůtu a účastníka poučí, jak je třeba opravu nebo doplnění provést.

(2) Není-li přes výzvu předsedy senátu podání řádně opraveno nebo doplněno a v řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat, soud usnesením podání, které zahajuje řízení, odmítne. K ostatním podáním soud nepřihlíží, dokud nebudou řádně opravena nebo doplněna. O těchto následcích musí být účastník poučen.“

a dále speciální ustanovení § 47 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„Neodstraní-li dlužník podstatné vady návrhu ve lhůtě určené soudem, soud řízení zastaví.“

Jestliže tedy dlužník nepředloží návrh na vyrovnání ihned bezvadný, se všemi obligatorními údaji a přílohami, soud jej usnesením vyzve, aby vady odstraní a poučí jej o tom, jakým způsobem mají být příslušné vady odstraněny. V poučení musí soud dlužníkovi vytknout zcela konkrétní vady a uvést, jak konkrétně mají být odstraněny. Obecná výzva odůvodněná toliko odkazem na zákon je nedostatečná.⁷⁸

„K odstranění vady může dojít buď doplněním návrhu (např. jde-li o chybějící podpis nebo jeho ověření), anebo i změnou jeho obsahu.“⁷⁹ V případě neodstranění podstatných vad ve lhůtě stanovené soudem, soud vyrovnací řízení zastaví podle ustanovení § 47 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání. Toto ustanovení je *lex specialis* vůči ustanovení § 43 odst. 2 občanského soudního řádu, a proto v případě podstatných

⁷⁸ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 4 Ko 220/96.

⁷⁹ Zoulik, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 216

vad návrhu na vyrovnání soud vyrovnací řízení zastavuje podle ustanovení § 47 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání místo, aby návrh na vyrovnání odmítal podle ustanovení § 43 odst. 2 občanského soudního řádu.⁸⁰

Klíčovou otázkou na tomto místě je, které vady jsou tak podstatné, aby odůvodňovaly zastavení řízení při jejich neodstranění. Za podstatné náležitosti se považují ty náležitosti, které stanoví ustanovení § 46 a § 47 zákona o konkursu a vyrovnání.⁸¹ U nepodstatných vad postupuje soud podle ustanovení § 43 odst. 1 občanského soudního řádu a poté podle jejich povahy, např. „[n]ení-li podání přes výzvu soudu předloženo s potřebným počtem stejnopisů, vyhotoví tyto stejnopisy soud, jestliže je to pro další průběh řízení třeba (např. z důvodu doručení podání dalším účastníkům řízení). Za vyhotovení stejnopisů podání soud vyměří účastníku soudní poplatek (srov. položku 24 Sazebníku poplatků, který je přílohou zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a poznámku č. 3 k této položce).“⁸²

Ohledně odstraňování vad návrhu na vyrovnání je nutno odlišit vady spočívající v tom, že návrh na vyrovnání nesplňuje požadavky stanovené ustanovením § 50 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání (které upravuje předpoklady pro povolení vyrovnání soudem)⁸³ od vad ostatních. Podle Vrchního soudu v Praze jsou v ustanovení § 50 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání uvedeny důvody, pro něž je soud povinen zamítnout návrh na vyrovnání, aniž by bylo třeba dlužníka vyzývat k doplnění či opravě návrhu.⁸⁴

⁸⁰ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 4 Ko 103/94.

⁸¹ Viz Zoulik, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 216; Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 917; rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 4 Ko 103/94

⁸² Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. : Občanský soudní řád, Komentář, I. díl, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2003, str. 146

⁸³ Blíže viz kapitola 5.4 (Rozhodnutí soudu o návrhu na vyrovnání) níže.

⁸⁴ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 Ko 46/2000. Shodně viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 4 Ko 79/94.

5.2.6 Dispozice s návrhem na vyrovnání

Jak již bylo řečeno výše, návrh na vyrovnání je úkonem účastníka řízení, kterým se příslušné řízení zahajuje.⁸⁵ Proto i s tímto návrhem je účastník řízení oprávněn v zákonem ohraničených mezích disponovat. V případě návrhu na vyrovnání přicházejí v úvahu zpětvzetí návrhu a změna návrhu.

Při zpětvzetí návrhu na vyrovnání je účastník řízení omezen ustanovením § 66 odst. 1 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání, z něhož vyplývá, že návrh na vyrovnání lze účinně vzít zpět pouze před vyrovnacím jednáním, tedy do jeho zahájení. V důsledku zpětvzetí návrhu na vyrovnání soud vyrovnací řízení zastaví. Vyrovnací řízení zastavuje soud usnesením, které podle ustanovení § 66 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání soud uveřejňuje na své úřední desce a jiným vhodným způsobem a dále zastavení vyrovnání oznamuje soudu, který vede obchodní rejstřík,⁸⁶ a katastrálnímu úřadu, který eviduje dlužníkovy nemovitosti. Blíže k otázce zastavení vyrovnacího řízení viz kapitola 5.2.2 (*Zastavení a skončení vyrovnání*) níže.

Dlužník může svůj návrh na vyrovnání rovněž změnit. Důvodem změny může být jak vůle dlužníka změnit podmínky vyrovnání, tak jeho reakce na výzvu soudu k odstranění vad návrhu na vyrovnání.⁸⁷ „Do přijetí vyrovnání věřiteli je dlužník oprávněn svůj návrh na vyrovnání změnit. O tomto návrhu pak soud rozhodne usnesením podle ust. § 95 OSŘ, o jeho doručování platí totéž co o doručování usnesení o zastavení řízení. Změní-li dlužník svůj návrh v průběhu vyrovnacího jednání a nebudou-li při tomto jednání přítomni všichni účastníci řízení,⁸⁸ nezbude soudu, než jednání

⁸⁵ Více k dispozičním úkonům účastníků řízení viz Winterová, A. a kol. : Civilní právo procesní, 3. aktualizované a doplněné vydání, Linde Praha, 2004, str. 367 a násl.

⁸⁶ Ustanovení o oznamování rejstříkovému soudu se v praxi uplatní pouze mezi Krajským soudem v Praze jako soudem příslušným ve věcech konkursu a vyrovnání u dlužníků majících své sídlo, resp. bydliště v obvodu tohoto soudu (ve středních Čechách) a Městským soudem v Praze jakožto rejstříkovým soudem těchto dlužníků, pokud jsou v obchodním rejstříku zapsáni.

⁸⁷ K vadám návrhu na vyrovnání a jejich odstraňování blíže viz kapitolu 5.2.5 (*Vady návrhu na vyrovnání*) výše.

⁸⁸ K pojmu účastníci vyrovnacího řízení viz kapitola 5.3 (*Účastníci vyrovnacího řízení*) níže.

odročit za účelem písemného vyhotovení rozhodnutí podle ust. § 95 OSŘ⁸⁹ a jeho doručení účastníkům řízení a poté nařídít vyrovnací jednání nové. Tímto postupem si však dlužník zkracuje lhůtu, ve které musí být vyrovnání přijato věřiteli, zakotvenou v ust. § 66 odst. 1 písm. a) ZKV, jež činí 90 dnů od povolení vyrovnání. Po zahájení vyrovnacího jednání je však oprávněn dlužník změnit návrh jen ve prospěch věřitelů, tedy navýšit nabízenou vyrovnání kvótu či zkrátit termín pro její splnění.“⁹⁰

Ostatní dispoziční úkony účastníků, mezi které bývá řazena vzájemná žaloba, námitka započtení, uznání nároku a soudní smír,⁹¹ se z povahy věci netýkají návrhu na vyrovnání, a proto se jimi zde zabývat nebudeme.

5.2.7 Účinky podání návrhu na vyrovnání

Účinky podání návrhu na vyrovnání upravuje ustanovení § 49 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„(1) Od podání návrhu až do rozhodnutí o povolení vyrovnání (§ 50 odst. 3) nesmí dlužník zcizovat ani zatěžovat nemovitosti, zřizovat práva na oddělené uspokojení (§ 28) ze svého majetku, zavazovat se jako ručitel či spoludlužník, ani poskytovat nepřiměřené dary ze svého majetku a provádět jakékoliv úkony, které by mohly poškodit věřitele.

(2) Úkony odporující ustanovení odstavce 1 jsou vůči věřitelům neúčinné; kterýkoli věřitel může neúčinnost uplatnit u soudu nejpozději do dne uveřejnění usnesení o zastavení nebo skončení vyrovnání na úřední desce soudu.“

⁸⁹ Ustanovení § 95 občanského soudního řádu stanoví:

„(1) žalobce (navrhovatel) může za řízení se souhlasem soudu měnit návrh na zahájení řízení. Změněný návrh je třeba ostatním účastníkům doručit do vlastních rukou, pokud nebyli přítomni jednání, při němž ke změně došlo.

(2) Soud nepřipustí změnu návrhu, jestliže by výsledky dosavadního řízení nemohly být podkladem pro řízení o změněném návrhu. V takovém případě pokračuje soud v řízení o původním návrhu po právní moci usnesení.“

⁹⁰ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 914

⁹¹ Viz Winterová, A. a kol. : Civilní právo procesní, 3. aktualizované a doplněné vydání, Linde Praha, 2004, str. 367 a násl.

Rozbor právních účinků podání návrhu na vyrovnání podle tohoto ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání můžeme strukturovat na otázky časového trvání těchto účinků, jejich účelu, obsahu, důsledků zakázaného dlužníkovy jednání a významu pro dlužníkovy věřitele.

5.2.7.1 Časové trvání účinků podání návrhu na vyrovnání

Účinky podání návrhu na vyrovnání podle ustanovení § 49 zákona o konkursu a vyrovnání působí ode dne podání návrhu na vyrovnání, tedy ode dne, kdy je dlužníkuv návrh doručen soudu. Tyto účinky zanikají dle zákona tehdy, když soud rozhodne o návrhu na vyrovnání.

Formulace „až do rozhodnutí o povolení vyrovnání“, kterou zákon v této souvislosti používá pro časové vymezení zániku předmětných účinků, není dle mého názoru vhodnou formulací, neboť její jazykový výklad připouští různou interpretaci přesného časového okamžiku. Z tohoto slovního spojení totiž není zcela zřejmé, zda měl zákonodárce na mysli již vydání rozhodnutí soudem, nějakou formu doručení tohoto rozhodnutí dotčeným účastníkům řízení (ať již do vlastních rukou či vyvěšením na úřední desce soudu), anebo až den, kdy předmětné rozhodnutí nabude právní moci. Z tohoto hlediska by zřejmě bylo vhodnější, kdyby přímo text zákona *expressis verbis* definoval přesné časové vymezení.

Nicméně při systematickém výkladu v souvislosti se souvisejícími a navazujícími ustanoveními zákona o konkursu a vyrovnání lze přesný den zániku účinků návrhu na vyrovnání určit. Protože v případě povolení vyrovnání soudem jsou účinky vyplývající z ustanovení § 47 zákona o konkursu následně nahrazeny novými účinky, které jsou obsaženy v ustanovení § 52 odst. 2 tohoto zákona, lze dovodit, že v případě povolení vyrovnání soudem účinky podle § 47 zákona o konkursu a vyrovnání zanikají dnem vyvěšení rozhodnutí soudu na úřední desce, neboť podle ustanovení § 52 odst. 1 citovaného

zákona účinky povolení vyrovnání nastávají dnem vyvěšení usnesení na úřední desce soudu. Domnívám se, že v případě, kdy soud vyrovnání nepovolí, je nutné vykládat, že účinky návrhu na vyrovnání zanikají právní mocí takového soudního rozhodnutí. Tedy buď právní mocí rozhodnutí o zastavení vyrovnacího řízení z důvodu neodstranění vad návrhu na vyrovnání podle ustanovení § 47 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání, nebo právní mocí rozhodnutí o zastavení vyrovnacího řízení pro zpětvzetí návrhu na vyrovnání podle ustanovení § 66 odst. 1 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání, anebo zamítnutím návrhu na vyrovnání podle ustanovení § 50 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání.

5.2.7.2 Účel účinků podání návrhu na vyrovnání

Účelem účinků podání návrhu na vyrovnání zakotvených v ustanovení § 49 zákona o konkursu a vyrovnání je zabránit, aby dlužník až do doby, kdy soud o jeho návrhu rozhodne, nemohl učinit nevratné či obtížně vratné úkony ve vztahu ke svému majetku, které by zhoršily postavení dlužníkůvých věřitelů.

5.2.7.3 Obsah účinků podání návrhu na vyrovnání

Hmotněprávní účinky podání návrhu na vyrovnání jsou obsaženy v ustanovení § 49 zákona o konkursu a vyrovnání, které dlužníkovi *expresis verbis* zakazuje:

- (1) Zcizovat nemovitosti.
Dlužník tedy v první řadě nesmí uzavírat žádné kupní smlouvy, kterými by ze svého majetku prodával nemovitosti.
- (2) Zatěžovat nemovitosti.
Dle tohoto zákazu dlužník zjevně nesmí zřizovat zástavní práva k nemovitému majetku, jenž je jeho vlastnictvím. Nicméně další

rozsah tohoto zákazu není ze zákonodárcem použité formulace zcela jasný – zejména ohledně případného zákazu zřizování věcných břemen. „Zákaz jejich zatěžování [tj. zatěžování nemovitostí – poznámka autora] není zcela jasný; bude se nepochybně týkat zřízení zástavního práva nebo jiného způsobu zajištění pohledávky prostřednictvím nemovitosti. Problematické však bude, zda pod něj lze zahrnout i zřízení věcného břemene; tuto otázku bude nepochybně třeba posoudit případ od případu (kdyby tomu tak nemělo být, nepoužil by zákon termín „zatěžování“, ale nic by nebránilo v užití obecného termínu „práva k věci cizí“).“⁹² Proto zřejmě „[z]ákaz zatěžovat nemovitosti lze vztáhnout i na zřizování takových věcných břemen k nemovitosti ve vlastnictví dlužníka (§ 151n a násl. ObčZ), která by výrazněji mohla omezit prodejnost nemovitosti a ve svém důsledku by mohla vést k poškození věřitelů.“⁹³ Takový závěr je logický, protože například změna způsobu využití pozemku z orné půdy na stavební parcelu, jejíž logickou součástí je připojení dotyčného pozemku ke komunikačním a energetickým sítím zásadně zvyšuje hodnotu pozemku, a tedy i hodnotu dlužníkovu majetku. S tím se však nezbytně pojí např. zřízení věcných břemen podle ustanovení § 25 odst. 5 nebo § 59 odst. 2 energetického zákona či věcného břemena podle ustanovení § 104 odst. 3 zákona o elektronických komunikacích. Tato věcná břemena, která souvisejí se zvýšením hodnoty pozemku v dlužníkově majetku je proto třeba připustit.

- (3) Zřizovat práva na oddělené uspokojení ze svého majetku. Tento zákaz se vztahuje nejen na nemovitý majetek dlužníka, nýbrž na jeho veškerý majetek. Proto dlužník nesmí činit žádné úkony, které by vedly ke vzniku práva na oddělené uspokojení k dlužníkovu majetku ve smyslu ustanovení § 28 zákona o konkursu a vyrovnání. „Nejde tedy jen o zástavní práva

⁹² Zoulík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 219

⁹³ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 925

k nemovitostem, která jsou koneckonců kryta již zákazem zatěžování nemovitostí.”⁹⁴

(4) Zavazovat se jako ručitel či spoludlužník.

Zákazem zavazovat se jako ručitel je vyloučeno, aby dlužník činil ručitelská prohlášení ve smyslu ustanovení § 546 občanského zákoníku a ustanovení § 303 obchodního zákoníku a aby činil směnečná rukojemská prohlášení ve smyslu ustanovení § 31 zákona směnečného a šekového. *„Na rozdíl od zákazu, aby dlužník přejímal ručení za třetí osoby (ať již jde o ručení podle § 546 an. ObčZ, nebo o ručení podle § 303 an. ObchZ), není jasný zákaz jeho spoludlužnictví. Jeho striktní výklad by znamenal, že dlužník nesmí vůbec uzavírat společné závazky ve smyslu § 511 an. ObčZ. Zdá se však, že zákon má zde na mysli spíše jiné formy zajištění závazku, při nichž dochází k rozšíření okruhu zavázaných subjektů (např. převzetí dluhu podle § 531 ObčZ, přistoupení k závazku podle § 533 ObčZ apod.).”⁹⁵* Vzhledem ke skutečnosti, že porušení tohoto zákazu by mohlo mít pro dlužníka následek předvídaný trestním právem⁹⁶ jako trestný čin poškozování věřitele podle ustanovení § 256 trestního zákona⁹⁷ nebo trestný čin zvýhodňování věřitele podle ustanovení § 256a trestního zákona,⁹⁸ neměl by dle mého názoru zákon o konkursu a vyrovnání obsahovat takovouto možnost rozdílné interpretace, nýbrž by měl v zájmu právní jistoty výslovně a jednoznačně vymezit okruh zakázaného jednání.

⁹⁴ Zoulík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 219

⁹⁵ Zoulík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 219

⁹⁶ V případě dlužníka právnické osoby by tento trestní následek postihoval fyzické osoby, které se jménem dlužníka dopustily zakázaného jednání.

⁹⁷ Ustanovení § 256 trestního zákona postihuje toho, kdo i jen částečně zmaří uspokojení svého věřitele tím, že (a) zničí, poškodí, zatají, zcizí, učiní neupotřebitelnou nebo odstraní část svého majetku, (b) předstírá nebo uzná neexistující právo nebo závazek, (c) svůj majetek zdánlivě zmenšuje, nebo (d) v řízení před soudem odmítne splnit zákonnou povinnost učinit prohlášení o svém majetku nebo o majetku právnické osoby, za kterou je oprávněn jednat, nebo v takovém prohlášení uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje, a dále toho, kdo i jen částečně zmaří uspokojení věřitele jiné osoby tím, že (a) zničí, poškodí, zatají, zcizí nebo odstraní část majetku dlužníka, nebo (b) k majetku dlužníka uplatní neexistující právo nebo pohledávku.

⁹⁸ Ustanovení § 256a trestního zákona dopadá na toho, kdo jako dlužník, který není schopen plnit své splatné závazky, zmaří, byť i jen částečně, uspokojení svého věřitele tím, že zvýhodní jiného věřitele.

- (5) Poskytovat nepřiměřené dary ze svého majetku.

De lege ferenda se domnívám, že zákaz by se měl vztahovat na poskytování jakýchkoli darů, a to z důvodu, že primárním cílem, ke kterému směřuje zákon o konkursu a vyrovnání, je dosáhnout co nejvyššího poměrného uspokojení dlužníkůvých věřitelů.⁹⁹

- (6) Provádět jakékoliv úkony, které by mohly poškodit věřitele.

Jedná se o souhrnnou kategorii mající za úkol vyloučit poškození dlužníkůvých věřitelů. Vzhledem ke skutečnosti, že v českém právním řádu existuje rozlišení mezi poškozováním věřitele a zvýhodňováním věřitele v ustanoveních § 256 a § 256a trestního zákona, se domnívám, že *de lege ferenda* by tato souhrnná kategorie obsažená v zákoně o konkursu a vyrovnání měla *expresis verbis* zakazovat jak úkony, které by mohly věřitele poškodit, tak i úkony, které jež by mohly zvýhodnit některého dlužníkovu věřitele oproti jeho ostatním věřitelům.¹⁰⁰ Již současné ustanovení § 49 zákona o konkursu a vyrovnání je takto někdy vykládáno. „*Smyslem tohoto ustanovení je zabránit dlužníkovi, aby do rozhodnutí o jeho návrhu na vyrovnání soudem nemohl činit nevratné či obtížně vratné dispozice se svým majetkem, jež by ve svém důsledku vedly ke zhoršení postavení dlužníkůvých věřitelů, či jež by naopak umožnily, aby některý z věřitelů neodůvodněně získal výhodnější postavení ve vztahu k věřitelům ostatním.*“¹⁰¹ Nicméně se domnívám, že takovýto zákaz by měl být v zákoně o konkursu a

⁹⁹ V případě nemožnosti dosažení konsensu při legislativním procesu z důvodu, že taková norma by mohla působit příliš tvrdě (např. nemožnost poskytovat drobné dary nezletilým dětem), by podle mého názoru bylo možno připustit možnost takových darů podmíněnou souhlasem vyrovnacího správce.

¹⁰⁰ Nejvyšší soud České republiky ke zvýhodňování věřitele v rozhodnutí sp. zn. 4 Tz 153/2003 uvedl: „*Objektivní stránka trestného činu podle § 256a tr. zák. spočívá v tom, že pachatel zmaří, byl jen částečně, uspokojení svého věřitele tím, že zvýhodní jiného věřitele na úkor ostatních. Za zmaření lze považovat nemožnost věřitele dosáhnout uspokojení své pohledávky z majetku dlužníka. Zvýhodnění věřitele spočívá v tom, že se mu dostane od dlužníka, který není schopen plnit své splatné závazky, plnění neodpovídajícího zásadě poměrného a rovnoměrného uspokojení, a to na úkor ostatních věřitelů téhož dlužníka. Zvýhodnění věřitele v tomto smyslu nevyžaduje, aby byl takový věřitel na úkor ostatních uspokojen zcela; postačí jestliže od pachatele obdržel více, než by odpovídalo poměrnému a rovnoměrnému uspokojení všech věřitelů.*“

¹⁰¹ Zelenka, J., Maršíková, J.: Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 925

vyrovnání obsažen výslovně, neboť platí obecný princip ustanovení čl. 2 odst. 4 Ústavy České republiky, dle něhož „Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.“ a ustanovení čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, dle kterého „Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.“

Jelikož podání návrhu na vyrovnání je rovněž procesním úkonem, má jeho podání kromě hmotněprávních účinků, které jsou rozebrány výše, i účinky procesní. V první řadě se jedná o to, že dnem, kdy návrh na vyrovnání dojde soudu, je podle ustanovení § 82 odst. 1 občanského soudního řádu zahájeno řízení. „Zahájení tohoto řízení má litispendenční účinky, tj. brání tomu, aby v téže věci probíhalo u soudu jiné řízení se shodným předmětem a účastníky. (§83 OSŘ).“¹⁰²

5.2.7.4 Důsledky zakázaného dlužníkového jednání

S porušením právního zákazu právní řád zásadně spojuje právní sankce. První okruh důsledků zakázaného dlužníkového jednání upravuje přímo samotný zákon o konkursu a vyrovnání. Podle druhého odstavce § 49 jsou úkony, které odporují výše popsaným zákazům, neúčinné vůči dlužníkovým věřitelům. Této neúčinnosti právního úkonu se věřitelé musí domoci u soudu ve stanovené lhůtě. Každý z věřitelů je proto oprávněn podat žalobu u vyrovnacího soudu, jejímž prostřednictvím se dovolá neúčinnosti zakázaného úkonu. Tuto žalobu je nutno podat nejpozději do dne uveřejnění usnesení o zastavení nebo skončení vyrovnání na úřední desce soudu. V případě, že se nikdo z okruhu aktivně legitimovaných osob nedovolá neúčinnosti úkonu, zůstanou právní účinky takového úkonu plně zachovány.

Vedle důsledků předvídaných specificky zákonem o konkursu a vyrovnání je třeba zvážit i důsledky stanovené jinými právními předpisy. Jakožto právní předpis stanovující nejcitelnější právní sankce

¹⁰² Zoulík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 218

je třeba uvést v první řadě trestní zákon v podobě trestného činu poškozování věřitele podle ustanovení § 256 trestního zákona či trestného činu zvýhodňování věřitele podle ustanovení § 256a trestního zákona.

Naopak vyloučena je sankce absolutní neplatnosti právního úkonu ve smyslu ustanovení § 39 občanského zákoníku, dle kterého „[n]eplatný je právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přičí dobrým mravům.“ To proto, že aby právní úkon mohl být neúčinný, musí se jednat o platný právní úkon. Platnost dlužníkem učiněných úkonů proto není dotčena.

5.2.7.5 Význam účinků podání návrhu na vyrovnání pro dlužníkovy věřitele

Podáním návrhu na vyrovnání sděluje dlužník svým věřitelům, že dle svého názoru není schopen splnit v plném rozsahu všechny své závazky. V takové situaci právní předpisy často dotčeným věřitelům umožňují a usnadňují, aby se domáhali splnění svých závazků na subjektech odlišných od dlužníka, který podal návrh na vyrovnání.

Například i když v obchodních závazkových vztazích je podle ustanovení § 306 odst. 1 věty první obchodního zákoníku věřitel oprávněn domáhat se splnění závazku na ručiteli jen v případě, že dlužník nesplnil svůj splatný závazek v přiměřené době poté, co byl k tomu věřitelem písemně vyzván, podle druhé věty citovaného § 306 odst. 1 obchodního zákoníku tohoto vyzvání není třeba, jestliže je věřitel nemůže uskutečnit nebo jestliže je nepochybné, že dlužník svůj závazek nesplní, zejména při prohlášení konkursu. Protože obchodní zákoník uvádí prohlášení konkursu pouze příkladmo, a tedy připouští i další obdobné situace, domnívám se, že návrh na vyrovnání je dalším takovým případem, kdy věřitel může vyzvat ručitele k plnění, aniž by musel předtím vyzývat k plnění dlužníka. Otázkou, se kterou lze polemizovat, je to, zda takový účinek nastává již dnem podání návrhu na vyrovnání, anebo až dnem, kdy soud vyrovnání povolí. Vzhledem

k tomu, že podáním návrhu na vyrovnání dává dlužník najevo, že není schopen plně dostát všem svým závazkům (anebo jim není schopen dostát včas), je v zájmu práva věřitele obdržet plnění, na které má právo, třeba vykládat, že rozhodným okamžikem je již podání návrhu na vyrovnání.

Obdobné právo věřitele lze dovodit i u ustanovení čl. 1 § 43 zákona směnečného a šekového, ze kterého je možné dovodit oprávnění majitele směnky vykonat směnečný postih proti indosantům, výstavci a jiným směnečně zavázaným osobám již před splatností směnky, podal-li návrh na vyrovnání směnečník nebo výstavce směnky. Autorita směnečného práva k tomu uvádí: „Vycházím z toho, že podle § 46 odst. 1 ZKV jsou dány pro povolení vyrovnání stejné předpoklady jako pro konkurs podle 3 odst. 1 ZKV. Sama skutečnost, že je dlužník ve stavu úpadku ovšem neznamena automaticky, že vyrovnání povoleno bude (viz § 50 ZKV). Nicméně již tím, že dlužník podá návrh na vyrovnání, jde již o určité jeho prohlášení o stavu jeho majetku a hospodaření, které již samo o sobě vede k pochybnostem o současné a budoucí jeho solventnosti. Při tom samo vyrovnání vede jen k částečnému uspokojení věřitelů a navíc s tím účinkem, že tímto částečným uspokojením závazek zcela zaniká. Více tedy věřitel nedostane ani za předpokladu, že by se v budoucnu majetková situace dlužníka radikálně zlepšila. Z toho pak vyplývá závěr, že směnka se v případě vyrovnání stává úplně stejnou nejistotou jako v případě prohlášení konkursu a dále, že tímto faktem je již sám návrh na povolení vyrovnání. Tedy již se samotným podáním návrhu na povolení vyrovnání je namíste spojít možnost postihu před splatností, je-li tímto navrhovatelem buď směnečník, nebo výstavce vlastní směnky anebo výstavce cizí směnky.“¹⁰³

5.3 Účastníci vyrovnacího řízení

V civilním řízení nesporném, které nemůže soud zahájit bez návrhu, obecně platí definice účastníků řízení obsažená v

¹⁰³ Kovařík, Z.: Směnka a šek v souvislosti s konkursem a vyrovnáním, Právní rozhledy č. 7/1997, str. 351

ustanovení § 94 odst. 2 občanského soudního řádu, podle které jsou účastníky řízení navrhovatel a ti, které zákon za účastníky označuje. Ostatní definice účastníků řízení obsažené v občanském soudním řádu nelze vůbec použít. Definice v ustanovení § 90 občanského soudního řádu, podle které „Účastníky řízení jsou žalobce a žalovaný“, je totiž definicí pro řízení sporné, kterým však vyrovnací řízení není – proto tuto definici účastníků řízení nelze ve vyrovnacím řízení užít. Stejně tak nelze použít definici účastníků řízení obsaženou v ustanovení § 93 odst. 1 občanského soudního řádu, jež zní: „V řízení, které může být zahájeno i bez návrhu, jsou účastníky navrhovatel a ti, o jejichž právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno. Jde-li však o řízení o neplatnost manželství nebo o určení, zda tu manželství je či není, jsou účastníky pouze manželé.“, protože vyrovnací řízení lze zahájit výlučně na návrh dlužníka, a tedy soud takové řízení nemůže zahájit sám bez návrhu.

Zákon o konkursu a vyrovnání speciálně upravuje okruh účastníků vyrovnacího řízení v ustanovení § 48 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„Účastníky vyrovnání jsou dlužník, manžel dlužníka, spoludlužníci a ručitelé dlužníka, pokud spolupodepsali návrh na zahájení vyrovnání, a věřitelé, kteří včas [§ 50 odst. 3 písm. c)] přihlásili své pohledávky a nejsou plně uspokojeni.“

Účastníky vyrovnacího řízení jsou tedy:

- (1) Dlužník, jenž podal návrh na vyrovnání. Dlužník je tedy zároveň navrhovatelem.
- (2) Manžel dlužníka, pokud dosud není vypořádáno společné jmění manželů. Tento manžel je povinen spolupodepsat návrh na vyrovnání spolu s dlužníkem.¹⁰⁴
- (3) Spoludlužníci a ručitelé, kteří rovněž návrh na vyrovnání spolupodepsali.

¹⁰⁴ Absence jeho podpisu je podstatnou vadou návrhu na vyrovnání, jejíž neodstranění způsobuje zamítnutí návrhu na vyrovnání soudem podle ustanovení § 47 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání. Blíže k tomu viz kapitola 5.2.4 (*Náležitosti návrhu na vyrovnání*) a kapitola 5.2.5 (*Vady návrhu na vyrovnání*) výše.

- (4) Věřitelé dlužníka, pokud včas přihlásili své pohledávky a nejsou ve svých pohledávkách plně uspokojeni. Věřitel tedy nemusí být účastníkem vyrovnacího řízení po celou dobu, kdy toto řízení probíhá.

Protože výčet účastníků řízení vyjmenovaných v ustanovení § 48 zákona o konkursu a vyrovnání „*je nutno pokládat za vymezení taxativní*“¹⁰⁵, žádný další subjekt nemá postavení účastníka vyrovnacího řízení.

Ustanovení § 51 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání přiznává určitá procesní práva všem věřitelům dlužníka, které dlužník uvedl v seznamu závazků, který je obligatorní přílohou návrhu na vyrovnání podle ustanovení § 47 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání. Ustanovení § 51 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání totiž ukládá soudu, aby těmto věřitelům doručil své usnesení o povolení vyrovnání spolu se seznamem dlužníkovy majetku.¹⁰⁶ Podle ustanovení § 48 zákona o konkursu a vyrovnání se však věřitelé dlužníka nestávají účastníky řízení již tím, že je dlužník uvede do seznamu věřitelů, avšak až tím, že své pohledávky přihlásí včas, tj. ve lhůtě čtyř týdnů od vyvěšení usnesení o povolení vyrovnání na úřední desce soudu, který vyrovnání povolil. Další podmínkou trvání účastenství věřitele je skutečnost, aby jeho pohledávka nebyla dosud plně uspokojena, neboť plným uspokojením pohledávky v průběhu vyrovnacího řízení dotyčný věřitel přestává být účastníkem vyrovnacího řízení.

Otázka procesního práva vyvstává v okamžiku, kdy původní věřitel, který se stal účastníkem vyrovnacího řízení, v průběhu tohoto řízení převede svou pohledávku na jinou osobu postoupením pohledávky podle ustanovení § 524 a násl. občanského zákoníku. Je otázkou, zda soud má v tomto případě postupovat podle ustanovení § 107a občanského soudního řádu, anebo toho není třeba. Právní

¹⁰⁵ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 922

¹⁰⁶ Těto povinnosti soudu odpovídá právo věřitelů, kteří mají právo na to, aby jim předmětné listiny byly doručeny.

literatura zastávala názor, že ustanovení § 107a občanského soudního řádu se nepoužije ve vyrovnacím řízení. „Dojde-li v průběhu vyrovnacího řízení k převodu či přechodu pohledávky, tedy ke změně v osobě věřitele, soud pokračuje automaticky s novým nositelem pohledávky a rozhodnutí podle ust. § 107a OSŘ nevydává.“¹⁰⁷ „Ustanovení § 107a je použitelné jen ve sporném řízení.“¹⁰⁸ Nejvyšší soud České republiky však v konkursní věci zaujal stanovisko, že i v konkursním řízení platí přiměřeně ustanovení § 107a občanského soudního řádu.¹⁰⁹ Domnívám se, že pokud se ustanovení § 107a občanského soudního řádu uplatní v konkursním řízení, není důvod neuplatnit jej i v řízení vyrovnacím. Výhodou aplikace ustanovení § 107a občanského soudního řádu je právní jistota ohledně účastenství ve vyrovnacím řízení, neboť zde existuje soudní rozhodnutí, které autoritativně označuje osobu účastníka řízení. Naproti tomu však tento postup může představovat i nevýhodu. Proti rozhodnutí soudu podle ustanovení § 107a občanského soudního řádu je totiž přípustné odvolání. Ani zákon o konkursu a vyrovnání ani občanský soudní řád však již neřeší otázku, zda nejprve má v takovém případě skončit odvolací řízení (v takovém případě se může stát, že nebude možné dodržet lhůty stanovené zákonem o konkursu a vyrovnání – např. může být nemožné konat vyrovnací jednání do šesti týdnů ode dne vyvěšení usnesení o povolení vyrovnání na úřední desce soudu), anebo má dále probíhat vyrovnací řízení (v takovém případě však vyvstává problém, že práva účastníka řízení byla odepřena tomu, komu svědčila pohledávka z hmotného práva, a komu tak bylo odepřeno právo jednat ve věci svého práva před soudem na vyrovnacím jednání). Domnívám se, že otázka, jak se do procesního práva promítne hmotněprávní změna nositele pohledávky by si zasloužila vlastní úpravu v zákoně o konkursu a vyrovnání.

Zvláštním subjektem vyrovnacího řízení je vyrovnací správce. Vyrovnací správce není účastníkem vyrovnacího řízení, i když mu

¹⁰⁷ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 922

¹⁰⁸ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. : Občanský soudní řád, Komentář, I. díl, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2003, str. 382

¹⁰⁹ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Odo 708/2002.

zákon o konkursu a vyrovnání přiznává určitá procesní oprávnění. Účastníkem řízení je pouze tehdy, pokud soud rozhoduje přímo o jeho právech, např. když soud rozhoduje o odměně vyrovnacího správce. Základní rozdíl mezi správcem konkursní podstaty a vyrovnacím správcem vyplývá ze skutečnosti, že správce konkursní podstaty podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání okamžikem prohlášení konkursu nabývá oprávnění nakládat s majetkem konkursní podstaty, zatímco vyrovnací správce je spíše pouze dohlížitelem na právní úkony dlužníka v průběhu vyrovnacího řízení. To proto, že podle ustanovení § 52 odst. 2 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání je vyrovnací správce oprávněn určit právní úkony dlužníka, k nimž je potřebný souhlas vyrovnacího správce, a vyrovnací správce si dále může vyhradit, že bude vyplácet a přijímat platby nebo plnit jiné závazky namísto dlužníka.

Podle ustanovení § 35 odst. 1 písm. k) občanského soudního řádu může do vyrovnacího řízení (a rovněž tak do sporů tímto řízením vyvolaných) vstoupit státní zastupitelství. Není však oprávněno toto řízení zahájit,¹¹⁰ neboť to je oprávněn pouze dlužník. Státní zastupitelství je podle ustanovení § 1 odst. 1 zákona o státním zastupitelství soustavou úřadů státu určených k zastupování státu při ochraně veřejného zájmu ve věcech svěřených zákonem do působnosti státního zastupitelství. „Státní zastupitelství je organizační složkou státu a jako takové není právnickou osobou. V rozsahu vyplývajícím z § 35 má státní zastupitelství způsobilost být účastníkem řízení (srov. § 19, část věty za středníkem a komentář k § 19) a procesní způsobilost (§ 20 odst. 1).“¹¹¹ Státní zastupitelství vstupuje do řízení dnem, kdy oznámení státního zastupitelství o vstupu do řízení došlo příslušnému soudu. Státní zastupitelství je podle ustanovení § 35 odst. 2 občanského soudního řádu oprávněno činit veškeré úkony, které může vykonat účastník řízení, pokud nejde o úkony, které může vykonat jen účastník právního

¹¹⁰ Státní zastupitelství je oprávněno zahájit pouze řízení ve věcech (i) uložení výchovného opatření podle ustanovení § 43 odst. 1 a 2 zákona o rodině, (ii) nařízení ústavní výchovy a prodloužení ústavní výchovy a (iii) pozastavení, omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti.

¹¹¹ Bureš, J., Drápal, L., Krémář, Z., Mazanec, M. : Občanský soudní řád, Komentář, 1. díl, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2003, str. 119

vztahu. Protože zákon o konkursu a vyrovnání mnohdy taxativně vypočítává ty účastníky řízení, kteří jako jediní mohou určitý úkon učinit, má státní zastupitelství ve vyrovnacím řízení omezenou roli. Kromě již výše zmíněné nemožnosti podat návrh na vyrovnání tak státní zastupitelství např. není oprávněno podat odvolání proti rozhodnutí soudu o návrhu na vyrovnání,¹¹² hlasovat o vyrovnání¹¹³ či podat odvolání proti rozhodnutí, kterým soud potvrdil vyrovnání nebo jeho potvrzení zamítl.¹¹⁴ Státní zastupitelství se tedy může účastnit soudních jednání, navrhopvat důkazy, vyjadřovat se k provedeným důkazům, nahlížet do spisu, činit si ze spisu výpisy a opisy, má právo, aby mu soud doručoval rozhodnutí apod. Specifickým oprávněním státního zastupitelství je oprávnění vyžadovat od soudu zapůjčení spisu podle ustanovení § 14 odst. 4 zákona o státním zastupitelství. Soud může takovou žádost státního zastupitelství odmítnout, jen pokud tomu brání závažné důvody.

5.4 Rozhodnutí soudu o návrhu na vyrovnání

Rozhodnutí soudu o návrhu na vyrovnání primárně upravuje ustanovení § 50 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„(1) Soud usnesením zamítne návrh, zjistí-li že

a) dlužník byl v posledních pěti letech před jeho podáním odsouzen pro trestný čin podvodu nebo poškozování věřitele nebo plyne-li z okolností, že podáním návrhu nesleduje poctivý záměr, nebo

b) v době pěti let před podáním návrhu byl na dlužníkovu majetek prohlášen konkurs nebo povoleno vyrovnání, nebo

¹¹² Podle ustanovení § 51 odst. 4 zákona o konkursu a vyrovnání mohou proti usnesení, kterým bylo vyrovnání povoleno, podat odvolání věřitelé, jejichž pohledávky nemají přednostní právo, a proti usnesení, kterým byl návrh na vyrovnání zamítnut, může podat odvolání pouze dlužník.

¹¹³ Právo hlasovat o vyrovnání dává zákon o konkursu a vyrovnání pouze vymezenému okruhu dlužníkůvých věřitelů.

¹¹⁴ Podle ustanovení § 62 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání mohou odvolání proti usnesení o potvrzení vyrovnání podat jen ti z věřitelů, kteří nedali výslovně souhlas k vyrovnání, jakož i ručitelé a spoludlužníci dlužníka. Podle odstavce 2 téhož paragrafu mohou proti usnesení, kterým bylo zamítnuto potvrzení vyrovnání, podat pouze dlužník a ti věřitelé, kteří projevíli souhlas s přijetím vyrovnání.

- c) návrh odporuje ustanovení § 60 odst. 1 písm. b), nebo
 - d) věřitelům, jejichž pohledávky nemají přednostní právo (§ 54), nebylo nabídnuto zaplacení alespoň 30% jejich pohledávek s příslušenstvím do dvou let od podání návrhu, anebo
 - e) návrh neobsahuje skutečnosti uvedené v § 46 odst. 3, pokud je obsahovat má.
- (2) Usnesení podle odstavce 1 doručí soud jen navrhovateli.
- (3) O povolení vyrovnání soud rozhodne usnesením, v němž zároveň
- a) ustaví vyrovnacího správce z osob zapsaných do zvláštní části seznamu (§ 8 odst. 1), o jehož právech, povinnostech a odpovědnosti platí přiměřeně ustanovení o správci podstaty;
 - b) nařídí vyrovnací jednání na dobu nejpozději do šesti týdnů ode dne vyvěšení usnesení na úřední desce soudu;
 - c) vyzve věřitele, aby své nároky přihlásili písemně nebo ústně do protokolu do čtyř týdnů ode dne vyvěšení usnesení na úřední desce soudu;
 - d) rozhodne o opatřeních, kterých je třeba k zajištění dlužníkovy majetku.
- (4) O právech a povinnostech vyrovnacího správce platí přiměřeně ustanovení § 8, § 9d až 9f.“

Ustanovení § 50 zákona o konkursu a vyrovnání rozeznává dva možné výsledky soudního rozhodnutí o návrhu na povolení vyrovnání. Počítá s tím, že soud buď návrhu vyhoví a vyrovnání povolí, nebo tento návrh zamítne. Než se však soud dostane do roviny zvažování, zda návrhu na vyrovnání vyhoví či zda jej zamítne, existuje možnost, že vyrovnací řízení bude zastaveno, např. pro zpětvzetí návrhu navrhovatelem podle ustanovení § 66 odst. 1 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání či pro neodstranění vad návrhu na vyrovnání ani v soudem stanovené lhůtě podle ustanovení § 47 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání.

Pokud řízení není zastaveno, začne soud zkoumat, zda jsou splněny níže uvedené podmínky vyžadované zákonem pro povolení vyrovnání.

(a) Aktivní legitimace navrhovatele.

Přestože tato podmínka není výslovně uvedena v ustanovení § 50 zákona o konkursu a vyrovnání, vyplývá z ustanovení § 46 odst. 1 tohoto zákona, podle kterého může návrhu na vyrovnání podat dlužník, u kterého jsou dány podmínky pro prohlášení konkursu, tedy zejména existence úpadku.¹¹⁵ Nesplnění této podmínky má za následek, že soud návrhu na vyrovnání zamítne pro nedostatek aktivní legitimace navrhovatele.

(b) Záměr dlužníka.

Zákon o konkursu a vyrovnání v ustanovení § 50 odst. 1 písm. a) uvádí povinnost soudu zamítnout návrh na vyrovnání, pokud dlužník byl v posledních pěti letech před podáním návrhu na vyrovnání odsouzen pro trestný čin podvodu nebo poškozování věřitele nebo plyne-li z okolností, že podáním návrhu nesleduje poctivý záměr. Protože úspěšně proběhnuvší vyrovnání má pro věřitele za následek zánik jejich neuspokojených pohledávek,¹¹⁶ snaží se zákonodárce vyloučit vyrovnání u takových dlužníků, kteří by návrhem na vyrovnání sledovali nikoli poctivou snahu řešit svou úpadkovou situaci, nýbrž podvodným způsobem se zbavit svých dluhů. Zákonodárce proto stanovil, že se svým návrhem na vyrovnání nemůže uspět takový dlužník, který byl v posledních pěti letech před podáním návrhu na vyrovnání odsouzen pro trestný čin podvodu nebo poškozování věřitele. Dnem, od kterého se počítá pětiletá lhůta, je dle mého názoru den právní moci odsuzujícího rozsudku (samozřejmě za předpokladu, že takový rozsudek nebyl následně zrušen na základě mimořádných opravných prostředků či ústavní stížnosti). Právní moc odsuzujícího rozsudku je nutno brát jako klíčový okamžik proto, že do té doby

¹¹⁵ K této otázce blíže viz kapitola 5.2.1 (*Legitimace a podmínky k podání návrhu*) výše.

¹¹⁶ K této otázce blíže viz kapitola 5.18 (*Účinky splnění potvrzeného vyrovnání*) níže.

stále platí presumpce nevinny.¹¹⁷ Tím, že zákonodárce jmenuje trestný čin podvodu, se nabízí otázka, zda se tím rozumí výlučně trestný čin podvodu podle ustanovení § 250 trestního zákona¹¹⁸ anebo rovněž i trestný čin pojistného podvodu podle ustanovení § 250a trestního zákona¹¹⁹ a trestný čin úvěrového podvodu podle ustanovení § 250b trestního zákona.¹²⁰ Tato otázka vznikla tím, že trestné činy pojistného a úvěrového podvodu byly do trestního zákona vloženy s účinností od 1. ledna 1998, tedy až poté, co již platil zákon o konkursu a vyrovnání. Odpověď na tuto otázku by si zasloužila výslovnou úpravu v zákoně. Domnívám se, že pokud z přístupu k institutu vyrovnání vylučujeme pachatele trestného činu podvodu, logicky bychom měli vyloučit rovněž i pachatele pojistného podvodu a úvěrového podvodu.

„Konečně nesmí dojít k vyrovnání ani tehdy, jestliže z okolností plyne, že dlužník podáním návrhu na vyrovnání nesleduje poctivý záměr [§ 50 odst. 1 písm. a) část druhá KV]. Tato podmínka se od předchozích liší tím, že nespočívá v exaktně zjistitelných skutečnostech, ale její posouzení záleží v podstatě na úvaze soudu. Je obecnější než podmínky předchozí, neboť k úsudku o tom, že nejde o poctivý záměr, mohou vést různá jednání dlužníka, a to i jednání, která nejsou trestná, ale která lze označit spíše za neseriózní, lehkomyšlná, nezodpovědná (srov. § 35 KV).“¹²¹ Na poctivost záměru, který dlužník sleduje podáním návrhu na vyrovnání,

¹¹⁷ Podle ustanovení čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod: „Každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena.“

¹¹⁸ Ustanovení § 250 trestního zákona trestní sankcí postihuje toho, kdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou.

¹¹⁹ Ustanovení § 250a trestního zákona trestá toho, kdo při sjednávání pojistné smlouvy nebo při uplatnění nároku na plnění z takové smlouvy uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, a toho, kdo úmyslně vyvolá pojistnou událost, nebo kdo stav vyvolaný pojistnou událostí udržuje v úmyslu zvýšit vzniklou škodu.

¹²⁰ Ustanovení § 250b trestního zákona postihuje toho, kdo při sjednávání úvěrové smlouvy či v žádosti o poskytnutí subvence nebo dotace uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, a toho, kdo bez souhlasu věřitele nebo jiné oprávněné osoby použije úvěr, subvenci nebo dotaci na jiný než určený účel.

¹²¹ Zouřík, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 222

přítom nelze usuzovat z toho, že dlužník hodlá podáním návrhu na vyrovnání dosáhnout zákonem předvídaných účinků spojených s povolením vyrovnání, potvrzením vyrovnání a jeho splněním.¹²²

(c) Absence dřívějšího konkursu a vyrovnání.

Ustanovení § 50 odst. 1 písm. b) zákona o konkursu a vyrovnání vylučuje, aby soud vyhověl návrhu dlužníka, na jehož majetek byl v době pěti let před podáním návrhu prohlášen konkurs nebo povoleno vyrovnání. „Dostane-li se dlužník v poměrně krátké době 5-ti let opakovaně do ekonomických nesnází, svědčí to buď o jeho podnikatelské neschopnosti nebo o jeho nečistých úmyslech. Potom nemá nárok, aby mohl být opakovaně oprostěn od svých závazků a zvýhodněn tak vůči svým věřitelům. Proto nemůže být důvodem zamítnutí návrhu na vyrovnání samotná skutečnost, že na dlužníkov majetek byl prohlášen konkurs za situace, když poté byl konkurs odvolacím soudem zrušen, např. po zjištění, že dlužník nebyl v době jeho prohlášení v úpadku.“¹²³ V souvislosti s podmínkou absence dřívějšího konkursu se vyskytl i názor, že „[d]ovodit by bylo možno, že zamítnut návrh na vyrovnání by měl být např. i tehdy, pokud byl prohlášen konkurs na majetek obchodní společnosti, v níž má dlužník spoluvlastnický¹²⁴ podíl.“¹²⁵ Domnívám se, že tento výklad je třeba striktně odmítnout. Jednak proto, že pro něj zákon o konkursu a vyrovnání nedává prostor, a jednak proto, že je dle mého názoru nepřipustné např. akcionáři majícímu nepatrný podíl na základním kapitálu akciové společnosti klást k tíži hospodaření této společnosti jiným způsobem, než předvídá obchodní zákoník (tedy že kvůli špatného hospodářskému výsledku akciové společnosti neobdrží dividendu).

¹²² Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. I Ko 62/2002.

¹²³ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 929

¹²⁴ Autorka komentáře měla zřejmě na mysli podíl v obchodní společnosti, příp. akcie v akciové společnosti.

¹²⁵ Kotoučová, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související, Komentář, 1. vydání, Praha, C. H. Beck 2002, str. 57, str. 291

- (d) Ochrana věřitelů majících přednostní pohledávky.
Ustanovení § 50 odst. 1 písm. c) zákona o konkursu a vyrovnání ukládá soudu povinnost zamítnout takový návrh na vyrovnání, který odporuje ustanovení § 60 odst. 1 písm. b) tohoto zákona. Z toho vyplývá, že z návrhu na vyrovnání musí vyplývat skutečnost, že přednostní pohledávky¹²⁶ jsou zaplacený nebo jejich zaplacení zajištěno (a to včetně odměny vyrovnacího správce a soudního poplatku).¹²⁷ Pokud návrh na vyrovnání neuvádí žádné konkrétní údaje o tom, že dlužník veškeré přednostní pohledávky již zaplatil nebo jejich zaplacení je zajištěno, pak soud návrh zamítne.¹²⁸
- (e) Vyrovnací kvóta.
Podle ustanovení § 50 odst. 1 písm. d) zákona o konkursu a vyrovnání musí dlužník v návrhu na vyrovnání nabídnout věřitelům, jejichž pohledávky nemají přednostní právo, zaplacení alespoň 30 % jejich pohledávek s příslušenstvím¹²⁹ do dvou let od podání návrhu na vyrovnání. V této souvislosti padla v praxi otázka, jak přesně interpretovat pojem zaplacení do dvou let od podání návrhu na vyrovnání. Otázka spočívala v tom, zda do dvou let od podání návrhu na vyrovnání musí věřitelé obdržet peníze, nebo zda do dvou let musí obdržet platební instrument, za který následně (až po uplynutí dvou let od podání návrhu) získají peníze. Konkrétně šlo o směnky vystavené dlužníkem a avalované peněžním ústavem, na jejichž proplacení měl dlužník získat peníze prodejem části svého majetku. Krajský soud v Ostravě v usnesení sp. zn. 35 Kv 1/2000 akceptoval právní názor, že vystavení směnek dlužníkem (které v tomto

¹²⁶ K tomuto pojmu blíže viz kapitola 5.11 (*Přednostní pohledávky*) níže.

¹²⁷ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 4 Ko 14/95.

¹²⁸ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 4 Ko 544/98.

¹²⁹ Do 30. dubna 2000 činila vyrovnací kvóta 45 % pohledávek s příslušenstvím. Na dnešních 30 % byla s účinností od 1. května 2000 snížena zákonem č. 105/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

případě byly avalovány peněžním ústavem a byly splatné jeden rok po svém vystavení) do dvou let od podání návrhu na vyrovnání splňuje zákonnou podmínku pro povolení vyrovnání. Domnívám se, že tento výklad (tedy, že postačí, pokud věřitelé do dvou let obdrží platební instrument, který jim umožní peníze následně v soudem stanovené lhůtě obdržet) je akceptovatelný.¹³⁰ Mimo jiné i proto, že i peníze zaslané na bankovní účet věřitele (což je považováno za splnění peněžitého dluhu) nejsou *stricto sensu* zákonnými penězi, nýbrž pouze pohledávkou za bankou, která opravňuje věřitele této pohledávky k tomu, aby mu příslušná banka vyplatila stanovený peněžní obnos. Přitom však dle mého názoru jsou akceptovatelné pouze takové platební instrumenty, které při obvyklém chodu věcí¹³¹ znamenají jistotu zaplacení v penězích – rozhodně by tedy nemělo stačit např. vystavení směnek dlužníkem, který nemá dostatek majetku na to, aby z jeho zpeněžení mohl splnit své závazky z vystavených směnek. Soud proto při rozhodování, zda dlužníkem navrhované vyrovnání povolí musí zvažovat, zda navrhovaný způsob placení představuje dostatečnou jistotu pro věřitele, že obdrží peníze.

(f) Opatření k reorganizaci podniku u podnikatelů.

Ustanovení § 50 odst. 1 písm. e) ukládá soudu povinnost zamítnout návrh na vyrovnání, který neobsahuje skutečnosti uvedené v ustanovení § 46 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání, pokud je obsahovat má. Jedná se o povinnost podnikatelů uvést v návrhu na vyrovnání počet zaměstnanců podniku a opatření, která navrhovatel provede k reorganizaci a pro další financování podniku. Návrhu na vyrovnání, který nesplňuje tuto podmínku, nelze vyhovět. Zavedením institutu

¹³⁰ Jedním z důvodů pro tento volnější výklad je skutečnost, že vyrovnání podléhá souhlasu věřitelů. Věřitelé tedy mají možnost s navrhovaným způsobem placení nesouhlasit.

¹³¹ Při neobvyklém chodu věcí může banka, kam došly peníze věřitelům poukázané dlužníkem, zkrachovat a věřitel obdrží pouze peněžitou částku ze zákonného pojištění vkladů podle ustanovení § 41a násl. zákona o bankách.

vyrovnání totiž měl zákonodárce v úmyslu řešit situaci takového dlužníka, který je schopen v plném rozsahu splnit stanovené podmínky a nikoliv umožnit jakémukoliv dlužníkovi vyhnout se konkursu. Jednou z podmínek je to, že dlužník, pokud je podnikatelem, přijme opatření vedoucí k reorganizaci a pro další financování podniku, tedy bude nadále pokračovat v podnikatelské činnosti. Za naplnění těchto kritérií ovšem nelze pokládat návrh, který počítá s tím, že po vyrovnání dojde k likvidaci dlužníka.¹³²

Obecně platí, že jsou-li splněny všechny podmínky vyžadované zákonem pro povolení vyrovnání, soud návrhu vyhoví a vyrovnání povolí. Pokud naopak tyto podmínky splněny nejsou, soud návrh na vyrovnání zamítne. „V zákoně není předepsáno, že k rozhodnutí o návrhu na vyrovnání je třeba nařizovat jednání. Zda bude nebo nebude nařízeno jednání záleží proto v tom případě na úvaze soudu ... Jednání bude vhodné nařídit zejména tehdy, jestliže bude třeba provést dokazování o tom, zda je dlužník v úpadku anebo zda jsou splněny jiné podmínky pro povolení vyrovnání.“¹³³

Obsahové náležitosti rozhodnutí o povolení vyrovnání jsou následující:

(a) Výrok o povolení vyrovnání

Výrok o povolení vyrovnání je klíčovým výrokem usnesení. Dle mého názoru musí výrok usnesení obsahovat vyrovnání, které soud povolil. To proto, že pouze výrok rozhodnutí je jeho závaznou částí, a proto z výroku usnesení o povolení vyrovnání by mělo být zřejmé, jaké vyrovnání soud povolil.¹³⁴ Přitom některé způsoby vyrovnání vyžadují, aby ještě před rozhodnutím o povolení návrhu na vyrovnání předcházely určité kroky. Tak např. rozhodnutí soudu o návrhu na vyrovnání formou emise

¹³² Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 4 Ko 11/98.

¹³³ Zoulík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 221

¹³⁴ Shodně viz Zoulík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 221: „Usnesení o povolení vyrovnání musí obsahovat především znění vyrovnání, které bylo povoleno.“

nových akcií musí předcházet rozhodnutí valné hromady o zvýšení základního kapitálu v odpovídajícím rozsahu a toto zvýšení základního kapitálu musí již být zapsáno v obchodním rejstříku.¹³⁵

(b) Výrok o ustavení vyrovnacího správce.

Ustanovení § 50 odst. 3 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání ukládá soudu povinnost ustavit vyrovnacího správce z osob zapsaných do zvláštní části seznamu s odkazem na ustanovení § 8 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání.¹³⁶ „ZKV v ust. § 8 ani prováděcí vyhláška nepředpokládá, že bude odděleně veden seznam správců konkursních a seznam správců vyrovnacích. Proto lze dovodit, že vyrovnacím správcem bude ustanovena kterákoliv osoba uvedená v seznamu za předpokladu, že je ve věci nepodjatá.“¹³⁷ „Vzhledem k tomu, že zákon neodkazuje též na § 9 KV, znamená to, že vedle vyrovnacího správce nemůže soud ustanovit zvláštní správce podstaty pro určitý obor správy, ani určit zástupce správce.“¹³⁸ Postavením vyrovnacího správce jsme se již zabývali výše v kapitole 5.3 Účastníci vyrovnacího řízení.

(c) Výrok o nařízení vyrovnacího jednání.

Podle ustanovení § 50 odst. 3 písm. b) zákona o konkursu a vyrovnání je soud povinen nařídit vyrovnací jednání, aby se

¹³⁵ Viz rozhodnutí Městského soudu v Praze sp. zn. Kv 1/2001.

¹³⁶ Ustanovení § 8 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání zní: „Správce podstaty (dále jen „správce“) se zásadně vybírá ze seznamu správců, který vede soud příslušný k řízení. Do seznamu správců lze zapsat jen bezúhonnou fyzickou osobu, která je plně způsobilá k právním úkonům, má přiměřenou odbornou způsobilost a se zápisem souhlasí, nebo veřejnou obchodní společnost, která bude činnost správce vykonávat prostřednictvím svých společníků, o nichž prokáže, že splňují podmínky pro zapsání do seznamu. Veřejná obchodní společnost, ustanovená správcem, oznámí soudu neprodleně, kdo ze společníků bude jejím jménem funkci správce vykonávat. Správcem může soud ustavit pouze ve věci nepodjatou osobu. Osoba zapsaná do seznamu může své ustavení správcem odmítnout, jen jsou-li pro to důležité důvody. Výjimečně může soud ustavit správcem i osobu do seznamu správců nezapsanou, pokud splňuje podmínky pro zapsání do seznamu a s ustavením souhlasí.“

¹³⁷ Zelenka, J., Maršíková, J.: Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 931

¹³⁸ Zoulik, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 217, shodně viz Kotoučová, J.: Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související, Komentář, 1. vydání, Praha, C. H. Beck 2002, str. 57, str. 291

konalo nejpozději do šesti týdnů ode dne vyvěšení usnesení o povolení vyrovnání na úřední desce soudu.¹³⁹

(d) Výrok vyzývající věřitele k přihlašování pohledávek.

Podle ustanovení § 50 odst. 3 písm. c) zákona o konkursu a vyrovnání soud v usnesení o povolení vyrovnání vyzve dlužníkovy věřitele, aby své nároky přihlásili písemně nebo ústně do protokolu do čtyř týdnů ode dne vyvěšení usnesení na úřední desce soudu.¹⁴⁰

(e) Výrok o opatřeních k zajištění dlužníkovy majetku

Podle ustanovení § 50 odst. 3 písm. d) zákona o konkursu a vyrovnání soud v usnesení o povolení vyrovnání rozhodne o opatřeních, kterých je třeba k zajištění dlužníkovy majetku. „Tento výrok není obligatorní součástí usnesení o povolení vyrovnání.“¹⁴¹ Z ustanovení § 52 odst. 2 písm. b) zákona o konkursu a vyrovnání ve spojení s odstavcem 1 tohoto ustanovení plyne, že soud o těchto opatřeních může rozhodnout i kdykoli po vyvěšení usnesení o povolení vyrovnání na úřední desce soudu.

(f) Odůvodnění

Povinnost soudu odůvodňovat svá usnesení je stanovena ustanovením § 169 občanského soudního řádu.¹⁴²

¹³⁹ K vyrovnacímu jednání blíže viz kapitola 5.15 (*Vyrovnací jednání*) níže.

¹⁴⁰ K otázce přihlašování pohledávek ve vyrovnacím řízení blíže viz kapitola 5.13 (*Přihlášky pohledávek*) níže.

¹⁴¹ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 931

¹⁴² Ustanovení § 169 občanského soudního řádu zní:

„(1) Není-li stanoveno jinak, v písemném vyhotovení usnesení se uvede, který soud je vydal, jména a příjmení soudců a přísedících, označení účastníků, jejich zástupců a věci, výrok, odůvodnění, poučení o tom, zda je přípustný opravný prostředek nepočítaje v to žalobu na obnovu řízení a pro zmatečnost, a o lhůtě a místě k jeho podání, a den a místo vydání usnesení.

(2) Písemné vyhotovení usnesení, kterým se zcela vyhovuje návrhu, jemuž nikdo neodporoval, nebo usnesení, které se týká vedení řízení, anebo usnesení podle § 104a nemusí obsahovat odůvodnění.

(3) Jestliže se usnesení nedoručuje, stačí v písemném vyhotovení uvést výrok a den vydání.

(4) Pro odůvodnění usnesení, jímž se rozhoduje ve věci samé, platí obdobně § 157 odst. 2 a 4.“

(g) Poučení o opravných prostředcích

Protože usnesení o povolení vyrovnání je soudním usnesením ve smyslu občanského soudního řádu, musí podle ustanovení § 169 občanského soudního řádu obsahovat poučení o tom, zda je proti němu přípustný opravný prostředek – opravným prostředkem proti usnesení o povolení vyrovnání je odvolání.

5.5 Doručení a oznámení rozhodnutí o návrhu na vyrovnání

Zásadně každé rozhodnutí soudu má být doručeno. V případě rozhodnutí o návrhu na vyrovnání se pravidla pro doručování liší v závislosti na obsahu rozhodnutí – zda byl návrh zamítnut, anebo zda vyrovnání bylo povoleno. Pravidla pro doručení a oznámení rozhodnutí, kterým soud zamítl návrh na vyrovnání obsahuje ustanovení § 50 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„Usnesení podle odstavce 1 [tj. usnesení o zamítnutí návrhu na vyrovnání – poznámka autora] doručí soud jen navrhovateli [tj. dlužníkovi, který podal návrh na vyrovnání – poznámka autora].“

Usnesení o zamítnutí návrhu na vyrovnání se podle právě citovaného ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání doručuje pouze a výlučně dlužníkovi, nikomu jinému, a to ani žádným jiným účastníkům řízení.¹⁴³ Pravidla pro doručení a oznámení pro případ obsahově opačného rozhodnutí o návrhu na vyrovnání, tedy rozhodnutí o povolení vyrovnání jsou obsažena v ustanovení § 51 odst. 1 a odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání, která znějí:

„(1) Usnesení o povolení vyrovnání se doručí známým věřitelům a správci, dále též dlužníkovi, osobám uvedeným v § 46 odst. 2 a daňovým orgánům.“

¹⁴³ K vymezení okruhu účastníků vyrovnacího řízení viz kapitola 5.3 (Účastníci vyrovnacího řízení) výše.

Seznam majetku, jde-li o dlužníka s majetkem zvlášť velkého rozsahu, lze doručit také tím, že bude na úřední desce soudu oznámena informace o tom, kde je možné a za jakých podmínek do seznamu nahlédnout. Usnesení se vyvěsí toho dne, kdy bylo vydáno, v úplném znění nebo ve vhodně zkráceném znění na úřední desce soudu a dále na úřední desce okresního soudu, v jehož obvodu má dlužník sídlo nebo bydliště, jsou-li mimo obvod soudu, který povolil vyrovnání. Výpis z usnesení zveřejní soud obdobně podle § 13 odst. 5.

(2) Soud oznámí povolení vyrovnání orgánům pověřeným vedením obchodního nebo jiného rejstříku a evidence nemovitostí. Je-li veden výkon rozhodnutí proti dlužníkovi na jeho nemovitost, založí v příslušných spisech stejnopis usnesení.“

Narozdíl od usnesení o zamítnutí návrhu na vyrovnání, které soud doručuje pouze dlužníkovi, usnesení, kterým se vyrovnání povoluje, se naopak doručuje řadě subjektů. V první řadě soud doručuje usnesení samozřejmě dlužníkovi, jakožto osobě, která návrh podala. Dále se doručuje známým věřitelům dlužníka, což jsou věřitelé, které dlužník uvedl v seznamu, který je povinnou přílohou návrhu na vyrovnání podle ustanovení § 47 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání. Toto doručení známým věřitelům však neznamená, že by se tito věřitelé stávali tímto okamžikem účastníky vyrovnacího řízení, neboť věřitelé dlužníka se stanou účastníky vyrovnacího řízení až tím, že své pohledávky přihlásí.¹⁴⁴ Usnesení rovněž obdrží v tomto usnesení jmenovaný vyrovnací správce. Dále se doručuje daňovým orgánům a osobám uvedeným v ustanovení § 46 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání, což jsou osoby ochotné zavázat se za splnění vyrovnání jako spoludlužníci nebo ručitelé, kteří spolupodepisují návrh na vyrovnání, a manžel dlužníka – fyzické osoby, pokud dosud nebylo vypořádáno společné jmění manželů.

Ustanovení věty druhé § 51 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání uvádí, že seznam majetku, který dlužník přiložil ke svému návrhu na vyrovnání, lze v případě dlužníka s majetkem zvlášť

¹⁴⁴ K tomu blíže viz kapitola 5.3 (Účastníci vyrovnacího řízení) výše.

velkého rozsahu doručit také tím, že bude na úřední desce soudu oznámena informace o tom, kde je možné a za jakých podmínek do seznamu nahlédnout. Přitom však nikde není stanoveno nic o tom, že by se tento seznam měl vůbec doručovat. Tato zvláštnost vznikla chybou zákonodárce při novelizaci předmětného zákonného textu. Věta druhá ustanovení § 51 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání totiž do 24. října 2000 zněla: „Věřitelům se současně doručí stejnopis seznamu dlužníkovu majetku a přehledu o majetkovém stavu dlužníka.“ Zřejmě proto, že v případě dlužníků s majetkem zvláště velkého rozsahu (a většinou tedy i s velkým počtem věřitelů) vnikaly obtíže s vyhotovením potřebného množství stejnopisů seznamu značně rozsáhlého majetku, a následně i problémy soudu při doručování tohoto seznamu známým věřitelům dlužníka, snažil se zákonodárce pomoci s řešením těchto obtíží. Zákonem č. 370/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 15/1998 Sb., o Komisi pro cenné papíry a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění zákona č. 30/2000 Sb., zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, byla citovaná věta v ustanovení § 51 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání nahrazena dnešním zněním, podle kterého se seznam majetku u dlužníků s majetkem zvláště rozsáhlým fakticky *de facto* nedoručuje, ale na úřední desce vyrovnacího soudu se vyvěsí informace pro věřitele, kde a za jakých podmínek mohou do tohoto seznamu nahlédnout. Bohužel však zákonodárce místo, aby správně vložil novou větu za dosavadní druhou větu, tuto dosavadní druhou větu nahradil novým zněním, čímž z textu zákona vypadla povinnost soudu doručovat seznam majetku věřitelům dlužníka. „*Tento legislativní nedostatek je nutno odstranit logickým výkladem ust. § 51 odst. 1 věta druhá ZKV tak, že seznam bude pravidelně i nadále soud věřitelům doručovat, pouze*

*v případech dlužníka s rozsáhlým majetkem bude faktické doručení nahrazeno informací na úřední desce soudu.*¹⁴⁵

Zákon o konkursu a vyrovnání neuvádí, zda spolu s usnesením o povolení vyrovnání a seznamem dlužníkovy majetku má být věřitelům doručován též návrh na vyrovnání. S tím, že se zákonodárce rozhodl poskytovat dlužníkovým věřitelům informace o dlužníkově majetku pro účely jejich budoucího rozhodnutí při hlasování o vyrovnání, by se logicky pojilo, aby jim byl doručován i samotný návrh na vyrovnání, ze kterého se mohou věřitelé dozvědět o tom, jakým způsobem se hodlá dlužník s věřiteli vyrovnat a pomocí jakých opatření k plánuje svým závazkům z vyrovnání dostat. Nicméně tato povinnost však již v zákonném textu zachycena není. *De lege ferenda* by bylo vhodné, aby zákonodárce tuto povinnost do zákona vtělil.

Kromě doručování výše uvedeným osobám se usnesení o povolení vyrovnání vyvěsí toho dne, kdy bylo vydáno, v úplném znění nebo ve vhodně zkráceném znění na úřední desce soudu, který vyrovnání povolil, a dále na úřední desce okresního soudu, v jehož obvodu má dlužník sídlo nebo bydliště, jsou-li mimo obvod soudu, který povolil vyrovnání. Vyvěšení usnesení na úřední desce soudu, který vyrovnání povolil, má zásadní význam, protože podle ustanovení § 51 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání tímto dnem nastávají účinky povolení vyrovnání, které jsou zakotveny v ustanovení § 52 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání.¹⁴⁶ K tomu je soud povinen výpis z usnesení o povolení vyrovnání zveřejnit způsobem stanoveným zvláštním předpisem nebo jiným vhodným způsobem. Podle ustanovení § 50h občanského soudního řádu se zveřejnění děje uveřejněním v Obchodním věstníku. Podrobnosti k tomu upravuje nařízení vlády č. 503/2000 Sb., o Obchodním věstníku. „*Výpis musí obsahovat minimálně označení vyrovnacího soudu, jednací číslo, úplnou identifikaci dlužníka, výrok rozhodnutí, datum vyvěšení usnesení na úřední desce vyrovnacího soudu a jméno soudce, který rozhodnutí vydal. Tento postup*

¹⁴⁵ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 935

¹⁴⁶ K tomu blíže viz kapitola 5.8 (*Účinky povolení vyrovnání*) níže.

dává možnost dozvědět se o povoleném vyrovnání těm osobám, které dlužník do seznamu nezahrnul, ať již proto, že opomněl či že takovou osobu za svého věřitele nepokládá.¹⁴⁷ Za jiný vhodný způsob zveřejnění usnesení o povolení vyrovnání lze v první řadě považovat zejména uveřejnění na internetové adrese www.justice.cz pod odkazem evidence úpadců, a to z důvodu snadného dálkového přístupu k těmto údajům. Suveřejňováním na internetu ostatně i výslovně počítá ustanovení § 66c odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání.

Soud dále podle zákona o konkursu a vyrovnání je povinen oznámit povolení vyrovnání orgánům pověřeným vedením obchodního nebo jiného rejstříku (přitom je třeba přihlídnout ke skutečnosti, že soud, který vyrovnání povolil, je většinou zároveň i rejstříkovým soudem) a evidence nemovitostí (tj. katastrálním úřadům, které vedou ve své evidenci nemovitosti, jejichž vlastníkem je dlužník). Je-li veden výkon rozhodnutí proti dlužníkovi na jeho nemovitost, založí v příslušných spisech stejnopis usnesení o povolení vyrovnání. To proto, že podle ustanovení § 52 odst. 2 písm. e) zákona o konkursu a vyrovnání dlužníkovi věřitelé v důsledku povolení vyrovnání nemohou vést výkon rozhodnutí pro účely uspokojení pohledávek, které nemají přednost ve smyslu ustanovení § 54 zákona o konkursu a vyrovnání.

5.6 Odvolání proti rozhodnutí o návrhu na vyrovnání

Otázku odvolání proti rozhodnutí o povolení vyrovnání upravuje ustanovení § 51 odst. 4 zákona o konkursu a vyrovnání, podle kterého:

„Proti usnesení, kterým bylo vyrovnání povoleno, mohou podat odvolání věřitelé, jejichž pohledávky nemají přednostní právo. Proti usnesení, kterým

¹⁴⁷ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 935

byl návrh na vyrovnání zamítnut, může podat odvolání pouze dlužník.“

Z citovaného ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání plyne, že okruh osob oprávněných podat odvolání proti rozhodnutí o návrhu na vyrovnání se liší v závislosti na obsahu tohoto rozhodnutí. Byli-li dlužníkův návrh na vyrovnání zamítnut, je to pouze tento dlužník, kdo je oprávněn proti zamítavému rozhodnutí podat odvolání. Naopak pokud bylo návrhu na vyrovnání vyhověno a soud vyrovnání povolil, mohou toto rozhodnutí napadnout odvoláním pouze věřitelé, jejichž pohledávky nemají přednostní právo. „A to proto, že přednostní věřitelé by měli být uspokojeni zcela.“¹⁴⁸ Věřitelé dlužníka, jejichž pohledávky nemají přednostní právo, však mohou rozhodnutí o povolení vyrovnání napadnout logicky pouze tehdy, pokud se stali účastníky vyrovnacího řízení ve smyslu ustanovení § 48 zákona o konkursu a vyrovnání, tedy pokud včas přihlásili své pohledávky.¹⁴⁹ „Odvolání nemá odkladný účinek, protože účinky usnesení nastávají dnem jeho publikace na úřední desce (§ 52 odst. 1 KV).“¹⁵⁰ Protože ve vyrovnacím řízení v prvním stupni rozhoduje místně příslušný krajský soud, je podle ustanovení § 10 odst. 2 občanského soudního řádu k rozhodnutí o odvolání příslušný vrchní soud. Konkrétně Vrchní soud v Olomouci k rozhodnutí o odvolání proti rozhodnutím Krajského soudu v Brně a Krajského soudu v Ostravě a Vrchní soud v Praze k rozhodnutí o odvolání proti rozhodnutím ostatních krajských soudů v České republice.

5.7 Změna v osobě vyrovnacího správce

Vedle odvolání proti rozhodnutí o návrhu, kterým se vyrovnání povoluje, existuje i další způsob napadání tohoto rozhodnutí, a to návrh na změnu v osobě vyrovnacího správce. Změnou v osobě

¹⁴⁸ Kotoučová, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související, Komentář, 1. vydání, Praha, C. H. Beck 2002, str. 57, str. 293

¹⁴⁹ K tomu viz kapitola 5.3 (Účastníci vyrovnacího řízení) výše.

¹⁵⁰ Zoulík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 225

vyrovnacího správce se zabývá ustanovení §51 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„Věřitelé a dlužník mohou do 15 dnů od doručení usnesení [o povolení vyrovnání – poznámka autora] navrhnout, aby byl ustaven jiný správce. Uzná-li soud důvodnost tohoto návrhu, zproští správce funkce a ustaví jiného. Totéž platí, jestliže soud vzal na vědomí odmítnutí funkce správcem, popřípadě jsou-li důvody pro jeho odvolání.“

Toto ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání zakotvuje právo navrhnout soudu, aby soud ustanovil jiného vyrovnacího správce. Z účastníků vyrovnacího řízení toto právo svědčí věřitelům a dlužníkovi. Návrh musí být podán ve lhůtě 15 dnů od doručení usnesení o povolení vyrovnání, tedy ve stejné lhůtě, v jaké lze proti tomuto usnesení vznést odvolání.¹⁵¹ Ze slov „uzná-li soud důvodnost návrhu“ vyplývá, že tento návrh nemůže být bezdůvodný, nýbrž musí být řádně odůvodněn. Soud poté důvody uvedené v návrhu na ustavení jiného vyrovnacího správce přezkoumá a pokud shledá oprávněnost takového návrhu, zproští vyrovnacího správce jeho funkce a ustanoví správce jiného.

Svou funkci může odmítnout vyrovnací správce sám. Např. pokud je sám věřitelem dlužníka, a tedy by bylo důvodné pochybovat o jeho nepodjatosti, dále např. při dlouhodobějších zdravotních problémech apod. Dovozuje se, že vyrovnací správce musí své odmítnutí funkce učinit ve stejné lhůtě, v jaké mohou dlužník a věřitelé podat návrh na ustavení jiného správce,¹⁵² tedy do 15 dnů ode dne, kdy mu soud doručil usnesení o povolení vyrovnání.

Soud je oprávněn rozhodnout o odvolání dosavadního vyrovnacího správce a ustanovit správce nového i bez návrhu, pokud

¹⁵¹ Tato 15 denní lhůta k podání návrhu na zproštění původního vyrovnacího správce a ustavení jiného správce se logicky vztahuje k důvodům existujícím ke dni ustanovení správce. Z důvodů, které nastanou později během vyrovnacího řízení, mohou účastníci vyrovnacího řízení navrhnout soudu, aby zprostil původního vyrovnacího správce jeho funkce a ustanovil jiného správce, i po uplynutí této 15 denní lhůty.

¹⁵² Srov. Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 936

shledá, že existují důvody pro odvolání dosavadního správce, „zejména v případech, kdy správce závažným způsobem porušuje své povinnosti nebo je k výkonu funkce správce nezpůsobilý.“¹⁵³ Tato právní norma dává *de facto* i ostatním účastníkům vyrovnacího řízení právo navrhnout soudu výměnu vyrovnacího správce, i když *de iure* jejich podání v tomto smyslu bude pouze podnětem, o kterém soud není povinen rozhodovat, a nikoliv návrhem, o němž soud rozhodnout musí.

„Soud rozhodne o zproštění původního správce a o ustanovení správce nového usnesením, které doručí všem účastníkům řízení a oběma správcům. Nepostačí provést doručení postupem podle ust. § 66c odst. 1 ZKV vyvěšením usnesení na úřední desce soudu a jeho zveřejněním v obchodním věstníku.“¹⁵⁴ Protože podle ustanovení § 171 odst. 2 občanského soudního řádu¹⁵⁵ je předmětné usnesení vykonatelné, jakmile bylo doručeno, přestane dosavadní vyrovnací správce vykonávat svou funkci a nový správce započne svou funkci vykonávat již dnem doručení předmětného soudního usnesení.¹⁵⁶ Jelikož soud bude doručovat své rozhodnutí každému z nich zvlášť, může se teoreticky stát, že usnesení bude dosavadnímu správci doručeno o několik dnů dříve, než správci novému. Po takovou dobu by pak funkci vyrovnacího správce nevykonávala žádná osoba. Naopak pokud by nejprve bylo toto usnesení doručeno novému správci dříve než správci dosavadnímu, zřejmě by byli po určitou dobu ustanoveni dva vyrovnací správci. Proto se domnívám, že zákon o konkursu a vyrovnání by měl právní účinky tohoto usnesení stanovit ke dni jeho vyvěšení na úřední desce soudu.

¹⁵³ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 936

¹⁵⁴ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 936

¹⁵⁵ Ustanovení § 171 odst. 2 občanského soudního řádu zní „*Nebyla-li v usnesení uložena povinnost k plnění, je usnesení vykonatelné, jakmile bylo doručeno, a není-li třeba doručovat, jakmile bylo vyhlášeno nebo vyhotoveno.*“

¹⁵⁶ Soud je samozřejmě oprávněn odložit vykonatelnost tohoto svého rozhodnutí tak, aby se stalo vykonatelným až po nabytí právní moci.

5.8 Účinky povolení vyrovnání

Otázkou účinků povolení vyrovnání se zákon o konkursu a vyrovnání zabývá v ustanovení § 52, které zní:

„(1) Účinky povolení vyrovnání nastávají dnem vyvěšení usnesení na úřední desce soudu.

(2) Povolení vyrovnání má tyto účinky:

a) dlužník nesmí samostatně provádět právní úkony kterými by byly zkracovány zájmy věřitelů; vyrovnací správce je oprávněn určit právní úkony dlužníka, k nimž je potřebný jeho souhlas, a může si vyhradit, že bude vyplácet a přijímat platby nebo plnit jiné závazky místo dlužníka;

b) soud může dlužníkovi nařídit, aby určité právní úkony nečinil vůbec nebo jen s předchozím souhlasem vyrovnacího správce; může rozhodnout i o jiných opatřeních potřebných k zajištění dlužníkovy majetku;

c) právní úkony dlužníka, odporující ustanovení pod písmeny a) a b) jsou vůči věřitelům neúčinné;

d) dlužník nemůže po dobu vyrovnání navrhnout prohlášení konkursu;

e) věřitelé nemohou navrhnout na dlužníkaův majetek konkurs, ani vést výkon rozhodnutí pro pohledávky, které nemají přednost (§ 54);

f) u pohledávek zahrnutých do vyrovnání nastávají účinky uznání závazku dlužníkem.

(3) Povolením vyrovnání nejsou dotčena práva a povinnosti vyplývající z finančního zajištění podle zvláštního právního předpisu nebo podle zahraniční právní úpravy, pokud je dlužník jeho poskytovatelem nebo příjemcem a finanční zajištění bylo poskytnuto

a) před dnem povolení vyrovnání, nebo

b) v den povolení vyrovnání, pokud příjemce finančního zajištění prokáže, že nevěděl a ani nemohl o povolení vyrovnání vědět.

(4) Povolení vyrovnání nemá vliv na závěrečné vyrovnání podle zvláštního právního předpisu upravujícího podnikání na kapitálovém trhu.“

Účinky, které zákon o konkursu a vyrovnání spojuje s povolením vyrovnání nastávají vyvěšením usnesení o povolení vyrovnání na úřední desce soudu. Zároveň tím přestávají platit účinky podání návrhu na povolení vyrovnání.¹⁵⁷

Účinky povolení vyrovnání můžeme rozlišovat podle subjektu, na který tyto účinky působí na účinky týkající se dlužníka, účinky týkající se vyrovnacího správce a účinky týkající se věřitelů. Toto dělení samozřejmě není úplně přesné, protože nepřímo se všechny účinky povolení vyrovnání týkají všech jmenovaných subjektů.

Obecně přitom platí, že povolením vyrovnání nejsou dotčena práva a povinnosti vyplývající z finančního zajištění, pokud je dlužník jeho poskytovatelem nebo příjemcem a finanční zajištění bylo poskytnuto před dnem povolení vyrovnání nebo v den povolení vyrovnání, pokud příjemce finančního zajištění prokáže, že nevěděl a ani nemohl o povolení vyrovnání vědět. Zároveň povolení vyrovnání nemá vliv na závěrečné vyrovnání ve smyslu zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

5.8.1 Účinky povolení vyrovnání týkající se dlužníka

Dlužník v první řadě podle ustanovení § 52 odst. 2 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání nesmí samostatně provádět právní úkony kterými by byly zkracovány zájmy věřitelů. Takové úkony může činit pouze za předpokladu, že s nimi vysloví souhlas vyrovnací správce. Nutnost tohoto souhlasu je stanovena přímo zákonem a není třeba, aby byl vymíněn vyrovnacím správcem či rozhodnutím soudu. V případě, že vyrovnací správce určí další úkony, ke kterým je zapotřebí jeho souhlas, případně si vyhradí, že bude vyplácet a přijímat platby nebo plnit jiné závazky místo dlužníka, musí dlužník toto rovněž respektovat a jednat s tím v souladu.

Dále podle ustanovení § 52 odst. 2 písm. b) zákona o konkursu a vyrovnání soud může dlužníkovi nařídit, aby určité právní úkony

¹⁵⁷ K tomu blíže viz kapitola 5.2.7 (*Účinky podání návrhu na vyrovnání*) výše.

nečinil vůbec nebo jen s předchozím souhlasem vyrovnacího správce. Navíc může soud rozhodnout i o jiných opatřeních potřebných k zajištění dlužníkovy majetku.

Konečně dlužník nemůže po dobu vyrovnání navrhnout prohlášení konkursu. „Podá-li v této době dlužník návrh na prohlášení konkursu, nebude soudem do skončení vyrovnání projednáván.“¹⁵⁸ Jestliže však vyrovnání nebude potvrzeno, tj. vyrovnání bude soudem pravomocně zamítnuto, musí dlužník podle ustanovení § 3 odst. 4 zákona o konkursu a vyrovnání podat návrh na prohlášení konkursu na svůj majetek do 15 dnů poté.

U dlužníkových závazků zahrnutých do vyrovnání nastávají účinky uznání závazku dlužníkem ve smyslu ustanovení § 558 občanského zákoníku¹⁵⁹ a ustanovení § 323 obchodního zákoníku.¹⁶⁰ Toto je v první řadě významné pro běh promlčecích lhůt, protože u občanskoprávních závazků počne běžet nová desetiletá promlčecí lhůta podle ustanovení § 110 odst. 1 druhé věty občanského zákoníku¹⁶¹ a u obchodněprávních závazků počne běžet nová čtyřletá promlčecí lhůta podle ustanovení § 407 odst. 1 obchodního zákoníku.¹⁶²

¹⁵⁸ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 938

¹⁵⁹ Ustanovení § 558 občanského zákoníku zní: „Uzná-li někdo písemně, že zaplatí svůj dluh určený co do důvodu i výše, má se za to, že dluh v době uznání trval. U promlčeného dluhu má takové uznání tento právní následek jen věděl-li ten, kdo dluh uznal, o jeho promlčení.“

¹⁶⁰ Ustanovení § 323 obchodního zákoníku zní:

„(1) Uzná-li někdo písemně svůj určitý závazek, má se za to, že v uznaném rozsahu tento závazek trvá v době uznání. Tyto účinky nastávají i v případě, kdy pohledávka věřitele byla v době uznání již promlčena.

(2) Za uznání nepromlčeného závazku se považují i právní úkony uvedené v § 407 odst. 2 a 3.

(3) Uznání závazku má účinky i vůči ručitelům.“

¹⁶¹ Ustanovení § 110 odst. 1 druhé věty občanského zákoníku zní: „Bylo-li právo dlužníkem písemně uznáno co do důvodu i výše, promlčuje se za deset let ode dne, kdy k uznání došlo; byla-li však v uznání uvedena lhůta k plnění, běží promlčecí doba od uplynutí této lhůty.“

¹⁶² Ustanovení § 407 odst. 1 obchodního zákoníku zní: „Uzná-li dlužník písemně svůj závazek, běží nová čtyřletá promlčecí doba od tohoto uznání. Týká-li se uznání pouze části závazku, běží nová promlčecí doba ohledně této části.“

5.8.2 Účinky povolení vyrovnání týkající se vyrovnacího správce

Po povolení vyrovnání je vyrovnací správce podle ustanovení § 52 odst. 2 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání oprávněn určit právní úkony dlužníka, k nimž je potřebný správčův souhlas, a dále si může vyhradit, že bude vyplácet a přijímat platby nebo plnit jiné závazky místo dlužníka. Zákon o konkursu a vyrovnání nepředepisuje žádnou formu vymezení dotčených právních úkonů a výhrady vyplácení a přijímání plateb a plnění závazků. Z hlediska právní jistoty je vhodné, vyrovnací správce toto určení učinil písemnou formou a od dlužníka si nechal potvrdit převzetí listiny obsahující toto určení.

5.8.3 Účinky povolení vyrovnání týkající se věřitelů

Podle ustanovení § 52 odst. 2 písm. e) zákona o konkursu a vyrovnání věřitelé nemohou navrhnout na dlužníkův majetek konkurs, ani vést výkon rozhodnutí pro pohledávky, které nemají přednost. Mají-li účinky povoleného vyrovnání ze zákona ten důsledek, že věřitelé nemohou vést výkon rozhodnutí pro pohledávky, které nemají přednost, nelze návrhu věřitele na nařízení výkonu rozhodnutí vyhovět. Takový návrh je třeba zamítnout.¹⁶³ Povolení vyrovnání nebrání ve výkonu rozhodnutí pro přednostní pohledávky uvedené v ustanovení § 54 zákona o konkursu a vyrovnání.¹⁶⁴

Věřitelé musí své pohledávky přihlásit do vyrovnání.¹⁶⁵

U pohledávek věřitelů zahrnutých do vyrovnání nastávají účinky jejich uznání dlužníkem. Tímto jsme se zabývali výše v kapitole 5.8.1 Účinky povolení vyrovnání týkající se dlužníka.

¹⁶³ Viz rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 19 Co 191/98.

¹⁶⁴ Viz rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 25 Co 513/97.

¹⁶⁵ K tomu blíže viz kapitola 5.13 (*Přihlášky pohledávek*) níže.

5.8.4 Důsledky zakázaného dlužníkovy jednání

S porušením zákazu právní řád zásadně spojuje právní sankce. Podle ustanovení § 52 odst. 2 písm. c) zákona o konkursu a vyrovnání jsou vůči věřitelům neúčinné právní úkony dlužníka, které odporují normám stanoveným v ustanovení § 52 odst. 2 písm. a) a b) zákona o konkursu a vyrovnání.¹⁶⁶ Této neúčinnosti právního úkonu se věřitelé musí domoci u soudu. „Kterýkoliv z věřitelů je tedy oprávněn domáhat se u vyrovnacího soudu, jako soudu věcně příslušného [jde o spor vyvolaný vyrovnacím řízením podle ust. § 9 odst. 3 písm. t) OSŘ] žalobou určenou, že úkon dlužníka je vůči němu neúčinný. Žalobu však musí podat do doby, než bude vyrovnací řízení zastaveno či skončeno (§ 66 ZKV). Žaloba je podávána proti osobě, která měla z neúčinného úkonu prospěch.“¹⁶⁷ V případě, že se nikdo z okruhu aktivně legitimovaných osob nedovolá neúčinnosti úkonu, zůstanou právní účinky takového úkonu plně zachovány.

Vedle důsledků předvídaných specificky zákonem o konkursu a vyrovnání je třeba zvážit i důsledky stanovené jinými právními předpisy. Jakožto nejcitelnější stojí v první řadě trestní zákon v podobě trestného činu poškozování věřitele podle ustanovení § 256 trestního zákona či trestného činu zvýhodňování věřitele podle ustanovení § 256a trestního zákona.

Naopak vyloučena je sankce neplatnosti právního úkonu podle ustanovení § 39 občanského zákoníku, dle kterého „[n]eplatný je právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přiči dobrým mravům.“ To proto, že aby právní úkon mohl být neúčinný, musí se jednat o platný právní úkon. Platnost dlužníkem učiněných úkonů proto není dotčena.

Ve vztahu k účinkům povolení vyrovnání zakotveným v ustanovení § 50 odst. 2 písm. d) a e) zákona o konkursu a vyrovnání není nezbytné, aby zákon stanovoval zvláštní sankce. To proto, že pokud dlužník či věřitelé podají návrh na prohlášení konkursu

¹⁶⁶ K vymezení těchto úkonů viz kapitola 5.8.1 (*Účinky povolení vyrovnání týkající se dlužníka*) výše.

¹⁶⁷ Zelenka, J., Maršíková, J.: Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 941

na majetek dlužníka nebo návrh na výkon rozhodnutí či návrh na exekuci, soud takový návrh po dobu trvání vyrovnacího řízení neprojednává nebo jej zamítne. U účinku povolení vyrovnání zakotveném v ustanovení § 50 odst. 2 písm. f) zákona o konkursu a vyrovnání, tedy že u pohledávek zahrnutých do vyrovnání nastávají účinky uznání závazku dlužníkem, rovněž není z povahy věci třeba žádná sankce, protože účinky uznání závazku nastávají *ex lege*.

5.8.5 Rozdíly oproti účinkům prohlášení konkursu

Podstatný rozdíl mezi účinky prohlášení konkursu na majetek dlužníka a účinky povolení vyrovnání spočívá v tom, že v případě povolení vyrovnání zejména:

- (a) Dlužník neztrácí oprávnění nakládat se svým majetkem.
- (b) Řízení, jejichž účastníkem je dlužník, se nepřerušují a vyrovnací správce nenastupuje do těchto řízení na místo dlužníka.
- (c) Nezanikají práva na oddělené uspokojení, která se týkají majetku dlužníka a věřitelé je získali v posledních dvou měsících před podáním návrhu na povolení vyrovnání anebo po podání tohoto návrhu.
- (d) Pohledávky a závazky se pro účely vyrovnání nestávají splatnými.
- (e) Nezanikají dlužníkem udělené příkazy a jím vystavené plné moci.
- (f) Není vyloučeno započtení pohledávek.
- (g) Nezrušuje se společné jmění manželů.

Tyto rozdíly mají výraznou motivační funkci pro dlužníka. Při prohlášení konkursu dlužník reálně ztrácí možnost rozhodovat o dalším vývoji své podnikatelské činnosti. S veškerým majetkem spadajícím do konkursní podstaty nakládá a hospodaří soudem jmenovaný správce konkursní podstaty, jehož prvořadým úkolem je

zajistit maximální výnos ze zpeněžení této podstaty bez ohledu na budoucnost dlužníka. Z hlediska správce je irelevantní, zda úpadce právnická osoba po konci konkursního řízení bude vymazán z obchodního rejstříku, čímž zanikne, nebo zda naopak úpadce zachová svou podnikatelskou činnost při kontinuitě své právní subjektivity.

Při vyrovnání naopak úpadci v zásadě zůstane zachováno jednatelské oprávnění k nakládání se svým majetkem. Může tedy dál nakládat se svými majetkovými právy a v celém vyrovnacím řízení jednat tak, aby co nejvíce napomohl úspěšnému zakončení vyrovnání s pokračováním své právní existence a provozování své podnikatelské činnosti.

5.9 Vyrovnání a společné jmění manželů

Je-li dlužníkem fyzická osoba, dotýká se vyrovnání i společného jmění manželů. Společné jmění manželů je institutem občanského práva, který je upraven v ustanovení § 143 a násl. občanského zákoníku. Jedná se zvláštní případ spoluvlastnictví, který je možný pouze ve vztahu mezi manžely. Speciálně pro případ, že jeden z manželů prochází vyrovnáním, obsahuje zákon o konkursu a vyrovnání zvláštní úpravu ve svém ustanovení § 55, které zní:

„(1) Manžel dlužníka přejímá podpisem návrhu na vyrovnání závazek strpět, aby pro účely vyrovnání bylo použito veškerého majetku ve společném jmění manželů; tento závazek trvá, i když po podání návrhu na vyrovnání došlo k zániku nebo zrušení společného jmění manželů. Smrtí podepsaného manžela dlužníka tento závazek zaniká.

(2) Za nevyřádané se považuje i to společné jmění manželů, které bylo vypořádáno dohodou mezi oběma spoluvlastníky v posledních šesti měsících před podáním návrhu.

(3) Soudní řízení o vypořádání společného jmění manželů, které neskončilo před podáním návrhu na vyrovnání, může být po podání návrhu na vyrovnání

skončeno pouze rozsudkem soudu. Od podání návrhu na vyrovnání do skončení nebo zastavení řízení neběží lhůta podle zvláštního předpisu.“

Společné jmění manželů má ve vyrovnání jiný režim než v konkursu. Při konkursu společné jmění manželů podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. k) zákona o konkursu a vyrovnání zaniká prohlášením konkursu na majetek jednoho z manželů. Soud poté provede jeho vypořádání a majetek, který připadne do výlučného jmění dlužníka v úpadku, patří do konkursní podstaty.

Naproti tomu s podáním návrhu na vyrovnání ani povolením vyrovnání není spojen účinek zániku společného jmění manželů. Vyrovnání se společného jmění manželů dotýká tím, že pro účely vyrovnání se použije veškerého majetku ve společném jmění manželů. Manžel dlužníka na sebe tento závazek přebírá svým úředně ověřeným podpisem na návrhu na vyrovnání. Tento závazek trvá, i kdyby po podání návrhu na vyrovnání došlo k zániku nebo zrušení společného jmění manželů. Tento závazek však zaniká smrtí dlužníka nebo manželky. Domnívám se, že výkladem *a fortiori* je nutno dovodit, že závazek strpět použití majetku ve společném jmění manželů trvá v plném rozsahu i v případě zúžení rozsahu společného jmění manželů podle ustanovení § 143a občanského zákoníku, a to přesto, že zákon o konkursu a vyrovnání o této situaci mlčí.

Podle ustanovení § 55 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání se za nevypořádané považuje i to společné jmění manželů, které bylo vypořádáno dohodou mezi oběma manžely v posledních šesti měsících před podáním návrhu na vyrovnání. To proto, aby se dlužníkům manžel nemohl vyhnout tomuto svému závazku. Účelem této právní normy totiž je ochránit věřitele před zneužitím institutu vypořádání společného jmění manželů k poškození dlužníkových věřitelů.

Ustanovení § 55 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání stanoví, že soudní řízení o vypořádání společného jmění manželů, které neskončilo před podáním návrhu na vyrovnání, může být po podání tohoto návrhu skončeno pouze rozsudkem soudu. Aby vyrovnáním

nebyla dotčena možnost manželů vypořádat se dohodou, platí, že od podání návrhu na vyrovnání do skončení nebo zastavení vyrovnacího řízení neběží tříletá lhůta k vypořádání společného jmění podle ustanovení § 150 odst. 4 občanského zákoníku. Manželé tedy mají možnost vypořádat společné jmění manželů dohodou až po skončení nebo zastavení vyrovnacího řízení.

5.10 Práva, pohledávky a nároky věřitelů ve vyrovnání

Otázku práv, pohledávek a nároků věřitelů ve vyrovnání upravuje ustanovení § 53 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

- (1) *Ve vyrovnání je za věřitele pokládán každý, kdo přihlásí na základě výzvy soudu [§ 50 odst. 3 písm. c)] svůj nárok. Způsob, pořadí a míra uspokojení nároků se určí až v potvrzeném vyrovnání (§ 60), nebude-li možné dosáhnout uspokojení mimo vyrovnání podle dalších ustanovení.*
- (2) *Z vyrovnání jsou vyloučeny úroky včetně úroků z prodlení ode dne, kdy povolení vyrovnání nabylo právní moci, a právo na ně zaniká dnem, kdy právní moci nabylo usnesení o potvrzení vyrovnání.*
- (3) *Závazky ze smluv uvedených v § 14 odst. 2 ani části těchto závazků se do vyrovnání nezahrnují.*

Věřitel se účastníkem vyrovnacího řízení stává přihlášením své pohledávky.¹⁶⁸ Přednostní a oddělení věřitelé mohou docílit uspokojení svých pohledávek během vyrovnání.¹⁶⁹ Ostatní věřitelé musejí počkat až na potvrzení vyrovnání, které určí způsob a míru uspokojení jejich pohledávek.

Některé pohledávky zákon o konkursu a vyrovnání vylučuje z vyrovnání. Jedná se o úroky včetně úroků z prodlení ode dne právní

¹⁶⁸ K tomu bližší viz kapitola 5.3 (Účastníci vyrovnacího řízení) výše a kapitola 5.13 (Přihlášky pohledávek) níže.

¹⁶⁹ K postavení přednostních a oddělených věřitelů ve vyrovnání viz kapitola 5.11 (Přednostní pohledávky) níže a kapitola 5.12 (Pohledávky oddělených věřitelů) níže.

moci usnesení o povolení vyrovnání. Proto pokud dojde k pravomocnému potvrzení vyrovnání, právo na tyto úroky zaniká.

Ustanovení § 53 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání uvádí, že do vyrovnání se nezahrnují závazky ze smluv uvedených v ustanovení § 14 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání. Při výkladu těchto ustanovení nastává problém, protože novelizací zákona o konkursu a vyrovnání provedenou zákonem č. 257/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o podnikání na kapitálovém trhu, zákona o kolektivním investování a zákona o dluhopisech, s účinností od 1.5.2004 byl dosavadní odstavec 2 ustanovení § 14 zákona o konkursu a vyrovnání, který upravoval smlouvy se vzájemným plněním, přečíslován na odstavec 3 a nově vložený odstavec 2 upravuje otázku zajištění, která dlužník poskytl České národní bance, centrálním bankám ostatních členských států Evropské unie a dalších států tvořících Evropský hospodářský prostor a Evropské centrální bance. Přitom však v ustanovení § 53 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání nedošlo ke změn v odkazu. Následně zákonem č. 377/2005, o doplňkovém dozoru nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o finančních konglomerátech) byl tento odstavec opětovně přečíslován na odstavec 4. Odkaz v ustanovení § 53 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání se opět nezměnil. Přestože se jedná o zjevné opomenutí zákonodárce, současný text zákona je jasný a nedává prostor pro to, aby odkaz v ustanovení § 53 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání byl výkladem pozměněn.

5.11 Přednostní pohledávky

Pro uspokojení přednostních pohledávek ve vyrovnání platí pravidlo, že tyto pohledávky mají být do vydání usnesení o potvrzení vyrovnání zaplacený nebo jejich zaplacení zajištěno. Tím se liší

od ostatních pohledávek, které jsou uspokojovány až na základě usnesení o potvrzení vyrovnání a pouze v rozsahu v něm určeném.¹⁷⁰ Zbývá tedy určit, které pohledávky jsou těmito přednostními.

Do 30. 4. 2000 obsahovalo ustanovení § 54 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání taxativní výčet přednostních pohledávek. Jednalo se o pohledávky týkající se nákladů řízení; pohledávky z právních úkonů dlužníka nebo vyrovnacího správce jednajícího za dlužníka a nárok vyrovnacího správce na odměnu a výdaje; daně, poplatky, cla, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění, pokud vznikly nejdéle tři roky před povolením vyrovnání a pokud neměly být uspokojeny z věcí zatížených zástavním právem k zajištění těchto pohledávek; nároky účastníků z penzijního připojištění se státním příspěvkem; a závazky dlužníka vyplývající z pracovněprávního vztahu, pokud nepřesáhly nároky za poslední tři roky před povolením vyrovnání.

Zákonem č. 105/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 328/1991 Sb. , o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, bylo s účinností od 1. 5. 2000 změněno ustanovení § 54 zákona o konkursu a vyrovnání tak, že dnes zní:

„(1) Pro právo na přednostní uspokojení ve vyrovnání platí přiměřeně ustanovení § 31 a 32.

(2) Nositelé pohledávek uvedených v odstavci 1 jsou přednostními věřiteli.“

Pro vymezení přednostních pohledávek nás tedy zákon odkazuje na ustanovení § 31 a § 32 zákona o konkursu a vyrovnání, která znějí:

„§ 31

(1) Nároky na vyloučení věci z podstaty (§ 19 odst. 2), pohledávky za podstatou (§ 31 odst. 2), nároky na oddělené uspokojení (§ 28) a pracovní

¹⁷⁰ Zvláštní kategorií jsou pohledávky oddělených věřitelů. K jejich vymezení a režimu viz následující kapitola.

nároky (§ 31 odst. 3) lze uspokojit kdykoli v průběhu konkursního řízení. Jiné nároky lze uspokojit jen podle pravomocného rozvrhového usnesení.

(2) Pohledávkami za podstatou, pokud vznikly po prohlášení konkursu, jsou

- a) hotové výdaje a odměna správce podstaty,
- b) náklady spojené s udržováním a správou podstaty,
- c) náhrada nutných výdajů a odměna likvidátora a odměna odpovědného zástupce za činnost prováděnou po prohlášení konkursu,
- d) daně, poplatky, pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění,
- e) nároky věřitelů ze smluv uzavřených správcem podstaty, včetně smluv o úvěru za účelem financování vývozu poskytnutého podle zvláštního zákona po předchozím souhlasu věřitelského výboru, úroků a smluvních pokut podle těchto smluv, jakož i ze smluv týkajících se provozování podniku, od nichž správce neodstoupil podle § 14 odst. 2,
- f) nároky na vrácení plnění ze smluv, od nichž bylo odstoupeno podle § 14 odst. 1 písm. a),
- g) pohledávky výživného ze zákona,
- h) pohledávky za podstatou označené za ně zvláštním právním předpisem.

(3) Pracovními nároky jsou

- a) mzdové (platové) nároky úpadcových zaměstnanců a jejich odměna za pracovní pohotovost,
- b) odměny z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr,
- c) nároky úpadcových zaměstnanců na náhradu mzdy za dovolenou, za svátek a při překážkách v práci,
- d) nároky úpadcových zaměstnanců z titulu převedení mzdových nároků úpadcových zaměstnanců úpadci na smluvním základě,
- e) odstupné úpadcových zaměstnanců poskytované při skončení pracovního poměru,
- f) hmotné zabezpečení poskytované úpadcovým zaměstnancům podle zvláštních předpisů,
- g) nároky na náhradu mzdy při neplatném rozvázání pracovního poměru,
- h) náhrady cestovních, stěhovacích a jiných výdajů, které vznikly úpadcovým zaměstnancům při plnění pracovních povinností,
- ch) náhrady příslušející úpadcovým zaměstnancům za opotřebení vlastního

náradí, zařízení a předmětů potřebných pro výkon práce,

i) splátky náhrad za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity, není-li hrazena jinak, a nároky na náhradu nákladů na výživu pozůstalých, jde-li o náklady poskytované v souvislosti s pracovním úrazem nebo nemocí z povolání.

(4) Pracovními nároky podle odstavce 3 písm. a) a b) jsou nároky, které vznikly za poslední tři roky před prohlášením konkursu, jakož i po prohlášení konkursu; pracovními nároky podle odstavce 3 písm. c) až i) jsou nároky, které vznikly po prohlášení konkursu nebo v měsíci, v němž byl konkurs prohlášen.

(5) Byla-li správcem ustavena stejná osoba, která v době prohlášení konkursu vykonávala funkci správce podniku v řízení o výkon rozhodnutí prodejem podniku téhož dlužníka nebo při provádění exekuce prodejem podniku téhož dlužníka, a její nárok na odměnu a na náhradu hotových výdajů za výkon této funkce dosud nebyl uspokojen, uhradí se v konkursu spolu s plněním podle odstavce 2 písm. a).

§ 32

(1) V rozvrhu se uspokojí nejdříve dosud nezaplacené pohledávky za podstatou (§ 31 odst. 2) a pracovní nároky (§ 31 odst. 3). Nepostačuje-li výtěžek zpeněžení podstaty na úhradu všech těchto pohledávek, uspokojí se nejdříve hotové výdaje a odměna správce, potom náklady spojené s udržováním a správou podstaty, poté soudní poplatek za konkurs, poté pohledávky výživného ze zákona; ostatní pohledávky se uspokojí poměrně.

(2) Po úplném uspokojení pohledávek podle odstavce 1 se pohledávky uspokojí podle svého zařazení do tříd. Ze zbývajícího výtěžku ze zpeněžení konkursní podstaty připadá 30 % na první třídu a 70 % na druhou třídu. Nebudou-li v některé třídě vyčerpány všechny prostředky připadající na uspokojení do ní patřících pohledávek, přesunou se tyto prostředky do bezprostředně následující třídy.

(3) Nelze-li plně uspokojit všechny pohledávky patřící do téže třídy, uspokojí se tyto pohledávky poměrně. Neuspokojené pohledávky či jejich části z první třídy se uspokojují ve třídě druhé.

(4) Pohledávkami první třídy jsou nároky úpadcových zaměstnanců z pracovněprávních vztahů vzniklé poslední tři roky před prohlášením

konkursu, pokud nešlo o pohledávky podle § 31 odst. 3, nároky účastníků z penzijního připojištění se státním příspěvkem a pohledávky výživného ze zákona. Pohledávkami druhé třídy jsou ostatní pohledávky.

(5) Pokud při rozvrhu nebudou uspokojeny náklady spojené s udržováním a správou podstaty, včetně nároku správce na odměnu a úhradu hotových výdajů, lze je uspokojit ze zálohy na náklady konkursu, a to v poměru, který určí soud; jinak se tato záloha nebo její zbytek vrací navrhovateli.

(6) Pohledávky z podřízených dluhopisů a pohledávky, které jsou vázány stejnou nebo obdobnou podmínkou podřízenosti, se v rozvrhu uspokojí až po uspokojení všech ostatních pohledávek. Pohledávky z podřízených dluhopisů a ostatní pohledávky, které jsou vázány stejnou nebo obdobnou podmínkou podřízenosti, se uspokojí podle svého pořadí.“

Proto na rozdíl od právní úpravy do 30. 4. 2000, která obsahovala výslovný taxativní výčet přednostních pohledávek ve vyrovnání, musíme dnes vymezení přednostních pohledávek dovést interpretací ustanovení § 31 a § 32 zákona o konkursu a vyrovnání. Obtíž je v tom, že v těchto ustanoveních jsou uváděny všechny druhy pohledávek, které se v konkursním řízení vyskytují. Zbývá proto interpretace, že za přednostní pohledávky je třeba považovat ty pohledávky, které se uspokojují před pohledávkami druhé třídy. Pohledávky druhé třídy jsou tedy nepřednostními pohledávkami. Pohledávkám oddělených věřitelů se budeme věnovat separátně v následující kapitole.

Přednostními pohledávkami ve vyrovnání jsou tedy v první řadě pohledávky, které jsou obdobou pohledávek za podstatou v konkursním řízení. Ve vyrovnání sice neexistuje konkursní podstata, nicméně obdoba pohledávek za podstatou ano – lze ji dovést výkladem vždy podle povahy konkrétní pohledávky. Bude se tak dle mého názoru jednat zejména o soudní poplatek za vyrovnání, hotové výdaje a odměnu vyrovnacího správce,^{171, 172} náklady spojené

¹⁷¹ Odměna vyrovnacího správce a jeho náklady jsou přednostní pohledávkou, a proto musí být podle ustanovení § 56 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání přihlášeny do vyrovnání. Avšak výše této odměny není známa v okamžiku podání přihlášky, nýbrž až když ji soud určí po skončení vyrovnání podle ustanovení § 66 odst. 4 zákona o konkursu a vyrovnání. „Nezbude tedy, než v této fázi řízení přihlásit odměnu bez uvedení její výše s poukazem na ust. § 7a vyhlášky [č. 476/1991 Sb., kterou se

s udržováním a správou dlužníkovy majetku, daně, poplatky, pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění, nároky věřitelů ze smluv uzavřených dlužníkem, pohledávky výživného ze zákona a pohledávky označené za přednostní pohledávky (resp. pohledávky za podstatou) zvláštním zákonem.

Dále do přednostních pohledávek patří následující pracovní nároky.¹⁷³ Mzdové (platové) nároky dlužníkových zaměstnanců a jejich odměna za pracovní pohotovost a odměny z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr – tyto jsou přednostními pohledávkami, pokud vznikly za poslední tři roky před povolením vyrovnání, jakož i po povolení vyrovnání. Nároky dlužníkových zaměstnanců na náhradu mzdy za dovolenou, za svátek a při překážkách v práci; nároky dlužníkových zaměstnanců z titulu převedení mzdových nároků dlužníkových zaměstnanců dlužníkovi na smluvním základě; odstupné dlužníkových zaměstnanců poskytované při skončení pracovního poměru; hmotné zabezpečení poskytované dlužníkovým zaměstnancům podle zvláštních předpisů; nároky na náhradu mzdy při neplatném rozvázání pracovního poměru; náhrady cestovních, stěhovacích a jiných výdajů, které vznikly dlužníkovým zaměstnancům při plnění pracovních povinností; náhrady příslušející dlužníkovým

provádějí některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání – poznámka autora]. Podle ust. § 60 odst. 1 písm. b) ZKV je jedním z předpokladů potvrzení vyrovnání zaplacení či zajištění přednostních pohledávek. Za shora popsané situace bude tedy vhodné, aby soud uložil tedy dlužníkovi složit částku odpovídající předpokládané odměně do soudní úschovy do doby, než bude odměna podle ust. § 66 odst. 4 ZKV určena. Rozdíl mezi složenou částkou a vyrovnací odměnou bude pak uvolněn ve prospěch dlužníka. V případě, že vyrovnací řízení neskončí potvrzením vyrovnání a vyrovnací řízení bude zastaveno pro některý z důvodů uvedených v ust. § 66 odst. 1 ZKV, stane se pro určení vyrovnací odměny vzorec uvedený v ust. § 7a vyhlášky nepovůzitelným a soud určí odměnu postupem podle ust. § 8a vyhlášky.“ (Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 1052)

¹⁷² Byla-li vyrovnacím správcem ustavena stejná osoba, která v době prohlášení konkursu vykonávala funkci správce podniku v řízení o výkon rozhodnutí prodejem podniku téhož dlužníka nebo při provádění exekuce prodejem podniku téhož dlužníka, a její nárok na odměnu a na náhradu hotových výdajů za výkon této funkce dosud nebyl uspokojen, pak i tato odměna a náhrada hotových výdajů dle mého názoru patří mezi přednostní pohledávky.

¹⁷³ Vzhledem k tomu, že další kategorií přednostních pohledávek je obdoba pohledávek první třídy v konkursu (viz následující odstavec textu), nemá kategorie pracovních nároků uvedených v tomto odstavci praktický význam. Uvádíme ji pouze pro teoretickou čistotu výkladu přiměřeného použití ustanovení § 31 a § 32 zákona o konkursu a vyrovnání pro účely vymezení přednostních pohledávek ve vyrovnání.

zaměstnancům za opotřebení vlastního náradí, zařízení a předmětů potřebných pro výkon práce; splátky náhrad za ztrátu na výděleku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity, není-li hrazena jinak, a nároky na náhradu nákladů na výživu pozůstalých, jde-li o náklady poskytované v souvislosti s pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, jsou přednostními pohledávkami, pokud vznikly po povolení vyrovnání nebo v měsíci, v němž bylo vyrovnání povoleno. Pro nároky vedoucích zaměstnanců přitom platí níže uvedené omezení stanovené v ustanovení § 67a zákona o konkursu a vyrovnání.

Mezi přednostní pohledávky ve vyrovnání dále náleží obdoba pohledávek první třídy v konkursu, tj. nároky úpadcových zaměstnanců z pracovněprávních vztahů vzniklé poslední tři roky před prohlášením konkursu, nároky účastníků z penzijního připojištění se státním příspěvkem a pohledávky výživného ze zákona. Přitom podle ustanovení § 67a zákona o konkursu a vyrovnání mají při vyrovnání pracovní nároky vedoucích zaměstnanců¹⁷⁴ povahu přednostních pohledávek pouze do výše, kterou určí vyrovnací správce se souhlasem soudu. Ve zbylém rozsahu mají povahu nepřednostních pohledávek.

„Mezi přednostní pohledávky patří i náklady vyrovnacího řízení. Půjde především o pohledávky státu vzniklé při zajišťování zdárného průběhu vyrovnacího řízení, např. za pronájem prostor pro vyrovnací jednání, výdaje spojené se zajištěním dlužníkovy majetku a soudní poplatek z vyrovnání.“¹⁷⁵

U nákladů souvisejících s vymáháním pohledávek věřitelů vůči dlužníkovi záleží, zda jsou příslušenstvím pohledávky přednostní či nepřednostní. Podle toho sdílí její režim. U těchto nákladů spočívá jisté omezení v tom, že všechny pohledávky musejí být do vyrovnání přihlášeny – pokud nejsou včas přihlášeny, jsou z uspokojení v rámci vyrovnání vyloučeny.

¹⁷⁴ Pojem vedoucích zaměstnanců vymezuje ustanovení § 67a odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání odkazem na zákoník práce. Podle ustanovení § 11 odst. 4 zákoníku práce se vedoucími zaměstnanci zaměstnavatele rozumějí zaměstnanci, kteří jsou na jednotlivých stupních řízení zaměstnavatele oprávněni stanovit a ukládat podřízeným zaměstnancům pracovní úkoly, organizovat, řídit a kontrolovat jejich práci a dávat jim k tomu účelu závazné pokyny.

¹⁷⁵ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 946

Mezi přednostní pohledávky patří s ohledem na ustanovení § 68 zákona o konkursu a vyrovnání i pohledávky oprávněných osob podle zákonů upravujících zmírnění některých majetkových křivd, konkrétně podle zákona č. 403/1990 Sb., o zmírnění následků některých majetkových křivd, v platném znění, zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, v platném znění a zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, v platném znění.

Ostatní pohledávky nejsou přednostní a uspokojují se až na základě usnesení o povolení vyrovnání a pouze do výše vyrovnací kvóty.¹⁷⁶

5.12 Pohledávky oddělených věřitelů

Přestože odkaz v ustanovení § 54 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání na ustanovení § 31, které dále odkazuje na ustanovení § 28 tohoto zákona může navozovat dojem, že pohledávky oddělených věřitelů mají ve vyrovnání povahu pohledávek přednostních, dle mého názoru tomu tak není. Z režimu těchto pohledávek, kterým se budeme zabývat níže, vyplývá, že se jedná o zvláštní druh pohledávek ve vyrovnání, které svou povahou nejsou ani přednostní, ani nepřednostní. Z ustanovení § 60 odst. 1 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání vyplývá, že nároky oddělených věřitelů nesmějí být vyrovnáním dotčeny. Pro vymezení, co je nárokem odděleného věřitele, musíme vycházet z ustanovení § 28 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

¹⁷⁶ V rámci těchto ostatních pohledávek představují zvláštní kategorii pohledávky vlastníků podřízených dluhopisů. Podle ustanovení § 34 zákona o dluhopisech jsou podřízenými dluhopisy takové dluhopisy, u kterých v případě vstupu emitenta do likvidace, prohlášení konkursu na majetek emitenta, povolení vyrovnání, nebo je-li emitentem zahraniční osoba, též jiného obdobného opatření, budou uspokojeny pohledávky s nimi spojené až po uspokojení všech ostatních pohledávek, s výjimkou pohledávek, které jsou vázány stejnou nebo obdobnou podmínkou podřízenosti. Obdobné ustanovení obsahuje přímo zákon o konkursu a vyrovnání ve svém ustanovení § 32 odst. 6.

„Věřitelé pohledávek, které byly zajištěny zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, převodem práva dle § 553 občanského zákoníku nebo postoupením pohledávky dle § 554 občanského zákoníku (dále jen "oddělení věřitelé"), mají právo, aby jejich pohledávka byla uspokojena ze zpeněžení věci, práva nebo pohledávky, jimiž byla zajištěna.

Odděleným věřitelem i ve vyrovnání je tedy podle zákona o konkursu a vyrovnání ten věřitel, jehož pohledávka za dlužníkem je zajištěna:

- (a) zástavním právem,
- (b) zadržovacím právem,
- (c) omezením převodu nemovitosti,
- (d) převodem práva dle § 553 občanského zákoníku nebo
- (e) postoupením pohledávky dle § 554 občanského zákoníku.

Oddělení věřitelé mají právo uspokojit se ze zpeněžení majetkové hodnoty, kterou je zajištěna jejich pohledávka za dlužníkem. V rozsahu, ve kterém toto nepostačuje k uspokojení jejich pohledávky, se musí přihlásit do vyrovnání jako ostatní věřitelé nemající postavení odděleného věřitele.

Hlavním rozdílem v postavení odděleného věřitele ve vyrovnání ve srovnání s postavením odděleného věřitele v konkursu spočívá v tom, že oddělený věřitel ve vyrovnání má právo na plný výnos ze zpeněžení majetkové hodnoty, která zajišťuje právo odděleného dotčeného věřitele, zatímco oddělený věřitel v konkursu má podle ustanovení § 28 odst. 4 zákona o konkursu a vyrovnání právo pouze na sedmdesát procent výnosu z tohoto zpeněžení.

Existují různé názory, jak odpovědět na otázku, zda i oddělený věřitel je či není povinen přihlásit svou pohledávku v rámci vyrovnacího řízení. Z právní normy, že nároky oddělených věřitelů nesmějí být vyrovnáním dotčeny, někteří autoři vyvozují závěr,

že oddělený věřitel svou pohledávku do vyrovnání nepřihlašuje.¹⁷⁷ Naproti tomu soudní judikatura se přiklonila k právnímu názoru, že i oddělení věřitelé musejí své pohledávky do vyrovnání přihlásit.¹⁷⁸

5.13 Přihlášky pohledávek

Přihlášky pohledávek upravuje ustanovení § 56 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„(1) Věřitelé musí přihlásit své pohledávky ve lhůtě stanovené v § 50 odst. 3 písm. c).

(2) V přihlášce je třeba uvést výši a právní důvod vzniku pohledávky, popřípadě i označení soudu, u něhož pohledávka byla už vymáhána.

(3) Přihlásit pohledávku k vyrovnání musí i přednostní věřitelé (§ 54 odst. 2).“

Podáním přihlášky své pohledávky se věřitel stává účastníkem vyrovnacího řízení. Přihláška pohledávky je procesní úkon věřitele činěný vůči vyrovnacímu soudu, který musí být učiněn písemně nebo ústně do protokolu. Věřitel jejím podáním žádá, aby byl zahrnut do vyrovnání. Své pohledávky musí přihlásit všichni věřitelé, jak přednostní, tak nepřednostní a ve světle judikatury Nejvyššího soudu České republiky i věřitelé oddělení. Nepodáním přihlášky věřitel riskuje, že podle ustanovení § 63 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání jeho právo zanikne v důsledku splnění potvrzeného vyrovnání dlužníkem.

Vzhledem k tomu, že přihláška pohledávky je procesním úkonem, musí splnit obecné náležitosti podání podle ustanovení § 42 odst. 4 občanského soudního řádu, tj. musí z ní být patrné, kterému soudu je určena, kdo ji podává, které věci se týká, co sleduje, a musí být datována a podepsána. Vedle toho obsahuje ustanovení § 56 odst. 2

¹⁷⁷ Viz např. Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 966

¹⁷⁸ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 297/99.

zákona o konkursu a vyrovnání zvláštní náležitosti přihlášky pohledávky, kterými jsou uvedení právního důvodu vzniku přihlašované pohledávky a její výše. Pokud již pohledávka je, resp. byla soudně vymáhána, musí přihláška obsahovat i označení dotyčného soudu. Zákon o konkursu a vyrovnání neukládá věřitelům, aby k přihlášce pohledávky přiložili listiny, o které pohledávku opírají. Přiložení těchto listin není nutné o pohledávek, které sám dlužník uvedl (ve shodné výši, kterou uvádí věřitel) v seznamu majetku a závazků tvořícím přílohu návrhu na povolení vyrovnání, neboť je zřejmé, že dlužník takové pohledávky nebude rozporovat a nepopře je. Naopak u pohledávek, které dlužník neuvedl do seznamu svých závazků, lze věřitelům doporučit, aby listiny či jiné důkazy, ze kterých pohledávka vyplývá, k přihlášce přiložili, příp. je v přihlášce označili, aby snížili riziko popření své pohledávky.

Podle ustanovení § 50 odst. 3 písm. c) zákona o konkursu a vyrovnání činí lhůta pro podání přihlášky čtyři týdny ode dne, kdy usnesení o povolení vyrovnání bylo vyvěšeno na úřední desce soudu. Vzhledem k tomu, že podle ustanovení § 58 odst. 1 druhé věty zákona o konkursu a vyrovnání se k opožděným přihláškám při vyrovnacím jednání přihlédne, je-li možné je přezkoumat bez zbytečného odkladu, není tato čtyřtýdenní lhůta lhůtou propadnou ve smyslu hmotněprávním, tj. její marné uplynutí nemá za následek zánik pohledávky. *„Nejzazším možným termínem pro přihlášku pohledávky do vyrovnání je tedy počátek vyrovnacího jednání, kdy by mohl přítomný věřitel přihlásit svou pohledávku ústně do protokolu. Tímto opožděným úkonem se však věřitel vystavuje nebezpečí, že pro nedostatek podkladů bude pohledávka dlužníkem a správcem popřena nebo nebude přezkoumána vůbec.“*¹⁷⁹ Z hlediska procesního postavení věřitele má opožděné přihlášení pohledávky za následek, že tento věřitel se nestává účastníkem vyrovnacího řízení, protože podle ustanovení § 48 zákona o konkursu a vyrovnání se účastníkem vyrovnacího řízení stává pouze

¹⁷⁹ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 951

ten věřitel, který svou pohledávku přihlásil včas. Věřitel, který podal přihlášku pohledávky opožděně, proto nemá práva účastníka řízení, zejména není oprávněn podávat návrhy a odvolávat se proti rozhodnutí soudu v této věci. Podle Ústavního soudu České republiky jde o naprosto přirozený a obvyklý důsledek uplatnění principu *vigilantibus iura scripta sunt* vytvářejícího rámec pro autonomní chování subjektů soukromoprávních vztahů.¹⁸⁰

Zákon výslovně neupravuje hmotněprávní účinky podání přihlášky pohledávky. „Avšak vzhledem k § 52 odst. 2 písm. f), podle něhož má zahrnutí pohledávek do vyrovnání stejné účinky jako jejich uznání, běží od podání přihlášky nová, desetiletá [v případě obchodněprávních závazků čtyřletá – poznámka autora] promlčecí doba (pokud ovšem přihlášená pohledávka byla zahrnuta do vyrovnání).“¹⁸¹ Domnívám se, že *de lege ferenda* byl zákon měl obsahovat výslovné ustanovení, že podání přihlášky pohledávky má stejné účinky jako uplatnění práva u soudu žalobou. Tím by se předešlo situacím, kdy věřitel současně s přihláškou pohledávky podává žalobu, kterou tutéž pohledávku uplatňuje z opatrnosti, aby předešel promlčení pohledávky, pro případ, že jeho pohledávka nebude zahrnuta do vyrovnání.

5.14 Seznam přihlášek

Seznam přihlášek je institut vyrovnacího řízení, který je upraven v ustanovení § 57 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„(1) Správce zapíše přihlášky do seznamu v tom pořadí, v jakém došly soudu, a to odděleně přihlášky přednostních pohledávek od ostatních. Přihlášené pohledávky přezkoumá podle obchodních knih a jiných písemností. Soud si vyžádá vyjádření dlužníka, zda jednotlivé pohledávky uznává. Popírá-li dlužník pohledávku, musí pro to uvést důvody. Nevyjádří-li se dlužník ve lhůtě dané správcem, platí, že pohledávku uznává; uznání pohledávky platí

¹⁸⁰ Viz rozhodnutí Ústavního soudu České republiky sp. zn. I. ÚS 435/99.

¹⁸¹ Zoulik, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 234

i v případě, že bude do tří let prohlášen konkurs na dlužníkův majetek.

(2) Správce vyzve věřitele, aby ve lhůtě jim uložené nahlédli do seznamu přihlášek a do vyjádření dlužníka. Současně jim sdělí, že se mohou vyjádřit k seznamu a k vyjádření dlužníka a že jejich vyjádření budou k seznamu připojena, popřípadě bude uvedeno, že se nevyjádřili."

Seznam přihlášek je podkladem pro vyrovnací jednání a posléze pro celý další průběh vyrovnacího řízení. Vyrovnací správce zapisuje pohledávky do seznamu v pořadí, v jakém soudu došly přihlášky pohledávek. Pořadí pohledávek v seznamu nemá vliv na rozsah jejich uspokojení v rámci vyrovnání. Zákon vyžaduje dvě části seznamu, ve kterých budou odděleně zapsány přednostní pohledávky od pohledávek ostatních. „I když ustanovení § 57 ZKV nestanoví žádné obsahové náležitosti seznamu, lze z jeho další funkce dovodit, že u každé pohledávky bude nutno minimálně uvést označení věřitele obchodním jménem [obchodní firmou – poznámka autora] a sídlem, výši pohledávky, její právní důvod a zda je či není pohledávka již vykonatelná.“¹⁸²

Vyrovnací správce je povinen po zapsání pohledávek do seznamu tyto přezkoumat podle obchodních knih a jiných písemností. Toto přezkoumání je podkladem pro případné popření pohledávky.¹⁸³ Soud si poté vyžádá vyjádření dlužníka, zda jednotlivé pohledávky uznává či nikoliv. V případě, že dlužník pohledávku popírá, musí uvést důvody tohoto popření. Pokud se dlužník nevyjádří ve lhůtě stanovené vyrovnacím správcem, platí, že pohledávku uznává. Uznání pohledávky platí i v případě, že bude do tří let prohlášen konkurs na dlužníkův majetek. Poté, co se k seznamu vyjádřil dlužník, vyzve vyrovnací správce věřitele, aby ve stanovené lhůtě nahlédli do seznamu přihlášek a vyjádření dlužníka. Současně jim sdělí, že se mohou vyjádřit k seznamu a k vyjádření dlužníka a že jejich vyjádření budou k seznamu připojena, popřípadě bude uvedeno, že se nevyjádřili. Všechna tato činnost je z časového hlediska velmi náročná,

¹⁸² Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 955

¹⁸³ K tomu blíže viz kapitola 5.16 (*Popření pohledávky*) níže.

protože věřitelé mají lhůtu pro přihlašování svých pohledávek čtyři týdny a vyrovnací jednání se má konat do šesti týdnů od vyvěšení usnesení o povolení vyrovnání na úřední desce soudu.

5.15 Vyrovnací jednání

Vyrovnací jednání upravuje zákon o konkursu a vyrovnání ve svém ustanovení § 58, které zní

„(1) Věřitelé, kteří přihlásili své pohledávky včas, jsou oprávněni i před vyrovnacím jednáním podávat návrhy a prohlášení, jakož i hlasovat o vyrovnání. K opožděným přihláškám se při vyrovnacím jednání přihlédne, je-li možné je přezkoumat bez zbytečného odkladu.

(2) Při vyrovnacím jednání [§ 50 odst. 3 písm. b)] soud zjistí, kteří věřitelé jsou ochotni přijmout návrh na vyrovnání. O právu hlasovat platí obdobně ustanovení § 38 s těmito odchylkami:

a) vyrovnacího jednání se dlužník musí účastnit osobně. Po zahájení jednání nemůže vzít návrh na vyrovnání zpět ani jej změnit v neprospěch věřitelů. Nedostaví-li se bez omluvy nebo není-li jeho omluva uznána soudem za důvodnou, soud řízení zastaví;

b) věřitelé dlužníka nejsou povinni dostavit se osobně. Hlasovat o přijetí vyrovnání mohou jen věřitelé osobně přítomní nebo zastoupení;

c) hlasovací právo náleží jen těm věřitelům, kteří by vyrovnáním utrpěli majetkovou újmu;

d) oddělení věřitelé (§ 28) hlasují jen za tu část pohledávky, která nebude uhrazena z práva na oddělené uspokojení (§ 28);

e) věřitelé s přednostním právem a věřitelé, jejichž hlasovací právo bylo správcem, dlužníkem nebo jiným věřitelem popřeno, hlasovací právo nemají;

f) hlasovací právo nemají ani věřitelé, kteří nabyli pohledávku postoupením od dlužníka v době, kdy dlužník už byl v úpadku.“

Vyrovnací jednání podle ustanovení § 58 zákona o konkursu a vyrovnání je jediným jednáním, jehož konání tento zákon obligatorně

předepisuje. Není však vyloučeno, aby soud nařídil i jiná jednání k projednání jiných záležitostí souvisejících s vyrovnáním, např. k projednání dlužníkovu návrhu na vyrovnání. Zahájením vyrovnacího jednání ztrácí dlužník možnost vzít svůj návrh na vyrovnání zpět. Navíc od tohoto okamžiku jej může měnit pouze ve prospěch věřitelů.

5.15.1 Účast na vyrovnacím jednání

Dlužník je povinen se vyrovnacího jednání zúčastnit osobně. To i tehdy, pokud byl návrh na povolení vyrovnání podán prostřednictvím zástupce. *„To ovšem předpokládá, aby byl soudem i osobně předvolán k tomuto jednání.“*¹⁸⁴ *„Pokud jde o účast na vyrovnacím jednání, je třeba, aby soud k němu obeslal všechny účastníky a vyrovnacího správce. Účastníky řízení rozumíme věřitele, kteří přihlásili včas své pohledávky a nebyli uspokojeni, a dlužníka.“*¹⁸⁵ V případě, že se dlužník nedostaví na jednání osobně bez omluvy nebo není-li jeho omluva uznána soudem za důvodnou, soud vyrovnací řízení zastaví. Shledá-li soud dlužníkovu omluvu důvodnou, jednání odročí. Při omlouvání se z vyrovnacího jednání si ovšem musí být dlužník vědom, že vyrovnací jednání se musí konat do devadesáti dnů od povolení vyrovnání, jinak hrozí, že soud vyrovnání zastaví podle ustanovení § 66 odst. 1 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání.

Zákon o konkursu a vyrovnání nehovoří o tom, zda se jednání musí účastnit vyrovnací správce. Avšak *„s ohledem na jeho úkoly při vyrovnacím jednání je jeho účast nutná.“*¹⁸⁶

Věřitelé nejsou povinni se jednání účastnit. Pokud však mají zájem zúčastnit se hlasování o dlužníkově návrhu na vyrovnání, musejí být na jednání osobně přítomni nebo zastoupeni zástupcem.

¹⁸⁴ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 959

¹⁸⁵ Zoulík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 237

¹⁸⁶ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 959

5.15.2 Přezkum pohledávek

Okamžikem zahájení vyrovnacího jednání je ukončena možnost dlužníkůvých věřitelů přihlašovat své pohledávky ve vyrovnání, neboť později přihlášené pohledávky již není možné přezkoumat. Přezkoumávání pohledávek probíhá obdobně jako v konkursu ovšem s tím rozdílem, že ve vyrovnání je rozhodující stanovisko samotného dlužníka. Samotný dlužník ovšem nemůže během jednání popírat pohledávky, které vyrovnací správce sepsal do seznamu přihlášek podle ustanovení § 57 zákona o konkursu a vyrovnání,¹⁸⁷ neboť k těmto pohledávkám měl své stanovisko dlužník sdělit ve lhůtě, kterou mu pro tento účel stanovil vyrovnací správce. Blíže se otázkou popírání pohledávek zabýváme níže v kapitole 5.16 (Popření pohledávek).

5.15.3 Hlasování o návrhu na vyrovnání

Hlavním bodem vyrovnacího jednání je hlasování o tom, zda věřitelé přijímají dlužníkuv návrh na vyrovnání. Pro hlasování věřitelů platí obdobně pravidla obsažená v ustanovení § 38 zákona o konkursu a vyrovnání.¹⁸⁸ K těmto pravidlům se přidávají některá specifika platící speciálně pro vyrovnací řízení. Konkrétně platí, že hlasovací právo náleží jen těm věřitelům, kteří by vyrovnáním utrpěli majetkovou újmu; oddělení věřitelé hlasují jen za tu část pohledávky, která nebude uhrazena z práva na oddělené uspokojení; věřitelé s přednostním právem a věřitelé, jejichž hlasovací právo bylo správcem, dlužníkem nebo jiným věřitelem popřeno, hlasovací právo nemají; a hlasovací právo nemají věřitelé, kteří nabyli pohledávku postoupením od dlužníka v době, kdy dlužník už byl v úpadku. Pozitivně můžeme uvedená pravidla shrnout tak, že právo hlasovat o nuceném vyrovnání mají pouze ti věřitelé, kteří: (a) přihlásili své pohledávky včas ve lhůtě čtyř týdnů ode dne vyvěšení usnesení o povolení vyrovnání na úřední

¹⁸⁷ Viz kapitola 5.14 (*Seznam přihlášek*) výše.

¹⁸⁸ Viz kapitola 6.5 (*Hlasování o nuceném vyrovnání*) níže.

desce soudu; (b) jsou na vyrovnacím jednání přítomni osobně nebo prostřednictvím zástupce; (c) jejich pohledávka v době konání vyrovnacího jednání stále existuje; a (d) vyrovnáním by utrpěli újmu v podobě, že jim jejich pohledávka nebude uhrazena v plné výši, nýbrž pouze ve výši vyrovnací kvóty.

Dlužníkův návrh na vyrovnání je věřiteli přijat, pokud s ním souhlasí většina věřitelů na vyrovnacím jednání přítomných nebo zastoupených, kteří včas přihlásili své pohledávky a jejichž hlasy představují více než tři čtvrtiny všech přihlášených pohledávek. „Pochopitelně je nutno brát v úvahu při sčítání „hlav“ pouze nositele hlasovacího práva a při sčítání „pohledávek“ jen pohledávky těch věřitelů, kteří by v případě přítomnosti na vyrovnacím jednání byli nositeli hlasovacího práva.“¹⁸⁹

Obecný zájem na regulérnosti hlasování o nuceném vyrovnání je chráněn skutkovou podstatou trestného činu pletichy při řízení konkursním a vyrovnacím podle ustanovení § 256b trestního zákona.¹⁹⁰

5.16 Popření pohledávky

Popření pohledávky je upraveno v ustanovení § 59 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„Popření pravosti nebo výše některé z přihlášených pohledávek dlužníkem, správcem nebo některým z věřitelů oprávněným hlasovat, má tyto účinky:

a) popře-li pohledávku dlužník, musí soud po slyšení účastníků na návrh věřitele nařídit, aby částka připadající na popřenou pohledávku byla zajištěna složením do úschovy u soudu; zároveň určí věřiteli popřené pohledávky lhůtu

¹⁸⁹ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 961

¹⁹⁰ Ustanovení § 256b trestního zákona postihuje toho, kdo (1) jako konkursní věřitel v souvislosti s hlasováním na schůzi věřitelů nebo v souvislosti s hlasováním o nuceném vyrovnání nebo jako věřitel v souvislosti s hlasováním při vyrovnacím jednání přijme nebo si dá slíbit majetkový nebo jiný prospěch, (2) kdo věřiteli v souvislosti s hlasováním na schůzi věřitelů nebo v souvislosti s hlasováním o nuceném vyrovnání za souhlas s vyrovnáním poskytne, nabídne nebo slíbí majetkový nebo jiný prospěch nebo (3) kdo jako vyrovnací správce, správce konkursní podstaty nebo člen věřitelského výboru v konkursu přijme nebo si dá slíbit pro sebe nebo jiného ke škodě věřitelů majetkový nebo jiný prospěch, který mu nepřísluší.

k jejímu uplatnění s poučením, že zajištěný obnos uvolní ve prospěch dlužníka, nebude-li lhůta dodržena. Popření pohledávky dlužníkem má za následek, že pro ni nelze vést výkon rozhodnutí na základě soudem potvrzeného vyrovnání (§ 63 odst. 4); je-li však popřená pohledávka již vykonatelná, je na dlužníkovi, aby uplatnil svá práva podle obecných ustanovení občanského soudního řádu;

b) popře-li pohledávku správce, nelze pro ni vést výkon rozhodnutí na základě soudem potvrzeného vyrovnání (§ 63 odst. 4);

c) popření pohledávky jiným věřitelem zůstává bez vlivu na vyrovnání.“

Pohledávky věřitelů může popírat dlužník sám, dále vyrovnací správce a rovněž i ostatní věřitelé. Účinky popření se liší podle toho, který subjekt pohledávku popřel.

Popření pohledávky jiným věřitelem nemá ve vyrovnání žádný vliv. Takové popření je pouze indikací pro dlužníka a vyrovnacího správce, zda by pohledávku neměli popřít i oni.

Popře-li pohledávku vyrovnací správce, nelze pro ni na základě soudem potvrzeného vyrovnání vést výkon rozhodnutí podle občanského soudního řádu ani exekuci podle exekučního řádu na základě ustanovení § 63 odst. 4 zákona o konkursu a vyrovnání. Jiný účinek popření pohledávky vyrovnacím správcem nemá. Dlužník může dotčenou pohledávku uspokojit dobrovolně do výše vyrovnací kvóty.

Ve vyrovnání je klíčové popření pohledávky samotným dlužníkem. Dlužník se vyjadřuje k pohledávkám způsobem stanoveným v ustanovení § 57 zákona o konkursu a vyrovnání, tedy tím způsobem, že ve lhůtě stanovené vyrovnacím správcem zaujme stanovisko k přihláškám pohledávek, které vyrovnací správce sepsal do seznamu přihlášek. Případné popření pohledávky dlužníkem se vyznačí do tohoto seznamu včetně důvodů popření. K opožděně přihlášeným pohledávkám, které již nebylo z časových důvodů možno sepsat do seznamu pohledávek, se dlužník vyjadřuje přímo na jednání. Jeho stanovisko se přitom zaznamená do seznamu pohledávek.

Popření pohledávky dlužníkem vede k tomu, že její zápis do seznamu přihlášek není exekučním titulem na základě soudem potvrzeného vyrovnání podle ustanovení § 63 odst. 4 zákona o konkursu a vyrovnání. Pokud dlužník popře pohledávku, musí soud po slyšení účastníků na návrh věřitele nařídit, aby částka připadající na popřenou pohledávku byla zajištěna složením do úschovy u soudu. Soud zároveň určí věřiteli popřené pohledávky lhůtu k jejímu uplatnění s poučením, že zajištěný obnos uvolní ve prospěch dlužníka, nebude-li lhůta dodržena. Ze sporu o pohledávku se tím stává věc pouze mezi dlužníkem a dotčeným věřitelem, která nemá dopad na vyrovnání. Zákonem neřešenou otázkou je povaha žaloby, kterou věřitel svou pohledávku uplatňuje – zda žalobou na určení nebo na plnění. Dle judikatury nevykonatelnou pohledávku, kterou dlužník popřel ve vyrovnacím řízení co do pravosti nebo výše, uplatní věřitel ve smyslu ustanovení § 59 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání tím, že podá žalobu o určení pravosti nebo výše pohledávky.¹⁹¹

Pokud dlužník popírá vykonatelnou pohledávku, musí své popření uplatnit určovací žalobou, na jejímž základě soud určí, že předmětná pohledávka neexistuje (například proto, že již zanikla splněním).

Ustanovení § 59 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání vytváří možnost zneužití osobou, která má zájem zmařit vyrovnání. Pokud taková osoba přihlásí do vyrovnání neexistující pohledávku velmi vysoké výše, bude dlužník při jejím popření nucen uložit celou výši pohledávky do soudní úschovy, aniž by však měl k dispozici potřebné finanční prostředky. *De lege ferenda* se domnívám, že vyrovnací soud by měl mít možnost posoudit, zda dlužníkovi uloží nebo neuloží povinnost uložit celou výši pohledávky do soudní úschovy.

¹⁹¹ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 13 Cmo 115/2002.

5.17 Potvrzení vyrovnání

Po konání vyrovnacího jednání, na kterém věřitelé potřebnou většinou schválili dlužníkem navrhované vyrovnání, soud zkoumá, zda jsou či nejsou dány důvody pro potvrzení vyrovnání, resp. jeho zamítnutí. Podmínky obligatorního a fakultativního zamítnutí potvrzení vyrovnání upravuje ustanovení § 61 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

- „(1) Soud zamítne potvrdit vyrovnání, i když s ním věřitelé vyslovili souhlas,*
- a) nejsou-li důvody pro to, aby vyrovnání bylo povoleno (§ 50 odst. 1);*
 - b) byly-li některému věřiteli poskytnuty zvláštní výhody [§ 60 odst. 1 písm. d)];*
 - c) nebyly-li do 30 dnů od přijetí vyrovnání zaplacený náklady řízení nebo zajištěna jejich náhrada, i když byl k tomu dlužník soudem vyzván neprodleně po přijetí vyrovnání.*
- (2) Soud může zamítnout vyrovnání potvrdit,*
- a) jsou-li výhody vyplývající pro dlužníka z přijatého vyrovnání ve značném rozporu s jeho zjištěnými hospodářskými poměry;*
 - b) není-li možné získat dostatečný přehled o hospodářských poměrech dlužníka zejména proto, že nevedl řádně obchodní knihy;*
 - c) jestliže přijaté vyrovnání je ve značném rozporu se společným zájmem věřitelů.“*

Zákon o konkursu a vyrovnání rozlišuje obligatorní a fakultativní překážky potvrzení vyrovnání. Obligatorní překážky jsou vypočteny v ustanovení § 61 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání. Pokud nastane některá z těchto překážek, soud je povinen vyrovnání zamítnout. V první řadě soud zamítne potvrdit vyrovnání, i když s ním věřitelé vyslovili souhlas, nejsou-li důvody pro to, aby vyrovnání bylo povoleno podle ustanovení § 50 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání.¹⁹² Soud proto v této fázi vyrovnacího řízení znovu věcně

¹⁹² K výčtu těchto důvodů viz kapitola (5.4 Rozhodnutí soudu o návrhu na vyrovnání) výše.

přezkoumá, zda vyrovnání skutečně mělo být povoleno. Dalším důvodem pro zamítnutí potvrzení vyrovnání je, byly-li některému věřiteli poskytnuty zvláštní výhody. Soud je rovněž povinen zamítnout vyrovnání potvrdit, nebyly-li do 30 dnů od přijetí vyrovnání zaplacený náklady řízení nebo zajištěna jejich náhrada, i když byl k tomu dlužník soudem vyzván neprodleně po přijetí vyrovnání. Náklady řízení patří mezi přednostní pohledávky, u kterých zákon o konkursu a vyrovnání předpokládá, že již při povolení vyrovnání budou zaplacený nebo jejich zaplacení zajištěno. Zákon nestanoví, jakým způsobem má být zajištěno zaplacení přednostních pohledávek. Vyžaduje však, aby byl zajištěn výsledek, tj. to, že přednostní věřitel skutečně dostane zaplacený. Jedná se tedy o zajištění výsledku a nikoliv o zajištění závazku ve smyslu hlavy první oddílu pátého občanského zákoníku.¹⁹³

Fakultativní překážky potvrzení vyrovnání vypočítává ustanovení § 61 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání. K těmto překážkám soud může přihlídnout, hodnotí je podle okolností konkrétního případu. Soud proto může zamítnout vyrovnání potvrdit, jsou-li výhody vyplývající pro dlužníka z přijatého vyrovnání ve značném rozporu s jeho zjištěnými hospodářskými poměry; není-li možné získat dostatečný přehled o hospodářských poměrech dlužníka zejména proto, že nevedl řádně obchodní knihy¹⁹⁴; nebo jestliže přijaté vyrovnání je ve značném rozporu se společným zájmem věřitelů.

„Mezi důvody zamítnutí potvrzení vyrovnání není uveden případ, kdy vyrovnání nebylo přijato kvalifikovanou většinou věřitelů ve smyslu § 58 odst. 2 KV. V tomto případě je totiž namístě zastavit vyrovnání podle § 66 odst. 1 písm. a) KV.“¹⁹⁵

¹⁹³ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 14/95.

¹⁹⁴ Pokud dlužník řádně nevede obchodní knihy, tj. účetnictví, dopouští se tím trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle ustanovení § 125 odst. 1 trestního zákona, které zní: „Kdo nevede účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku nebo k jejich kontrole, ač je k tomu podle zákona povinen, nebo

kdo v takových účetních knihách, zápisech nebo jiných dokladech uvede nepravdivé nebo hrubě kreslující údaje, nebo

kdo takové účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnými nebo zatají

a ohrozí tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.“

¹⁹⁵ Zoulík, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 244

Současně se zkoumáním důvodů zamítnutí vyrovnání podle ustanovení § 61 zákona o konkursu a vyrovnání soud zkoumá i to, zda jsou naplněny podmínky pro potvrzení vyrovnání podle ustanovení § 60 zákona o konkursu a vyrovnání, jež zní:

- „(1) Soud usnesením vyrovnání potvrdí, jestliže jsou splněny tyto podmínky:
- a) nároky osob oprávněných požadovat vyloučení věci, nároky oddělených věřitelů (§ 28) a nároky na poskytnutí výživy nejsou vyrovnáním dotčeny;
 - b) přednostní pohledávky jsou zaplacený, anebo je jejich zaplacení zajištěno;
 - c) věřitelé ostatních pohledávek jsou uspokojeni stejnou měrou, pokud nesouhlasili s tím, aby některý byl uspokojen výhodněji;
 - d) není poskytnuta zvláštní výhoda některému věřiteli stejného pořadí, nejde-li o výhodu poskytnutou podle písmena c);
 - e) nejsou dotčena práva věřitelů proti spoludlužníkům a ručitelům dlužníka mimo případy, kdy by s tím tito věřitelé výslovně souhlasili.
- (2) Usnesení, kterým bylo potvrzeno vyrovnání, se stane vykonatelným jeho právní mocí. Pro potvrzení vyrovnání soudem platí obdobně ustanovení pro potvrzení nuceného vyrovnání (§ 39 a 40). Zemře-li dlužník před rozhodnutím o potvrzení vyrovnání, může soud vyrovnání potvrdit, jen jestliže oprávnění dlužníkovi dědici prohlásili nejpozději při vyrovnacím jednání, že s navrženým vyrovnáním souhlasí; jinak soud vyrovnání zastaví.

Pokud nejsou splněny výše uvedené podmínky pro potvrzení vyrovnání, soud zamítne potvrdit vyrovnání. Pokud splněny jsou (a nenastaly důvody pro zamítnutí vyrovnání podle ustanovení § 61 zákona o konkursu a vyrovnání – viz výše), soud vyrovnání povolí. Soud proto povolí splnění vyrovnání (při absenci důvody pro zamítnutí vyrovnání podle ustanovení § 61 zákona o konkursu a vyrovnání), pokud (a) nároky osob oprávněných požadovat vyloučení věci, nároky oddělených věřitelů a nároky na poskytnutí výživy nejsou vyrovnáním dotčeny; (b) přednostní pohledávky jsou zaplacený, anebo je jejich zaplacení zajištěno; (c) věřitelé ostatních pohledávek jsou uspokojeni stejnou měrou, pokud nesouhlasili s tím, aby některý byl uspokojen

výhodněji; (d) není poskytnuta zvláštní výhoda některému věřiteli stejného pořadí, nejde-li o výhodu poskytnutou podle předchozího bodu; a (e) nejsou dotčena práva věřitelů proti spoludlužníkům a ručitelům dlužníka mimo případy, kdy by s tím tito věřitelé výslovně souhlasili.

Usnesení o potvrzení vyrovnání se stává vykonatelným dnem nabytí právní moci. Toto usnesení soud doručuje všem účastníkům vyrovnacího řízení a vyrovnacímu správci. Zemře-li dlužník před rozhodnutím o potvrzení vyrovnání, může soud vyrovnání potvrdit, jen jestliže oprávnění dlužníkovi dědici prohlásili nejpozději při vyrovnacím jednání, že s navrženým vyrovnáním souhlasí. V opačném případě soud vyrovnací řízení zastaví.

Pro doručování usnesení, kterým se vyrovnání potvrzuje, platí obdobně ustanovení § 39 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání.¹⁹⁶ Usnesení se tedy v potřebném rozsahu (zkrácené znění výroku rozhodnutí) veřejně vyhlásí, vyvěsí se na úřední desce soudu, doručí se do vlastních rukou vyrovnacímu správci a účastníkům vyrovnání. Pro doručování usnesení, kterým soud zamítá potvrdit vyrovnání platí obdobně ustanovení § 40 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání.¹⁹⁷ Usnesení se proto doručuje dlužníkovi, manželu dlužníka, spoludlužníkům a ručitelům, věřitelům dlužníka, kteří jsou účastníky řízení, a vyrovnacímu správci. Přitom dlužníkovi a věřitelům, kteří projeví souhlas s vyrovnáním se usnesení doručuje do vlastních rukou, protože jsou proti tomuto usnesení oprávněni podat odvolání podle ustanovení § 62 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání.

Usnesení o potvrzení vyrovnání, resp. jeho zamítnutí je soudním rozhodnutím, které lze napadnout odvoláním. Toto odvolání upravuje ustanovení § 62 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„(1) Proti usnesení potvrzujícímu věřiteli vyrovnání mohou podat odvolání jen ti z věřitelů, kteří nedali výslovně souhlas k vyrovnání, jakož i ručitelé

¹⁹⁶ Viz kapitola 6.7 (Potvrzení nuceného vyrovnání) níže.

¹⁹⁷ Viz kapitola 6.6 (Zamítnutí návrhu na nucené vyrovnání) níže.

a spoludlužníci dlužníka.

(2) *Proti usnesení, kterým bylo zamítnuto potvrzení vyrovnání, se mohou odvolat dlužník a věřitelé, kteří projevíli souhlas s přijetím vyrovnání.*"

Legitimace k podání odvolání proti usnesení, kterým soud vyrovnání potvrdil či potvrzení vyrovnání zamítl, se liší právě podle toho, zda soud vyrovnání potvrdil nebo potvrzení vyrovnání zamítl.

V případě usnesení, které vyrovnání potvrzuje, mohou proti takovému rozhodnutí podat odvolání jen ti z věřitelů, kteří nedali výslovně souhlas k vyrovnání, a dále toto odvolání mohou podat dlužníkovi ručitelé a spoludlužníci. *„Pokud jde o věřitele, musí se ovšem jednat o účastníky vyrovnání ve smyslu ust. § 48 ZKV, tj. věřitele, kteří včas přihlásili svou pohledávku a nejsou v době podání odvolání plně uspokojeni. Zároveň však musí jít o věřitele, kteří, ač byli oprávněni o vyrovnání hlasovat, hlasovali proti, hlasování se zdrželi či se vyrovnacího jednání nezúčastnili. Proto nemůže být usnesení o potvrzení vyrovnání napadeno odvoláním ze strany osoby oprávněné pouze žádat vyloučení věci, odděleného věřitele s plně zajištěnou pohledávkou či přednostního věřitele a nositele nároků na poskytnutí výživy. Tyto osoby nejsou totiž vyrovnáním dotčeny a o vyrovnání ani nehlasují.“*¹⁹⁸

Naopak v případě usnesení, kterým bylo zamítnuto potvrzení vyrovnání, mohou proti takovému rozhodnutí podat odvolání dlužník a věřitelé, kteří projevíli souhlas s přijetím vyrovnání.

Kromě výše uvedených osob nemůže odvolání podat nikdo jiný. Zejména se nemůže odvolat vyrovnací správce.

5.18 Účinky splnění potvrzeného vyrovnání

Účinky potvrzeného vyrovnání, které bylo dlužníkem splněno, upravuje ustanovení § 63 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

¹⁹⁸ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 972, shodně viz Kotoučová, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související, Komentář, 1. vydání, Praha, C. H. Beck 2002, str. 307: *„Odvolání proti usnesení o potvrzení vyrovnání může podat jen věřitel, který nedal k vyrovnání výslovný souhlas, tedy ten věřitel, který byl přehlasován, ručitelé a spoludlužníci.“*

„(1) Nabylo-li usnesení o potvrzení vyrovnání právní moci a dlužník úplně a včas své povinnosti podle něho splnil, zaniká jeho povinnost splnit věřitelům část závazku, k jejímuž plnění nebyl povinen podle obsahu vyrovnání, a to i tehdy, jestliže hlasovali proti přijetí vyrovnání nebo se hlasování nezúčastnili. Ve stejný okamžik zaniká v plném rozsahu povinnost dlužníka plnit závazky vůči věřitelům, kteří nepřihlásili své pohledávky podle § 56 odst. 1 nebo § 58 odst. 1.

(2) Potvrzeným vyrovnáním zůstávají nedotčena práva věřitelů proti spoludlužníkům a ručitelům dlužníka, jestliže se těchto práv výslovně nevzdali.

(3) Byl-li na dlužníkovu majetek prohlášen konkurs dříve, než byly úplně splněny povinnosti dlužníka vyplývající z vyrovnání, pokládají se pohledávky věřitelů v konkursu za uspokojené částkou, která jim byla podle vyrovnání skutečně zaplacená.

(4) Na základě pravomocného usnesení o potvrzení vyrovnání pro pohledávku zapsanou do seznamu přihlášek lze vést výkon rozhodnutí s výjimkou případů popření pohledávky dlužníkem nebo správcem. Výkonem rozhodnutí mohou být proti dlužníkovi vymáhány i náklady řízení, jež byly určeny ve vyrovnání, nebyly-li zaplacený nebo zajištěny ve lhůtě k tomu stanovené [§ 61 odst. 1 písm. c)].“

Hlavní účinek potvrzeného vyrovnání nastává v okamžiku, kdy dlužník úplně a včas splní všechny své povinnosti, které na něj klade soudem pravomocně potvrzené vyrovnání. Za tohoto předpokladu zaniká dlužníková povinnost splnit věřitelům část závazku, k jejímuž plnění nebyl dlužník povinen podle obsahu vyrovnání. Tento účinek nastává i ve vztahu k těm věřitelům, kteří hlasovali proti přijetí vyrovnání nebo se hlasování nezúčastnili. Okamžikem splnění povinností podle vyrovnání rovněž zaniká v plném rozsahu povinnost dlužníka plnit závazky vůči věřitelům, kteří nepřihlásili své pohledávky podle § 56 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání (do čtyř týdnů ode dne vyvěšení usnesení o povolení vyrovnání na úřední desce soudu) nebo § 58 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání (do zahájení

vyrovnacího jednání, je-li možné jejich pohledávky přezkoumat bez zbytečného odkladu). Z úspěšně proběhnuvšího vyrovnání dlužník vychází prost svých předchozích závazků.

Tento zánik závazků se však vztahuje pouze na dlužníka samotného. Nedotýká se práv, která mají dlužníkovi věřitelé proti dlužníkovým spoludlužníkům a ručitelům. Potvrzeným vyrovnáním totiž zůstávají nedotčena práva věřitelů proti spoludlužníkům a ručitelům dlužníka, ledaže by se věřitelé těchto práv výslovně vzdali. „V takovém případě by šlo o dohodu podle § 574 ObčZ, nikoli o obsahovou část vyrovnání.“¹⁹⁹

Na ochranu věřitelů pro případ nového konkursu na majetek dlužníka zákon o konkursu a vyrovnání stanoví, že byli-li na dlužníkův majetek prohlášen konkurs dříve, než byly úplně splněny povinnosti dlužníka vyplývající z vyrovnání, pokládají se pohledávky věřitelů v konkursu za uspokojené částkou, která jim byla podle vyrovnání skutečně zaplacená. Jejich pohledávka by přitom v novém konkursním řízení měla povahu vykonatelné pohledávky na základě jejího zápisu do seznamu přihlášek, jak je popsáno v následujícím odstavci.

Podle ustanovení § 63 odst. 4 zákona o konkursu a vyrovnání lze na základě pravomocného usnesení o potvrzení vyrovnání pro pohledávku zapsanou do seznamu přihlášek vést výkon rozhodnutí nebo exekuci s výjimkou případů popření pohledávky dlužníkem nebo správcem. Exekučním titulem je i rozhodnutí o určení výše nákladů řízení, jež byly určeny ve vyrovnání, pokud nebyly zaplacený nebo zajištěny podle ustanovení § 61 odst. 1 písm. c) zákona o konkursu a vyrovnání. Ustanovení § 63 odst. 4 zákona o konkursu a vyrovnání tak nepřímou doplňuje výčet exekučních titulů, který je uveden v ustanovení § 274 občanského soudního řádu

¹⁹⁹ Zoulík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 247

5.19 Následky neplnění vyrovnání

V každém vyrovnání je možné, že nastane situace, kdy dlužník nesplní soudem potvrzené vyrovnání. Takovouto situaci upravuje zákon o konkursu a vyrovnání výslovně ve svém ustanovení § 64, které zní:

„Nebylo-li soudem potvrzené vyrovnání splněno, ačkoli byl dlužník věřitelem upomenut doporučeným dopisem s poskytnutím nejméně osmidenní lhůty k dodatečnému splnění, pozbývají účinnosti veškeré slevy a jiné výhody poskytnuté ve vyrovnání dlužníkovi, a to u všech věřitelů; práva poskytnutá vyrovnáním proti jiným osobám zůstávají zachována.“

Následky neplnění vyrovnání jsou obdobné následkům neplnění nuceného vyrovnání v rámci konkursního řízení podle ustanovení § 43 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání.²⁰⁰ „Shodnost obou úprav je umožněna v podstatě tím, že nucené vyrovnání je svou právní povahou vyrovnáním, které se uskutečňuje v konkursu.“²⁰¹

Základním a hlavním účinkem potvrzeného vyrovnání je zánik povinnosti dlužníka splnit věřitelům tu část jejich pohledávek, která převyšuje vyrovnací kvótu, a zánik povinnosti dlužníka splnit pohledávky věřitelům, kteří se do vyrovnání vůbec nepřihlásili. Tento pro dlužníka klíčový účinek potvrzeného vyrovnání je však podmíněn tím, že dlužník řádně a včas splní své povinnosti, které pro něj vyplývají ze soudem potvrzeného vyrovnání. Dlužník proto musí zaplatit věřitelům celou vyrovnací kvótu ve lhůtě k tomu stanovené v usnesení o potvrzení vyrovnání.

Pokud dlužník svou shora zmíněnou povinnost nesplní, pak zaniká výše uvedený účinek potvrzeného vyrovnání, protože *ex lege* pozbývají účinnosti veškeré slevy a jiné výhody poskytnuté ve vyrovnání dlužníkovi. Předpokladem však je, že věřitel musí

²⁰⁰ K tomu blíže viz kapitola 6.10 (*Následky nesplnění nuceného vyrovnání*) níže.

²⁰¹ Zoulik, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 248

dlužníka upomenout doporučeným dopisem a poskytnout mu nejméně osmidenní lhůtu k dodatečnému splnění jeho povinnosti. Tato lhůta běží od doručení upomínky dlužníkovi. Pokud tato lhůta marně uplyne, aniž by dlužník splnil svou povinnost, pak pozbývají účinnosti veškeré slevy a jiné výhody poskytnuté ve vyrovnání dlužníkovi. V právní literatuře nepanuje shoda, zda tento účinek nastává vůči všem konkursním věřitelům nebo pouze vůči konkursnímu věřiteli, který úpadce vyzval k plnění v dodatečné lhůtě.²⁰²

Ostatní účinky potvrzeného vyrovnání zůstávají zachovány. Zůstávají tak zachována práva, která věřitelé nabyli ve vyrovnání vůči dlužníkovým ručitelům a spoludlužníkům. Přitom věřitelé, jejichž pohledávky byly zahrnuty do seznamu přihlášek a nebyly popřeny dlužníkem ani správcem, jsou pohledávkami vykonatelnými, neboť podle ustanovení § 63 odst. 4 zákona o konkursu a vyrovnání na základě pravomocného usnesení o potvrzení vyrovnání pro pohledávku zapsanou do seznamu přihlášek lze vést výkon rozhodnutí s výjimkou případů popření pohledávky dlužníkem nebo správcem. Tento exekuční titul pak platí pro plnou výši pohledávky, nejenom pro výši pohledávky v rámci vyrovnací kvóty.

5.20 Následky podvodných jednání

Právo se zásadně snaží postihovat podvodná jednání. Zákon o konkursu a vyrovnání proto obsahuje ustanovení § 65, které upravuje dva následky podvodných jednání v souvislosti s vyrovnáním, a to podle povahy zakázaného jednání. Jedná se o neúčinnost a o neplatnost vyrovnání. I tyto instituty se vyskytují i v nuceném vyrovnání.²⁰³ „*Oba instituty jsou upraveny v souvislosti s nuceným vyrovnáním, a to v § 43 odst. 2 a 3. Obsahová shodnost obou úprav je umožněna tím, že nucené vyrovnání je*

²⁰² Blíže viz na kapitola 6.10 (*Následky nesplnění nuceného vyrovnání*) níže, která se zabývá obdobnou otázkou v rámci nuceného vyrovnání.

²⁰³ K tomu blíže viz kapitola 6.11 (*Neúčinnost nuceného vyrovnání*) a 6.12 (*Neplatnost nuceného vyrovnání*) níže.

svou právní povahou vyrovnáním, jehož specifická spočívá v tom, že se realizuje v rámci konkursního řízení.“²⁰⁴

5.20.1 Neúčinnost vyrovnání

Neúčinnost vyrovnání jako následek podvodných jednání v souvislosti s vyrovnáním upravuje ustanovení § 65 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„Věřitelé jsou oprávněni požadovat úplné uspokojení svých nároků, bylo-li vyrovnání dosaženo podvodným jednáním nebo poskytnutím zvláštních výhod jednotlivým věřitelům. Ve lhůtě tří let od právní moci usnesení o potvrzení vyrovnání může věřitel uplatnit u soudu nárok na úplné uspokojení svých pohledávek nebo na prohlášení zvláštní výhody za neúčinnou; nepozbývá tím práv nabytých z vyrovnání. Tento nárok však věřitelům nevzniká, jestliže se zúčastnili podvodných jednání nebo nedovolených úmluv, anebo mohli uplatnit důvody neúčinnosti v řízení o potvrzení vyrovnání.“

Účelem tohoto ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání je ochrana věřitelů pro případ, že vyjde najevo, že vyrovnání bylo dosaženo podvodným jednáním nebo poskytnutím zvláštních výhod jednotlivým věřitelům v rozporu se zákonem o konkursu a vyrovnání. Věřitel, který takovou skutečnost zjistí, je oprávněn se do tří let od právní moci usnesení o potvrzení vyrovnání domáhat u soudu buď úplného uspokojení svých pohledávek žalobou na plnění anebo se žalobou na určení domáhat, aby soud prohlásil předmětnou zvláštní výhodu za neúčinnou. Podáním žaloby přitom věřitel nepozbývá svých práv, která vyrovnáním získal. *„Uplatnění neúčinnosti nemá plošný dopad na všechny věřitele, jak je tomu v případě neplnění vyrovnání dlužníkem podle § 64 ZKV či v případě neplatnosti vyrovnání dle ust. § 65 odst. 2 ZKV, ale týká se pouze věřitelů, kteří se úspěšně žalobou neúčinnosti dovolali.“*²⁰⁵

²⁰⁴ Zoulík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 248

²⁰⁵ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 980

Pokud věřitel podá žalobu na určení neúčinnosti zvláštní výhody poskytnuté jinému věřiteli ve vyrovnání, nemusí prokazovat existenci naléhavého právního zájmu ve smyslu ustanovení § 80 písm. c) občanského soudního řádu, protože tento zájem je dán přímo zákonem o konkursu a vyrovnání.

Jako projev obecné právní zásady *nemo turpitudinem suam alegare potest* zákon o konkursu a vyrovnání stanoví, že výše uvedení právo věřiteli nevznikne, pokud se zúčastnil podvodných jednání nebo nedovolených úmluv. Stejně tak toto právo věřiteli nevzniká, pokud mohl důvody neúčinnosti uplatnit již v řízení o potvrzení vyrovnání. Zde se jedná o projev zásady *vigilantibus iura*.

5.20.2 Neplatnost vyrovnání

Neplatnost vyrovnání jako následek podvodných jednání v souvislosti s vyrovnáním upravuje ustanovení § 65 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„Byl-li dlužník do tří let od potvrzení vyrovnání pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin, kterým dosáhl vyrovnání anebo kterým zkrátil svého věřitele, stává se vyrovnání neplatným a věřitelé mohou bez dalšího požadovat uspokojení svých nároků. Neplatnost vyrovnání se nedotýká jejich práv, která pro ně z vyrovnání vznikla.“

Vyrovnání se *ex lege* stává neplatným, pokud byl dlužník do tří let od potvrzení vyrovnání pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin, kterým dosáhl vyrovnání anebo kterým zkrátil věřitele. V této souvislosti připadá v úvahu zejména trestný čin podvodu podle ustanovení § 250 trestního zákona, trestný čin poškozování věřitele podle ustanovení § 256 trestního zákona, trestný čin zvýhodňování věřitele podle ustanovení § 256a trestního zákona a trestný čin pletichy při řízení konkursním a vyrovnacím podle ustanovení § 256b trestního

zákona. Neplatnost vyrovnání bude zřejmě neplatností absolutní.²⁰⁶ V důsledku této neplatnosti jsou věřitelé oprávněni požadovat, aby dlužník splnil jejich pohledávky v plném rozsahu. Neplatnost vyrovnání přitom není úplná, neboť se nedotýká práv, která z vyrovnání vznikla pro věřitele. Věřitelům proto například zůstává exekuční titul představovaný zápisem jejich pohledávek v seznamu přihlášek podle ustanovení § 63 odst. 4 zákona o konkursu a vyrovnání.

5.21 Zákaz nabytí dlužníkovy majetku

Některým osobám zákon o konkursu a vyrovnání zakazuje, aby ve vyrovnání nabývaly majetek dlužníka. Specifickou právní normu v tomto směru obsahuje ustanovení § 67b zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„(1) Vedoucí pracovníci dlužníka a osoby jim blízké nesmějí při konkursu nebo vyrovnání nabývat vlastnictví k věcem, jejichž vlastníkem byl při zahájení řízení dlužník, a to ani v případě, že k jejich zpeněžení došlo dražbou. Tyto věci nesmějí být na ně převedeny ani ve lhůtě tří let od skončení konkursu nebo vyrovnání. Právní úkony uskutečněné v rozporu s tímto ustanovením jsou neplatné.

(2) Ustanovení odstavce 1 se vztahuje i na společníky dlužníka, je-li jím veřejná obchodní společnost, komanditní společnost a společnost s ručením omezeným, pokud společníci vykonávají funkci vedoucího pracovníka podle odstavce 1. Totéž platí pro společníky akciových společností, pokud působí v jejich orgánech anebo vlastní akcie odpovídající více jak desetinu základního jmění společnosti. V odůvodněných případech může však soud rozhodnout o výjimce.“

Zákonem vymezený okruh osob tedy nesmí ve vyrovnání nabývat vlastnictví k věcem, jejichž vlastníkem byl při zahájení

²⁰⁶ Shodně viz Kotoučová, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související, Komentář, 1. vydání, Praha, C. H. Beck 2002, str. 310

vyrovnacího řízení (tj. v den podání návrhu na vyrovnání) dlužník, a to ani v případě, že k jejich zpeněžení došlo dražbou. Tyto věci nesmějí být na ně převedeny ani ve lhůtě tří let od skončení konkursu nebo vyrovnání. Porušení tohoto zákazu sankcionuje zákon o konkursu a vyrovnání neplatností dotčeného právního úkonu. Zákon dává soudu právo udělit ze zákazu v odůvodněných případech výjimku.

Dle mého názoru je tento zákaz (zejména zákaz nabytí vlastnictví věci v případě prodeje veřejnou dražbou podle zákona o veřejných dražbách) v rozporu s primárním společným účelem vyrovnání i konkursu, kterým je docílit co nejvyššího poměrného uspokojení dlužníkových věřitelů. Pokud osoba uvedená v ustanovení § 67b zákona o konkursu a vyrovnání učiní např. při dražbě (nebo obdobném transparentním procesu) nejvyšší podání, není důvod, proč poškozovat dlužníkovy věřitele tím, že k jejich uspokojení nebude mít dlužník tolik prostředků, kolik by mohl mít. *De lege ferenda* se proto domnívám, že zákon o konkursu a vyrovnání by neměl obsahovat tento zákaz, resp. by tento zákaz měl být alespoň zúžen tak, aby nedopadal na zpeněžení veřejnou dražbou. Zákonodárce ovšem při přijímání insolvenčního zákona dospěl k jinému názoru a obdobný zákaz zakotvil do ustanovení § 295 insolvenčního zákona.

Zákaz nabývání vlastnictví věci, které byly majetkem dlužníka na začátku vyrovnacího řízení, platí v první řadě pro vedoucí pracovníky dlužníka, které ustanovení § 67a odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání vymezuje jako vedoucí zaměstnance odkazem na zákoník práce. Podle ustanovení § 11 odst. 4 zákoníku práce se vedoucími zaměstnanci zaměstnavatele se rozumějí zaměstnanci, kteří jsou na jednotlivých stupních řízení zaměstnavatele oprávněni stanovit a ukládat podřízeným zaměstnancům pracovní úkoly, organizovat, řídit a kontrolovat jejich práci a dávat jim k tomu účelu závazné pokyny.

Zákaz nabývání dlužníkovy majetku se dále vztahuje na osoby blízké vedoucím pracovníkům dlužníka. Osoby blízké vymezuje ustanovení § 116 občanského zákoníku, podle kterého je osobou blízkou příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel, přičemž jiné

osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, jestliže by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Vrchní soud v Praze dovodil, že osobou dlužníkovi (v daném případě společnosti s ručením omezeným) blízkou ve smyslu ustanovení § 67b zákona o konkursu a vyrovnání je i společnost s ručením omezeným, je-li jejím společníkem a jednatelem, která je společníkem a jednatelem dlužníka.²⁰⁷ Dle mého názoru není tento právní názor správný, protože odporuje zásadě legální licence ústavně zaručené v ustanovení článku 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a článku 2 odst. 4 Ústavy České republiky a zároveň poškozují dlužníkovy věřitele, jak je popsáno výše v této kapitole.

Zákaz dále platí pro společníky dlužníka, je-li jím veřejná obchodní společnost, komanditní společnost a společnost s ručením omezeným, pokud společníci vykonávají funkci vedoucího pracovníka. Zákaz nabývání majetku dlužníka platí i pro společníky akciových společností, pokud působí v jejich orgánech anebo vlastní akcie odpovídající více jak desetinu základního kapitálu²⁰⁸ společnosti.

5.22 Zastavení a skončení vyrovnání

Mezi specifika vyrovnacího řízení patří skutečnost, že toto řízení nekončí meritorním rozhodnutím soudu ve věci samé, kterým je buď zamítnutí potvrzení vyrovnání anebo potvrzení vyrovnání. Poté ještě soud musí vyrovnání prohlásit za skončené, resp. toto řízení zastavit. Tyto instituty spolu s rozhodováním soudu o odměně vyrovnacího správce upravuje ustanovení § 66 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

²⁰⁷ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 Ko 351/2002.

²⁰⁸ Pojem základní jmění obchodní společnosti byl s účinností od 1. ledna 2001 zákonem č. 370/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 15/1998 Sb., o Komisi pro cenné papíry a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění zákona č. 30/2000 Sb., zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, nahrazen pojmem základní kapitál.

„(1) Soud usnesením vyrovnání zastaví,

a) vezme-li dlužník zpět svůj návrh na vyrovnání před vyrovnacím jednáním, nebo nebyl-li návrh věřiteli přijat do 90 dnů od povolení vyrovnání; tuto lhůtu může soud přiměřeně prodloužit, jde-li o vyrovnání hospodářsky významného podniku a vyžaduje-li prodloužení lhůty veřejný zájem;

b) nabylo-li právní moci usnesení, kterým bylo zamítnuto potvorení vyrovnání;

c) neprohlásí-li všichni dědici dlužníka nejpozději při vyrovnacím jednání, že souhlasí s nabízeným vyrovnáním (§ 60 odst. 2).

(2) Usnesení o zastavení vyrovnání se uveřejní na úřední desce soudu a jiným vhodným způsobem. Soud současně oznámí zastavení vyrovnání orgánům pověřeným vedením obchodního rejstříku a evidence nemovitostí.

(3) Soud prohlásí usnesením vyrovnání za skončené, jakmile usnesení o potvorení vyrovnání nabylo právní moci. Toto usnesení se účastníkům nedoručuje a není proti němu opravný prostředek; pro uveřejnění tohoto usnesení, provedení příslušných zápisů a vyznění o něm se užije ustanovení odstavce 2.

(4) Po zastavení řízení nebo po jeho skončení rozhodne soud usnesením o odměně správce a jeho výdajích a usnesení doručí dlužníku a správci. Dojde-li do 15 dnů po zastavení řízení k prohlášení konkursu, tvoří náklady vyrovnání část nákladů konkursu.“

Zastavení vyrovnání, skončení vyrovnání a rozhodnutí o odměně vyrovnacího správce tvoří závěrečné stádium vyrovnacího řízení.

5.22.1 Zastavení vyrovnání

Zastavení vyrovnání představuje jeden ze způsobů zakončení vyrovnacího řízení, které soud aplikuje v následujících případech. V prvé řadě soud usnesením vyrovnání zastaví, vezme-li dlužník zpět svůj návrh na vyrovnání před vyrovnacím jednáním. Soud rovněž vyrovnací řízení zastaví, nebyl-li dlužníkův návrh na vyrovnání přijat věřiteli do 90 dnů od povolení vyrovnání. Tuto lhůtu může přitom

soud přiměřeně prodloužit, jde-li o vyrovnání hospodářsky významného podniku a vyžaduje-li prodloužení lhůty veřejný zájem. „*Stane se tak usnesením, proti kterému není odvolání přípustné.*“²⁰⁹ Dále soud musí vyrovnací řízení zastavit tehdy, nabylo-li právní moci usnesení, kterým bylo zamítnuto potvrzení vyrovnání. Tento případ představuje v procesu neobvyklou situaci, kdy po vydání meritorního rozhodnutí vydává soud ještě procesní rozhodnutí, kterým řízení zastavuje. Dalším důvodem pro zastavení vyrovnání je, pokud dlužník zemře a všichni dědici dlužníka neprohlásí nejpozději při vyrovnacím jednání, že souhlasí s nabízeným vyrovnáním podle ustanovení § 60 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání.

Speciálním důvodem zastavení řízení nad rámec ustanovení § 66 zákona o konkursu a vyrovnání představuje situace, kdy se dlužník bez omluvy nedostaví k vyrovnacímu jednání nebo pokud soud neshledá jeho omluvu důvodnou. Dalším důvodem nevyčteným v ustanovení § 66 zákona o konkursu a vyrovnání je, pokud dlužník přes výzvu soudu neodstraní podstatné vady návrhu na vyrovnání podle ustanovení § 47 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání.

Ustanovení § 66 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání ukládá soudu, aby usnesení o zastavení vyrovnání uveřejnil na úřední desce soudu a jiným vhodným způsobem.²¹⁰ Soud má povinnost současně oznámit zastavení vyrovnání orgánům pověřeným vedením obchodního rejstříku a evidence nemovitostí. Tento způsob uveřejňování a oznamování usnesení o zastavení vyrovnacího řízení se ovšem vztahuje pouze na případy uvedené v ustanovení § 66 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání. Pokud soud řízení zastavuje podle jiného ustanovení, nepoužije přitom postup předepsaný v ustanovení § 66 odst. 2 tohoto zákona.

²⁰⁹ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 982

²¹⁰ Např. uveřejněním na internetové adrese www.justice.cz pod odkazem evidence úpadců z důvodu snadného dálkového přístupu k těmto údajům.

5.22.2 Skončení vyrovnání

Skončení vyrovnání je institut, který se použije v případě, že o vyrovnání soud meritorně rozhodl tak, že jej potvrdil, a rozhodnutí o potvrzení vyrovnání nabylo právní moci. Podle ustanovení § 66 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání totiž soud prohlásí usnesením vyrovnání za skončené, jakmile usnesení o potvrzení vyrovnání nabylo právní moci. Toto usnesení se účastníkům nedoručuje a není proti němu opravný prostředek. Pro uveřejnění tohoto usnesení, provedení příslušných zápisů a vyrozumění o něm platí stejné normy jako pro zastavení vyrovnacího řízení, které jsou popsány v předchozí kapitole.

5.22.3 Odměna vyrovnacího správce

Po zastavení řízení nebo po jeho skončení rozhodne soud usnesením o odměně správce a jeho výdajích a usnesení doručí dlužníku a správci. *„Toto usnesení se doručuje dlužníkovi a správci, je proti němu odvolání přípustné. Jedná se o jediné usnesení vydávané v rámci vyrovnacího řízení, které je oprávněn napadnout odvoláním vyrovnací správce.“*²¹¹ Dojde-li do 15 dnů po zastavení řízení k prohlášení konkursu, tvoří náklady vyrovnání část nákladů konkursu.

6 Nucené vyrovnání

Nucené vyrovnání upravuje zákon o konkursu a vyrovnání v ustanoveních § 34 až § 43. Nucené vyrovnání není samostatným řízením narozdíl od vyrovnacího řízení podle části třetí zákona o konkursu a vyrovnání. Nucené vyrovnání představuje pro úpadce,²¹² na jehož majetek probíhá konkursní řízení, alternativu oproti zrušení

²¹¹ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LJNDE PRAHA, 2002, str. 984

²¹² Protože nucené vyrovnání je vyrovnáním v rámci konkursního řízení, používá zákon o konkursu a vyrovnání pojem úpadek místo dlužník. Tato terminologie je používána i v této práci pro účely odlišení nuceného vyrovnání a vyrovnacího řízení.

konkursu po splnění rozvrhového usnesení. Zatímco zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení znamená pro úpadce konec jeho podnikatelské činnosti (a v případě obchodních společností i zrušení společnosti podle ustanovení § 68 odst. 3 písm. f) obchodního zákoníku), nucené vyrovnání tento účinek pro úpadce nepředstavuje. Po splnění nuceného vyrovnání zanikají úpadcovy závazky přesahující tzv. vyrovnací kvótu a úpadce může pokračovat ve svém podnikání. Úpadce tak do dalšího podnikání vstupuje očištěn o své předchozí závazky.

6.1 Návrh na nucené vyrovnání

Nucené vyrovnání může probíhat pouze na návrh úpadce. Podání návrhu na nucené vyrovnání upravuje zákon o konkursu a vyrovnání v ustanovení § 34, které zní:

„(1) Nedošlo-li v konkursu ještě k vydání rozvrhového usnesení, může úpadce navrhnout, aby konkurs byl ukončen nuceným vyrovnáním; návrh může podat až po přezkumném jednání.

(2) V návrhu musí být uvedeno, jaké vyrovnání úpadce nabízí. Může přitom nabídnout vyrovnání formou nové emise akcií nebo jiných cenných papírů emitovaných úpadcem nebo i nepeněžní formou, například vydáním části aktiv, jež bezprostředně nesouvisejí s vlastní podnikatelskou činností úpadce. Uvádě-li navrhovatel osoby ochotné ručit za splnění nuceného vyrovnání, musí tyto osoby návrh spolupodepsat a jejich podpis musí být úředně ověřen.“

6.1.1 Časový limit pro podání návrhu na nucené vyrovnání

Časový limit pro podání návrhu na nucené vyrovnání je upraven v ustanovení § 34 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání, ze kterého vyplývá, že úpadce může svůj návrh na nucené vyrovnání podat po přezkumném jednání a před vydáním rozvrhového usnesení. Protože však v konkursním řízení mohou věřitelé přihlašovat své

pohledávky ještě dva měsíce po přezkumném jednání a o těchto pohledávkách se poté koná zvláštní přezkumné jednání, bylo by namístě, aby návrh na nucené vyrovnání mohl být podán až po zvláštním přezkumném jednání nebo poté, co žádný věřitel nepřihlásil svou pohledávku ve dvouměsíční lhůtě po konání přezkumného jednání, kdy tím bude zřejmé, že se žádné zvláštní přezkumné jednání konat nebude. Rovněž je vhodné, aby návrh na nucené vyrovnání byl podán až poté, co je vypořádáno společné jmění manželů. To proto, aby soud takový návrh nezamítl podle ustanovení § 36 odst. 1 písm. c) zákona o konkursu a vyrovnání z důvodu, že nebylo vypořádáno společné jmění manželů zaniklé prohlášením konkursu nebo před prohlášením konkursu.

6.1.2 Náležitosti návrhu na nucené vyrovnání

Návrh na nucené vyrovnání je procesním podáním. Proto musí v první řadě vyhovět požadavkům zakotveným v ustanovení § 42 odst. 4 občanského soudního řádu. Z návrhu tedy musí být patrné, kterému soudu je určeno (konkursnímu soudu), kdo je činí (úpadce), které věci se týká (konkursní řízení na majetek úpadce) a co sleduje (nucené vyrovnání), a musí být podepsáno²¹³ a datováno.

Zvláštní náležitosti pak vyplývají z ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání. Návrh na nucené vyrovnání musí obsahovat popis vyrovnání, které úpadce svým věřitelům nabízí. Přitom je omezen požadavky, které zákon o konkursu a vyrovnání klade, aby soud návrh na nucené vyrovnání nezamítl a mohl jej potvrdit. Zejména proto návrh na nucené vyrovnání musí počítat s tím, že konkursní věřitelé²¹⁴ pohledávek druhé třídy mají dostat nejpozději do jednoho roku od podání návrhu alespoň 15% svých pohledávek; nuceným vyrovnáním nesmí být dotčena práva na vyloučení věcí z podstaty,

²¹³ U podpisu úpadce na návrhu na nucené vyrovnání nevyžaduje zákon o konkursu a vyrovnání úředně ověřený podpis na rozdíl od návrhu na povolení vyrovnání, kde musí být podpis navrhovatele úředně ověřen.

²¹⁴ Věřitelé, kteří své pohledávky vůči úpadci přihlásili do konkursního řízení.

práva na oddělené uspokojení, nebo na poskytování výživného ze zákona; a pohledávky za podstatou, pracovní nároky a pohledávky první třídy musejí být zaplacený nebo jejich zaplacení zajištěno. Pokud jsou za splnění nuceného vyrovnání ochotny ručit další osoby, musí tyto osoby návrh spolupodepsat a jejich podpis musí být úředně ověřen na rozdíl od podpisu samotného úpadce, jehož podpis úředně ověřen být nemusí.

Návrh na nucené vyrovnání je osvobozen od soudního poplatku podle ustanovení § 11 odst. 1 písm. j) zákona o soudních poplatcích.

6.1.3 Dispozice s návrhem na nucené vyrovnání

Zákon o konkursu a vyrovnání nemá výslovnou úpravu, zda úpadce může činit dispozice se svým návrhem na nucené vyrovnání. „Nícméně je třeba mít za to, že jej může doplňovat a měnit a že jej může i vzít zpět.“²¹⁵

Ohledně zpětvzetí návrhu na nucené vyrovnání zákon o konkursu a vyrovnání neobsahuje období ustanovení § 66 odst. 1 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání, podle kterého lze návrh na povolení vyrovnání (vyrovnacího řízení podle části třetí zákona o konkursu a vyrovnání) účinně vzít zpět pouze před vyrovnacím jednáním. Proto úpadce může svůj návrh na nucené vyrovnání vzít zpět i poté.

V právní literatuře dosud nepanuje jednotna názoru o tom, zda v reakci na zpětvzetí návrhu by měl soud vydat zastavovací usnesení či nikoliv. Existuje právní názor, že: „Vezme-li úpadce svůj návrh na nucené vyrovnání zpět, soud řízení o tomto návrhu zastaví.“²¹⁶ Dle odlišného právního názoru: „Vzhledem k tomu, že nejde o návrh, kterým se zahajuje řízení (nucené vyrovnání je součástí již probíhajícího řízení konkursního), nelze v tomto případě použít ust. § 96 OSŘ.“²¹⁷ Domnívám se, že je logické, že za stávající právní úpravy není na místě zastavovat

²¹⁵ Zoulik, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 182

²¹⁶ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 835

²¹⁷ Zoulik, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 182

řízení o návrhu, kterým se žádné řízení nezahajuje. Nicméně *de lege ferenda* zastávám názor, že zákon by měl *expresis verbis* upravovat procesní institut, kterým by soud autoritativně deklaroval, že o návrhu na nucené vyrovnání se již jednat nebude pro jeho zpětvzetí úpadcem. Účelem takového procesního institutu by bylo nastolení právní jistoty účastníků konkursního řízení.

Úpadce může svůj návrh na nucené vyrovnání rovněž změnit. Domnívám se, že v tomto případě je namístě přiměřeně aplikovat ustanovení § 95 občanského soudního řádu, tedy že soud musí změnu návrhu na nucené vyrovnání povolit svým usnesením. To proto, aby bylo zřejmé a jasné, o jaké podobě návrhu soud jedná. Zákon o konkursu a vyrovnání neobsahuje časový limit pro změnu návrhu na nucené vyrovnání, jakou obsahuje u návrhu na povolení vyrovnacího řízení v ustanovení § 58 odst. 2 písm. a), tj. že návrh nemůže být měněn po zahájení vyrovnacího jednání, ledaže by se jednalo o změnu ve prospěch věřitelů. Úpadce proto může změnit svůj návrh na nucené vyrovnání i poté, co proběhne jednání a hlasování o tomto návrhu. Nicméně je pak na zvážení soudu, zda takovou změnu návrhu na nucené vyrovnání povolí s ohledem na to, zda výsledky dosavadního řízení by mohly či nemohly být podkladem pro rozhodování o změněném návrhu.

Shodně jako u vyrovnacího řízení ani v případě nuceného vyrovnání další dispoziční úkony účastníků, mezi které bývá řazena vzájemná žaloba, námitka započtení, uznání nároku a soudní smír, z povahy věci nepřipadají v úvahu, a proto se jimi zde zabývat nebudeme.

6.2 Nepřípustnost nuceného vyrovnání

Nepřípustnost nuceného vyrovnání je zakotvena v ustanovení § 35 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„Nucené vyrovnání je nepřípustné, jestliže okolnosti zpochybňují, že u navrhovatele jde o poctivý záměr. Takovými okolnostmi jsou zejména nedostatečná součinnost úpadce při zjišťování jeho majetku, závady ve vedení obchodních knih, zkracování věřitelů v době před prohlášením konkursu, dřívější konkursy či vyrovnání a neúměrně nižší uspokojení pohledávek konkursních věřitelů podle návrhu na nucené vyrovnání ve srovnání s možnostmi uspokojení podle ustanovení o provedení konkursu.

Zákon o konkursu a vyrovnání ve svém výše citovaném ustanovení nepřipouští takové nucené vyrovnání, k němuž je dotčený úpadce veden nepoctivým záměrem. Zákon obsahuje demonstrativní výčet okolností, které nasvědčují tomu, že se na straně úpadce skutečně jedná o nepoctivý záměr. Těmito v zákone vyjmenovanými okolnostmi jsou:

- (a) Nedostatečná součinnost úpadce při zjišťování jeho majetku. Jedná se zejména o úpadcovu povinnost sestavit a správci konkursní podstaty předat seznam svého majetku a závazků s uvedením svých dlužníků, věřitelů a jejich adres, povinnost odevzdat správci své účetnictví i všechny potřebné doklady a poskytnout mu nutná vysvětlení.
- (b) Závady ve vedení obchodních knih. Obdobnou skutečností bude nepochybně ta okolnost, že úpadce nevede obchodní knihy (tedy účetnictví podle zákona o účetnictví) vůbec, ač k tomu byl podle zákona povinen.
- (c) Zkracování věřitelů v době před prohlášením konkursu.
- (d) Dřívější konkursy či vyrovnání. *„Toto ustanovení na rozdíl od řízení vyrovnacího nevymezuje časovou hranici pro sledování této okolnosti.*

Ve vyrovnacím řízení je tato lhůta pětiletá, je použitelná i při posuzování přípustnosti nuceného vyrovnání.“²¹⁸

- (e) Neúměrně nižší uspokojení pohledávek konkursních věřitelů podle návrhu na nucené vyrovnání ve srovnání s možnostmi uspokojení podle ustanovení o provedení konkursu.

Jedná se pouze o demonstrativní výčet. Proto na poctivost, resp. nepoctivost úpadcova záměru soud usuzuje ze všech okolností, které v konkursu vyšly najevo. Přitom „nelze v zákoně uvedená jednání či opominutí chápat tak, že jsou-li zjištěna, je vyloučeno potvrdit nucené vyrovnání. Tato jednání nebo opominutí musí mít vždy vztah k poctivosti záměru ...“²¹⁹ Pokud tedy zákonem vyjmenované skutečnosti nastaly z jiných důvodů, než je nepoctivost záměru úpadce při podání návrhu na nucené vyrovnání, nebrání taková skutečnost, aby úpadce s nuceným vyrovnáním uspěl. Pokud však soud shledá, že úpadce je veden nepoctivým záměrem, jeho návrh na nucené vyrovnání zamítne.

Ustanovení o nepřípustnosti nuceného vyrovnání je obdobou ustanovení § 50 odst. 1 písm. a) a b) zákona o konkursu a vyrovnání.²²⁰ Rozdíl mezi nimi spočívá v tom, že pokud nastane okolnost uvedená v ustanovení § 50 odst. 1 písm. a) nebo b) zákona o konkursu a vyrovnání (dlužník byl v posledních pěti letech před podáním návrhu na vyrovnání odsouzen pro trestný čin podvodu nebo poškozování věřitele nebo byl v této době na dlužníkův majetek prohlášen konkurs nebo povoleno vyrovnání), soud bez dalšího návrh na vyrovnání zamítne. „Nejde však o procesní podmínku řízení, při jejíž absenci soud řízení zastaví.“²²¹ Naproti tomu pokud v případě nuceného vyrovnání nastanou skutečnosti uvedené v ustanovení § 35 zákona o konkursu a vyrovnání, soud zkoumá, zda mají souvislost s nepoctivým záměrem

²¹⁸ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 837

²¹⁹ Zoulík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 183

²²⁰ K tomu blíže viz kapitola 5.4 (Rozhodnutí soudu o návrhu na vyrovnání) výše.

²²¹ Kotoučková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související, Komentář, 1. vydání, Praha, C. H. Beck 2002, str. 267

úpadce, a pouze pokud tomu tak je, soud návrh na nucené vyrovnání zamítne.

6.3 Materiální předpoklady pro nařízení jednání

Aby soud vůbec mohl o návrhu na nucené vyrovnání nařídit jednání, musí být splněny předpoklady stanovené ustanovením § 36 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„(1) Soud návrh na nucené vyrovnání zamítne,

a) jestliže by jeho potvrzením byla dotčena práva na vyloučení věcí z podstaty, práva na oddělené uspokojení (§ 28), nebo na poskytování výživného ze zákona, nebo

b) jestliže by nebyly uspokojeny nebo zajištěny pohledávky uvedené v § 31 odst. 2 a 3 a pohledávky první třídy, anebo

c) jestliže nebylo vypořádáno společné jmění manželů zaniklé prohlášením konkursu nebo před prohlášením konkursu.

(2) Nerozhodne-li soud, že nucené vyrovnání je nepřípustné, nařídí usnesením jednání o nuceném vyrovnání a odloží zpeněžení podstaty.“

Ustanovení § 36 zákona o konkursu a vyrovnání představuje jakési předbežné přezkoumání návrhu na nucené vyrovnání z hlediska věcných náležitostí.

První z těchto předbežně zkoumaných náležitostí návrhu na nucené vyrovnání je, že práva na vyloučení věcí z podstaty, práva na oddělené uspokojení ani práva na poskytování výživného ze zákona nesmějí být tímto vyrovnáním dotčena. Soud proto zkoumá například, zda úpadce nemá v úmyslu použít k uspokojení věřitelů druhé třídy věci nebo výtěžek ze zpeněžení věcí patřících třetím osobám či věcí, které zajišťují pohledávky oddělených věřitelů. Dalším předpokladem pro nařízení jednání je uspokojení nebo zajištění pohledávek za podstatou, pracovních nároků úpadcových zaměstnanců ve smyslu ustanovení § 31 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání a pohledávek

první třídy. Konečně soud zkoumá, zda již bylo vypořádáno společné jmění manželů zaniklé prohlášením konkursu nebo před prohlášením konkursu. Pokud úpadcův návrh na nucené vyrovnání nevyhovuje výše uvedeným požadavkům, soud takový návrh zamítne. Pokud je naopak návrh vyhovující, soud nařídí usnesením jednání o nuceném vyrovnání a odloží zpeněžení konkursní podstaty. Pokud soud zjistí výše popsané nedostatky úpadcova návrhu na nucené vyrovnání, zamítne jej svým usnesením. „Usnesení se doručí pouze úpadci, proti usnesení je odvolání přípustné.“²²²

V právní literatuře nepanuje shoda, zda nedostatek předpokladů pro nařízení jednání o nuceném vyrovnání, které jsou uvedeny v ustanovení § 36 zákona o konkursu a vyrovnání, vede k automatickému zamítnutí nebo, zda by měl soud nejprve vyzvat úpadce k odstranění vad svého návrhu. Dle některých autorů: „Ustanovení [§ 36 zákona o konkursu a vyrovnání – poznámka autora] uvádí další případy, kdy soud bez dalšího návrh na nucené vyrovnání zamítne, aniž by úpadci poskytoval dodatečnou lhůtu k odstranění vad.“²²³ Naproti tomu dle jiných autorů: „Pokud soud shledá ty či ony vady, pokusí se je odstranit (§ 43 OSŘ), přičemž umožní i obsahovou změnu návrhu, sledující možnost jeho kladného posouzení. V případě, že se nepodaří odstranit vady, které jsou uvedeny v § 36 odst. 1 KV, zamítne návrh, aniž by nařizoval jednání.“²²⁴ Dle mého názoru je logické, aby soud v případě, že zjistí výše popsané věcné vady návrhu na nucené vyrovnání, nejprve vyzval úpadce k odstranění těchto vad místo, aby ihned návrh zamítl. Nicméně vzhledem k popsaným neshodám ve výkladu tohoto ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání by bylo vhodné mít přímo v zákoně výslovné ustanovení o odstraňování věcných vad návrhu na nucené vyrovnání, aby takový postup měl zřejmou oporu v zákoně.

²²² Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 841

²²³ Kotoučová, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související, Komentář, 1. vydání, Praha, C. H. Beck 2002, str. 269

²²⁴ Zoulík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 184

6.4 Jednání o nuceném vyrovnání

Nařídí-li soud jednání o nuceném vyrovnání, toto jednání se řídí pravidly zakotvenými v ustanovení § 37 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„(1) K jednání o nuceném vyrovnání soud předvolá úpadce, osoby, které se zavázaly za splnění nuceného vyrovnání, správce a všechny doposud neuspokojené konkursní věřitele, jakož i věřitelský výbor, pokud byl ustaven. Předvolání doručí do vlastních rukou a přiloží návrh na nucené vyrovnání. Oznámení o stanoveném jednání se vyvěsí na úřední desce soudu.

(2) Úpadce je povinen dostavit se k jednání. Nedostaví-li se bez náležité omluvy, má se za to, že od návrhu na nucené vyrovnání upustil.

(3) Při jednání podá správce potřebné informace o stavu úpadcova majetku, o jeho hospodaření, příčinách úpadku a o tom, jaký výsledek by mohli konkursní věřitelé očekávat, kdyby konkurs byl doveden do konce. Soud přezkoumá zprávu a může si k ní vyžádat znalecký posudek.

(4) Při jednání soud zjistí, kteří konkursní věřitelé jsou ochotni s návrhem nuceného vyrovnání souhlasit.“

Konání jednání o nuceném vyrovnání je obligatorní, pokud soud návrh na nucené vyrovnání nezamítl podle ustanovení § 36 zákona o konkursu a vyrovnání. K tomuto jednání soud předvolává úpadce, osoby, které se zavázaly za splnění nuceného vyrovnání, správce konkursní podstaty a všechny doposud neuspokojené konkursní věřitele a dále věřitelský výbor, pokud byl ustaven. Úpadce musí být v předvolání poučen o tom, že nedostaví-li se bez náležité omluvy, má se za to, že od návrhu na nucené vyrovnání upustil ve smyslu ustanovení § 37 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání.²²⁵ Předvolání se doručuje do vlastních rukou a musí k němu být přiložen úpadcův návrh na nucené vyrovnání. Oznámení o konání jednání o nuceném vyrovnání soud vyvěsí na své úřední desce.

²²⁵ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 4 Ko 177/95.

Úpadce je povinen dostavit se k jednání. „Z dikce zákona, zdá se, vyplývá, že musí jít o jeho účast osobní, a to i v tom případě, že je zastoupen.“²²⁶ Nedostaví-li se bez náležité omluvy, má se za to, že od návrhu na nucené vyrovnání upustil. „Shledá-li soud úpadcovu omluvu důvodnou (např. pro nemoc), jednání o nuceném vyrovnání odročí.“²²⁷ Pokud se úpadce k jednání osobně dostaví, je jeho návrh na nucené vyrovnání projednán. Úpadce na jednání nejprve přednese svůj návrh. Poté následuje zpráva správce konkursní podstaty o stavu úpadcova majetku, o jeho hospodaření, příčinách úpadku a o tom, jaký výsledek by mohli konkursní věřitelé očekávat, kdyby konkurs byl doveden do konce a skončil rozvrhovým usnesením. Soud tuto zprávu přezkoumá a může si k ní vyžádat znalecký posudek. „Vzhledem k tomu, že soud je oprávněn nechat tuto zprávu znalecky přezkoumat, bude tato zpráva v písemném vyhotovení předána soudu. Věřitelé jsou oprávněni žádat od úpadce či správce vysvětlení tak, aby získali dostatek podkladů pro své rozhodnutí, který ze způsobů ukončení konkursu bude pro ně z časového hlediska či z hlediska míry uspokojení výhodnější.“²²⁸ Poté soud prostřednictvím hlasování zjistí stanovisko konkursních věřitelů k návrhu úpadce na nucené vyrovnání.

6.5 Hlasování o nuceném vyrovnání

Hlasování o nuceném vyrovnání je upraveno v ustanovení § 38 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„(1) Předpokladem potvrzení nuceného vyrovnání soudem je souhlas většiny konkursních věřitelů na jednání přítomných nebo zastoupených, kteří včas přihlásili své pohledávky a jejichž hlasy představují více než tři čtvrtiny všech přihlášených pohledávek.

²²⁶ Zoulik, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 187

²²⁷ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 842

²²⁸ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 843

(2) Právo hlasovat nemají

a) konkursní věřitelé, jejichž práva nuceným vyrovnáním dotčena nebudou (zejména oddělení věřitelé a věřitelé podstaty);

b) konkursní věřitelé, kterými jsou osoby úpadci blízké, ledaže nabyli pohledávku od osoby, která není úpadci blízká, dříve než šest měsíců před prohlášením konkursu; jejich hlasy se však počítají, hlasují-li proti návrhu na nucené vyrovnání;

c) právní nástupci osob blízkých, jestliže pohledávku nabyli od osoby blízké během šesti měsíců před prohlášením konkursu; jejich hlasy se však počítají, hlasují-li proti návrhu na nucené vyrovnání;

d) konkursní věřitelé, jejichž pohledávka přihlášená v konkursu nebyla ještě zjištěna, je sporná nebo podmíněná, ledaže soud po slyšení ostatních účastníků jednání jim hlasovací právo přiznal.

(3) Hlasovat mohou jen ti oprávnění konkursní věřitelé, kteří jsou přítomni při jednání osobně nebo jsou zastoupeni. Hlasy konkursních věřitelů uplatněné jinak se neuznávají.

(4) Při hlasování se počítají pouze ještě neuspokojené pohledávky, a to v té výši, ve které dosud uspokojeny nebyly.“

Hlasování věřitelů o nuceném vyrovnání probíhá na jednání, které soud nařídil o nuceném vyrovnání navrženém úpadcem. Hlasováním věřitelů soud zjišťuje, kteří konkursní věřitelé jsou ochotni s návrhem nuceného vyrovnání souhlasit. Před vlastním hlasováním musí soud rozhodnout, zda přizná právo hlasovat konkursním věřitelům, jejichž pohledávka přihlášená v konkursu nebyla ještě zjištěna, je sporná nebo podmíněná. Proti tomuto rozhodnutí soudu není odvolání přípustné.

Hlasovat o nuceném vyrovnání mohou jen ti konkursní věřitelé, kteří jsou přítomni při jednání osobně nebo jsou zastoupeni. Jiným způsobem uplatněné hlasy se neuznávají. Není tedy možné, aby konkursní věřitel sdělil své stanovisko soudu písemně. Při vlastním hlasování nemohou hlasovat ti konkursní věřitelé, jejichž práva nebudou dotčena nuceným vyrovnáním (tj. oddělení věřitelé, věřitelé

pohledávek za podstatou, věřitelé z pracovních nároků a věřitelé pohledávek první třídy). Dále hlasovací právo nenáleží konkursním věřitelům, kterými jsou osoby úpadci blízké, ledaže svou pohledávku nabyli dříve než šest měsíců před prohlášením konkursu od osoby, která není úpadci blízká. Hlasy osob blízkých se však počítají, hlasují-li proti návrhu na nucené vyrovnání. Hlasovací právo dále nenáleží právním nástupcům osob blízkých, jestliže pohledávku nabyli od osoby blízké během šesti měsíců před prohlášením konkursu. Jejich hlasy se však počítají, hlasují-li proti návrhu na nucené vyrovnání. Poslední kategorií konkursních věřitelů, kteří nemají právo hlasovat o nuceném vyrovnání, jsou konkursní věřitelé, jejichž pohledávka přihlášená v konkursu nebyla ještě zjištěna, je sporná nebo podmíněná, ledaže soud po slyšení ostatních účastníků jednání jim hlasovací právo přiznal. Při hlasování se počítají pouze dosud neuspokojené pohledávky, a to právě v té výši, ve které dosud nebyly uspokojeny.

Conditio sine qua non potvrzení nuceného vyrovnání soudem je souhlas většiny konkursních věřitelů na jednání přítomných nebo zastoupených, kteří včas přihlásili své pohledávky a jejichž hlasy představují více než tři čtvrtiny všech přihlášených pohledávek. Pokud potřebný počet věřitelů hlasuje pro vyrovnání, může soud při splnění dalších zákonných předpokladů nucené vyrovnání potvrdit.

Společenský zájem na regulérnosti hlasování o nuceném vyrovnání je chráněn skutkovou podstatou trestného činu pletichy při řízení konkursním a vyrovnacím podle ustanovení § 256b trestního zákona.

6.6 Zamítnutí návrhu na nucené vyrovnání

Poté, co proběhlo jednání o nuceném vyrovnání a konkursní věřitelé úpadcem navržené nucené vyrovnání schválili, zkoumá soud z úřední povinnosti, zda jsou či nejsou splněny další požadavky, které zákon stanovuje pro potvrzení nuceného vyrovnání. Tyto podmínky

jsou vypočteny v ustanovení § 40 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„(1) Soud návrh na potvrzení nuceného vyrovnání zamítne, i když s ním konkursní věřitelé vyslovili souhlas, vyšlo-li najevo, že

- a) jsou tu důvody, pro které není návrh na nucené vyrovnání přípustný (§ 35);
- b) byly poskytnuty některému konkursnímu věřiteli zvláštní výhody proti ostatním konkursním věřitelům téhož postavení;
- c) výhody poskytnuté v nuceném vyrovnání úpadci nejsou úměrné jeho hospodářským poměrům;
- d) nucené vyrovnání odporuje společnému zájmu konkursních věřitelů;
- e) konkursní věřitelé pohledávek druhé třídy mají dostat nejpozději do jednoho roku od podání návrhu méně než 15 % svých pohledávek;
- f) nucené vyrovnání by navazovalo na úpadcovo nepoctivé nebo lehkomyšlné hospodaření.

(2) Usnesení o zamítnutí návrhu podle odstavce 1 se doručí úpadci, správci, všem konkursním věřitelům a osobám, které se zavázaly za splnění nuceného vyrovnání jako ručitelé nebo spoludlužníci. Úpadci a konkursním věřitelům, kteří neodporovali přijetí nuceného vyrovnání, se usnesení doručí do vlastních rukou; jen oni se mohou odvolat proti tomuto usnesení.“

Požadavky kladené na nucené vyrovnání musí být splněny, i když konkursní věřitelé s nuceným vyrovnáním vyslovili souhlas. Soud je povinen nucené vyrovnání svým usnesením zamítnout po konání jednání, pokud navrhované nucené vyrovnání trpí některou z níže popsanych vad.

Prvním důvodem pro zamítnutí vyrovnání jsou důvody, pro které není návrh na nucené vyrovnání přípustný podle ustanovení § 35 zákona o konkursu a vyrovnání.²²⁹ „Ust. § 40 odst. 1 písm. a) ZKV odkazuje sice pouze na nepřípustnost nuceného vyrovnání podle ust. § 35 ZKV, je nutno však dovodit, že stejným způsobem musí soud postupovat, zjistí-li, že nucené vyrovnání je nepřípustné z důvodů uvedených v § 36

²²⁹ K výčtu těchto důvodů viz kapitola 6.2 (Nepřípustnost nuceného vyrovnání) výše.

ZKV.“²³⁰ „Důvody zde uvedené totiž absolutně brání tomu, aby nucené vyrovnání bylo potvrzeno.“²³¹ Pokud takový důvod soud zjistí ještě před jednáním o nuceném vyrovnání, nucené vyrovnání zamítne podle ustanovení § 35, resp. § 36 zákona o konkursu a vyrovnání, aniž by o nuceném vyrovnání nařizoval jednání. Může se však stát, že soud tyto důvody zjistí až po konání jednání. V takovém případě zamítne nucené vyrovnání, a to i kdyby s ním konkursní věřitelé vyslovili souhlas.

Dalším důvodem zamítavého rozhodnutí soudu o nuceném vyrovnání je, pokud některému konkursnímu věřiteli byly poskytnuty zvláštní výhody proti ostatním konkursním věřitelům téhož postavení. Takovou zakázanou výhodou může být zejména vyšší míra uspokojení nebo lepší zajištění pohledávky, nežli mají ostatní konkursní věřitelé nacházející se v témže postavení.

Nedovoleným parametrem nuceného vyrovnání jsou i výhody poskytnuté v nuceném vyrovnání úpadci, které nejsou úměrné jeho hospodářským poměrům. Může se jednat například o situaci, kdy vyjde najevo, že úpadce je schopen zaplatit věřitelům výrazně více, než je úpadcem navrhovaná vyrovnací kvóta.

Nucené vyrovnání nesmí odporovat společnému zájmu konkursních věřitelů. „O takový případ by šlo zejména tehdy, kdyby úpadce navrhl takový způsob řešení, při němž by bylo mezi věřitele rozděleno méně než při zpeněžení podstaty, aniž by to bylo vyváženo jakoukoli jinou výhodou pro věřitele (např. rychlostí uspokojení jejich pohledávek).“²³²

Dalším důvodem, aby soud zamítl nucené vyrovnání, je, pokud konkursní věřitelé pohledávek druhé třídy mají dostat nejpozději do jednoho roku od podání návrhu méně než 15 % svých pohledávek. Tímto zákon o konkursu a vyrovnání stanovuje obligatorní vyrovnací kvótu a dobu, v níž konkursní věřitelé musí tuto vyrovnací kvótu obdržet. *De lege ferenda* se domnívám, že tento důvod zamítnutí nuceného vyrovnání by byl vhodněji v zákoně o konkursu a vyrovnání

²³⁰ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 852

²³¹ Zoufík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 192

²³² Zoufík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 193

umístěn již v ustanovení § 35 tohoto zákona při zkoumání předpokladů pro nařízení jednání o nuceném vyrovnání, neboť není hospodárné, aby se konalo jednání, i když je předem jisté, že navrhované nucené vyrovnání nemůže být soudem potvrzeno.

Posledním v zákoně výslovně vyjmenovaným důvodem pro zamítnutí nuceného vyrovnání po konání jednání je, že nucené vyrovnání by navazovalo na úpadcovo nepoctivé nebo lehkomyšlné hospodaření. Posouzení tohoto hlediska závisí na posouzení konkrétní situace soudem.

Důvodem pro zamítnutí vyrovnání, který není uveden v ustanovení § 40 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání, je pokud s nuceným vyrovnáním nevyslovila souhlas potřebná většina věřitelů.²³³

Pokud soud shledá důvody pro zamítnutí úpadcem navrhovaného nuceného vyrovnání a vydá zamítavé usnesení, doručí jej úpadci, správci konkursní podstaty, všem konkursním věřitelům a osobám, které se zavázaly za splnění nuceného vyrovnání jako ručitelé nebo spoludlužníci. *„Účastní-li se řízení státní zastupitelství podle ust. § 35 OSŘ, i jemu bude soudem doručeno zamítavé usnesení, státní zastupitelství však nebude legitimováno k podání odvolání, neboť mu zákon toto právo nepřiznává.“*²³⁴ Úpadci a konkursním věřitelům, kteří neodporovali přijetí nuceného vyrovnání, se usnesení doručí do vlastních rukou, přičemž jen tyto osoby se mohou odvolat proti usnesení, kterým se návrh na nucené vyrovnání zamítá.

²³³ Shodně viz Zoulík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 192; Odchylně viz Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 853: *„Zákon neřeší otázku, jaké rozhodnutí vydá soud v případě, že návrh na nucené vyrovnání nebude věřiteli přijat, když nepřijetí návrhu věřiteli není uvedeno jako důvod pro zamítnutí návrhu v ust. § 40 odst. 1 ZKV. V mimokonkursním vyrovnání je tato situace důvodem pro zastavení vyrovnání podle ust. § 66 odst. 1 písm. a) ZKV. Obdobnost institutu nuceného a mimokonkursního vyrovnání umožňuje v případě nepřijetí návrhu na nucené vyrovnání věřiteli použít stejné procesní řešení.“* Domnívám se, že na případ nechválení úpadcem navrhovaného nuceného vyrovnání potřebnou většinou věřitelů není možné aplikovat institut zastavení řízení, protože návrh na nucené vyrovnání není návrhem, kterým se zahajuje řízení, a proto není možné zastavovat řízení, které nebylo zahájeno. Logičtější se proto jeví závěr, že neschválení nuceného vyrovnání věřiteli je důvodem pro jeho zamítnutí.

²³⁴ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 853

6.7 Potvrzení nuceného vyrovnání

Poté, co proběhlo jednání o nuceném vyrovnání, věřitelé s ním vyslovili souhlas a pokud soud shledal, že nejsou dány důvody pro jeho zamítnutí, soud úpadcem navrhované nucené vyrovnání potvrdí podle ustanovení § 39 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„(1) O potvrzení nuceného vyrovnání rozhodne soud usnesením obsahujícím znění nuceného vyrovnání.

(2) Usnesení o potvrzení nuceného vyrovnání se v potřebném rozsahu veřejně vyhlásí; usnesení se dále vyvěsí na úřední desce soudu a den vyvěšení se na něm vyznačí. Dále se usnesení v den vyvěšení na úřední desce soudu zašle do vlastních rukou úpadci, správci, všem konkursním věřitelům a osobám, které se zavázaly za splnění nuceného vyrovnání jako ručitelé nebo spoludlužníci.

(3) Proti usnesení o potvrzení nuceného vyrovnání mohou podat odvolání účastníci, kteří k vyrovnání výslovně nepřivolili, úpadcovi spoludlužníci a ručitelé.

„Před potvrzením nuceného vyrovnání bude správci konkursní podstaty poskytnut prostor pro zaplacení či zajištění dosud neuhrazených pohledávek za podstatou podle § 31 odst. 2 ZKV a pracovních nároků vyjmenovaných v § 31 odst. 3 a 4 ZKV.“²³⁵ O potvrzení nuceného vyrovnání rozhoduje soud usnesením, jehož výrok obsahuje znění nuceného vyrovnání. Musí z něj být zřejmé, jakou částku a v jaké lhůtě dostanou jednotliví věřitelé. Usnesení se vyvěsí na úřední desce soudu a den vyvěšení se na něm vyznačí. „Obsah uvedeného usnesení (tj. zkrácené znění jeho enunciátu) se kromě toho veřejně vyhlásí, a to oznámením v Obchodním věstníku (srov. § 769 ObchZ).“²³⁶ Dále se usnesení v den vyvěšení na úřední desce soudu zašle do vlastních rukou úpadci, správci, všem konkursním věřitelům a osobám, které se zavázaly za splnění nuceného vyrovnání

²³⁵ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 848

²³⁶ Zoulik, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 191

jako ručitelé nebo spoludlužníci. „Bude-li se řízení účastnit státní zastupitelství podle ust. § 35 OSŘ, bude mu soudem sice doručeno usnesení o potvrzení nuceného vyrovnání, státní zastupitelství však nebude s ohledem na taxativní výčet možných odvolatelů uvedený v ust. § 39 odst. 3 ZKV oprávněno napadnout toto usnesení odvoláním.“²³⁷ Proti usnesení o potvrzení nuceného vyrovnání mohou podat odvolání ti účastníci konkursního řízení, kteří k vyrovnání výslovně nepřivolili, dále úpadcovi spoludlužníci a ručitelé. Jiné osoby, a to ani pokud jsou účastníky konkursního řízení, nemají možnost se proti tomuto usnesení odvolat.

6.8 Účinky potvrzení nuceného vyrovnání

Účinky usnesení o potvrzení nuceného vyrovnání mohou nastat až po právní moci tohoto usnesení a jsou zakotveny v ustanovení § 41 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„(1) Nabylo-li usnesení o potvrzení nuceného vyrovnání právní moci, soud usnesením

a) vrátí úpadci oprávnění nakládat s majetkem náležejícím do podstaty [§ 14 odst. 1 písm. a)];

b) prohlásí, že úpadce vstupuje do postavení správce ve všech řízeních, která vedl namísto úpadce [§ 14 odst. 1 písm. c)], a že účastníkem se v nich místo něho stává úpadce;

c) vrátí úpadci ostatní práva omezená prohlášením konkursu.

(2) Potvrzeným nuceným vyrovnáním nejsou dotčena práva věřitelů proti spoludlužníkům a spoludlužnickovým ručitelům, pokud výslovně nesouhlasí s tím, aby tato práva byla omezena.

Účinky potvrzení nuceného vyrovnání nenastávají automaticky již právní mocí usnesení o potvrzení vyrovnání, nýbrž je nezbytné, aby

²³⁷ Zelenka, J., Maršíková, J.: Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 850

o nich soud rozhodl dalším usnesením. Soud tímto navazujícím usnesením vrátí úpadci oprávnění nakládat s majetkem náležejícím do konkursní podstaty; prohlásí, že úpadce vstupuje do postavení správce konkursní podstaty ve všech řízeních, která vedl namísto úpadce, a že účastníkem se v nich místo něho stává úpadce; a vrátí úpadci ostatní práva omezená prohlášením konkursu. Toto usnesení soud vydává v rámci své dohlédací činnosti, a proto proti němu není přípustné odvolání. Tímto usnesením je výrazně oslabeno postavení správce konkursní podstaty. Jeho funkce však nezaniká již tímto okamžikem, neboť správce konkursní podstaty je své funkce zproštěn až při zrušení konkursu. Uvedené navrácení dispozičních oprávnění ke svému majetku představuje pro úpadce, který je podnikatelem, možnost obnovit svou podnikatelskou činnost.

Podle ustanovení § 41 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání, které se „týká pouze společných závazků, v nichž úpadce vystupoval jako spoludlužník“²³⁸, potvrzeným nuceným vyrovnáním nejsou dotčena práva věřitelů proti spoludlužníkům a spoludlužnickovým ručitelům, pokud tito věřitelé výslovně nesouhlasí s tím, aby tato práva byla omezena.

6.9 Účinky splnění nuceného vyrovnání

Účinky splnění nuceného vyrovnání jsou upraveny v ustanovení § 42 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„(1) Bylo-li nucené vyrovnání potvrzené soudem úplně a včas splněno, je úpadce zproštěn závazku nahradit konkursním věřitelům újmu, kterou vyrovnáním utrpěli; je rovněž zproštěn závazku proti ručitelům a jiným osobám, které by měly proti němu postih. Ujednání tomu odporující jsou neplatná. Úroky z konkursních pohledávek za dobu od prohlášení konkursu a náklady vzniklé jednotlivým konkursním věřitelům z účasti na konkursu nelze přiznat.

²³⁸ Zoulik, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 196

(2) Konkursní věřitelé, k jejichž pohledávkám se nepřihlédlo, mohou i po zrušení konkursu požadovat od dlužníka úplné zaplacení, ledaže o prohlášení konkursu věděli nebo museli vědět.

(3) Byl-li na úpadcív majetek prohlášen nový konkurs dříve, než úpadce úplně splnil nucené vyrovnání, nejsou konkursní věřitelé povinni vrátit, co v dobré víře dostali na základě nuceného vyrovnání. V novém konkursu se jejich pohledávky považují za uspokojené jen částkou, která jim byla podle nuceného vyrovnání skutečně vyplacena.

Klíčové účinky potvrzeného nuceného vyrovnání nastávají, pokud jej úpadce řádně a včas splní. Úpadce nucené vyrovnání splní řádně a včas tehdy, pokud věřitelům poskytne stanovené plnění ve stanoveném čase nebo alespoň v dodatečné osmidenní lhůtě, kterou mu konkursní věřitel stanovil svým dopisem podle ustanovení § 43 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání.

Hlavním účinkem splněného nuceného vyrovnání je zproštění úpadce závazku nahradit konkursním věřitelům újmu, kterou nuceným vyrovnáním utrpěli. „Újmou v tomto případě by byl rozdíl mezi výší pohledávky věřitele a částkou, kterou věřitel získá z nuceného vyrovnání.“²³⁹ Nucené vyrovnání tak umožňuje úpadci, aby z konkursního řízení vyšel prost svých předchozích závazků. Úpadce je dále zproštěn závazku vůči ručitelům a jiným osobám, které by jinak proti úpadci měly postih. Smluvní ujednání, jež by této normě odporovala, jsou neplatná. Úpadce rovněž není povinen platit úroky z konkursních pohledávek za dobu od prohlášení konkursu a náklady vzniklé jednotlivým konkursním věřitelům z účasti na konkursu.

Podle ustanovení § 42 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání mohou konkursní věřitelé, k jejichž pohledávkám se nepřihlédlo, i po zrušení konkursu požadovat od dlužníka úplné zaplacení, ledaže o prohlášení konkursu věděli nebo museli vědět. Bude se tak zejména jednat o ty konkursní věřitele, kteří své pohledávky přihlásili později,

²³⁹ Kotoučová, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související, Komentář, 1. vydání, Praha, C. H. Beck 2002, str. 276

než dva měsíce po konání přezkumného jednání, za podmínky, že o prohlášení konkursu nevěděli ani vědět nemohli. Vzhledem ke způsobu publikace usnesení o prohlášení konkursu taková situace nebude častá. Otázkou zůstává, zda tato právní norma dopadá pouze na konkursní věřitele, tedy věřitele, kteří své pohledávky přihlásili do konkursu, nebo zda obecně řeší postavení všech úpadcových věřitelů. Existují názory, že „je tedy nutno dovodit, že tato úprava řeší postavení věřitelů (nikoliv konkursních) stojících mimo konkurs končící nuceným vyrovnáním.“²⁴⁰ Dle mého názoru musí být tato norma vykládána jako norma řešící postavení věřitelů dlužníka obecně (pomocí analogie legis), neboť opačná právní norma by zakládala neodůvodněnou nerovnost v právech, která je dle konstantní judikatury Ústavního soudu protiústavní.²⁴¹

Pokud by na úpadcův majetek byl prohlášen nový konkurs dříve, než úpadce úplně splnil nucené vyrovnání, nejsou konkursní věřitelé povinni vrátit, co v dobré víře dostali na základě nuceného vyrovnání. V novém konkursu se jejich pohledávky považují za uspokojené jen částkou, která jim byla podle nuceného vyrovnání skutečně vyplacena.

Po splnění nuceného vyrovnání soud usnesením zruší konkurs. Před splněním nuceného vyrovnání je možné zrušit konkurs, pokud po potvrzení nuceného vyrovnání úpadce prokáže, že zajištění daná úpadcem pro splnění nároků na vyloučení věcí z podstaty, nároků oddělených věřitelů na oddělené uspokojení a pracovních nároků a pracovních nároků podle ustanovení § 31 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání jsou dostatečná. Splněním nuceného vyrovnání a zrušením konkursu se úspěšně završuje cesta úpadce k překonání úpadku v rámci konkursního řízení.

²⁴⁰ Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, str. 858

²⁴¹ Viz např. nálezy Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 47/04, III. ÚS 252/04, III. ÚS 288/04 či Pl. ÚS 15/02.

6.10 Následky nesplnění nuceného vyrovnání

Po potvrzení nuceného vyrovnání může nastat situace, že úpadce nucené vyrovnání nesplní. Následky nesplnění nuceného vyrovnání úpadcem upravuje ustanovení § 43 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„Nebylo-li nucené vyrovnání potvrzené soudem splněno, ačkoliv úpadce byl upomenut konkursním věřitelem doporučeným dopisem s poskytnutím dodatečné nejméně osmidenní lhůty, pozbývají účinnosti veškeré slevy a jiné výhody dané nuceným vyrovnáním; práva konkursních věřitelů nabytá vyrovnáním proti úpadci tím nejsou dotčena.“

Hlavním přínosem splněného nuceného vyrovnání pro úpadce je zánik jeho závazků, které převyšují vyrovnací kvótu. Pokud však úpadce vyrovnací kvótu nezplatí konkursnímu věřiteli řádně a včas, je dotčený konkursní věřitel oprávněn úpadce upomenout doporučeným dopisem, ve kterém mu musí stanovit dodatečnou lhůtu k plnění, jež musí činit nejméně osm dní. Pokud tato dodatečná lhůta uplyne marně, pozbývají účinnosti veškeré slevy a jiné výhody dané nuceným vyrovnáním, tedy zejména nezanikají závazky úpadce přesahující vyrovnací kvótu. V právní literatuře nepanuje shoda, zda tento účinek nastává vůči všem konkursním věřitelům nebo pouze vůči konkursnímu věřiteli, který úpadce vyzval k plnění v dodatečné lhůtě.²⁴² Zákon o konkursu a vyrovnání k tomu nedává jasnou odpověď. Jedná se o příklad nejasnosti, které by se zákonodárce měl vyvarovat. Práva, která konkursní věřitelé nabyli vůči úpadci nuceným vyrovnáním, přitom zůstávají nedotčena.

²⁴² Zoulík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, na str. 199 k tomu uvádí: „Tyto účinky ovšem nastanou vždy jen vůči konkrétní pohledávce, která nebyla splněna, netýkají se pohledávek ostatních (již splněných nebo dosud nesplatných), ani nepostihují nucené vyrovnání jako celek.“ Naproti tomu Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002, na str. 861 uvádí: „Nesplnění nuceného vyrovnání působí objektivně, tedy vůči všem konkursním věřitelům.“

6.11 Neúčinnost nuceného vyrovnání

Institut neúčinnosti nuceného vyrovnání úpadcem je upraven ustanovením § 43 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„Jestliže nucené vyrovnání bylo dosaženo podvodným jednáním nebo nedovoleným poskytnutím zvláštních výhod jednotlivým konkursním věřitelům, může každý konkursní věřitel do tří let od potvrzení nuceného vyrovnání uplatnit nárok, aby jeho pohledávky byly plně uspokojeny, anebo aby byla jiná výhoda pokládána za neúčinnou; příslušným k projednání nároku je soud, který prohlásil konkurs. Nárok však nepřísluší konkursním věřitelům, kteří se zúčastnili podvodných jednání nebo nedovolených úmluv, anebo mohli uplatnit důvody neúčinnosti v řízení o potvrzení nuceného vyrovnání.“

Institut neúčinnosti nuceného vyrovnání chrání konkursní věřitele, pokud nucené vyrovnání bylo dosaženo podvodným jednáním nebo nedovoleným poskytnutím zvláštních výhod jednotlivým konkursním věřitelům. V takovém případě může každý konkursní věřitel do tří let od potvrzení nuceného vyrovnání uplatnit nárok žalobou na plnění, aby jeho pohledávky byly plně uspokojeny, anebo se může domáhat určovací žalobou, aby byla jiná výhoda pokládána za neúčinnou. Příslušným k projednání této žaloby je soud, který prohlásil konkurs. Následky neúčinnosti nuceného vyrovnání nastávají pouze ve vztahu k věřiteli, který se jí včas dovolal.

Zákon o konkursu a vyrovnání nestanovuje výslovně, kdy přesně začíná běžet lhůta „do tří let od potvrzení nuceného vyrovnání.“ Domnívám se, že na základě analogie legis s ustanovením § 65 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání je nutno za počátek běhu této lhůty pokládat okamžik nabytí právní moci usnesení o potvrzení nuceného vyrovnání.

Neúčinnosti nuceného vyrovnání se nemohou dovolávat ti konkursní věřitelé, kteří se zúčastnili podvodných jednání nebo

nedovolených úmluv. Neúčinnosti nuceného vyrovnání se rovněž nemohou dovolat ti konkursní věřitelé, kteří mohli uplatnit důvody neúčinnosti již v řízení o potvrzení nuceného vyrovnání.

6.12 Neplatnost nuceného vyrovnání

Neplatnost nuceného vyrovnání úpadcem upravuje ustanovení § 43 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání, které zní:

„Byl-li úpadce do tří let od potvrzení nuceného vyrovnání pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin, kterým dosáhl nuceného vyrovnání anebo kterým zkrátil uspokojení svého konkursního věřitele, stává se nucené vyrovnání neplatným a věřitelé mohou na úpadci požadovat úplné uspokojení svých nároků; vykonatelnost rozhodnutí vzniklých v konkursním řízení není tím dotčena. Za podmínky, že úpadcův majetek postačuje alespoň k úhradě nákladů konkursního řízení, mohou navrhnout opětovné zahájení konkursního řízení.

Vyrovnání se *ex lege* stává neplatným, pokud byl dlužník do tří let od potvrzení nuceného vyrovnání²⁴³ pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin, kterým dosáhl nuceného vyrovnání anebo kterým zkrátil uspokojení svého konkursního věřitele. V této souvislosti připadá v úvahu zejména trestný čin podvodu podle ustanovení § 250 trestního zákona, trestný čin poškozování věřitele podle ustanovení § 256 trestního zákona, trestný čin zvýhodňování věřitele podle ustanovení § 256a trestního zákona a trestný čin pletichy při řízení konkursním a vyrovnacím podle ustanovení § 256b trestního zákona. V důsledku neplatnosti nuceného vyrovnání jsou věřitelé oprávněni požadovat, aby dlužník splnil jejich pohledávky v plném rozsahu. Přitom vykonatelnost rozhodnutí vzniklých v konkursním řízení není neplatností nuceného vyrovnání dotčena. Pokud úpadcův

²⁴³ Tříletou lhůtu je dle mého názoru třeba počítat od právní moci usnesení o potvrzení vyrovnání, protože účinky potvrzení vyrovnání jsou spojeny až s právní mocí, nikoliv již s okamžikem vydání tohoto rozhodnutí.

majetek postačuje alespoň k úhradě nákladů konkursního řízení, mohou věřitelé navrhnout opětovné zahájení konkursního řízení.

6.13 Srovnání vyrovnacího řízení a nuceného vyrovnání

Při srovnávání nuceného vyrovnání s vyrovnáním jakožto samostatným řízením podle části třetí zákona o konkursu a vyrovnání můžeme vyjít ze skutečnosti, že nucené vyrovnání je v zásadě vyrovnáním, které se odehrává v rámci konkursního řízení. Proto oba tyto instituty mají mnoho společných prvků. Proto můžeme příkladmo konstatovat, že nepřípustnost nuceného vyrovnání (ustanovení § 35 zákona o konkursu a vyrovnání) je obdobou překážek bránících povolení vyrovnání (ustanovení § 50 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání), jednání o nuceném vyrovnání a hlasování (ustanovení § 37 a § 38 zákona o konkursu a vyrovnání) odpovídá úpravě vyrovnacího jednání (ustanovení § 58 zákona o konkursu a vyrovnání), překážky potvrzení nuceného vyrovnání (ustanovení § 40 zákona o konkursu a vyrovnání) jsou podobné překážkám bránícím potvrzení vyrovnání (ustanovení § 61 zákona o konkursu a vyrovnání), účinky splnění nuceného vyrovnání (ustanovení § 42 zákona o konkursu a vyrovnání) jsou obdobou účinků splnění vyrovnání (ustanovení § 63 zákona o konkursu a vyrovnání) a oba instituty mají obdobně upraveny následky neplnění, resp. neúčinnost a neplatnost vyrovnání (ustanovení § 64 a § 65 zákona o konkursu a vyrovnání), resp. nuceného vyrovnání (ustanovení § 43 zákona o konkursu a vyrovnání). Společné oběma institutům je i meritorní rozhodnutí soudu – usnesení o potvrzení nuceného vyrovnání (ustanovení § 39 zákona o konkursu a vyrovnání), resp. usnesení o potvrzení vyrovnání (ustanovení § 60 zákona o konkursu a vyrovnání).

Rovněž mnoho hlavních rozdílů mezi oběma instituty vyplývá z toho, že nucené vyrovnání je vyrovnáním v rámci konkursu.

Například právní úprava nuceného vyrovnání nezná obdobu usnesení o povolení vyrovnání. To proto, že nucené vyrovnání se odehrává v rámci konkursního řízení, jehož právní úprava obsahuje usnesení o prohlášení konkursu. V rámci nuceného vyrovnání se věřitelé nepřihlašují a neprobíhá přezkum jejich pohledávek, neboť toto se již odehrálo v předchozím konkursním řízení. Dále v nuceném vyrovnání není ustanovován vyrovnací správce, protože již byl ustanoven správce konkursní podstaty a ustanovení dvou správců není hospodárné a účelné.

Hlavním rozdílem mezi nuceným vyrovnáním a vyrovnáním podle části třetí zákona o konkursu a vyrovnání, který nevyplývá z procesní povahy těchto institutů, je výše vyrovnací kvóty pro věřitele druhé třídy a doba, během níž musí být vyrovnací kvóta zaplacená věřitelům. V rámci nuceného vyrovnání musejí věřitelé druhé třídy obdržet alespoň 15% svých pohledávek do jednoho roku od podání návrhu na nucené vyrovnání, přičemž v rámci vyrovnacího řízení musí být věřitelům v tomto postavení zaplaceno alespoň 30% jejich pohledávek do dvou let od podání návrhu na povolení vyrovnání. Popsaný rozdíl je dán rozhodnutím zákonodárce v rámci legislativního procesu. Podle důvodové zprávy k zákonu č. 105/2000 Sb., kterým byla snížena částka, kterou by konkursní věřitelé pohledávek druhé třídy měli nejméně dostat při nuceném vyrovnání z předchozích 33 % na 15 %, k této změně došlo proto, aby bylo nucené vyrovnání jako jedna z variant ukončení konkursu vůbec zpřístupněno úpadcům. Dle důvodové zprávy v předchozí době nebyla drtivá většina úpadců schopna splnit ani zákonem požadovaných 33 %, a proto institut nuceného vyrovnání nebyl využíván.

7 Reorganizace

Reorganizace je institut, který insolvenční zákon nově zavádí do českého právního řádu. Tento pojem je vymezen v ustanovení § 316 insolvenčního zákona. Reorganizací se rozumí zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovy podniku, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů. *„Reorganizace bude patrně spojena s vysokými vstupními a transakčními náklady ... Pro podnik dlužníka s malou finanční silou nebude zřejmě reorganizace jako způsob řešení úpadku alternativou.“*²⁴⁴

Koncepčním rozdílem oproti vyrovnání podle zákona o konkursu a vyrovnání je skutečnost, že reorganizace není zcela samostatným řízením. Insolvenční zákon obecně počítá s tím, že soud nejprve na základě insolvenčního návrhu vydá rozhodnutí o úpadku. Teprve poté se soud zabývá volbou způsobu jeho řešení. Reorganizace je pouze jedním z možných způsobů řešení úpadku.²⁴⁵

7.1 Přípustnost reorganizace

Reorganizací lze řešit úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka, který je podnikatelem. Reorganizace se přitom týká podniku tohoto dlužníka. Reorganizace není přípustná tehdy, je-li dlužníkem právnická osoba v likvidaci, obchodník s cennými papíry nebo osoba oprávněná k obchodování na komoditní burze.

Podle ustanovení § 316 odst. 4 insolvenčního zákona je reorganizace rovněž nepřípustná, jestliže celkový obrat dlužníka ve smyslu zákona o účetnictví za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu nedosáhl alespoň částku 100,000.000 Kč, nebo

²⁴⁴ Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, 1. vydání, Linde Praha, 2007, str. 464

²⁴⁵ K výčtu způsobů řešení úpadku viz ustanovení § 4 insolvenčního zákona.

zaměstnává-li dlužník méně než 100 zaměstnanců v hlavním pracovním poměru.²⁴⁶ Toto omezení však neplatí, pokud dlužník společně s insolvenčním návrhem nebo nejpozději do 15 dnů po rozhodnutí o úpadku předložil insolvenčnímu soudu reorganizační plán schválený alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů počítanou podle výše pohledávek.

7.2 Návrh na povolení reorganizace

Návrhem na povolení reorganizace se zabývají ustanovení §§ 317 až 324 insolvenčního zákona. Osobou oprávněnou podat návrh na povolení reorganizace je dlužník nebo přihlášený věřitel. Návrh na povolení reorganizace může podat pouze ten, kdo je v dobré víře, že jsou nebo budou splněny všechny podmínky pro schválení reorganizačního plánu.

Dlužník, který podal insolvenční návrh pro hrozící úpadek, může podat návrh na povolení reorganizace nejpozději do rozhodnutí o úpadku. V ostatních případech lze návrh na povolení reorganizace podat nejpozději do 10 dnů před první schůzí věřitelů, která se má konat po rozhodnutí o úpadku. Opožděně podaný návrh na povolení reorganizace insolvenční soud odmítne rozhodnutím, které doručí dlužníku, navrhovateli, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti němu může podat pouze osoba, která opožděný návrh podala.

Návrh na povolení reorganizace, podaný dlužníkem, musí vedle obecných náležitostí podání²⁴⁷ obsahovat (a) označení dlužníka a osob oprávněných za něho jednat, (b) dlužníkovi známé údaje o kapitálové

²⁴⁶ Zde se projevuje neprovázanost insolvenčního zákona s ostatními právními předpisy, když zákoník práce pojem hlavní pracovní poměr nezná.

²⁴⁷ Jedná se o náležitosti podle ustanovení § 42 odst. 4 občanského soudního řádu. Z podání musí být patrné, kterému soudu je určeno, kdo je činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsáno a datováno. Je-li účastník zastoupen advokátem, může být podpis advokáta nahrazen otiskem podpisového razítka, jehož vzor byl uložen u soudu, kterému je podání určeno. Podání je třeba předložit s potřebným počtem stejnopisů a s přílohami tak, aby jeden stejnopis zůstal u soudu a aby každý účastník dostal jeden stejnopis, jestliže je to třeba.

strukturu a majetku osob, které dlužníka ovládají nebo které tvoří s dlužníkem koncern ve smyslu ustanovení § 66a obchodního zákoníku, včetně údaje o tom, zda ohledně některé z těchto osob neprobíhá insolvenční řízení, anebo prohlášení, že není takových osob, a (c) údaj o způsobu navrhované reorganizace. K návrhu na povolení reorganizace musí dlužník připojit seznam majetku a seznam závazků, popřípadě prohlášení o změnách, ke kterým v mezidobí došlo v porovnání se seznamy, které v insolvenčním řízení již dříve předložil.²⁴⁸

Návrh na povolení reorganizace podaný věřitelem musí kromě obecných náležitostí podání ve smyslu ustanovení § 42 odst. 4 občanského soudního řádu obligatorně obsahovat označení dlužníka a osob oprávněných za něho jednat a dále údaj o způsobu navrhované reorganizace. Údaje o kapitálové struktuře a majetku osob, které dlužníka ovládají nebo které tvoří s dlužníkem koncern ve smyslu ustanovení § 66a obchodního zákoníku, včetně údaje o tom, zda ohledně některé z těchto osob neprobíhá insolvenční řízení uvede věřitel, jen pokud jsou mu známy.

Údajem o způsobu reorganizace, obsaženým v návrhu na povolení reorganizace, nejsou osoby sestavující reorganizační plán, ani osoba, která návrh podala, vázány.

Neobsahuje-li návrh na povolení reorganizace všechny náležitosti nebo je nesrozumitelný anebo neurčitý, insolvenční soud podle ustanovení § 320 insolvenčního zákona usnesením vyzve osobu, která návrh podala, k jeho opravě nebo doplnění v určené lhůtě, která nesmí být delší než 7 dnů. Současně ji poučí, jak má opravu nebo doplnění provést. Shodně postupuje insolvenční soud i tehdy, nejsou-li k návrhu na povolení reorganizace připojeny zákonem požadované přílohy nebo neobsahují-li tyto přílohy stanovené náležitosti. Není-li přes výzvu návrh na povolení reorganizace řádně doplněn a v řízení o něm nelze pro tento nedostatek pokračovat nebo nejsou-li k němu přes

²⁴⁸ Náležitosti označování osob stanoví ustanovení § 103 odst. 1 insolvenčního zákona, podle něhož fyzická osoba musí být označena jménem, příjmením a bydlištěm (sídlem) a v případě, že jde o podnikatele, též identifikačním číslem. Právnícká osoba musí být označena obchodní firmou nebo názvem, sídlem a identifikačním číslem. Je-li navrhovatelem stát, musí insolvenční návrh obsahovat označení příslušné organizační složky státu, která za stát před insolvenčním soudem vystupuje.

jeho výzvu připojeny zákonem požadované přílohy anebo neobsahují-li tyto přílohy přes jeho výzvu stanovené náležitosti, insolvenční soud návrh na povolení reorganizace odmítne. Toto rozhodnutí doručí insolvenční soud dlužníku, předběžnému správci nebo insolvenčnímu správci, věřitelskému výboru a osobě, která návrh na povolení reorganizace podala. Odvolání proti tomuto rozhodnutí může podat jen osoba, která návrh na povolení reorganizace podala. Pokud před rozhodnutím o něm insolvenční soud povolil reorganizaci na návrh jiné osoby, k podanému odvolání se nepřihlíží.

Jestliže poté, co insolvenčnímu soudu došel návrh na povolení reorganizace, podá tento návrh i další osoba, považuje se návrh další osoby za přistoupení k řízení, jehož předmětem je reorganizace. Insolvenční soud vyzve tyto osoby, aby ve lhůtě, která nesmí být delší než 30 dnů, odstranily odlišnosti svých návrhů a vyrozuměly jej o společném stanovisku. Nestane-li se tak, vychází insolvenční soud z návrhu, který podal dlužník, a není-li jej, pak z návrhu věřitele, který mu došel dříve. *„Stojí za povšimnutí, že zákonodárce již neřeší situaci, kdy je další návrh na povolení reorganizace podán v době, kdy insolvenční soud již rozhodl o původním návrhu jinak než povolením reorganizace ... z § 320 odst. 4 věty druhé lze dovodit, že v takových případech patrně nelze nový návrh považovat za přistoupení k řízení o povolení reorganizace zahájeném původním návrhem ... a nový návrh bude třeba projednat a rozhodnout o něm.“²⁴⁹*

Osoba, která podala návrh na povolení reorganizace, jej může vzít zpět do doby, než insolvenční soud reorganizaci povolí nebo o podaném návrhu jinak rozhodne. Zpětvzetí návrhu na povolení reorganizace vezme insolvenční soud na vědomí rozhodnutím, které se doručuje osobě, která návrh podala, dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru; odvolání proti němu není přípustné. Po vydání tohoto rozhodnutí insolvenční soud nepokračuje v projednání reorganizace. Byl-li návrh na povolení reorganizace vzat zpět až poté, co o něm bylo rozhodnuto, insolvenční soud rozhodne, že zpětvzetí není účinné. Proti tomuto rozhodnutí není odvolání přípustné a

²⁴⁹ Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, 1. vydání, Linde Praha, 2007, str. 472

doručuje se osobě, která návrh podala, dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Insolvenční soud pak vyzve osobu, která podala další návrh na povolení reorganizace, aby soudu do 15 dnů sdělila, zda trvá na jeho projednání. Nestane-li se tak, v projednání reorganizace insolvenční soud nepokračuje.

Návrh na povolení reorganizace podaný věřitelem musí schválit schůze věřitelů, která tak učiní po zprávě insolvenčního správce o hospodářské situaci dlužníka. Před rozhodnutím schůze věřitelů o schválení návrhu na povolení reorganizace upozorní insolvenční správce na jemu známé důvody, pro které lze pochybovat o poctivém záměru navrhujícího věřitele. *„Návrh na povolení reorganizace podaný dlužníkem spolu s insolvenčním návrhem není třeba – před vydáním meritorního rozhodnutí o něm – předem projednat a schválit na schůzi věřitelů dle § 323, jsou-li splněny podmínky uvedené v § 148 odst. 2 (tj. předloží-li dlužník spolu s návrhem na povolení reorganizace též reorganizační plán přijatý všemi skupinami věřitelů); nejde-li případ podle § 148 odst. 2, je třeba i dlužníkům návrh na povolení reorganizace projednat a schválit na schůzi věřitelů dle § 150 až § 152.“*²⁵⁰

Po podání návrhu na povolení reorganizace a před rozhodnutím o úpadku jsou osoby oprávněné nakládat s majetkovou podstatou povinny zdržet se právních úkonů, jimiž by mohla být zmařena nebo ohrožena navrhovaná reorganizace.

7.3 Rozhodnutí o návrhu na povolení reorganizace

Jestliže dlužník společně s insolvenčním návrhem, ve kterém jako způsob řešení úpadku navrhuje reorganizaci, předloží reorganizační plán přijatý všemi skupinami věřitelů, pak podle ustanovení § 148 odst. 2 insolvenčního zákona spojí insolvenční soud s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, tj. reorganizace. V ostatních

²⁵⁰ Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, 1. vydání, Linde Praha, 2007, str. 473

případech rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku samostatným rozhodnutím vydaným do 3 měsíců po rozhodnutí o úpadku. Nesmí však rozhodnout dříve než po skončení schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku.

Má-li insolvenční soud rozhodnout o způsobu řešení úpadku, je předmětem jednání schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku vždy zpráva insolvenčního správce o jeho dosavadní činnosti a jeho vyjádření o vhodnosti navrženého způsobu řešení úpadku. Je-li takových návrhů více, vyjádří se insolvenční správce k tomu, který z nich považuje za nejvhodnější a proč. Schůze věřitelů svolaná rozhodnutím o úpadku může též přijmout usnesení o způsobu řešení dlužníkovy úpadku. Usnesení schůze věřitelů je přijato, jestliže z věřitelů přihlášených ke dni předcházejícímu konání schůze věřitelů (a) pro ně hlasovala nejméně polovina všech přítomných zajištěných věřitelů počítaná podle výše jejich pohledávek a nejméně polovina všech přítomných nezajištěných věřitelů počítaná podle výše jejich pohledávek, nebo (b) pro ně hlasovalo nejméně 90 % přítomných věřitelů, počítáno podle výše pohledávek. Za přítomného se pro tyto účely nepovažuje věřitel, který hlasoval písemně.

Přijme-li schůze věřitelů výše uvedené usnesení, rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku podle tohoto usnesení. To však neplatí, je-li v době přijetí usnesení o způsobu řešení úpadku dlužníkem osoba, u které zákon tento způsob řešení úpadku vylučuje, nebo je-li přijaté usnesení v rozporu s reorganizačním plánem přijatým všemi skupinami věřitelů, který dlužník předložil insolvenčnímu soudu po rozhodnutí o úpadku.

Podle ustanovení § 326 insolvenčního zákona insolvenční soud zamítne návrh na povolení reorganizace, (a) lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že jím je sledován nepoctivý záměr,²⁵¹ nebo (b) který znovu podala osoba, o jejímž návrhu na

²⁵¹ Na nepoctivý záměr sledovaný návrhem na povolení reorganizace lze podle ustanovení § 326 odst. 2 insolvenčního zákona usuzovat zejména tehdy, jestliže ohledně dlužníka, jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu (a) v posledních 5 letech probíhalo insolvenční řízení nebo jiné řízení řešící úpadek, a to v závislosti na výsledku takového

povolení reorganizace bylo již dříve rozhodnuto, anebo (c) který podal věřitel, jestliže jej neschválí schůze věřitelů. Rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení reorganizace se doručuje dlužníku, osobě, která návrh podala, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti němu může podat pouze osoba, která návrh podala.

Jestliže insolvenční soud návrh na povolení reorganizace odmítne, vezme na vědomí jeho zpětvzetí nebo jej zamítne, pokračuje bez dalšího v insolvenčním řízení.²⁵² Účinky podání návrhu na povolení reorganizace tímto rozhodnutím zanikají.

Nedojde-li ke zpětvzetí návrhu na povolení reorganizace ani k jeho odmítnutí nebo zamítnutí, insolvenční soud reorganizaci povolí podle ustanovení § 328 insolvenčního zákona. Rozhodnutí o povolení reorganizace se doručuje dlužníku, navrhovateli, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti němu není přípustné.

Rozhodnutí o povolení reorganizace podle ustanovení § 329 insolvenčního zákona obsahuje (a) výrok o povolení reorganizace, (b) informaci o tom, kdo je insolvenčním správcem, a nebyl-li dosud ustanoven, výrok o jeho ustanovení, (c) výzvu, aby dlužník ve lhůtě 120 dnů předložil reorganizační plán nebo aby bez zbytečného odkladu insolvenčnímu soudu sdělil, že jej předložit nehodlá,²⁵³ (d) informaci o tom, za jakých podmínek mohou předložit reorganizační plán další osoby. Rozhodnutí o povolení reorganizace může dále obsahovat výrok o jiných opatřeních týkajících se majetkové podstaty a nezbytných k zajištění účelu reorganizace.

řízení, nebo (b) podle výpisu z rejstříku trestů v posledních 5 letech před zahájením insolvenčního řízení proběhlo trestní řízení, které skončilo pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy.

²⁵² V takovém případě podle ustanovení § 327 odst. 2 ve spojení s ustanovením § 147 insolvenčního zákona přichází pro dlužníka, resp. jeho věřitele v úvahu možnost požadovat vůči osobě, která podala návrh na reorganizaci, náhradu škody nebo újmy způsobené podáním návrhu na povolení reorganizace.

²⁵³ Toto neplatí, pokud jestliže dlužník před vydáním rozhodnutí insolvenčnímu soudu oznámil, že reorganizační plán předložit nehodlá.

7.4 Účinky rozhodnutí o návrhu na povolení reorganizace

Podle ustanovení § 329 odst. 3 se splatnost závazků a pohledávek rozhodnutím o povolení reorganizace vždy vrací do původních termínů. *„Odstavec 3 se snaží reagovat na situace, kdy se v důsledku insolvenčního řízení změnila splatnost dlužníkových závazků či pohledávek; rozhodnutím o povolení reorganizace se jejich splatnost vždy vrací do původních termínů. Dlužno dodat, že určitou (a zdánlivou) „předčasnou splatnost“ dosud nesplatných pohledávek proti dlužníku upravuje jen § 250 a spojuje ji s účinky rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka; prohlášení konkursu před povolením reorganizace je však v řádně probíhajícím insolvenčním řízení zásadně vyloučeno.“*²⁵⁴

Dlužník má zásadně v průběhu reorganizace dispoziční oprávnění se svým majetkem. Pro povinnosti dlužníka, který je fyzickou osobou, a statutárního orgánu dlužníka, který je právnickou osobou, platí obdobně povinnosti insolvenčního správce podle ustanovení § 36 a 37 insolvenčního zákona.²⁵⁵

Právní mocí rozhodnutí o povolení reorganizace se ruší omezení dispozičních oprávnění dlužníka, ke kterým došlo ze zákona nebo rozhodnutím insolvenčního soudu v dosavadním průběhu insolvenčního řízení, ledaže by insolvenční soud rozhodl jinak.

Právní úkony, které mají z hlediska nakládání s majetkovou podstatou a její správou zásadní význam, činí dlužník s dispozičními oprávněními jen se souhlasem věřitelského výboru. Porušení této povinnosti má za následek odpovědnost dlužníka za škodu nebo jinou újmu, kterou tím věřitelům nebo třetím osobám způsobil. Členové statutárního orgánu dlužníka za takto způsobenou škodu nebo jinou újmu ručí společně a nerozdílně. Za právní úkony, které mají zásadní význam, se považují úkony, jejichž důsledkem se významně změní

²⁵⁴ Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, 1. vydání, Linde Praha, 2007, str. 481

²⁵⁵ Jedná se zejména o povinnost postupovat svědomitě a s odbornou péčí a odpovědnost za škodu způsobenou porušením této povinnosti.

hodnota majetkové podstaty nebo postavení věřitelů anebo míra uspokojení věřitelů.

Podle ustanovení § 330 odst. 5 insolvenčního zákona pohledávky vedoucích zaměstnanců dlužníka s dispozičními oprávněními, jejichž pracovní poměr se zakládá volbou nebo jmenováním, které vznikly po povolení reorganizace, lze v průběhu insolvenčního řízení uspokojit pouze do výše, kterou určí insolvenční správce se souhlasem věřitelského výboru.

Ke dni předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky povolení reorganizace, sestaví dlužník mezitímní účetní uzávěrku.

Insolvenční správce vykonává dohled nad činností dlužníka s dispozičními oprávněními, zajišťuje dohled nad zjišťováním a soupisem majetkové podstaty, sestavuje a doplňuje seznam věřitelů a podává zprávy věřitelskému výboru. Kromě toho plní i další úkoly a provádí další činnosti, které mu uložil insolvenční soud.

Insolvenční soud může na návrh insolvenčního správce nebo věřitelského výboru anebo i bez návrhu zakázat dlužníku s dispozičními oprávněními nakládání s majetkovou podstatou nebo může jeho oprávnění ve stanoveném rozsahu omezit. Učiní tak v zájmu věřitelů zejména tehdy, vzniknou-li pochybnosti o poctivém jednání nebo odborné způsobilosti dlužníka nebo osob jednajících jeho jménem. Je-li návrhů na takové rozhodnutí více, insolvenční soud o nich rozhodne jedním rozhodnutím, proti němuž není odvolání přípustné. Zamítne-li je, lze další návrhy podle odstavce 1 podat až po uplynutí 30 dnů. Omezení stanovená výše uvedeným rozhodnutím může insolvenční soud kdykoli před schválením reorganizačního plánu na návrh insolvenčního správce nebo věřitelského výboru zrušit nebo změnit. Jestliže insolvenční soud zakáže dlužníku s dispozičními oprávněními nakládat s majetkovou podstatou nebo jeho oprávnění k tomu omezí, přecházejí tato dispoziční oprávnění na insolvenčního správce.

Podle ustanovení § 333 insolvenčního zákona se rozhodnutím o povolení reorganizace pozastavuje výkon funkce valné hromady nebo

členské schůze dlužníka a místo valné hromady nebo členské schůze dlužníka rozhoduje v její působnosti insolvenční správce. „Ustanovení se snaží zcela eliminovat vliv vlastníků dlužníka na průběh reorganizace, neboť se (jistě ne bezdůvodně) předpokládá, že jejich zájmy nemusí být vždy v harmonickém souladu se zájmy dlužníkových věřitelů, zejména pokud usilují o reorganizaci dlužníkovy podniku jen přihlášení věřitelé. Proto se působnost a pravomoc valné hromady nebo členské schůze dlužníka zcela přerozděluje mezi insolvenčního správce a věřitelský výbor.“²⁵⁶ Valné hromadě nebo členské schůzi dlužníka však i po rozhodnutí o povolení reorganizace zůstává zachováno právo jmenovat nebo volit a odvolávat členy statutárního orgánu dlužníka a dozorčí rady dlužníka. K účinnosti jejího rozhodnutí se ovšem vyžaduje souhlas věřitelského výboru.

Zanikne-li funkce statutárního orgánu dlužníka nebo dozorčí rady anebo funkce všech členů těchto orgánů a není-li jmenován nebo zvolen do 30 dnů poté nový statutární orgán nebo dozorčí rada nebo jejich členové, zvolí je věřitelský výbor.²⁵⁷

7.5 Věřitelé při reorganizaci

Ohledně věřitelů platí při reorganizaci obecná ustanovení insolvenčního zákona o postavení věřitelů a přezkoumání jejich přihlášených pohledávek s určitými odchylkami, které jsou specifické pro reorganizaci.

7.5.1 Obecná ustanovení o postavení věřitelů

Insolvenční zákon rozeznává několik kategorií věřitelů. V první řadě jsou kategorií věřitelé, kteří podávají přihlášku anebo se na ně tak

²⁵⁶ Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, 1. vydání, Linde Praha, 2007, str. 487

²⁵⁷ Tato lhůta je velmi krátká. Např. podle ustanovení § 184 odst. 4 obchodního zákoníku činí doba mezi rozesláním pozvánky na valnou hromadu akciové společnosti, resp. uveřejněním oznámení o jejím konání a dnem konání valné hromady 30 dní. Je zjevné, že lhůtu stanovená insolvenčním zákonem není možné prakticky splnit, ledaže by o svolání valné hromady požádal akcionář dlužníka, v kterémžto případě se 30 denní lhůta stanovená obchodním zákoníkem zkracuje na 15 dnů.

hledí.²⁵⁸ V jejich rámci tvoří zvláštní skupinu zajištění věřitelé. Další kategorií věřitelů jsou věřitelé pohledávek za majetkovou podstatou a věřitelé jim postavení na roveň.

Věřitelé, kteří své pohledávky uplatňují podáním přihlášky, se uspokojují v závislosti na způsobu řešení úpadku, a to rozvrhem při konkursu, plněním reorganizačního plánu při reorganizaci nebo plněním při oddlužení, nestanoví-li zákon jinak.

Zajištění věřitelé uplatňují své pohledávky přihláškou pohledávky, v níž se musí dovolat svého zajištění, uvést okolnosti, které je osvědčují, a připojit listiny, které se toho týkají. To platí i tehdy, jde-li o zajištěné věřitele, kteří mohou pohledávku vůči dlužníku uspokojit pouze z majetku poskytnutého k zajištění. Zajištění věřitelé se v rozsahu zajištění uspokojují ze zpeněžení věci, práva pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla jejich pohledávka zajištěna, nestanoví-li zákon jinak. Pro pořadí jejich uspokojení je rozhodující doba vzniku zástavního práva nebo doba vzniku zajištění. Je-li podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky, považuje se pohledávka co do takto zjištěného rozdílu za pohledávku nezajištěnou.

Pohledávkami za majetkovou podstatou, pokud vznikly po zahájení insolvenčního řízení nebo po vyhlášení moratoria, jsou podle ustanovení § 168 odst. 1 insolvenčního zákona (a) náhrada nutných výdajů a odměna předběžného správce, likvidátora jmenovaného soudem a správce podniku dlužníka za součinnost poskytnutou předběžnému správci nebo insolvenčnímu správci; to neplatí, byl-li předběžný správce, likvidátor nebo správce podniku ustanoven insolvenčním správcem, (b) náhrada nutných výdajů a odměna členů a náhradníků věřitelského výboru, (c) náhrada zálohy na náklady insolvenčního řízení, jestliže ji v souladu s rozhodnutím insolvenčního

²⁵⁸ Např. podle ustanovení § 275 insolvenčního zákona se pohledávka manžela dlužníka vzniklá po prohlášení konkursu vypořádáním společného jmění manželů považuje za přihlášenou pohledávku a uspokojí se stejně jako tyto pohledávky.

soudu zaplatila jiná osoba než dlužník, a (d) pohledávky věřitelů vzniklé za trvání moratoria ze smluv na dodávky energií a surovin, jakož i další smlouvy o dodávkách zboží a služeb, které ke dni vyhlášení moratoria trvaly alespoň po dobu 3 měsíců.

Pohledávkami za majetkovou podstatou, pokud vznikly po rozhodnutí o úpadku, jsou podle ustanovení § 168 odst. 2 insolvenčního zákona zejména (a) hotové výdaje a odměna insolvenčního správce, (b) náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty dlužníka, (c) náhrada nutných výdajů a odměna likvidátora, osoby v postavení obdobném postavení likvidátora a odpovědného zástupce za činnost prováděnou po rozhodnutí o úpadku, (d) náhrada hotových výdajů a odměna znalce ustanoveného insolvenčním soudem za účelem ocenění majetkové podstaty, (e) daně, poplatky, cla, pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění, (f) pohledávky věřitelů ze smluv uzavřených osobou s dispozičními oprávněními, (g) pohledávky věřitelů ze smluv, jejichž splnění osoba s dispozičními oprávněními povolila, jakož i ze smluv, které osoba s dispozičními oprávněními nevypověděla, (h) pohledávky věřitelů odpovídající právu na vrácení plnění ze smluv, od nichž bylo odstoupeno nebo které osoba s dispozičními oprávněními vypověděla, a (i) náhrada hotových výdajů osob, které poskytly insolvenčnímu správci součinnost. Pohledávky za majetkovou podstatou se podle ustanovení § 169 odst. 3 insolvenčního zákona zásadně uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku.

Pohledávkami postavenými na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou jsou podle ustanovení § 169 odst. 1 insolvenčního zákona zejména (a) pracovněprávní pohledávky dlužníkových zaměstnanců, které vznikly v posledních 3 letech před rozhodnutím o úpadku nebo po něm, pokud zákon ohledně některých z nich nestanoví jinak, (b) pohledávky věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví, (c) pohledávky státu - úřadů práce za náhradu mzdy vyplacené zaměstnancům a za prostředky odvedené podle

zvláštních právních předpisů, (d) pohledávky účastníků z penzijního připojištění se státním příspěvkem, (e) pohledávky věřitelů na výživném ze zákona, (f) náhrada nákladů, které třetí osoby vynaložily na zhodnocení majetkové podstaty, mají-li z toho důvodu proti dlužníku pohledávku z bezdůvodného obohacení, (g) pohledávky věřitelů vzniklé za trvání moratoria vyhlášeného před zahájením insolvenčního řízení ze smluv na dodávky energií a surovin, jakož i další smlouvy o dodávkách zboží a služeb, které ke dni vyhlášení moratoria trvaly alespoň po dobu 3 měsíců, bylo-li insolvenční řízení zahájeno ve lhůtě 1 roku od zániku moratoria. Pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou se podle ustanovení § 169 odst. 2 insolvenčního zákona zásadně uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku.

Podle ustanovení § 170 insolvenčního zákona se v insolvenčním řízení zásadně neuspokojují žádným ze způsobů řešení úpadku (a) úroky, úroky z prodlení a poplatky z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů, vzniklých před rozhodnutím o úpadku, pokud přirostly až v době po tomto rozhodnutí, (b) úroky, úroky z prodlení a poplatky z prodlení z pohledávek věřitelů, které se staly splatné až po rozhodnutí o úpadku, (c) pohledávky věřitelů z darovacích smluv, (d) mimosmluvní sankce postihující majetek dlužníka, s výjimkou penále za nezaplacení daní, poplatků, cla, pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného za veřejné zdravotní pojištění, pokud povinnost zaplatit toto penále vznikla před rozhodnutím o úpadku, (e) smluvní pokuty, pokud právo na jejich uplatnění vzniklo až po rozhodnutí o úpadku, a (f) náklady účastníků řízení vzniklé jim účastí v insolvenčním řízení.

Po úplném uhrazení všech pohledávek, kterých se týká insolvenční řízení lze v insolvenčním řízení uhradit rovněž podřízené pohledávky a pohledávky společníků nebo členů dlužníka vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu. Podřízenou pohledávkou je pohledávka, která má být podle smlouvy uspokojena až po uspokojení jiné pohledávky případně ostatních pohledávek dlužníka,

zejména je-li vydáno rozhodnutí o úpadku dlužníka. Za podřízenou pohledávku se považuje také pohledávka z podřízeného dluhopisu podle zákona o dluhopisech. Podřízené pohledávky se uspokojují v závislosti na dohodnuté nebo stanovené míře jejich podřízenosti. Jinak se uspokojují poměrně. Jako poslední se vždy uspokojují pohledávky společníků nebo členů dlužníka vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu, a to poměrně. Pohledávky společníků nebo členů dlužníka vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu se v insolvenčním řízení neuplatňují, ale pouze se oznamují insolvenčnímu správci, který vede jejich evidenci.

7.5.2 Obecná ustanovení o přezkoumávání pohledávek

Poté, co věřitelé přihlásili své pohledávky, probíhá jejich přezkoumávání.²⁵⁹ Přezkoumání přihlášených pohledávek se děje na přezkumném jednání nařízeném insolvenčním soudem. Termín a místo konání přezkumného jednání určí insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku. Dlužníku a insolvenčnímu správci doručí insolvenční soud předvolání k přezkumnému jednání do vlastních rukou, s poučením o nezbytnosti jejich účasti.²⁶⁰

Přezkoumání pohledávek při přezkumném jednání se děje podle seznamu přihlášených pohledávek. Dlužník a insolvenční správce mohou popírat pravost, výši a pořadí všech přihlášených pohledávek; jednotliví věřitelé toto právo nemají. Stanovisko, které insolvenční správce zaujal k jednotlivým pohledávkám v seznamu přihlášených pohledávek, může při přezkumném jednání změnit. Věřitel může až do přezkoumání jím přihlášené pohledávky, dokud jeho pohledávka není zjištěna nebo účinně popřena, měnit důvod vzniku přihlašované

²⁵⁹ Pro postup pro přihlašování pohledávek věřitelů platí ustanovení § 173 až 187 insolvenčního zákona.

²⁶⁰ Případné oznámení o změně termínu nebo místa konání přezkumného jednání doručí insolvenční soud zvlášť těmž osobám za shodných podmínek tam stanovených. O změně termínu nebo místa konání přezkumného jednání vyrozumí insolvenční soud zvlášť také osoby, které vyrozumíval o vydání rozhodnutí o úpadku (viz ustanovení § 139 odst. 1 insolvenčního zákona), pokud jde o přihlášené věřitele, a to prostřednictvím veřejné datové sítě.

pohledávky, její výši nebo pořadí. Jestliže v důsledku této změny není možné přezkoumat přihlášenou pohledávku při nařízeném přezkumném jednání, nařídí insolvenční soud zvláštní přezkumné jednání. Věřitel je však povinen uhradit ostatním věřitelům na jejich žádost náklady, které jim vznikly v souvislosti s jejich účastí na zvláštním přezkumném jednání. O popření pohledávky co do její pravosti jde tehdy, je-li namítáno, že pohledávka nevznikla nebo že již zcela zanikla anebo že se zcela promlčela. O popření pohledávky co do její výše jde tehdy, je-li namítáno, že dlužníkův závazek je nižší než přihlášená částka. Ten, kdo popírá výši pohledávky, musí současně uvést, jaká je ve skutečnosti výše pohledávky. O popření pohledávky co do jejího pořadí jde tehdy, je-li namítáno, že pohledávka má méně výhodné pořadí, než je pořadí uvedené v přihlášce pohledávky, nebo je-li popíráno právo na uspokojení pohledávky ze zajištění. Ten, kdo popírá pořadí pohledávky, musí současně uvést, v jakém pořadí má být pohledávka uspokojena.

Popření výše pohledávky nemá vliv na její pořadí. Popření pořadí pohledávky nemá vliv na pravost nebo výši pohledávky. Popření práva na uspokojení pohledávky ze zajištění má však u zajištěného věřitele, který může tuto pohledávku vůči dlužníku uspokojit pouze z majetku poskytnutého k zajištění, tytéž účinky jako popření pravosti pohledávky, a bylo-li toto právo popřeno jen zčásti, tytéž účinky jako popření výše pohledávky.

Výsledek přezkumného jednání zapíše insolvenční správce do seznamu přihlášených pohledávek. Takto upravený seznam tvoří součást zápisu o přezkumném jednání. Věřitelům, kteří o to požádají, vydá insolvenční soud z tohoto seznamu výpis. Věřitele, jehož nevykonatelná přihlášená pohledávka byla popřena při přezkumném jednání, jehož se nezúčastnil, o tom insolvenční správce písemně vyrozumí, a to i tehdy, je-li popření uvedeno v upraveném seznamu přihlášených pohledávek.

Věřitelé nevykonatelné pohledávky, která byla popřena insolvenčním správcem, mohou uplatnit své právo žalobou na určení u

insolvenčního soudu do 30 dnů od přezkumného jednání.²⁶¹ Žalobu podávají vždy proti insolvenčnímu správci. Nedojde-li žaloba ve stanovené lhůtě insolvenčnímu soudu, k pohledávce popřené co do pravosti se nepřihlíží. Pohledávka popřená co do výše nebo pořadí je v takovém případě zjištěna ve výši nebo pořadí uvedeném při jejím popření. Ve své žalobě může žalobce uplatnit jako důvod vzniku popřené pohledávky pouze skutečnosti, které jako důvod vzniku této pohledávky uplatnil nejpozději do skončení přezkumného jednání, a dále skutečnosti, o kterých se žalobce dozvěděl později proto, že mu kupující ze smlouvy o prodeji podniku nebo jeho části podle obchodního zákoníku neoznámil včas převzetí dlužníkovy závazku.²⁶²

Insolvenční správce, který popřel vykonatelnou pohledávku, podá do 30 dnů od přezkumného jednání u insolvenčního soudu žalobu, kterou své popření uplatní proti věřiteli, který vykonatelnou pohledávku přihlásil. Lhůta je zachována, dojde-li žaloba nejpozději posledního dne lhůty soudu. Jako důvod popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu lze uplatnit jen skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí. Důvodem popření však nemůže být jiné právní posouzení věci. V žalobě může žalobce proti popřené pohledávce uplatnit pouze skutečnosti, pro které pohledávku popřel.

Popření pohledávky dlužníkem nemá obecně podle ustanovení § 200 insolvenčního zákona vliv na její zjištění.²⁶³ V případě reorganizace však platí níže uvedená odchylná úprava.²⁶⁴

Nevykonatelná pohledávka je zjištěna (a) jestliže ji nepopřel insolvenční správce, (b) jestliže insolvenční správce, který ji popřel,

²⁶¹ Věřiteli, jehož nevykonatelná přihlášená pohledávka byla popřena při přezkumném jednání, jehož se nezúčastnil, však tato lhůta neskončí dříve než uplynutím 15 dnů ode dne, kdy mu bylo doručeno vyrozumění insolvenčního správce o tom, že jeho pohledávka byla popřena.

²⁶² Vyjde-li v průběhu řízení o incidenční žalobě najevo, že popřená pohledávka je pohledávkou vykonatelnou, není to důvodem k zamítnutí žaloby. Žalovaný je však v takovém případě povinen prokázat důvod popření způsobem stanoveným pro vykonatelné pohledávky.

²⁶³ Jeho účinkem však vždy je, že pro pohledávku, kterou dlužník popřel co do její pravosti nebo výše, není v rozsahu popření upravený seznam přihlášených pohledávek exekučním titulem.

²⁶⁴ Viz kapitola 7.5.3 (*Zvláštní úprava platná pro reorganizaci*) níže.

vezme své popření zpět, nebo (c) rozhodnutím insolvenčního soudu ve sporu o určení její pravosti, výše nebo pořadí. Vykonatelná pohledávka je zjištěna, nebyla-li včas podána žaloba na její popření nebo byla-li taková žaloba zamítnuta anebo řízení o ní skončilo jinak než rozhodnutím ve věci samé. Výsledek sporu o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky poznamená insolvenční soud v upraveném seznamu pohledávek. Rozhodnutí insolvenčního soudu o pravosti, výši nebo pořadí pohledávek jsou účinná vůči všem procesním subjektům.

Ve sporu o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení proti insolvenčnímu správci. Náklady, které v tomto sporu vznikly insolvenčnímu správci, se hradí z majetkové podstaty; do ní náleží i náhrada nákladů řízení přiznaná insolvenčnímu správci. Náklady řízení, které vznikly zaviněním insolvenčního správce nebo náhodou, která se mu přihodila, nese on sám a ostatním účastníkům je povinen je nahradit.

7.5.3 Zvláštní úprava platná pro reorganizaci

Reorganizace se podle ustanovení § 334 insolvenčního zákona účastní přihlášení věřitelé, jakož i věřitelé s pohledávkami za majetkovou podstatou a věřitelé jim na roveň postavení. Při reorganizaci se podle ustanovení § 335 odst. 1 insolvenčního zákona za věřitele dlužníka považují i společníci a členové dlužníka; za pohledávku těchto osob se považuje právo vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu. To neplatí, je-li dlužník v úpadku pro předlužení. Přitom podle ustanovení § 335 odst. 2 insolvenčního zákona platí, že výše pohledávky vyplývající z účasti společníka nebo člena dlužníka ve společnosti nebo v družstvu je rovna nule. „*Odstavec 2 stanoví výši pohledávky vyplývající z účasti společníka nebo člena dlužníka ve společnosti nebo v družstvu jednotně (na nule) tak, aby tito věřitelé nemohli výši své (skutečné) pohledávky jakkoli zasahovat do rozhodování schůze věřitelů (jíž se však mohou zúčastnit, avšak každý z nich s hlasem rovným 0*

Kč). Jde-li o přijetí reorganizačního plánu, platí pro společníky a členy dlužníka hlasující společně v jedné skupině zvláštní úprava uvedená v § 347 odst. 2 (zde se hlasuje podle výše podílů těchto společníků nebo členů dlužníka na základním kapitálu dlužníka).“²⁶⁵

Popření pohledávky dlužníkem má v reorganizaci tytéž účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem. Jestliže dlužník popřel pohledávku při přezkumném jednání, které se konalo dříve, než nastaly účinky povolení reorganizace, nastávají účinky tohoto popření v reorganizaci dnem, kdy nastaly účinky povolení reorganizace; tento den je rozhodný i pro počátek běhu lhůt k podání žaloby o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky. Jde-li o vykonatelnou pohledávku přiznanou pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu, může dlužník jako důvod popření její pravosti nebo výše v reorganizaci uplatnit jen skutečnosti, které jsou důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce proto, že pohledávka zanikla nebo je promlčená.

Pro potřeby určení rozsahu uspokojení zjištěných pohledávek a hlasování věřitelů o přijetí reorganizačního plánu se podle ustanovení § 337 insolvenčního zákona věřitelé dlužníka při reorganizaci rozdělují do skupin, a to tak, aby v každé skupině byli věřitelé se zásadně shodným právním postavením a se zásadně shodnými hospodářskými zájmy. Rozdělení věřitelů do jednotlivých skupin obsahuje reorganizační plán, v němž se vždy uvede, podle jakých kritérií k rozdělení věřitelů došlo. Samostatnou skupinou jsou zejména (a) každý zajištěný věřitel, (b) společníci a členové dlužníka a (c) věřitelé, jejichž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny. Pohledávkou nedotčenou reorganizačním plánem je pohledávka, jejíž výši, splatnost ani další její vlastnosti a práva s ní spojená reorganizační plán nemění, nebo pohledávka, o které věřitel písemně uznal, že není reorganizačním plánem dotčena. Pohledávkou nedotčenou reorganizačním plánem je i pohledávka, u které v důsledku prodlení dlužníka došlo ke ztrátě sjednané výhody splátek, jestliže reorganizační plán (a) stanoví

²⁶⁵ Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, 1. vydání, Linde Praha, 2007, str. 489

splatnost jistiny včetně úroků stejně jako před prodlením dlužníka, (b) nemění žádná další práva spojená s pohledávkou, s výjimkou práv věřitele spojených s účinky zahájení insolvenčního řízení nebo s již nastalým prodlením dlužníka, (c) stanoví, že všechny splátky jistiny a úroku, které měl dlužník zaplatit před svým prodlením do dne účinnosti reorganizačního plánu, budou uhrazeny neprodleně po účinnosti reorganizačního plánu. Odůvodněnost a vhodnost rozdělení věřitelů do jednotlivých skupin posuzuje insolvenční soud při schvalování reorganizačního plánu. Na základě návrhu dotčeného věřitele nebo předkladatele reorganizačního plánu může insolvenční soud rozhodnout o zařazení věřitele do jiné skupiny. Je povinen tak učinit před schválením reorganizačního plánu. Proti jeho rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

7.6 Reorganizační plán

Pro reorganizační plán platí ustanovení §§ 338 až 351 insolvenčního zákona. Reorganizační plán vymezuje právní postavení dotčených osob v důsledku povolené reorganizace, a to na základě opatření sledujících ozdravení provozu dlužníkovy podniku a uspořádání vzájemných vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli. Reorganizační plán se předkládá insolvenčnímu soudu. Po jeho předložení nesmí nikdo až do zprávy o reorganizačním plánu vyvíjet činnost směřující k jeho přijetí nebo odmítnutí. Předkladatel je povinen zdržet se všech činností, které jsou v rozporu s reorganizačním plánem nebo které jinak ovlivňují jeho splnění. V reorganizačním plánu se lze odchýlit od ustanovení insolvenčního zákona, pokud jde o uspokojení věřitelů včetně zajištěných věřitelů a věřitelů, jimiž jsou společníci a členové dlužníka uplatňující pohledávku vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu, o nakládání s majetkovou podstatou a o závazky dlužníka po skončení insolvenčního řízení. Další průběh reorganizace nesmí být v rozporu s reorganizačním plánem, pokud nedošlo stanoveným způsobem k jeho změně.

Přednostní právo sestavit reorganizační plán má dlužník, i když návrh na povolení reorganizace podal některý přihlášený věřitel. Může jej předložit současně s návrhem na povolení reorganizace anebo ve lhůtě 120 dnů od rozhodnutí o povolení reorganizace.²⁶⁶ Toto však neplatí, pokud dlužník soudu sdělil, že reorganizační plán předložit nehodlá, nebo pokud se věřitelé na schůzi věřitelů usnesli na tom, že způsobem řešení úpadku bude reorganizace navržená jinou osobou než dlužníkem. Jestliže dlužník před uplynutím lhůty oznámí, že nehodlá předložit reorganizační plán, insolvenční soud rozhodne o ukončení této lhůty. Pravost podpisů osob, které oznámení podepsaly, musí být úředně ověřena. Vyjdou-li najevo skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dlužník v sestavování reorganizačního plánu řádně nepokračuje, že postupuje způsobem, kterým může reorganizaci zmařit, nebo že zajištěným věřitelům neplatí úroky, může insolvenční soud i bez návrhu rozhodnout o zkrácení nebo ukončení lhůty pro předložení reorganizačního plánu dlužníkem.²⁶⁷ Učiní tak zpravidla po vyjádření dlužníka, insolvenčního správce a věřitelského výboru. Nemá-li dlužník právo přednostně sestavit reorganizační plán nebo zaniklo-li mu toto právo rozhodnutím insolvenčního soudu, vyzve insolvenční soud k předložení reorganizačního plánu další osoby.

Reorganizační plán musí podle ustanovení 340 insolvenčního zákona obsahovat vždy (a) rozdělení věřitelů do skupin, s určením, jak bude nakládáno s pohledávkami věřitelů v jednotlivých skupinách, (b) určení způsobu reorganizace, (c) určení opatření k plnění reorganizačního plánu, zejména z hlediska nakládání s majetkovou podstatou, a s určením osob, které s ní mohou nakládat, včetně rozsahu jejich práv k nakládání s ní, (d) údaj o tom, zda bude pokračovat provoz dlužníkovy podniku nebo jeho části a za jakých podmínek, (e) uvedení osob, které se budou podílet na financování reorganizačního plánu nebo převezmou některé dlužníkovy závazky anebo zajistí jejich splnění, včetně určení rozsahu, v němž jsou ochotny tak učinit, (f) údaj

²⁶⁶ Tuto lhůtu může insolvenční soud na návrh dlužníka přiměřeně prodloužit, nejdéle však o 120 dnů. Proti tomuto rozhodnutí není odvolání přípustné.

²⁶⁷ Ani proti tomuto rozhodnutí není odvolání přípustné.

o tom, zda a jak reorganizační plán ovlivní zaměstnanost v dlužníkově podniku, a o opatřeních, která mají být v tomto směru uskutečněna, (g) údaj o tom, zda a jaké závazky vůči věřitelům bude mít dlužník po skončení reorganizace. V reorganizačním plánu musí být dále uvedeno, jak je zajištěno splnění pohledávek, ohledně kterých dosud nebyl skončen incidenční spor, a pohledávek vázaných na odkládací podmínku, jaká je výše částky určené k uspokojení těchto pohledávek pro každou skupinu věřitelů, do které byly zařazeny, a jaká je celková výše částky určené k uspokojení těchto pohledávek podle reorganizačního plánu. Reorganizační plán musí být sestaven tak, aby údaje v něm obsažené věrně zobrazovaly ekonomické a právní možnosti dlužníka.

Reorganizaci lze provést zejména prostřednictvím těchto opatření: (a) restrukturalizací pohledávek věřitelů, spočívající v prominutí části dluhů dlužníka včetně jejich příslušenství nebo v odkladu jejich splatnosti, (b) prodejem celé majetkové podstaty nebo její části anebo prodejem dlužníka podniku, (c) vydáním části dlužníkových aktiv věřitelům nebo převodem těchto aktiv na nově založenou právnickou osobu, ve které mají věřitelé majetkovou účast, (d) fúzí dlužníka - právnické osoby s jinou osobou nebo převodem jeho jmění na společníka se zachováním nebo změnou práv třetích osob, připouštějí-li to právní předpisy o hospodářské soutěži, (e) vydáním akcií nebo jiných cenných papírů dlužníkem nebo novou právnickou osobou podle bodů c) nebo d) výše,²⁶⁸ (f) zajištěním financování provozu dlužníka podniku nebo jeho části, (g) změnou zakladatelského dokumentu nebo stanov anebo jiných dokumentů upravujících vnitřní poměry dlužníka. V reorganizačním plánu může být uplatněno i více z výše uvedených základních opatření, pokud to jejich povaha připouští.

²⁶⁸ Podle ustanovení § 358 insolvenčního zákona vydání cenných papírů na základě schváleného reorganizačního plánu není veřejnou nabídkou cenných papírů. Osoba vedoucí evidenci zaknihovaných cenných papírů provede příslušné změny v této evidenci na základě schváleného reorganizačního plánu, a to na základě žádosti dlužníka nebo jiné osoby, které se taková změna týká.

U věřitelů, do jejichž práv reorganizační plán zasahuje, se v reorganizačním plánu uvede, o jakou částku je jejich pohledávka snížena nebo po jakou dobu bude trvat odklad její splatnosti nebo vykonatelnosti anebo v čem spočívají jiné zásahy do práv věřitelů.

Má-li dojít ke změně údajů, které se zapisují do obchodního rejstříku, musí být z reorganizačního plánu zřejmé, jaké údaje mají být z obchodního rejstříku vymazány a jaké údaje nově zapsány.

K reorganizačnímu plánu musí být v závislosti na navrhovaném typu reorganizace připojeny tyto doklady: (a) nové znění zakladatelského dokumentu nebo stanov anebo jiného dokumentu upravujícího vnitřní poměry dlužníka, má-li podle reorganizačního plánu dojít k jeho změně, (b) prohlášení osob ochotných financovat provedení reorganizačního plánu nebo převzít některé z dlužníkových závazků anebo je zajistit, s uvedením rozsahu, jehož se prohlášení týká; prohlášení musí být vlastnoručně podepsáno a pravost podpisu na něm úředně ověřena, (c) prohlášení dlužníkova manžela, že souhlasí s použitím majetku ve společném jmění manželů, má-li být podle reorganizačního plánu tento majetek použit; prohlášení musí být vlastnoručně podepsáno a pravost podpisu na něm úředně ověřena, (d) není-li předkladatelem reorganizačního plánu dlužník, prohlášení dlužníka - fyzické osoby nebo prohlášení neomezeně ručících společníků dlužníka - právnické osoby o ochotě pokračovat v provozu podniku, který předpokládá reorganizační plán; prohlášení musí být vlastnoručně podepsáno a pravost podpisu na něm úředně ověřena, (e) aktualizované seznamy majetku a závazků dlužníka ke dni předložení reorganizačního plánu, mají-li být věřitelé uspokojováni z provozu dlužníkova podniku, (f) smlouvy uzavřené s odkládací podmínkou váznoucí na schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem, (g) seznam a popis významných smluv, které mají být podle reorganizačního plánu po jeho schválení insolvenčním soudem uzavřeny.

Předkladatel reorganizačního plánu je povinen zpracovat zprávu o reorganizačním plánu, která musí obsahovat dostatečné informace o

návrhu reorganizačního plánu.²⁶⁹ Součástí této zprávy musí být reorganizační plán nebo jeho shrnutí a zhodnocení jeho dopadu na věřitele. Zpráva o reorganizačním plánu se předkládá věřitelům v dostatečném předstihu před schůzí věřitelů, která má rozhodnout o jeho přijetí, nejpozději 15 dnů před termínem jejího konání. Tuto zprávu lze zveřejnit až poté, co ji schválil insolvenční soud. Náležitosti zprávy o reorganizačním plánu stanoví prováděcí právní předpis.

K projednání reorganizačního plánu a hlasování o jeho přijetí dochází na schůzi věřitelů, která je svolána jen za tímto účelem. O přijetí reorganizačního plánu se hlasuje ve skupinách věřitelů, stanovených reorganizačním plánem. Dlužníku a insolvenčnímu správci doručí insolvenční soud předvolání na schůzi věřitelů podle odstavce 1 do vlastních rukou s poučením o nezbytnosti jejich účasti. Schůzi věřitelů k projednání a přijetí reorganizačního plánu insolvenční soud nesvolá nebo již svolanou schůzi věřitelů zruší, jestliže mimo schůzi věřitelů hlasovala o přijetí reorganizačního plánu každá jím stanovená skupina věřitelů nebo považuje-li se reorganizační plán podle tohoto zákona za přijatý bez hlasování.

O přijetí reorganizačního plánu mohou věřitelé hlasovat i mimo schůzi věřitelů, a to i před podáním návrhu na povolení reorganizace nebo i před podáním insolvenčního návrhu, jestliže měli možnost seznámit se s informacemi, které svým obsahem a rozsahem odpovídají informacím, které musí být obsaženy ve zprávě o reorganizačním plánu; tím není dotčena informační povinnost dlužníka, jehož účastnické cenné papíry jsou kótované, podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Výsledky hlasování dosažené mimo schůzi věřitelů se připočtou k výsledkům hlasování dosaženým na schůzi věřitelů. Je-li rozpor mezi hlasováním věřitele mimo schůzi věřitelů a jeho hlasováním na schůzi věřitelů, považuje se za rozhodné hlasování

²⁶⁹ Dostatečnými informacemi se podle ustanovení § 343 odst. 2 insolvenčního zákona rozumí informace, které musí věřitel určité skupiny znát k tomu, aby se mohl rozhodnout, zda přijme reorganizační plán, zejména informace o tom, jaké plnění, v jaké hodnotě se jednotlivým skupinám věřitelů nabízí. Takovými informacemi však nejsou informace, které předkladatel může získat jen s nepoměrnými obtížemi, nebo informace o reorganizačním plánu jiné osoby než předkladatele.

věřitele na schůzi věřitelů. O tom insolvenční soud tohoto věřitele neprodleně vyrozumí.

Hlasují-li věřitelé o přijetí reorganizačního plánu mimo schůzi věřitelů po zahájení insolvenčního řízení, k jejich hlasu se přihlíží jen tehdy, hlasují-li písemně, podáním výslovně označeným jako "Hlasovací lístek", které nesmí obsahovat žádný jiný procesní úkon, ze kterého je nepochybné, jak hlasovali, a na kterém je úředně ověřena pravost jejich podpisu, a bylo-li toto podání obsahující všechny náležitosti doručeno insolvenčnímu soudu nejpozději v den předcházející schůzi věřitelů.²⁷⁰

Hlasují-li věřitelé o přijetí reorganizačního plánu mimo schůzi věřitelů před zahájením insolvenčního řízení, k jejich hlasu se přihlíží jen tehdy, hlasují-li písemně, podáním výslovně označeným jako "Hlasovací lístek", které nesmí obsahovat žádný jiný právní úkon, ze kterého je nepochybné, jak hlasovali, a na kterém je úředně ověřena pravost jejich podpisu, a bylo-li toto podání obsahující všechny náležitosti doručeno dlužníku nejpozději posledního dne lhůty, kterou dlužník k tomuto účelu stanovil a známým věřitelům písemně oznámil. Tato lhůta nesmí být kratší než 15 dnů.

O tom, že k hlasování věřitele mimo schůzi věřitelů nelze přihlídnout z výše uvedených důvodů, tohoto věřitele neprodleně vyrozumí (a) insolvenční správce, jde-li o hlasování po zahájení insolvenčního řízení, (b) dlužník, jde-li o hlasování před zahájením insolvenčního řízení. Náležitosti hlasovacího lístku stanoví prováděcí právní předpis.

Jestliže se pro přijetí reorganizačního plánu vyslovila většina hlasujících věřitelů skupiny, jejíž pohledávky představují nejméně polovinu celkové jmenovité hodnoty pohledávek věřitelů této skupiny, platí, že tato skupina věřitelů reorganizační plán přijala. Pro společníky a členy dlužníka platí, že tato skupina přijala reorganizační plán, jestliže se pro jeho přijetí vyslovila většina společníků nebo členů dlužníka. U dlužníka se základním kapitálem musí souhrnný podíl

²⁷⁰ Přitom se nepoužije ustanovení § 43 občanského soudního řádu.

těchto společníků nebo členů dlužníka současně představovat alespoň dvě třetiny základního kapitálu dlužníka. Má-li věřitel více pohledávek zařazených do různých skupin, hlasuje prostřednictvím každé takové pohledávky v těchto skupinách zvlášť. Skupina věřitelů, jejichž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny, se vždy považuje za skupinu, která reorganizační plán přijala. Totéž platí obdobně pro jednotlivé věřitele této skupiny.

Pokud hlasující věřitel přijal nebo odmítl reorganizační plán v důsledku jednání, které je v rozporu se zákonem nebo jej obchází, rozhodne insolvenční soud, jestliže dosud neschválil reorganizační plán, i bez návrhu a po jednání, že se k hlasu tohoto věřitele nepřihlíží. Rozhodoval-li tento hlas o přijetí nebo odmítnutí reorganizačního plánu, nařídí insolvenční soud nové hlasování o přijetí reorganizačního plánu.

Insolvenční soud je povinen podle ustanovení § 348 insolvenčního zákona schválit reorganizační plán, jestliže (a) je v souladu s insolvenčním zákonem a jinými právními předpisy, (b) lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že jím není sledován nepoctivý záměr, (c) jej každá skupina věřitelů přijala nebo se považuje za skupinu, která jej přijala, (d) každý věřitel podle něj získá plnění, jehož celková současná hodnota je ke dni účinnosti reorganizačního plánu stejná nebo vyšší než hodnota plnění, které by zřejmě obdržel, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem, ledaže přijímající věřitel souhlasí s nižším plněním, (e) pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené byly uhrazeny nebo mají být podle reorganizačního plánu uhrazeny ihned poté, co se reorganizační plán stane účinným, ledaže bylo mezi dlužníkem a příslušným věřitelem dohodnuto jinak.

I v případě, že některá skupina věřitelů reorganizační plán nepřijala, může insolvenční soud schválit reorganizační plán, jestliže reorganizační plán přijala alespoň jedna skupina věřitelů s výjimkou společníků a členů dlužníka. Soud tak učiní za předpokladu, že reorganizační plán zajišťuje rovné zacházení s každou zjištěnou

pohledávkou v rámci každé skupiny věřitelů, která jej nepřijala, je-li ve vztahu ke každé takové skupině reorganizační plán spravedlivý a lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že schválení a uskutečnění reorganizačního plánu nepovede k dalšímu úpadku dlužníka nebo k jeho likvidaci, ledaže je likvidace reorganizačním plánem předvídána. Reorganizační plán se považuje ve vztahu ke každé skupině zajištěných věřitelů, která ho nepřijala, za spravedlivý, mají-li podle něj věřitelé takové skupiny získat k zajištění svých pohledávek stejný nebo obdobný druh zajištění, v témže pořadí, ke stejnému nebo obdobnému majetku dlužníka, případně k jinému majetku dlužníka nejméně stejné hodnoty, stanovené ke dni účinnosti reorganizačního plánu a obdržet plnění, jehož současná hodnota ke dni účinnosti reorganizačního plánu se bude rovnat nejméně hodnotě zajištění stanovené ve znaleckém posudku. Reorganizační plán se považuje ve vztahu ke každé skupině nezajištěných věřitelů, která ho nepřijala, za spravedlivý, jestliže podle něj má každý věřitel zařazený do takové skupiny získat plnění, jehož současná hodnota ke dni účinnosti reorganizačního plánu není nižší než jmenovitá hodnota jeho zjištěné pohledávky s úrokem ke dni účinnosti reorganizačního plánu, nebo jestliže podle něj žádný z věřitelů, jehož pohledávka je podřízena pohledávkám takové skupiny, neobdrží žádné plnění.

Reorganizační plán se považuje ve vztahu ke každé skupině společníků a členů dlužníka, která ho nepřijala, za spravedlivý, má-li podle něj každý z těchto věřitelů ke dni účinnosti reorganizačního plánu obdržet nejméně takové plnění, kterého by se mu zřejmě dostalo, kdyby po skončení insolvenčního řízení, ve kterém byl dlužníkův úpadek řešen konkursem, proběhla likvidace takového dlužníka. Tato podmínka je splněna, jestliže na základě reorganizačního plánu některá skupina nezajištěných věřitelů nezíská plnění, jehož celková současná hodnota ke dni účinnosti reorganizačního plánu je alespoň stejná jako celková jmenovitá hodnota všech zjištěných pohledávek věřitelů zařazených do této skupiny včetně úroku k těmto pohledávkám ke dni účinnosti reorganizačního plánu.

Proti rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu mohou podat odvolání jen ti z věřitelů, kteří hlasovali pro odmítnutí reorganizačního plánu.

Až do rozhodnutí soudu o schválení reorganizačního plánu jej může jeho předkladatel vzít zpět. V takovém případě se k podanému reorganizačnímu plánu nepřihlíží. Předkladatel reorganizačního plánu jej může až do rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu rovněž doplnit nebo změnit. V takovém případě hlasují věřitelé o reorganizačním plánu v podobě po jeho doplnění nebo změně. Schůze věřitelů, která má o reorganizačním plánu rozhodnout, se může konat nejdříve 15 dnů poté, co bylo věřitelům předloženo znění navrhaných doplnění nebo změn reorganizačního plánu.

Nejsou-li splněny všechny podmínky pro schválení reorganizačního plánu, insolvenční soud jej zamítne. Proti rozhodnutí o zamítnutí reorganizačního plánu mohou podat odvolání dlužník, předkladatel tohoto plánu a věřitelé, kteří hlasovali pro jeho přijetí.

Osoba, jejíž reorganizační plán byl zamítnut, jej může podat znovu, jen neuplynula-li jí dosud lhůta k jeho předložení. Tuto lhůtu může insolvenční soud v odůvodněných případech před jejím uplynutím prodloužit v rozhodnutí, kterým zamítá reorganizační plán.

7.7 Provádění reorganizačního plánu

Pro provádění reorganizačního plánu platí ustanovení §§ 352 až 361 insolvenčního zákona.

Reorganizační plán je účinný, jakmile rozhodnutí o jeho schválení nabylo právní moci, nebyla-li reorganizačním plánem jeho účinnost odložena na pozdější dobu nebo nerozhodl-li o jeho pozdější účinnosti insolvenční soud. Rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu je závazné pro všechny účastníky insolvenčního řízení i pro další osoby, jejichž práva a povinnosti jsou reorganizačním plánem dotčeny.

„Z povahy věci se podává, že rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu je nutně závazné též pro insolvenčního správce.“²⁷¹

Od účinnosti reorganizačního plánu je oprávněn nakládat s majetkovou podstatou dlužník. Toto jeho oprávnění může být omezeno ve prospěch jiných osob pouze reorganizačním plánem. Jiná omezení, ke kterým došlo ze zákona nebo rozhodnutím insolvenčního soudu v dosavadním průběhu insolvenčního řízení, účinností reorganizačního plánu zanikají. Od účinnosti reorganizačního plánu se obnovuje výkon funkce valné hromady nebo členské schůze družstva, pokud z reorganizačního plánu nevyplývá něco jiného. Hlasovací práva spojená s obchodním podílem, cennými papíry nebo členstvím vykonávají osoby uvedené v reorganizačním plánu za podmínek tam stanovených. Pokud v reorganizačním plánu tyto osoby nejsou uvedeny nebo stanovené podmínky nebyly splněny, vykonávají je osoby, kterým tato práva až dosud náležela. Od účinnosti reorganizačního plánu se mění zakladatelský dokument nebo stanovy anebo jiné dokumenty upravující vnitřní poměry dlužníka a údaje, které se zapisují do obchodního rejstříku nebo jiného rejstříku právnických osob, a to způsobem, který je uveden v reorganizačním plánu. Tyto skutečnosti se zapisují do obchodního rejstříku na základě reorganizačního plánu, který se ukládá do sbírky listin.²⁷²

Insolvenční správce je povinen zajistit, aby byly provedeny procesní úkony spojené s účinností reorganizačního plánu. Dlužníku s dispozičními oprávněními předá zprávu o své dosavadní činnosti a provede další úkony potřebné k tomu, aby dlužník s dispozičními oprávněními mohl vykonávat svá oprávnění. V průběhu provádění reorganizačního plánu vykonává insolvenční správce dohled nad činností dlužníka. Zaměřuje se na doplňování seznamu majetku a závazků podle stavu řízení a na evidování činnosti dlužníka s dispozičními oprávněními. O výsledcích své činnosti pravidelně, nejméně však jednou za 3 měsíce, informuje insolvenční soud a

²⁷¹ Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, 1. vydání, Linde Praha, 2007, str. 516

²⁷² Ustanovení obchodního zákoníku, které obecně upravují způsob změny zapisovaných skutečností, se přitom nepoužijí.

věřitelský výbor. Dlužník s dispozičními oprávněními je povinen informovat insolvenčního správce o svých právních úkonech, o plnění reorganizačního plánu a o své jiné činnosti podle reorganizačního plánu. Zprávy o běžných úkonech při podnikatelské činnosti a zprávy o plnění dlouhodobých nebo opakujících se činností podává souhrnně za časové úseky, stanovené reorganizačním plánem nebo rozhodnutím insolvenčního soudu. Pokud jsou dispoziční oprávnění dlužníka omezena, vykonává je insolvenční správce.²⁷³

Věřitelský výbor kontroluje provádění reorganizačního plánu dlužníkem s dispozičními oprávněními způsobem stanoveným v reorganizačním plánu, jakož i na základě zpráv insolvenčního správce. Věřitelský výbor si může předem vyhradit, že některé právní úkony, které mají zásadní význam, může dlužník s dispozičními oprávněními uskutečnit jen s jeho předběžným souhlasem, i když nejsou uvedeny v reorganizačním plánu. Věřitelský výbor je oprávněn navrhnout insolvenčnímu soudu opatření k odstranění nedostatků, které zjistil při své kontrolní činnosti, včetně opatření, která vedou ke skončení reorganizace.

Není-li insolvenčním zákonem nebo reorganizačním plánem stanoveno jinak, zanikají účinností tohoto plánu práva všech věřitelů vůči dlužníkovi. Za věřitele dlužníka se považují osoby uvedené v reorganizačním plánu za podmínek v něm stanovených, včetně rozsahu jejich práv. Účinností reorganizačního plánu dále zanikají práva třetích osob k majetku, který náleží do majetkové podstaty, a tato práva vznikají osobám uvedeným v reorganizačním plánu za podmínek v něm stanovených, není-li v insolvenčním zákoně nebo v reorganizačním plánu stanoveno jinak. To platí i pro majetek, který podle reorganizačního plánu má připadnout osobě odlišné od dlužníka.

„Zcela revoluční ustanovení o zániku všech nároků věřitelů jakož i práv třetích osob zahrnutých do reorganizačního plánu a jejich nahrazení titulem novým – totiž reorganizačním plánem samým, nemá v českém právním řádu obdobu. Ve

²⁷³ Stanoví-li reorganizační plán právní úkony, které může dlužník provést jen se souhlasem insolvenčního správce, jsou tyto úkony neplatné, pokud byly provedeny bez tohoto souhlasu.

své podstatě nejde o nic jiného, než o nahrazení dosavadních závazků dlužníka (pro něž bylo insolvenční řízení zahájeno) závazky novými (uvedenými v reorganizačním plánu) při současném zániku dosavadních závazků.“²⁷⁴ Právo třetích osob na vyloučení věci nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty není výše uvedeným dotčeno. Práva věřitelů vůči spoludlužníkům a ručitelům dlužníka zůstávají reorganizačním plánem nedotčena. Má-li účinností reorganizačního plánu dojít ke vzniku, změně nebo zániku práv k majetku v majetkové podstatě, lze potřebné projevy vůle jednajících osob zahrnout do reorganizačního plánu. Jsou-li reorganizačním plánem dotčena práva, která se vkládají nebo zapisují do katastru nemovitostí nebo do jiného seznamu podle zvláštních právních předpisů, musí být tato práva v reorganizačním plánu přesně označena a uvedeno i znění záznamu.

Pohledávka věřitele z úvěrového financování, kterou přijal dlužník s dispozičními oprávněními nebo insolvenční správce po povolení reorganizace k dosažení jejího účelu, je pohledávkou za majetkovou podstatou, která se uspokojí před všemi jinými pohledávkami, s výjimkou výdajů a odměny insolvenčního správce. Je-li však věřitelem z úvěrového financování osoba, která neměla přednostní právo k jeho poskytnutí podle § 41 odst. 2 insolvenčního zákona,²⁷⁵ má její pohledávka z úvěrového financování stejné pořadí jako pohledávky zajištěných věřitelů, kteří svého práva podle § 41 odst. 2 nevyužili.

Pohledávky z úvěrového financování, které podle reorganizačního plánu měly být uhrazeny až po skončení reorganizace, a k jejichž úhradě nedošlo pro opětovný úpadek dlužníka, který nastal do 2 let po skončení reorganizace, mají v novém insolvenčním řízení stejné postavení jako v původním insolvenčním řízení.

²⁷⁴ Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, 1. vydání, Linde Praha, 2007, str. 521

²⁷⁵ Podle ustanovení § 41 odst. 1 insolvenčního zákona může insolvenční správce pro udržení provozu podniku, který je součástí majetkové podstaty, uzavřít za obvyklých obchodních podmínek smlouvy o úvěru a smlouvy obdobné, jakož i smlouvy na dodávky energií a surovin, včetně smluv o zajištění splnění těchto smluv. Tyto smlouvy se nazývají úvěrové financování. Přitom podle ustanovení § 41 odst. 1 insolvenčního zákona, nenabídnou-li horší podmínky než nejlepší nabídka, mají dosavadní zajištění věřitelé přednostní právo, aby smlouvy o úvěrovém financování byly uzavřeny s nimi.

Pohledávky, které se v insolvenčním řízení neuspokojují, přijetím reorganizačního plánu zanikají, nejde-li o mimosmluvní sankce postihující majetek dlužníka nebo není-li v reorganizačním plánu uvedeno jinak. Tato odchylná úprava pohledávek v reorganizačním plánu se může týkat krácení jejich výše, odkladu jejich splatnosti nebo jiného zásahu do práv věřitelů. Odchylná úprava těchto pohledávek musí být v reorganizačním plánu uvedena výslovně, s přesným vymezením rozsahu a podmínek jejich uspokojení.

Po účinnosti reorganizačního plánu lze proti dlužníku nařídit a provést výkon rozhodnutí nebo exekuci k vymožení pohledávky, stanovené reorganizačním plánem. Byla-li však tato pohledávka popřena, lze výkon rozhodnutí nebo exekuci vést pouze v případě právní moci rozhodnutí soudu o zjištění této pohledávky. Toto rozhodnutí musí být k návrhu přiloženo.²⁷⁶

Navrhovatel reorganizačního plánu může navrhnout jeho změnu, v jejímž důsledku má být účel reorganizace lépe splnitelný. V návrhu popíše účel změny, navrhovaný způsob jejího provedení a dopady změny na jednotlivé skupiny původních věřitelů a na nové věřitele. Návrh změny reorganizačního plánu zveřejní insolvenční soud v insolvenčním rejstříku a na náklady navrhovatele jej doručí zvlášť původním i novým věřitelům. Současně stanoví věřitelům lhůtu, ve které mohou změněný plán odmítnout. Tato lhůta nesmí být kratší než 30 dnů ode dne doručení návrhu změn. K projednání návrhu změny reorganizačního plánu nařídí insolvenční soud jednání, a to tak, aby se konalo nejpozději do 15 dnů po uplynutí lhůty podle odstavce 2, ne však dříve než v den následující po uplynutí této lhůty. Ke schválení změny reorganizačního plánu se vyžaduje souhlas (a) všech skupin původních věřitelů, (b) většiny nových věřitelů, jejichž pohledávky jsou podle reorganizačního plánu zajištěny, (c) většiny nových věřitelů, jejichž pohledávky podle reorganizačního plánu nejsou zajištěny, a (d) většiny společníků dlužníka nebo jiné právnické osoby, na kterou podle

²⁷⁶ Totéž platí podle ustanovení § 360 odst. 2 insolvenčního zákona i pro výkon rozhodnutí nebo exekuci proti třetí osobě, která převzala na základě reorganizačního plánu povinnost za dlužníka nebo vedle něho.

reorganizačního plánu přešel majetek dlužníka.²⁷⁷ Změněný reorganizační plán insolvenční soud schválí, jestliže jej schválili věřitelé nebo platí-li, že byl schválen. Jestliže insolvenční soud změněný insolvenční plán neschválí, zůstává účinný dříve schválený reorganizační plán.

7.8 Skončení reorganizace

Skončení reorganizace upravují ustanovení §§ 362 až 364 insolvenčního zákona. Insolvenční soud zruší rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu do 6 měsíců od jeho účinnosti, zjistí-li, že některému věřiteli byly poskytnuty zvláštní výhody, aniž s tím ostatní věřitelé stejné skupiny souhlasili, nebo že schválení reorganizačního plánu bylo dosaženo podvodným způsobem. Insolvenční soud dále zruší rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu do 3 let od jeho účinnosti, pokud byl dlužník, jeho statutární orgán nebo člen statutárního orgánu pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin, kterým dosáhl schválení reorganizačního plánu nebo podstatně zkrátil věřitele. Rozhodne-li insolvenční soud o zrušení reorganizačního plánu, mohou věřitelé bez dalšího požadovat uspokojení pohledávek a jiných práv, která měli před jeho schválením. Práva věřitelů a třetích osob založená reorganizačním plánem nejsou dotčena. Je-li to nutné, přijme insolvenční soud opatření k ochraně oprávněných zájmů věřitelů.

Insolvenční soud rozhodne o přeměně reorganizace v konkurs, jestliže (a) reorganizace byla povolena na návrh dlužníka a ten její přeměnu v konkurs po tomto povolení navrhl, (b) oprávněná osoba nesestaví ve stanovené lhůtě reorganizační plán ani po jejím případném prodloužení soudem nebo předložený reorganizační plán vezme zpět, (c) insolvenční soud neschválil reorganizační plán a oprávněným osobám uplynula lhůta k jeho předložení, (d) v průběhu provádění

²⁷⁷ Podle ustanovení § 361 odst. 5 insolvenčního zákona platí, že věřitelé, kteří ve stanovené lhůtě ani při jednání nevyjádřili nesouhlas s navrhovanou změnou plánu, se změnou souhlasí. Dále se obdobně použije ustanovení § 347, podle kterého se někteří věřitelé považují za souhlasící.

reorganizačního plánu dlužník neplní své podstatné povinnosti stanovené tímto plánem nebo ukáže-li se, že podstatnou část tohoto plánu nebude možné plnit, (e) dlužník neplatí řádně a včas úroky, nebo v podstatném rozsahu neplní své jiné splatné peněžité závazky, nebo (f) dlužník po schválení reorganizačního plánu přestal podnikat, ačkoli podle reorganizačního plánu podnikat měl.

O přeměně reorganizace v konkurs v případech uvedených v bodech (a), (b) a (c) výše rozhodne insolvenční soud bez jednání. Své rozhodnutí doručí zvláště dlužníku, navrhovateli reorganizace, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Tyto osoby mohou proti tomuto rozhodnutí podat odvolání.

O přeměně reorganizace v konkurs podle bodů (d), (e) a (f) výše rozhodne insolvenční soud po jednání, k němuž předvolá všechny osoby uvedené v předchozím odstavci. Těmto osobám se rozhodnutí insolvenčního soudu doručuje zvláště a mohou proti němu podat odvolání.

O přeměně reorganizace v konkurs nemůže insolvenční soud rozhodnout, jestliže reorganizační plán byl v podstatných bodech splněn. Rozhodnutím insolvenčního soudu o přeměně reorganizace v konkurs nastávají účinky spojené s prohlášením konkursu, pokud insolvenční soud ve svém rozhodnutí nestanoví podmínky této přeměny jinak.

Splnění reorganizačního plánu nebo jeho podstatných částí vezme insolvenční soud na vědomí rozhodnutím, kterým reorganizace končí. Proti tomuto rozhodnutí není odvolání přípustné. Po skončení reorganizace rozhodne insolvenční soud o odměně insolvenčního správce a jeho nákladech.

8 Oddlužení

Oddlužení je vedle reorganizace dalším způsobem řešení úpadku, který na rozdíl od konkursu umožňuje jeho překonání. Shodně jako v případě reorganizace, ani oddlužení není zcela samostatným řízením. Insolvenční zákon obecně počítá s tím, že soud nejprve na základě insolvenčního návrhu rozhodne vydá rozhodnutí o úpadku. Teprve poté se soud zabývá volbou způsobu řešení úpadku, přičemž oddlužení je pouze jedním z možných řešení.²⁷⁸ „Podstatou oddlužení (na rozdíl od konkursu) je to, že dlužníkovi zůstávají zachována dispoziční oprávnění ohledně majetku náležejícímu do majetkové podstaty a po skončení oddlužení se dlužník osvobozuje od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v němž nebyly uspokojeny.“²⁷⁹ Oddlužení je upraveno v ustanoveních §§ 389 až 418 insolvenčního zákona.

8.1 Návrh na povolení oddlužení

Dlužník, který není podnikatelem, může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek řešil oddlužením. Jiná osoba než dlužník není oprávněna návrh na oddlužení podat. Návrh na povolení oddlužení musí dlužník podat spolu s insolvenčním návrhem. Podá-li insolvenční návrh jiná osoba, lze návrh na povolení oddlužení podat nejpozději do 30 dnů od doručení insolvenčního návrhu dlužníku.²⁸⁰

Návrh na povolení oddlužení musí vedle obecných náležitostí podání²⁸¹ dále obsahovat (a) označení dlužníka a osob oprávněných za

²⁷⁸ K výčtu způsobů řešení úpadku viz ustanovení § 4 insolvenčního zákona.

²⁷⁹ Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, I. vydání, Linde Praha, 2007, str. 593

²⁸⁰ O této možnosti musí být dlužník poučen při doručení insolvenčního návrhu.

²⁸¹ Jedná se o náležitosti podle ustanovení § 42 odst. 4 občanského soudního řádu. Z podání musí být patrné, kterému soudu je určeno, kdo je činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsáno a datováno. Je-li účastník zastoupen advokátem, může být podpis advokáta nahrazen otiskem podpisového razítka, jehož vzor byl uložen u soudu, kterému je podání určeno. Podání je třeba předložit s potřebným počtem stejnopisů a s přílohami tak, aby jeden stejnopis zůstal u soudu a aby každý účastník dostal jeden stejnopis, jestliže je to třeba.

něho jednat,²⁸² (b) údaje o očekávaných příjmech dlužníka v následujících 5 letech, (c) údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky. Návrh na povolení oddlužení lze podat pouze na formuláři, jehož náležitosti stanoví prováděcí právní předpis. Podobu formuláře zveřejní ministerstvo způsobem umožňujícím dálkový přístup, přičemž tato služba nesmí být zpoplatněna.

K návrhu na povolení oddlužení musí dlužník připojit (a) seznam majetku²⁸³ a seznam závazků, popřípadě prohlášení o změnách, ke kterým v mezidobí došlo v porovnání se seznamy, které v insolvenčním řízení již dříve předložil, (b) listiny dokládající údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky, (c) písemný souhlas nezajištěného věřitele, který se na tom s dlužníkem dohodl, s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jeho pohledávky.²⁸⁴

Osoby ochotné zavázat se při povolení oddlužení jako spoludlužníci nebo ručitelé dlužníka musí návrh spolupodepsat. Dále musí návrh podepsat i dlužníkuv manžel a výslovně uvést, že s povolením oddlužení souhlasí. To neplatí, jestliže oddlužením nemůže být dotčen majetek z nevypořádaného společného jmění manželů, rozsah vyživovacích povinností dlužníka vůči jeho manželu a nezaopatřeným dětem nebo rozsah vyživovacích povinností dlužníkovy manžela. Všechny podpisy musí být úředně ověřeny.

Neobsahuje-li návrh na povolení oddlužení všechny náležitosti nebo je nesrozumitelný anebo neurčitý, insolvenční soud usnesením vyzve osobu, která jej podala, k jeho opravě nebo doplnění v určené lhůtě, která nesmí být delší než 7 dnů. Současně ji poučí, jak má opravu

²⁸² Náležitosti označování osob stanoví ustanovení § 103 odst. 1 insolvenčního zákona, podle něhož fyzická osoba musí být označena jménem, příjmením a bydlištěm (sídlem) a v případě, že jde o podnikatele, též identifikačním číslem. Právnícká osoba musí být označena obchodní firmou nebo názvem, sídlem a identifikačním číslem. Je-li návrhovatelem stát, musí insolvenční návrh obsahovat označení příslušné organizační složky státu, která za stát před insolvenčním soudem vystupuje.

²⁸³ V seznamu majetku dlužník kromě náležitostí uvedených v § 104 odst. 2 insolvenčního zákona u každé položky tohoto seznamu uvede údaj o době pořízení majetku, o jeho pořizovací ceně a odhad obvyklé ceny majetku ke dni pořízení seznamu. Nejde-li o nemovitosti nebo o majetek, který slouží k zajištění, ocenění znalcem se nevyžaduje.

²⁸⁴ V písemném souhlasu věřitele musí být uvedeno, jaká bude nejnižší hodnota plnění, na kterém se s dlužníkem dohodl, s tím, že podpis věřitele musí být úředně ověřen.

nebo doplnění provést. Shodně postupuje insolvenční soud i tehdy, nejsou-li k návrhu na povolení oddlužení připojeny zákonem požadované přílohy nebo neobsahují-li tyto přílohy stanovené náležitosti.

Návrh na povolení oddlužení může dlužník vzít zpět, dokud insolvenční soud nerozhodne o schválení oddlužení. Zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení vezme insolvenční soud na vědomí rozhodnutím, které se doručuje osobě, která návrh podala, dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti tomuto rozhodnutí není přípustné. Vzal-li dlužník návrh na povolení oddlužení zpět, nemůže jej podat znovu. Byl-li návrh na povolení oddlužení vzat zpět až poté, co bylo rozhodnuto o schválení oddlužení, insolvenční soud rozhodne, že zpětvzetí není účinné. Toto rozhodnutí, proti němuž není odvolání přípustné, se doručuje osobě, která návrh podala, dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru.

8.2 Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení

Návrh na povolení oddlužení insolvenční soud odmítne, není-li přes jeho výzvu řádně doplněn a v řízení o něm nelze pro tento nedostatek pokračovat nebo nejsou-li k němu přes jeho výzvu připojeny zákonem požadované přílohy anebo neobsahují-li tyto přílohy přes jeho výzvu stanovené náležitosti. Rozhodnutí o odmítnutí insolvenčního návrhu doručí insolvenční soud dlužníku, předběžnému správci nebo insolvenčnímu správci, věřitelskému výboru a osobě, která návrh na povolení oddlužení podala. Odvolání může podat jen osoba, která návrh na povolení oddlužení podala.

Návrh na povolení oddlužení podaný opožděně nebo někým, kdo k tomu nebyl oprávněn, insolvenční soud odmítne rozhodnutím, které doručí dlužníku, osobě, která takový návrh podala, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání může podat pouze osoba, která takový návrh podala.

Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení, jestliže se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, (a) že jím je sledován nepoctivý záměr,²⁸⁵ nebo (b) že hodnota plnění, které by při oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, bude nižší než 30 % jejich pohledávek, ledaže tito věřitelé s nižším plněním souhlasí. Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení i tehdy, jestliže (a) jej znovu podala osoba, o jejímž návrhu na povolení oddlužení bylo již dříve rozhodnuto, nebo (b) dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení. Rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení oddlužení se doručuje dlužníku, osobě, která návrh podala, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti němu může podat pouze osoba, která návrh podala.

Jestliže insolvenční soud návrh na povolení oddlužení odmítne, vezme na vědomí jeho zpětvzetí nebo jej zamítne, rozhodne současně o způsobu řešení dlužníkovra úpadku konkursem.²⁸⁶

Nedojde-li ke zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení ani k jeho odmítnutí nebo zamítnutí, insolvenční soud oddlužení povolí. Rozhodnutí o povolení oddlužení se doručuje dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti rozhodnutí o povolení oddlužení není přípustné.

8.3 Postup při oddlužení

Oddlužení lze provést zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře. Při oddlužení zpeněžením majetkové

²⁸⁵ Na nepoctivý záměr sledovaný návrhem na povolení oddlužení lze podle ustanovení § 395 odst. 3 insolvenčního zákona usuzovat zejména tehdy, jestliže ohledně dlužníka, jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu (a) v posledních 5 letech probíhalo insolvenční řízení nebo jiné řízení řešící úpadek takové osoby, a to v závislosti na výsledku takového řízení, nebo (b) podle výpisu z rejstříku trestů v posledních 5 letech před zahájením insolvenčního řízení proběhlo trestní řízení, které skončilo pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy.

²⁸⁶ V takovém případě podle ustanovení § 396 odst. 2 ve spojení s ustanovením § 147 insolvenčního zákona přichází pro věřitele dlužníka v úvahu možnost požadovat vůči dlužníkovi náhradu škody nebo újmy způsobené podáním návrhu na povolení oddlužení.

podstaty se postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení majetkové podstaty v konkursu. Při tomto způsobu oddlužení do majetkové podstaty zásadně nenáleží majetek, který dlužník nabyt v průběhu insolvenčního řízení poté, co nastaly účinky schválení oddlužení. Při oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen po dobu 5 let měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky ve smyslu ustanovení § 279 odst. 2 občanského soudního řádu. Tuto částku rozvrhne dlužník mezi nezajištěné věřitele podle poměru jejich pohledávek způsobem určeným v rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení. Zajištění věřitelé se uspokojí z výtěžku zpeněžení zajištění. Při tomto zpeněžení se postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení zajištění v konkursu.

K projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí dochází na schůzi věřitelů za tím účelem svolané nebo za podmínek stanovených insolvenčním zákonem mimo schůzi věřitelů. Dlužníku a insolvenčnímu správci doručí insolvenční soud předvolání na schůzi věřitelů do vlastních rukou s poučením o nezbytnosti jejich účasti. Dlužník je povinen zúčastnit se takové schůze osobně a zodpovědět dotazy přítomných věřitelů.²⁸⁷ Schůzi věřitelů k projednání způsobu oddlužení insolvenční soud nesvolá nebo již svolanou schůzi věřitelů zruší, jestliže všichni k tomu oprávnění věřitelé hlasovali o přijetí způsobu oddlužení mimo schůzi věřitelů. Výsledky hlasování v takovém případě zveřejní vyhláškou.

O přijetí způsobu oddlužení mohou věřitelé hlasovat i mimo schůzi věřitelů, a to i před podáním návrhu na povolení oddlužení nebo i před podáním insolvenčního návrhu, jestliže měli možnost seznámit se s informacemi, které svým obsahem a rozsahem odpovídají informacím, které musí být obsaženy v návrhu na povolení oddlužení a v jeho přílohách. Výsledky hlasování dosažené mimo schůzi věřitelů se

²⁸⁷ Jestliže se bez omluvy nedostaví nebo neshledá-li insolvenční soud jeho omluvu důvodnou, má se za to, že vzal návrh na oddlužení zpět.

připočtou k výsledkům hlasování dosažených na schůzi věřitelů. Je-li rozpor mezi hlasováním věřitele mimo schůzi věřitelů a jeho hlasováním na schůzi věřitelů, považuje se za rozhodné hlasování věřitele na schůzi věřitelů. O tom insolvenční soud tohoto věřitele neprodleně vyrozumí.

Hlasují-li věřitelé o přijetí způsobu oddlužení mimo schůzi věřitelů po zahájení insolvenčního řízení, k jejich hlasu se přihlíží jen tehdy, hlasují-li písemně, podáním výslovně označeným jako "Hlasovací lístek", které nesmí obsahovat žádný jiný procesní úkon, ze kterého je nepochybné, jak hlasovali, a na kterém je úředně ověřena pravost jejich podpisu, a bylo-li toto podání obsahující všechny náležitosti doručeno insolvenčnímu soudu nejpozději v den předcházející schůzi věřitelů. Ustanovení § 43 občanského soudního řádu se přitom nepoužije. Náležitosti hlasovacího lístku stanoví prováděcí právní předpis.

Hlasují-li věřitelé o přijetí způsobu oddlužení mimo schůzi věřitelů před zahájením insolvenčního řízení, k jejich hlasu se přihlíží jen tehdy, hlasují-li písemně, podáním výslovně označeným jako "Hlasovací lístek", které nesmí obsahovat žádný jiný právní úkon, ze kterého je nepochybné, jak hlasovali, a na kterém je úředně ověřena pravost jejich podpisu, a bylo-li toto podání obsahující všechny náležitosti doručeno dlužníku nejpozději posledního dne lhůty, kterou dlužník k tomuto účelu stanovil a známým věřitelům písemně oznámil. Tato lhůta nesmí být kratší než 15 dnů.

O tom, že k hlasování věřitele mimo schůzi věřitelů nelze přihlídnout z důvodů podle odstavců 1 a 2, tohoto věřitele neprodleně vyrozumí (a) insolvenční správce, jde-li o hlasování po zahájení insolvenčního řízení, (b) dlužník, jde-li o hlasování před zahájením insolvenčního řízení.

Právo hlasovat o způsobu oddlužení mají pouze nezajištění věřitelé, kteří včas přihlásili svou pohledávku. Zajištění věřitelé nehlasují ani v rozsahu, ve kterém je podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku hodnota

zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky. Právo hlasovat nemají osoby dlužníkovi blízké a osoby, které tvoří s dlužníkem koncern ve smyslu ustanovení § 66a obchodního zákoníku. Svůj souhlas se způsobem oddlužení není věřitel oprávněn změnit. O způsobu oddlužení rozhodne schůze věřitelů prostou většinou hlasů nezajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek. Totéž platí i pro hlasování věřitelů mimo schůzi věřitelů. Jestliže ani jeden ze způsobů oddlužení nezíská prostou většinu hlasů nezajištěných věřitelů, rozhodne o způsobu oddlužení insolvenční soud. Je povinen tak učinit do skončení schůze věřitelů. Pokud schůzi věřitelů k projednání způsobu oddlužení insolvenční soud nesvolal nebo již svolanou schůzi věřitelů zruší proto, že všichni k tomu oprávnění věřitelé hlasovali o přijetí způsobu oddlužení mimo schůzi věřitelů, je insolvenční soud povinen rozhodnout do 15 dnů po zveřejnění výsledků hlasování v insolvenčním rejstříku.

Má-li insolvenční správce za to, že zde jsou skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, upozorní na ně před rozhodnutím schůze věřitelů o způsobu oddlužení a v případě že schůzi věřitelů k projednání způsobu oddlužení insolvenční soud nesvolal nebo již svolanou schůzi věřitelů zruší proto, že všichni k tomu oprávnění věřitelé hlasovali o přijetí způsobu oddlužení mimo schůzi věřitelů, do 3 dnů po zveřejnění výsledků hlasování v insolvenčním rejstříku.

Věřitelé, kteří hlasovali o přijetí způsobu oddlužení, mohou namítat, že zde jsou skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Tyto námitky mohou uplatnit nejpozději do skončení schůze věřitelů, která rozhodovala o způsobu oddlužení, a pokud schůzi věřitelů k projednání způsobu oddlužení insolvenční soud nesvolal nebo již svolanou schůzi věřitelů zruší proto, že všichni k tomu oprávnění věřitelé hlasovali o přijetí způsobu oddlužení mimo schůzi věřitelů, do 10 dnů po zveřejnění výsledků hlasování v insolvenčním rejstříku. K později vzneseným námitkám a k námitkám uplatněným věřiteli, kteří nehlasovali o přijetí způsobu

oddlužení, se nepřihlíží. Včas podané námitky uplatněné oprávněnými osobami projedná insolvenční soud při jednání, ke kterému předvolá dlužníka, insolvenčního správce, věřitelský výbor a věřitele, kteří podali námitky.

8.4 Rozhodnutí o schválení oddlužení

O tom, zda oddlužení schvaluje, je insolvenční soud povinen rozhodnout neprodleně po skončení jednání, při kterém byly projednány námitky věřitelů v případě, že věřitelé takové námitky neuplatnili, neprodleně po uplynutí lhůty k jejich podání.

Insolvenční soud oddlužení neschválí, jestliže v průběhu insolvenčního řízení vyšly najevo skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. V takovém případě rozhodne současně o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem. Rozhodnutí, jímž oddlužení neschválí, doručí insolvenční soud zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti tomuto rozhodnutí může podat pouze dlužník.

Neshledá-li důvody k neschválení oddlužení, insolvenční soud oddlužení schválí. Schválením oddlužení jsou vázáni jak dlužník, tak věřitelé, včetně věřitelů, kteří s oddlužením nesouhlasili nebo o něm nehlasovali.²⁸⁸

Pokud soud schvaluje oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, v rozhodnutí (a) uvede informaci o tom, kdo je insolvenčním správcem, a rozhodne o jeho dosavadní odměně a náhradě hotových výdajů a o tom, jak budou uspokojeny, (b) označí majetek, který podle stavu ke dni vydání rozhodnutí náleží do majetkové podstaty, (c) označí nezajištěné věřitele, kteří souhlasili s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jejich pohledávky, a uvede nejnižší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli.

²⁸⁸ Z povahy věci lze usuzovat, že tímto rozhodnutím je vázán i insolvenční správce.

Pokud soud schvaluje oddlužení plněním splátkového kalendáře, v rozhodnutí (a) uloží dlužníku, aby po dobu 5 let od platil nezajištěným věřitelům vždy ke každému prvnímu dni v měsíci z příjmů, které získá po schválení oddlužení, částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky ve smyslu ustanovení § 279 odst. 2 občanského soudního řádu, a to podle poměru jejich pohledávek určeného v rozhodnutí, přičemž současně stanoví termín úhrady první splátky, a to tak, aby byla uhrazena nejpozději do konce měsíce následujícího po měsíci, v němž nastanou účinky schválení oddlužení, (b) označí příjmy, ze kterých by dlužník podle stavu ke dni vydání rozhodnutí měl uhradit první splátku dlužníka, a uvede způsob výpočtu částky, která z těchto příjmů zůstane dlužníku, (c) označí nezajištěné věřitele, kteří souhlasili s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jejich pohledávky, a uvede nejnižší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli.

Rozhodnutí o schválení oddlužení doručí insolvenční soud zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti tomuto rozhodnutí může podat pouze věřitel, který hlasoval proti přijetí schváleného způsobu oddlužení, nebo věřitel, jehož uplatněným námitkám insolvenční soud nevyhověl.

8.5 Účinky rozhodnutí o schválení oddlužení

Účinky schválení oddlužení nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku. Omezení dispozičních oprávnění dlužníka, ke kterým došlo před jeho vydáním v dosavadním průběhu insolvenčního řízení ze zákona nebo rozhodnutím insolvenčního soudu, se však ruší až právní mocí rozhodnutí o schválení oddlužení. „*Důvod je přitom zřejmý, dokud není o*

*oddlužení pravomocně rozhodnuto, nelze připustit event. předčasný zánik omezení postihujících dlužníka.*²⁸⁹

O účincích schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty však ohledně majetku náležejícího do majetkové podstaty v době schválení oddlužení platí obdobně ustanovení insolvenčního zákona o účincích prohlášení konkursu.²⁹⁰ Dispoziční oprávnění k majetku, který dlužník získá po schválení oddlužení, má od právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty dlužník.

Od schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře má dispoziční oprávnění k příjmům, které získá po schválení oddlužení, dlužník. S takto nabytými příjmy je dlužník povinen naložit způsobem uvedeným v rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře. Dispoziční oprávnění k majetku, náležejícímu do majetkové podstaty v době schválení oddlužení, má od právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře dlužník. To však neplatí, jde-li o majetek, který slouží k zajištění. Majetek, který slouží k zajištění, zpeněží insolvenční správce po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, nejdříve však po zjištění pravosti výše a pořadí zajištěné pohledávky. Výtěžek zpeněžení vydá zajištěnému věřiteli, přičemž přitom postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení zajištění v konkursu.

Po dobu trvání účinků schválení oddlužení nemá nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, vliv na povinnost dlužníka naložit s příjmy určenými k plnění splátkového kalendáře způsobem určeným v rozhodnutí o schválení oddlužení.

Byla-li některá z pohledávek, jež mají být uspokojeny podle splátkového kalendáře, popřena, hradí dlužník částky připadající podle splátkového kalendáře na její uspokojení v určených lhůtách k rukám insolvenčního správce, který je věřiteli vyplatí neprodleně po právní

²⁸⁹ Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, 1. vydání, Linde Praha, 2007, str. 619

²⁹⁰ Poté, co insolvenční správce zpeněží majetek, který podléhá oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, se v insolvenčním řízení dále postupuje podle ustanovení insolvenčního zákona o konečné zprávě a rozvrhu v konkursu.

moci rozhodnutí soudu o zjištění této pohledávky. Nedojde-li ke zjištění pohledávky, rozdělí insolvenční správce částky připadající podle splátkového kalendáře na její uspokojení mezi ostatní věřitele určené plánem jako mimořádnou splátku poměrně.

Po dobu trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen (a) vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost a v případě, že je nezaměstnaný, o získání příjmu usilovat; nesmí rovněž odmítat splnitelnou možnost si příjem obstarat, (b) hodnoty získané dědictvím a darem zpeněžit a jejich výtěžek, stejně jako jiné své mimořádné příjmy, použít k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře, (c) bez zbytečného odkladu oznámit insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru každou změnu svého bydliště nebo sídla a zaměstnání, (d) vždy k 15. lednu a k 15. červenci kalendářního roku předložit insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru přehled svých příjmů za uplynulých 6 kalendářních měsíců, (e) nezatajovat žádný ze svých příjmů a na žádost insolvenčního soudu, insolvenčního správce nebo věřitelského výboru předložit k nahlédnutí svá daňová přiznání za období trvání plánu oddlužení, (f) neposkytovat nikomu z věřitelů žádné zvláštní výhody a (g) nepřijímat na sebe nové závazky, které by nemohl v době jejich splatnosti splnit. Po dobu trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře vykonává insolvenční správce dohled nad činností dlužníka. O výsledcích své činnosti pravidelně informuje insolvenční soud a věřitelský výbor.

Právní úkon, kterým dlužník za trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře odmítne přijetí daru nebo dědictví bez souhlasu insolvenčního správce, je neplatný. Totéž platí, jestliže dlužník uzavře bez souhlasu insolvenčního správce dohodu o vypořádání dědictví, podle které má z dědictví obdržet méně, než činí jeho dědický podíl.

8.6 Věřitelé při oddlužení

Ohledně věřitelů platí při oddlužení obecná ustanovení insolvenčního zákona o postavení věřitelů a přezkoumání jejich přihlášených pohledávek²⁹¹ s určitými odchylkami, které jsou specifické pro oddlužení.

Popření pohledávky nezajištěného věřitele dlužníkem má za trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře tytéž účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem. Jestliže dlužník popřel pohledávku při přezkumném jednání, které se konalo před schválením oddlužení, nastávají účinky tohoto popření dnem, kdy nastaly účinky oddlužení plněním splátkového kalendáře; tento den je rozhodný i pro počátek běhu lhůt k podání žaloby o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky.

Jde-li o vykonatelnou pohledávku přiznanou pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu, může dlužník jako důvod popření její pravosti nebo výše uplatnit jen skutečnosti, které jsou důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce proto, že pohledávka zanikla nebo je promlčená.

8.7 Splnění oddlužení

Splnění oddlužení vezme insolvenční soud na vědomí rozhodnutím, proti němuž není odvolání přípustné. Právní mocí tohoto rozhodnutí insolvenční řízení končí. Současně insolvenční soud rozhodne o odměně insolvenčního správce a jeho nákladech a zproští insolvenčního správce jeho funkce.

Jestliže dlužník splní řádně a včas všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, vydá insolvenční soud po slyšení dlužníka usnesení, jímž dlužníka osvobodí od placení pohledávek,

²⁹¹ Viz kapitoly 7.5.1 (*Obecná ustanovení o postavení věřitelů*) a 7.5.2 (*Obecná ustanovení o přezkoumávání pohledávek*) výše.

zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny. Učiní tak jen na návrh dlužníka. Toto osvobození se vztahuje také na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a na věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit. Osvobození se vztahuje i na ručitele a jiné osoby, které měly vůči dlužníku pro tyto pohledávky právo postihu.

Je-li hodnota plnění, které při splnění oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, nižší než 30 % jejich pohledávek, nebo nedosahuje-li nejnižší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli, může insolvenční soud po slyšení dlužníka a insolvenčního správce přesto přiznat dlužníku osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, ve kterém dosud nebyly uspokojeny. Učiní tak jen na návrh dlužníka a za předpokladu, že dlužník prokáže, že požadované hodnoty plnění nebylo dosaženo v důsledku okolností, které nezavinil, a zároveň, že částka, kterou tito věřitelé na uspokojení svých pohledávek dosud obdrželi, není nižší než částka, které by se jim dostalo, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem.²⁹²

Osvobození se nedotýká peněžitého trestu nebo jiné majetkové sankce, která byla dlužníku uložena v trestním řízení pro úmyslný trestný čin, a dále pohledávek na náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti.

Rozhodnutí insolvenčního soudu o návrhu dlužníka na přiznání osvobození se doručuje zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Proti rozhodnutí, jímž insolvenční soud takový návrh zamítl, se může odvolat pouze dlužník. Proti rozhodnutí, jímž insolvenční soud přizná dlužníku osvobození, se může odvolat pouze věřitel, jehož pohledávka vůči dlužníku nebyla v insolvenčním řízení zcela uspokojena. Odvoláním však lze namítat pouze to, že nebyly splněny předpoklady pro přiznání osvobození dlužníku.

Osvobození insolvenční soud dlužníku odejme, jestliže na základě návrhu podaného některým z dotčených věřitelů do 3 let od jeho pravomocného přiznání vyjde najevo, že ke schválení oddlužení

²⁹² Toto platí i pro ručitele a jiné osoby, které měly vůči dlužníku pro tyto pohledávky právo postihu.

nebo k přiznání osvobození došlo na základě podvodného jednání dlužníka, anebo že dlužník poskytl zvláštní výhody některým věřitelům. To však neplatí, jestliže věřitel, který návrh podal, mohl takovou námitku uplatnit před rozhodnutím o přiznání osvobození dlužníku. Přiznané osvobození zaniká, byl-li dlužník do 3 let od právní moci rozhodnutí o něm pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin, kterým podstatně ovlivnil schválení nebo provedení oddlužení anebo přiznání osvobození, případně kterým jinak poškodil věřitele. Výše popsané odejmutí a zánik osvobození se nevztahují na pohledávky věřitelů, kteří se sami účastnili podvodných jednání s dlužníkem nebo nedovolených výhod. O tom musí být rozhodnuto výrokem usnesení.

Insolvenční soud schválené oddlužení zruší a současně rozhodne o způsobu řešení dlužníkovra úpadku konkursem, jestliže (a) dlužník neplní podstatné povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, nebo (b) se ukáže, že podstatnou část splátkového kalendáře nebude možné splnit, nebo (c) v důsledku zaviněného jednání vznikl dlužníku po schválení plánu oddlužení peněžitý závazek po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti,²⁹³ anebo (d) to navrhne dlužník. Toto rozhodnutí může insolvenční soud vydat, jen dokud nevezme na vědomí splnění oddlužení.²⁹⁴ Učiní tak po jednání, ke kterému předvolá dlužníka, insolvenčního správce, věřitelský výbor a věřitele, který zrušení oddlužení navrhl. Pouze tyto osoby mohou proti rozhodnutí podat odvolání.

9 Evropské právo

Jedním z cílů Evropské unie je zříditi prostor svobody, bezpečnosti a spravedlnosti na území svých členských států. Protože přitom spolu s vytvářením společného trhu, který se vytváří postupnými kroky již od založení Evropského společenství uhlí a oceli,

²⁹³ Podle ustanovení § 418 odst. 2 insolvenčního zákona se má za to, že dlužník zavinil vznik peněžitého závazku, byl-li k jeho vymožení vůči dlužníku nařízen výkon rozhodnutí nebo exekuce.

²⁹⁴ Rozhodnutí z důvodů (a), (b) a (c) může insolvenční soud vydat i bez návrhu.

nabývá činnost podnikatelských subjektů stále více přeshraniční charakter, nabývá přeshraniční charakter i otázka úpadkového práva.

Motivem při regulaci právních vztahů na úrovni evropského práva je mimo jiné snaha zabránit tzv. forum shoppingu, tj. situaci, kdy se někdo snaží docílit založení pravomoci soudů jiného státu ve snaze získat lepší právní postavení.

V rámci Evropského společenství (nyní Evropské unie) vyústily výše uvedené záměry v přijetí nařízení o úpadkovém řízení č. 1346/2000, které vstoupilo v platnost a tím nabylo právní závaznosti na území všech členských států Evropského společenství dne 31.5.2002. Toto nařízení bylo novelizováno s účinností od 1.5.2004 Aktem o podmínkách přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky a o úpravách smluv, na nichž je založena Evropská unie.

9.1 Nařízení o úpadkovém řízení

Nařízení o úpadkovém řízení primárně upravuje příslušnost soudu²⁹⁵ pro zahájení úpadkových řízení, rozhodné právo, které má být aplikováno, a účinky úpadkového řízení v jiných členských státech Evropské unie. Protože se jedná o nařízení, je přímo aplikovatelné v členských státech (s výjimkou Dánského království) a k právní závaznosti nepotřebuje transformační akt do vnitrostátního práva.

Nařízení o úpadkovém řízení se vztahuje na kolektivní úpadková řízení, jejichž součástí je částečný nebo úplný prodej dlužníkovy majetku a jmenování správce. Nařízení se naopak nevztahuje na úpadek pojišťoven, úvěrových institucí, investičních podniků držících finanční prostředky či cenné papíry třetích osob a podniky

²⁹⁵ Soudem se pro účely nařízení o úpadkovém řízení rozumí soudní nebo jiný příslušný orgán členského státu, který je oprávněn zahájit úpadkové řízení nebo v průběhu úpadkového řízení rozhodovat.

kolektivního investování. V českém právním řádu spadají nyní do kategorie úpadkových řízení konkursní řízení (i konkurs zakončený nuceným vyrovnáním) a řízení vyrovnací. Podle nového insolvenčního zákona do tohoto režimu bude od 1. ledna 2008 spadat insolvenční řízení. Nařízení se aplikuje pouze na úpadková řízení zahájená po jeho vstupu v platnost, v České republice (stejně jako v ostatních státech, které přistoupily k Evropské unii v roce 2004) však až od jejího přistoupení k Evropské unii.

Nařízení o úpadkovém řízení se nepoužije v žádném členském státě, pokud je ve věcech úpadku neslučitelné se závazky z mezinárodní smlouvy uzavřené tímto státem s jedním či více třetími státy před vstupem nařízení v platnost. Nařízení se nepoužije ani ve Velké Británii, pokud není slučitelné se závazky Velké Británie v rámci Britského společenství národů.

9.2 Příslušnost soudů a rozhodné právo

K zahájení úpadkového řízení²⁹⁶ jsou podle nařízení o úpadkovém řízení příslušné soudy toho členského státu Evropské unie, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka. U právnických osob se za takové místo považuje sídlo, není-li prokázán opak. Soudy jiného členského státu mohou zahájit úpadkové řízení pouze tehdy, má-li dlužník na území tohoto státu provozovnu²⁹⁷, přičemž účinky takového řízení se omezují pouze na majetek, který se nachází na území tohoto jiného členského státu.²⁹⁸ Pokud soudy jednoho členského státu zahájí úpadkové řízení, všechna později

²⁹⁶ Úpadkové řízení se považuje za zahájené okamžikem, kdy rozhodnutí o zahájení řízení nabývá účinku, bez ohledu na to, zda se jedná či nejedná o rozhodnutí konečné.

²⁹⁷ Provozovnou se pro účely nařízení o úpadkovém řízení rozumí jakékoli provozní místo, kde dlužník vykonává nikoli přechodnou hospodářskou činnost za pomoci lidských a materiálních zdrojů.

²⁹⁸ Tato tzv. územní úpadková řízení mohou být zahájena i před zahájením hlavního úpadkového řízení, avšak pouze tehdy, pokud hlavní úpadkové řízení nemůže být zahájeno z důvodů stanovených právem členského státu, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka, nebo tehdy, pokud územní úpadkové řízení navrhuje věřitel, který má bydliště, obvyklé místo pobytu nebo sídlo v členském státě, na jehož území se nachází dotyčná provozovna, nebo pokud pohledávka tohoto věřitele vznikla na základě činnosti této provozovny.

zahájená řízení se považují za vedlejší řízení, která musí být tzv. likvidačními řízeními.²⁹⁹

Rozhodným právem pro úpadkové řízení a jeho účinky je právo toho členského státu, který úpadkové řízení zahájil. Právo tohoto státu určuje podmínky pro zahájení řízení, vedení řízení a jeho skončení. Zejména tak upravuje (a) proti kterým dlužníkům může být úpadkové řízení zahájeno, (b) majetek, který tvoří část majetkové podstaty, a způsob nakládání s majetkem, který dlužník nabyl po zahájení úpadkového řízení, (c) oprávnění dlužníka a správce podstaty,³⁰⁰ (d) podmínky, za kterých může dojít k započtení pohledávek, (e) účinky úpadkového řízení na trvající smlouvy, jejichž smluvní stranou je dlužník, (f) účinky úpadkového řízení na řízení zahájená jednotlivými věřiteli s výjimkou probíhajících soudních řízení, (g) pohledávky, které mají být přihlášeny proti majetku dlužníka a způsob nakládání s pohledávkami, které vznikly po zahájení úpadkového řízení, (h) pravidla pro přihlašování, přezkum a přiznávání pohledávek, (i) pravidla pro rozvrh výtěžku ze zpeněžení dlužníkovu majetku, pořadí pohledávek a práv věřitelů, kteří byli částečně uspokojeni po zahájení úpadkového řízení na základě věcného práva nebo započtení pohledávek, (j) podmínky a účinky skončení úpadkového řízení, zejména vyrovnáním, (k) práva věřitelů po skončení úpadkového řízení, (l) kdo má nést náklady úpadkového řízení a (m) pravidla neplatnosti, odporovatelnosti a neúčinnosti právních úkonů poškozujících všechny věřitele.³⁰¹

Zahájením úpadkového řízení však nejsou dotčena věcná práva věřitelů ani třetích osob vztahující se k hmotnému i nehmotnému, movitému i nemovitému majetku – jak individuálně, tak druhově

²⁹⁹ Likvidačním řízením se rozumí takové úpadkové řízení, které zahrnuje zpeněžení majetku dlužníka, včetně případů, kdy řízení končí vyrovnáním nebo jiným opatřením, kterým končí úpadek, nebo kdy řízení končí pro nedostatek majetku dlužníka.

³⁰⁰ Správcem podstaty se rozumí osoba, jejíž funkcí je spravovat či zpeněžit dlužníkův majetek nebo dohlížet na správu dlužníkových záležitostí.

³⁰¹ Pro stanovení pravidel neplatnosti, odporovatelnosti a neúčinnosti právních úkonů poškozujících všechny věřitele se však právo státu, který zahájil úpadkové řízení, nepoužije, pokud osoba, která má prospěch z úkonu, který poškozuje všechny věřitele, prokáže, že je pro tento úkon rozhodné právo jiného členského státu, než je stát, který úpadkové řízení zahájil, a pokud toto právo neumožňuje žádným způsobem v daném případě napadnout dotčený úkon.

určeným věcem – které patří dlužníkovi a v okamžiku zahájení úpadevého řízení se nacházení na území jiného členského státu. Za věcné právo se přitom považuje i právo zapsané do veřejného rejstříku, které je vymahatelné vůči třetím osobám, na jehož základě může být nabyto věcné právo. Tímto však není dotčeno právo podat žalobu z důvodu neplatnosti, odporovatelnosti nebo neúčinnosti právních úkonů poškozujících všechny věřitele.

Zahájením úpadevého řízení dále nejsou dotčena práva věřitelů žádat započtení pohledávek proti pohledávkám za dlužníkem, pokud toto započtení umožňuje právo rozhodné pro pohledávky dlužníka v úpadku. Tímto však opět není dotčeno právo podat žalobu z důvodu neplatnosti, odporovatelnosti nebo neúčinnosti právních úkonů poškozujících všechny věřitele.

Zahájením úpadevého řízení proti kupujícímu určité věci není dotčeno právo prodávajícího založené na výhradě vlastnictví, pokud se v okamžiku zahájení úpadevého řízení věc nacházela na území jiného členského státu, než je stát, který úpadevé řízení zahájil. U kupní smlouvy nemůže zahájení úpadevé řízení proti prodávajícímu po předání prodávané věci založit důvod pro odstoupení od smlouvy a nemůže bránit kupujícímu v nabytí vlastnického práva, pokud se věc v okamžiku zahájení úpadevého řízení nachází na území jiného členského státu, než je stát, který úpadevé řízení zahájil. Výhradou vlastnictví rovněž není dotčeno právo podat žalobu z důvodu neplatnosti, odporovatelnosti nebo neúčinnosti právních úkonů poškozujících všechny věřitele.

Účinky úpadevé řízení na smlouvy přiznávající právo na nabytí nebo užívání nemovitosti se řídí výhradně právem členského státu, na jehož území se nemovitost nachází.

Účinky úpadevého řízení na práva a povinnosti stran, které se účastní platebních systémů a systémů vypořádání nebo finančního trhu se výhradně členského státu, které se aplikuje na tyto systémy a trhy. Před tímto pravidlem však má přednost úprava věcných práv.

Účinky úpdkového řízení na pracovní smlouvy a pracovněprávní vztahy se řídí výhradně právem členského státu, kterým se řídí dotčená pracovní smlouva.

Účinky úpdkového řízení na práva dlužníka k nemovitosti, plavidlu nebo letadlu, která jsou předmětem zápisu do veřejného rejstříku, se řídí výhradně právem členského státu, jehož pravomoci dotčený veřejný rejstřík podléhá.

Pokud na základě úkonu učiněného po zahájení úpdkového řízení dlužník za úplatu zcizí (a) nemovitost, (b) plavidlo nebo letadlo podléhající zápisu do veřejného rejstříku nebo (c) cenné papíry, jejichž zápis do zákonem stanoveného rejstříku je předpokladem jejich existence, pak se platnost tohoto úkonu řídí právem toho členského státu, na jehož území se nemovitost nachází nebo jehož pravomoci veřejná rejstřík podléhá.

Účinky úpdkového řízení na probíhající soudní řízení týkající se majetku nebo práva náležejícího do podstaty se řídí právem členského státu, kde se koná probíhající soudní řízení.

9.3 Uznávání úpdkového řízení

Rozhodnutí o zahájení úpdkového řízení vydané soudem členského státu, jehož soudy jsou k tomu příslušné podle nařízení o úpdkovém řízení, je uznáváno ve všech ostatních členských státech³⁰² od okamžiku, kdy nabude účinku ve státě, který řízení zahájil, a to i v případě, kdy úpdkové řízení nemůže být v jiném členském státě proti dotčenému dlužníkovi zahájeno. Uznání zahájeného úpdkového řízení však nebrání, aby v jiném členském státě probíhalo vedlejší úpdkové řízení.

Rozhodnutí o zahájení hlavního úpdkového řízení má v zásadě bez dalších formálních náležitostí v kterémkoli jiném členském státě stejné účinky jako podle práva státu, který řízení zahájil, dokud v tomto

³⁰² S výjimkou Dánského království.

jiném členském státě není zahájeno vedlejší úpadkové řízení. Účinky vedlejšího úpadkového řízení nemohou být v jiných členských státech napadány. Každé omezení práv věřitele vyplývající z vedlejšího úpadkového řízení, zejména odklad platby nebo prominutí dluhu v důsledku tohoto řízení, má účinky na majetek nacházející se na území jiného členského státu pouze v případě těch věřitelů, kteří s tím vyslovili souhlas.

Správce podstaty jmenovaný soudem, který zahájil hlavní úpadkové řízení, může vykonávat veškerá oprávnění, která mu jsou svěřena podle práva státu, který zahájil hlavní úpadkové řízení, i v jiném členském státě, dokud v tomto státě není zahájeno jiné úpadkové řízení nebo učiněno ochranné opatření bránící jejich výkonu na základě návrhu na zahájení úpadkového řízení v tomto jiném státě.³⁰³

Správce podstaty jmenovaný ve vedlejším úpadkovém řízení může v jiném členském státě soudní i mimosoudní cestou žádat, aby byl po zahájení vedlejšího úpadkového řízení movitý majetek přemístěn z území členského státu, který řízení zahájil, na území jiného členského státu. Může také v zájmu věřitelů podávat žaloby, na jejichž základě se nebude přihlížet k právnímu úkonu.

Při výkonu svých pravomocí musí správce podstaty jednat v souladu s právem členského státu, na jehož území zamýšlí jednat, zejména pokud jde o zpeněžení podstaty. Přitom však sám nesmí činit donucovací opatření nebo rozhodovat v soudních řízeních či sporech.

Jmenování správce podstaty se dokládá ověřenou kopií originálu rozhodnutí o jeho jmenování nebo jiným osvědčením vydaným příslušným soudem. V členském státě, na jehož území správce podstaty zamýšlí jednat, může být vyžadován překlad do úředního jazyka nebo do jednoho z úředních jazyků tohoto státu. Žádné ověření nebo jiné formální náležitosti se přitom nevyžadují.

³⁰³ Správce podstaty například může přemístit majetek dlužníka z území členského státu, ve kterém se dotčený majetek nachází. Přitom však musí respektovat věcná práva věřitelů a třetích osob a případné výhrady vlastnictví vztahující se k tomuto majetku.

Věřitel, kterému se po zahájení hlavního úpdkového řízení podaří dosáhnout úplného nebo částečného uspokojení svých pohledávek na úkor dlužníkovu majetku, který se nachází na území jiného členského státu, je povinen vrátit vše, co nabyl, správci podstaty. Tím však nejsou dotčena případná věcná práva věřitele k předmětnému majetku či práva nabytá na základě výhrady vlastnictví.

Aby bylo zajištěno rovné zacházení s věřiteli, podílí se věřitel, který v průběhu úpdkového řízení dosáhl uspokojení části své pohledávky, na rozdělování majetku v rámci jiných řízení pouze tehdy, pokud věřitelé stejného pořadí nebo kategorie získali v těchto řízeních odpovídající podíl.

Správce podstaty může žádat, aby podstatný obsah rozhodnutí o zahájení úpdkového řízení a popřípadě i rozhodnutí o jeho jmenování bylo zveřejněno v kterémkoli jiném členském státě podle pravidel pro zveřejňování stanovených v tomto státě. Při tomto zveřejnění se rovněž uvede, který správce podstaty byl jmenován a zda se jedná o hlavní či vedlejší úpdkové řízení.

Každý členský stát, na jehož území má dlužník svou provozovnu, může stanovit povinnost zveřejnění. V takovém případě je správce podstaty nebo jakýkoli orgán k tomu zmocněný v členském státě, který zahájil hlavní úpdkové řízení, povinen učinit nezbytná opatření k zajištění tohoto zveřejnění.

Správce podstaty může žádat, aby rozhodnutí o zahájení hlavního úpdkového řízení bylo zapsáno do rejstříku vlastnických a souvisejících práv k nemovitostem, do obchodního rejstříku nebo jiného veřejného rejstříku vedeného v jiných členských státech. Každý členský stát však může vyžadovat povinný zápis. V takovém případě je správce podstaty nebo jakýkoli orgán k tomu zmocněný v členském státě, který zahájil hlavní úpdkové řízení, povinen učinit nezbytná opatření k zajištění tohoto zveřejnění.

Kdo v některém členském státě splní závazek ve prospěch dlužníka, který se nachází v úpdkovém řízení zahájeném v jiném

členském státě, zatímco jej měl plnit ve prospěch správce podstaty, je zproštěn závazku, pokud o zahájení řízení nevěděl.³⁰⁴

Rozhodnutí soudu, jehož rozhodnutí o zahájení úpadkového řízení se podle nařízení o úpadkovém řízení uznává, která se týkají průběhu a skončení úpadkového řízení, a vyrovnání tímto soudem schválená se rovněž uznávají bez dalších formálních náležitostí. Členské státy však nejsou povinny uznávat ani vykonávat tato rozhodnutí, pokud by to vedlo k omezení osobní svobody nebo listovního tajemství. Stejným způsobem se uznávají i rozhodnutí, která vydal jiný soud, pokud taková rozhodnutí přímo vyplývají z úpadkového řízení nebo s ním úzce souvisejí, a rozhodnutí o ochranných patřeních, která byla vydána po podání návrhu na zahájení úpadkového řízení.

Kterýkoli členský stát je oprávněn odmítnout uznání úpadkového řízení zahájeného v jiném členském státě nebo výkon rozhodnutí vydaných v souvislosti s ním, pokud by účinky takového uznání nebo výkonu byly ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem tohoto státu, zejména s jeho základními zásadami nebo s ústavně zaručenými právy a svobodami jednotlivce.

9.4 Vedlejší úpadková řízení

Zahájení hlavního úpadkového řízení (tj. řízení, kde jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka) umožňuje za předpokladu, že je uznáno v jiném členském státě, aby v tomto jiném členském státě, pokud se v něm nachází provozovna dlužníka, bylo zahájeno vedlejší úpadkové řízení, aniž by v něm musel být zkoumán úpadek dlužníka. Účinky vedlejšího úpadkového řízení jsou omezeny pouze na majetek dlužníka, jenž se nachází na území tohoto státu. Vedlejší úpadkové

³⁰⁴ Nařízení o úpadkovém řízení pro tyto účely stanoví vyvratitelnou právní domněnku, že pokud je takový závazek splněn předtím, než je zveřejněno oznámení o tom, že v jiném státě bylo na dlužníka zahájeno úpadkové řízení, má se za to, že osoba, která závazek splnila, nevěděla o zahájení úpadkového řízení. Naopak pokud bude závazek splněn až po tomto zveřejnění, má se za to, že osoba, která závazek splnila, o zahájení úpadkového řízení věděla.

řízení se řídí právem státu, ve kterém bylo zahájeno, s níže uvedenými modifikacemi vyplývajícími z nařízení o úpadkovém řízení.

Návrh na zahájení vedlejšího úpadkového řízení může podat správce podstaty v hlavním úpadkovém řízení a dále jakákoli osoba nebo orgán oprávněný podat návrh na zahájení úpadkového řízení podle práva členského státu, na jehož území se navrhuje zahájení vedlejšího úpadkového řízení.

Pokud právo členského státu, na jehož území je podán návrh na zahájení vedlejšího úpadkového řízení, vyžaduje, aby byl majetek dlužníka dostatečný k úplnému nebo částečnému pokrytí nákladů a výdajů řízení, může soud vyžadovat poskytnutí zálohy nebo přiměřené záruky od osoby navrhuující zahájení vedlejšího úpadkového řízení.

Správce podstaty v hlavním úpadkovém řízení a správci podstaty ve vedlejších úpadkových řízeních jsou povinni si vzájemně sdělovat informace.³⁰⁵ Musí si neprodleně sdělovat informace, které mohou být významné pro jiné řízení, zejména stav přihlašování a přezkumu pohledávek a veškerá opatření směřující ke skončení řízení. Správce podstaty v hlavním úpadkovém řízení a správci podstaty ve vedlejších úpadkových řízeních jsou dále povinni vzájemně spolupracovat.³⁰⁶ Správce podstaty ve vedlejším úpadkovém řízení je povinen poskytnout správci podstaty v hlavním úpadkovém řízení včas příležitost předložit návrhy na zpeněžení nebo vypořádání majetku v řízení vedleším.

Kterýkoliv věřitel dlužníka může přihlásit svou pohledávku v hlavním nebo v kterémkoli vedleším úpadkovém řízení. Správci podstaty v hlavním i kterémkoli vedleším úpadkovém řízení přihlašují v jiném řízení pohledávky, které již byly přihlášeny v řízení, pro které byli jmenováni, za předpokladu, že to je v zájmu věřitelů v řízeních, pro která bylo tito správci jmenováni, s výhradou práv věřitelů toto odmítnout nebo vzít zpět přihlášku své pohledávky, pokud to stanoví

³⁰⁵ Omezení jsou právními normami, které omezují sdělování informací.

³⁰⁶ Omezení jsou v tomto pravidly, která platí pro jednotlivá řízení.

rozhodné právo. Správce podstaty v hlavním nebo vedlejší řízení je oprávněn se účastnit jiných řízení podobně jako věřitel, zejména se může účastnit schůze věřitelů.

Soud, který zahájil vedlejší úpadkové řízení, zcela nebo částečně zastaví zpeněžování na návrh správce podstaty v hlavním řízení s tím, že v takovém případě může od správce podstaty v hlavním řízení požadovat učinění vhodných opatření k zajištění zájmu věřitelů ve vedlejší řízení a jednotlivých skupin věřitelů. Tato žádost správce podstaty může být zamítnuta pouze v případě, kdy zjevně není v zájmu věřitelů v hlavním řízení. Pozastavení zpeněžování může být nařízeno až na dobu tří měsíců a o stejnou dobu může být prodlouženo či obnoveno. Soud, který zahájil vedlejší řízení, zruší pozastavení zpeněžování buď na návrh správce podstaty v hlavním řízení nebo na návrh věřitele nebo správce podstaty ve vedlejší řízení, pokud se toto opatření nadále nejeví jako odůvodněné, zejména z hlediska zájmů věřitelů v hlavním nebo vedlejší řízení.

Pokud právo rozhodné pro vedlejší řízení umožňuje ukončit toto řízení bez likvidace³⁰⁷ záchraným plánem, vyrovnáním nebo srovnatelnými opatřeními, je správce podstaty v hlavním řízení oprávněn takové opatření navrhnout.³⁰⁸ Takové skončení vedlejšího řízení se stává konečným pouze se souhlasem správce podstaty v hlavním řízení. Bez jeho souhlasu se může stát konečným, pokud navrhovaným opatřením nejsou dotčeny finanční zájmy věřitelů v hlavním řízení. Žádné omezení práv věřitelů, které může z takového opatření vyplynout nesmí mít účinky na dlužníkův majetek, na který se nevztahuje vedlejší řízení, ledaže by s tím souhlasili všichni zúčastnění věřitelé.

³⁰⁷ Likvidaci ve smyslu nařízení o úpadkovém řízení jak v zákoně o konkursu a vyrovnání, tak v insolvenčním zákoně odpovídá zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení. Odpovídajícím pojmem naopak není likvidace obchodní společnosti podle ustanovení § 70 a násl. obchodního zákoníku.

³⁰⁸ Po dobu pozastavení zpeněžování podstaty může takové opatření navrhnout výlučně správce podstaty v hlavním řízení nebo s jeho souhlasem dlužník. Žádné jiné návrhy těchto opatření nesmí být předloženy k hlasování nebo schválení.

Pokud je po zpeněžení majetku ve vedlejší řízení možné uspokojit veškeré pohledávky uznané v tomto řízení, převede správce podstaty jmenovaný ve vedlejší řízení neprodleně přebytek zpeněžení správci podstaty v řízení hlavním.

V případě, že vedlejší úpadkové řízení bylo zahájeno dříve než řízení hlavní, platí výše uvedená pravidla, pokud to dovoluje stav vedlejšího řízení. Správce podstaty v hlavním řízení může žádat, aby dříve zahájená vedlejší řízení byla přeměněna na řízení likvidační, pokud se prokáže, že to je v zájmu věřitelů v hlavním řízení. K nařízení přeměny je příslušný soud, který je příslušný k zahájení vedlejšího úpadkového řízení.

Pokud soud členského státu, který je příslušný zahájit hlavní úpadkové řízení, jmenuje dočasného správce k zajištění ochrany majetku dlužníka, je tento dočasný správce oprávněn navrhnout na dobu od podání návrhu na zahájení úpadkového řízení do rozhodnutí o zahájení řízení jakákoli opatření k zajištění a ochraně majetku dlužníka, který se nachází na území jiného členského státu, která dovoluje právo tohoto státu.

9.5 Informování věřitelů a přihlašování pohledávek

Každý věřitel dlužníka, který má své obvyklé místo pobytu, bydliště nebo sídlo v jiném členském státě než je stát, který zahájil úpadkové řízení, má právo písemně přihlásit své pohledávky v úpadkovém řízení. Pro usnadnění realizace tohoto práva, jakmile je v některém členském státě zahájeno úpadkové řízení, příslušný soud nebo ustanovený správce neprodleně informuje známé věřitele, kteří mají své obvyklé místo pobytu, bydliště nebo sídlo v jiných členských státech.³⁰⁹ Věřitel je povinen se svou přihláškou zaslat kopie podkladů

³⁰⁹ Toto sdělení musí být předáno formou individuálního oznámení a musí obsahovat zejména lhůty pro přihlášení pohledávky, sankce za nedodržení těchto lhůt, subjekt nebo orgán, u kterého se pohledávky přihlašují a jiná stanovená opatření. Toto sdělení musí rovněž obsahovat informaci o tom,

pohledávky, pokud existují, a je povinen sdělit povahu pohledávky, den jejího vzniku, její výši a zda uplatňuje přednostní pořadí pohledávky, zajištění pohledávky věcným právem nebo výhradou vlastnictví, v kterémžto případě musí rovněž označit majetek, který má být předmětem zajištění.

9.6 Reflexe evropského práva v insolvenčním zákoně

Nový insolvenční zákon byl přijímán již s ohledem na evropské nařízení o úpadkovém řízení. Tuto skutečnost reflektují ustanovení §§ 426 až 430 insolvenčního zákona.³¹⁰ Ačkoliv je nařízení o úpadkovém řízení přímo aplikovatelné v České republice právě z důvodu, že se jedná o evropské nařízení, některé právní normy v něm obsažené jsou replikovány v citovaných ustanoveních insolvenčního zákona.

Ustanovení § 426 insolvenčního zákona výslovně odkazuje na nařízení o úpadkovém řízení a stanoví, že insolvenční řízení s evropským mezinárodním prvkem³¹¹ a jeho účinky se řídí citovaným nařízením a ustanoveními právního řádu toho členského státu Evropské unie, na něž toto nařízení odkazuje.

Vyjde-li v průběhu insolvenčního řízení najevo, že podle nařízení o úpadkovém řízení byly ke dni zahájení insolvenčního řízení hlavní zájmy dlužníka soustředěny v některém z členských států Evropské unie s výjimkou Dánska a že dlužník k tomuto dni neměl ani provozovnu na území České republiky, je insolvenční soud povinen insolvenční řízení zastavit podle § 427 insolvenčního zákona.

zda věřitelé, jejichž pohledávky jsou přednostní nebo zajištěné věcným právem, musí své pohledávky přihlásit.

³¹⁰ Jedná se o ustanovení hlavy druhé části třetí insolvenčního zákona nadepsána rubrikou „*Vztah ke státům Evropské unie.*“

³¹¹ Podle ustanovení § 426 odst. 2 insolvenčního zákona (a v souladu s nařízením o úpadkovém řízení, jak již bylo popsáno výše) se evropským mezinárodním prvkem rozumí skutečnost, že hlavní zájmy dlužníka jsou soustředěny v některém z členských států Evropské unie s výjimkou Dánska a současně alespoň jeden z věřitelů nebo část majetkové podstaty se nachází v některém z jiných členských států Evropské unie s výjimkou Dánska.

Podle ustanovení § 428 insolvenčního zákona se insolvenční správce ustanovený do funkce rozhodnutím příslušného soudu některého z členských států Evropské unie s výjimkou Dánska prokazuje na území České republiky úředně ověřenou kopií rozhodnutí o svém ustanovení, přičemž je-li o to požádán, je povinen předložit úředně ověřený překlad této kopie do českého jazyka.

Podle ustanovení § 429 insolvenčního zákona rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení a rozhodnutí o ustanovení insolvenčního správce vydané v členském státě Evropské unie s výjimkou Dánska podle nařízení o úpadkovém řízení vůči dlužníku, který má na území České republiky provozovnu, musí být zveřejněno v České republice. Insolvenční soud, v jehož obvodu je umístěna provozovna, rozhodnutí cizího orgánu zveřejní vyhláškou neprodleně poté, co mu bude doručeno insolvenčním správcem nebo jakýmkoliv jiným orgánem k tomu zmocněným v členském státě Evropské unie, v němž bylo rozhodnutí vydáno.

Ve vztahu ke známým věřitelům dlužníka nový insolvenční zákon v ustanovení § 430 stanoví, že známé věřitele dlužníka, kteří mají své obvyklé místo pobytu, bydliště nebo sídlo v některém z členských států Evropské unie s výjimkou Dánska, vyrozumí insolvenční soud neprodleně o zahájení insolvenčního řízení a o vydání rozhodnutí o úpadku.³¹²

10 Závěr

Právní instituty poskytující dlužníkovi možnost překonání úpadku jsou nyní vyrovnání a nucené vyrovnání podle zákona o konkursu a vyrovnání. Od 1. ledna 2008 jimi budou reorganizace a oddlužení podle insolvenčního zákona.

³¹² Tuto povinnost splní insolvenční soud tím, že jim zvlášť doručí rozhodnutí, kterým se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, a rozhodnutí o úpadku nebo jeho zkrácené znění s tím, že známým věřitelům insolvenční soud zvlášť doručí i výzvu k podávání přihlášek pohledávek.

K vyrovnání a nucenému vyrovnání podle zákona o konkursu a vyrovnání lze uvést, že představují alternativu ke skončení konkursního řízení zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení, které je v případě obchodní společnosti automaticky důvodem zrušení společnosti ex lege podle obchodního zákoníku, což vede k zániku společnosti jejím výmazem z obchodního rejstříku. U podnikatele fyzické osoby je v případě zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení dána překážka provozování živnosti po dobu tří let od zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení, přičemž obdobná překážka platí i v dalších povoláních.

Společnou výhodou jak vyrovnání, tak nuceného vyrovnání ve srovnání s konkursním řízením zakončeným zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení pro dlužníka představuje vyloučení výše uvedeného následku konkursu, tedy zániku obchodní společnosti, resp. překážky provozování živnosti či jiného povolání pro fyzickou osobu.

Jak nucené vyrovnání, tak vyrovnání podle části třetí zákona o konkursu a vyrovnání vedou k těmto cílům – uspořádání majetkových poměrů dlužníka se zánikem dluhů neuspokojených v rámci vyrovnání, resp. nuceného vyrovnání. Při konkursním řízení zakončeném nuceným vyrovnáním však prohlášením konkursu úpadce reálně ztrácí možnost rozhodovat o dalším vývoji své podnikatelské činnosti. S veškerým majetkem spadajícím do konkursní podstaty nakládá a hospodaří soudem jmenovaný správce konkursní podstaty, jehož prvořadým úkolem je zajistit maximální výnos ze zpeněžení této podstaty pro věřitele bez ohledu na budoucnost úpadce. Z hlediska správce je irelevantní, zda úpadce právnická osoba po konci konkursního řízení bude vymazán z obchodního rejstříku, čímž zanikne, nebo zda naopak úpadce zachová svou podnikatelskou činnost při kontinuitě své právní subjektivity. Při vyrovnání naopak úpadci v zásadě zůstane zachováno právo nakládat se svým majetkem. Může tedy dále nakládat se svými majetkovými právy a v celém vyrovnacím řízení jednat tak, aby co nejvíce napomohl úspěšnému

zakončení vyrovnání s pokračováním své právní existence a dalšímu provozování své podnikatelské činnosti.

Jako hlavní obecnou výhradu k zákonu o konkursu a vyrovnání lze uvést a z hlediska prevence výskytu pochybností při aplikaci zákonného ustanovení v praxi doporučit, aby zákonodárce nepoužíval neurčité pojmy (např. pojem „delší doba“), protože nežli se k takovému pojmu vytvoří konstantní judikatura nebo alespoň doktrinární výklad, uplyne mnoho let, během nichž řada subjektů trpí právní nejistotou. Právní norma používající neurčitý právní pojem je zvláště nežádoucí tehdy, pokud její nesplnění je sankcionováno trestněprávní sankcí. S tím souvisí doporučení nepoužívat pojmy, které lze různě vykládat. K jednotlivým dílčím nedokonalostem a nejasnostem současné právní úpravy lze odkázat na to, co bylo uvedeno výše v textu této práce.

Insolvenční zákon vymezuje úpadek ve formě platební neschopnosti tak, že dlužník má více věřitelů a peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit. Nový zákon tak odstraňuje právní nejistotu, kterou v sobě obsahoval zákon o konkursu a vyrovnání v důsledku použití pojmu „po delší dobu.“ Od 1.1.2008 se jedná o 30 dnů.

Další podstatnou změnou, kterou insolvenční zákon přináší, je definice úpadku ve formě předlužení. Podle dosavadního zákona se pro účely předlužení porovnával majetek dlužníka s jeho splatnými závazky. Dle nového zákona se však s dlužníkovým majetkem poměrují jeho veškeré závazky.

Instituty překonání úpadku dle nového insolvenčního zákona jsou reorganizace a oddlužení. Reorganizací se rozumí zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkového podniku, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů. Reorganizace je aplikovatelná pouze na podnikatele. *„Podstatou oddlužení (na rozdíl od konkursu) je to, že dlužníkovi zůstávají zachována dispoziční oprávnění ohledně majetku náležejícímu do majetkové podstaty a po skončení oddlužení se*

*dlužník osvobozuje od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v němž nebyly uspokojeny.*³¹³ Oddlužení je aplikovatelné pouze na osoby, které nejsou podnikatelem.

Insolvenční zákon odstranil nedostatky stávající právní úpravy spočívající především v neurčitosti pojmů. Bohužel však pravděpodobně přinese problémy nové. Například otázka věcné příslušnosti insolvenčního soudu je nejasná, jak je pojednáno výše v textu. Uvedený nedostatek insolvenčního zákona je konkrétním projevem obecné neprovázanosti insolvenčního zákona s ostatními právními předpisy. Např. insolvenční zákon používá pojem hlavní pracovní poměr, ač je tento pojem zákoníku práce neznámý. Dále v současné době mnoho zákonů odkazuje na zákon o konkursu a vyrovnání. Od 1. ledna 2008 nedojde k nahrazení příslušných odkazů odkazy na insolvenční zákon. V některých případech tak mohou vzniknout značné výkladové problémy. Například ustanovení § 256b odst. 1 trestního zákona trestá toho, kdo jako konkursní věřitel v souvislosti s hlasováním na schůzi věřitelů nebo v souvislosti s hlasováním o nuceném vyrovnání nebo jako věřitel v souvislosti s hlasováním při vyrovnacím jednání přijme nebo si dá slíbit majetkový nebo jiný prospěch. Výklad, že se tato skutková podstata vztahuje i na insolvenční zákon, může být vnímána jako nepřipustné rozšiřování podmínek trestnosti na základě analogie.

Domnívám se, že tato neprovázanost insolvenčního zákona s ostatními právními předpisy je hlavním nedostatkem legislativní práce související s insolvenčním zákonem, který pro aplikační praxi může přinést mnoho výkladových problémů.

³¹³ Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, 1. vydání, Linde Praha, 2007, str. 593

Literatura

Bernat, F. : Konkurs či vyrovnání ? Ekonom č. 51/1992, str. 55 – 56

Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. : Občanský soudní řád, Komentář, I. díl, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2003

Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. : Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, 6. vydání, Praha, C.H.Beck, 2003

Češi už dluží 557 miliard korun, Lidové noviny, 31.3.2007, dostupné v archívu Lidových novin na www.lidovky.zpravy.cz

Dědič, J. a kol. : Obchodní zákoník, Komentář, Díl I., 1. vydání, Polygon, Praha, 2002

Dědič, J. a kol. : Obchodní zákoník, Komentář, Díl III., 1. vydání, Polygon, Praha, 2002

Domácnosti dluží přes 335 miliard, Právo, 1. června 2005, <http://pravo.novinky.cz/p128a05g.php>

Eliáš, K. : Konkurs, Právník č. 2/1995, str. 116 – 157

Eliáš, K. : Vyrovnání, Daňová a hospodářská kartotéka č. 3/1994, str. B27 – 30

Holub, M. a kol. : Občanský zákoník, Komentář, 2. svazek, Linde Praha, 2002

Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M. a kol. : Občanský zákoník, Komentář, 7. vydání, C. H. Beck, 2002

Jelínek, J., Hasch K., Nováková, J., Sovák, Z. : Zvláštní část, Trestní právo hmotné, 1. vydání, EUROLEX BOHEMIA, 2003

Knapp, V. a kol. : Občanské právo hmotné, svazek I., 2. aktualizované a doplněné vydání, Codex, Praha, 1997

Knapp, V. a kol. : Občanské právo hmotné, svazek II., 2. aktualizované a doplněné vydání, Codex, Praha, 1998

Kotoučová, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související, Komentář, 1. vydání, Praha, C. H. Beck, 2002

Kovařík, Z.: Směnka a šek v souvislosti s konkursem a vyrovnáním, Právní rozhledy č. 7/1997, str. 341 – 352

Macek, J. : K právní úpravě konkursu a vyrovnání, Obchodní právo 3/1992, str. 2 – 15

Marek, K. : Ke konkursu a vyrovnání, Daně č. 4/1994, str. 14 – 24

Marek, K. : Ke konkursu a vyrovnání, II. část, Daně č. 5/1994, str. 1 – 7

Nádoba, J. : Mám velké dluhy a nezvládám to, Mladá fronta Dnes, Ekonomika, 20.9.2004, str. 1

Novotný, O., Dolenský, A., Půry, F., Rizman, S., Teryngel, J., Vokoun, R. : Trestní právo hmotné, II. Zvláštní část, 3. přepracované vydání, Codex Praha 1997

Pachl, I. : Insolvenční řízení s evropským mezinárodním prvkem, Právní rádce č. 7/2007, str. 22 – 27

Pavlíček, V., Hřebejk, J. : Ústava a ústavní řád České republiky, Komentář, 1. díl, Ústavní systém, 2. doplněné a podstatně rozšířené vydání, Linde Praha 1998

Pavlíček, V. a kol. : Ústava a ústavní řád České republiky, Komentář, 2. díl, Práva a svobody, 2. doplněné a podstatně rozšířené vydání, Lidne Praha 1998

Pelikánová, I. : Konkurs, Právní praxe v podnikání č. 1/1993, str. 1 – 16

Pelikánová, I. : Obchodní právo, 2. přepracované vydání, II. díl, Codex Bohemia, 1998

Pohl, T. : K zákonu o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), Obchodní právo č. 7-8/2006, str. 2 – 19

Pohl, T. : Zákon o konkursu a vyrovnání z pohledu judikatury, Bulletin advokacie č. 4/1999, str. 7 – 22

Potočný, M. : Mezinárodní právo, Zvláštní část, 1. vydání, Praha, C. H. Beck, 1996

Schelleová, I. : Evropské insolvenční právo, Obchodní právo č. 6/2007, str. 8 – 17

Svoboda, J. : Češi se zadlužují, exekutory mají v patách, Právo, 7. února 2005, <http://pravo.novinky.cz/p031a00a.php>

Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. : Trestní zákon, Komentář, 5. vydání, Praha, C. H. Beck, 2003

Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. : Obchodní zákoník, Komentář, 9. vydání, Praha, C. H. Beck, 2004

Troušilová, A. : Banky půjčují lidem na dárky miliardy, Právo, 15. prosince 2004, <http://pravo.novinky.cz/p291a18c.htm>

Verner, P.: Čas dluhů, Právo, 27. prosince 2005, <http://pravo.novinky.cz/p300a07a.php>

Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zástupce č. 3/2001, Oprávněnost státního zástupce související se vstupy do řízení podle § 35 odst. 1 o.s.ř.

Winterová, A. a kol. : Civilní právo procesní, 3. aktualizované a doplněné vydání, Linde Praha, 2004

Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, 1. vydání, Linde Praha, 2007

Zelenka, J., Maršíková, J. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 2. podstatně přepracované a doplněné vydání, Praha, LINDE PRAHA, 2002

Zoulík, F. : Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998